

**Helsingin
Kirvesmiesten ammattiosasto**

20-vuotias

Kirjoittanut
Matti Paasivuori

Valppaan Kirjasto

BE 3206

Helsinki 1915

331.105.44 (480)
PAASIVUORI

HELSINGIN
KIRVESMIESTEN AMMATTIOSASTO

20-VUOTIAS

KIRJOITTANUT
MATTI PAASIVUORI

Valopaan Kirjasto

B II: 3206

HELSINGIN KIRVESMIESTEN AMMATTIOSASTON KUSTANNUKSELLA.

20 VUOTIAS

HELSINKI 1915, TYÖVÄEN KIRJAPAINO.

Lukijalle.

Tässä kertomuksessa kosketellaan ja selostetaan useita tapahtumia, jotka eivät yksinomaan koske kirvesmiesten ammattiosaston toimintaa ja vaikutusta. Sellaisia ovat esim. taistelut 10-tuntisesta työpäivästä v. 1896—97; anomukset ja toimenpiteet lauvantaipäivän työajan lyhentämiseksi 7-tuntiseksi v. 1905; taistelu 9-tuntisesta työpäivästä v. 1906; sopimus työolojen järjestämiseksi Helsingin rakennusteollisuudessa, ja sopimuksen syntyyn vaikuttaneet seikat v. 1910 ja taistelu tämän sopimuksen säilyttämiseksi ja korjaamiseksi v. 1912 ja monet muut asiaa ovat sellaisia. Kun Helsingin kirvesmiehet muodostavat osan mainitun paikkakunnan rakennustyöläisistä ja kun kirvesmiestenkin ammattiosasto on mainittuihin taisteluihin, anomuksiin ja neuvotteluihin osaanottanut, niin näitä tärkeitä tapahtumia ei ole voinut tässä kertomuksessa jättää selostamatta ja siten on osaksi täytynyt kertoa asioita ja tapahtumia, jotka kuuluvat Helsingin rakennustyöläisten yleiseen historiaan. Mutta sitä ei tässä ole tehty muun vuoksi, kuin antaakseni lukijalle mahdollisimman oikeat tiedot tapahtumista ja niihin vaikuttaneista seikoista.

Arvostelevalle lukijalle voi kertomuksessa esiintyä puutteita ja mukana olleitten mielestä voi olla erehdyksiä, joita täytyy pyytää anteeksi, jos niitä on. Ja toisten mielestä voi eräitä tapauksia olla kerrottu liian laajasti ja toisia jätetty kokonaan kertomatta. Mutta todellisesti suurempiarvoisia tapauksia ei ole jätetty huomioon ottamatta.

Helsingissä, 20 päivänä lokakuuta 1915.

Matti Paasivuori.

Johdannoksi.

Helsingin kirvesmiesten ammattiosasto on perustettu syksyllä 1895. Sen tarkoitus on alun pitäen ollut, muodostaa yhdysside paikkakunnalla kirvesmiesten kesken, edistää heidän henkistä kehitystä ja koettaa saada työläisten taloudellinen asema paremmaksi.

Kirvesmiesten ammattiosaston edeltäjäijänä, tienraivajana ovat olleet: Helsingin työväenyhdistys, joka perustettiin 1883. Mutta säännöt vahvistettiin ja toiminta aloitettiin 1884. Sen säännöt muutettiin ja täydennettiin 1887. Nämä säännöt velvoittivat yhdistystä: »tehokkaasti edistämään säästö-, sairas-, apu- ja eläkerahastoja, asunto- ja ammattiyhdistyksiä ynnä muita yrityksiä, jotka saattavat olla omiansa vaurastuttamaan työväen toimeentuloa.»

Yhdistyksellä näiden muutettujen sääntöjensä (15 §) mukaan oli oikeus vahvistaa m.m. ammattiosastojen sääntöjä.

Yhdistykseen ei kylläkään alkuvuosina montakaan kirvesmiestä kuulunut. Mutta yhdistyksen toiminta ei kokonaan vaikutuksetta kirvesmiehiinkään ollut. Sen toimesta kerättiin tilastoja työpäivän pituudesta, palkoista y.m.s., joita tilastoja hankittiin siten, että työläisiä ammatittain kutsuttiin yleisiin kokouksiin, joissa heiltä tiedot kerättiin. Samalla saivat työläiset näissä kokouksissa tilaisuuden lausua toivomuksia olojensa korjaamisesta, ja esittää mitä heillä siinä suhteen oli mielessä. Näissä kokouksissa esitettiin räikeitäkin epäkohtia työläisten oloista, joihin toivottiin korjauksia.

Tilaston kerääjain puolesta epäkohtain poistamiseksi ehdotettiin joko ammattiyhdistyksen tai apukassan perustamista.

Kirvesmiehet ryhtyivät perustamaan sairas-, hautaus- ja eläkekassaa v. 1889. Mainittu kassa toimii vieläkin. Mutta sen säännöt ja nimi ovat muutettu: »Helsingin rakennustyömiesten sairas- ja hautausapukassa.» Tämän niminen

kassa piti kokouksiaan Arkaadian teatterin lämpiössä; tavallisesti niitä oli kerran kuukaudessa. Sen puheenjohtajana oli kirvesmies ja monivuotinen rakennusmestari Siveniuksen työnjohtaja, *Juho Tukeva*.

Näissä kokouksissa kirvesmiehet opettelivat yhteistoiminnan alkeita. Ja vaikka nämä kokoukset olivatkin apukassan kokouksia, joissa kannettiin kassan osakasmaksuja ja kirjoi-tettiin uusia jäseniä, niin tavallisesti ennen virallisen kokouksen alkua ja sen loputtua puheltiin työ- ja palkka-asioista, m.m. ammattiyhdistyksen perustamisesta.

Viimeksi mainitun aatteen innokas ja tarmokas hommaaja oli *K. K. Pykälä*, joka silloin toimi kivesmiehenä Helsingissä. Hän sitten keväällä 1894 muutti Muolaaseen. Murhattiin Muolaassa syksyllä 1915.

Ammattiyhdistyksen perustaminen.

Syksyllä v:na 1891 oli Helsingin kirvesmiehillä Sörnäisten kansankodissa yleinen kokous. Kokouksen avasi kirvesmies *K. K. Pykälä*, joka myöskin valittiin puheenjohtajaksi. Kysymyksessä oli ammattiyhdistyksen perustaminen. Päätettiin se perustaa, ja valittiin komitea sääntöjä laatimaan, joka sitte, kun sai työnsä valmiiksi, kutsui samaan paikkaan uuden kokouksen, jossa säännöt tarkastettiin ja hyväksyttiin sekä päätettiin säännöille hakea läänin kuvernööriltä vahvistus. Samassa tilaisuudessa kirjoittautui jäseniksi perustettavaan yhdistykseen 90 kirvesmiestä.

Alku näytti lupaavalta. Innostusta oli tavallista runsaammin, mutta se ei kestänyt kuitenkaan kauvan. Sääntöjen vahvistaminen lääninhallituksessa ei tapahtunut heti, ne viipyivät siellä vuoden ajan. Vasta syksyllä marraskuussa 1892 voitiin pitää yhdistyksen perustava kokous *K. K. Pykälän* asunnossa Eläintarhantie 1. Kokoukseen oli saapunut parikymmentä miestä. Puheenjohtajaksi valittiin rakennusmestari *A. A. Sirén* ja varapuheenjohtajaksi *K. K. Pykälä*. Rahastonhoitajaksi *G. A. Allén*, jäseniksi johtokuntaan *O. Jokinen*, *J. Ahokas*, *E. Andersson*, *V. Öberg*, *H. Almgren* ja *K. Laine*.

Yhdistyksen toiminta.

Yleensä kävi Kirvesmiesten yhdistyksen kokouksissa vähän jäseniä, 10 à 15 miestä. Rakennusmestari Sirénillä oli sen ajan oloihin nähden koko paljon asian harastusta, samoin Pykälällä, ja näiden kahden varassa olikin melkein kaikki puuhut. Työolot olivat silloin koko maassa, mutta etenkin Helsingissä, hyvin huonot. Jos sattui työhön pääsemään maksettiin 12-tuntisesta päivästä 2:50 ja 2:75 p:iä. Talvella sai tyytyä 1:25 p:iin. Silloin vallitsi kova työnpuute ja leivättömyys. Tällaisissa ahtaissa oloissa ei alkavan yhdistyksen ollut itsenäisenä helppo alkuun päästä.

Talvella pidettiin yhdistyksen työnvälitystoimistoa yllä. Sitä hoiti palkatta edellämainittu Sirén. Työtä tämän välityksen kautta työttömänä aikana ei kuitenkaan saatu kuin muutamille miehille lyhyeksi ajaksi. Kustannukset siitä nousivat yli tulojen, sanomalehdissä pidetyt ilmoitukset kun maksoivat ja tuottivat yhdistykselle tappiota. Rakennusmestari Sirén sai sitten paikan Oulunkylästä, eikä hän enää ottanut osaa yhdistyksen toimintaan. Puheenjohtajan toimi jäi K. K. Pykälälle. Rahastonhoitaja G. A. Allén erosi myös toimestaan ja hänen sijaansa valittiin J. Ahokas. Menoja ei voinut mitenkään pysyttää tulojen tasalla. Jäsenluku, joka oli alussa 26, oli alentunut 10:een.

Kokouksia pidettiin lopulta Kansankodissa, eikä niihin enää saapunut kuin 7 à 8 miestä. Kaikista merkeistä päätäten oli yhdistyksellä varma kuolema edessä. V:nä 1893 elokuussa lopetti yhdistys toimintansa.

Taloudellinen pulakausi.

Eräät tähän yhdistykseen kuuluneista miehistä sitten parin vuoden kuluttua ryhtyivät perustamaan ammattiosastoa.

Mainitsin jo, että näinä vuosina kuin kirvesmiesten ammattiyhdistys koetti toimia, vallitsi kova työnpuute. Tämän seikan valaisemiseksi esitän tässä Tekniker-lehden mukaan tämän aikuisesta Helsingin rakennustoiminnasta muutamia numeroita.

Vuonna 1892 rakennettiin Helsingissä 2,200 huonetta; v. 1893 1,700 huonetta; v. 1894 ainoastaan 400 ja 1895

800 huonetta. Ja kun edellisenä aikana oli näihin töihin käytetty melkoista suurempia summia pääomia, niin v. 1893 käytettiin 4 miljoonaa markkaa, mutta 1894 ainoastaan 2 miljoonaa ja 1895 $3\frac{1}{2}$ miljoonaa markkaa, josta se jo v. 1896 oli kohonnut 7 miljoonaan markkaan ja vuonna 1906 oli se 14.3 miljoonaa markkaa. Näistä numeroista huomaa, että rakennustoiminta vuosina 1892—93 ja 94 vuosivuodelta väheni, ollen viimeksimainittuna vuonna kaikista pienin. Työnpuute rakennustyöläisten keskuudessa oli kovin suuri ja palkat mitättömän pienet. Työttömät pitivät talvella 1893—94 kokouksia Sörnäisten kansankodissa, jossa asetettiin komitea töitä ja avustusta hankkimaan. Helsingin työväenyhdistys hankki tilastoja työttömistä ja totesi, että yli 500 rakennustyöläistä oli Helsingissä talvella 1894 työttömänä ja että perheitten kanssa työttömyydestä kärsiviä oli noin 2,000 henkeä.

Työttömät tammikuun puolivälissä toimeenpanivat mielenosoituksia ja anoivat että kaupungin pormestari Ohman tekisi kaupungin valtuustolle ehdotuksen hätäaputoiden järjestämisestä, jonka pormestari lupasikin tehdä. Kaupungin puolesta laitettiin kivenmurskaustöitä. Mutta siitä työtä voi ansaita ainoastaan markan tai korkeintaan 1:50 p. päivässä.

Puute oli tavallista suurempi. Sanomalehdet silloin kertoivat, että tammikuun 20 päivän tienoissa joukko työttömiä omin lupinsa ottivat kauppahalleista ruokatavaroita, joista vallattomuuksista sanomalehdet syyttivät yksityisiä yllyttäjiä, jotka muka kiihottivat työläisiä laittomiin ja väkivaltaisiin tekoihin, joiden seuraukset saattavat työläisille olla perin turmiollisia.

Tällaisena aikana monet ammattiosastot, jotka vuosina 1888—1892 oli perustettu, lakkasivat kokonaan toiminna, ja ne jotka eivät sitä tehneet, niiden jäsenluku arveluttavassa määrässä väheni ja toiminta supistui jäsenmaksujen kantamisiin y.m.s.

Vuosi 1895 muodosti tässä taloudellisessa taantumuskaudessa käännekohdan. Työolot alkoivat parantua ja työväenliike elpyä. Uusia ammattiosastoja ja työväenyhdistyk-

siä perustettiin. Silloin perustettiin myöskin Helsingin Ulko-työväenyhdistys ja Sörnäisten työväenyhdistys. »Työmies» alkoi myöskin tällöin ilmestyä kerran viikossa. Se oli ensimmäinen yleinen maamme järjestyneen työväen äänenkannattaja, lukuunottamatta niitä aikaisemmin porvarilehtien nurkissa julaistuja lehtiä. »Työmiehen» ilmestyminen muodostui tärkeäksi tapahtumaksi maamme työväenliikkeen historiassa. Siinä julaistut kirjoitukset herättivät ja innostivat maamme työläisiä työhön ja toimintaan asemansa parantamiseksi.

Pyrkimys 11-tuntiseen työpäivään.

Helsingin rakennustyöläisten keskuudessa huomataan jo tällöin pyrkimyksiä saada työpäivänsä 12 tunnista lyhenne-tyksi 11-tuntiseksi.

Muurariammattiosasto, joka oli perustettu 1891, piti rakennustyöläisten keskuudessa työpäivän lyhennysharrastusta vireillä. Mainitun ammattiosaston kuukausikokouksessa huhtikuun 15 päivänä valittiin 3-miehininen komitea, jonka tuli käydä rakennusmestarien luona pyytämässä, että työt rakennuksilla lopetettaisiin muina päivinä kello 7 ja lauantaisin kello 6 illalla ja että puolituntia olisi aamiaisaikaa ja 1 1/2 tuntia päivällisaikaa.

Komitean toiminnasta ei kuitenkaan ollut sanottavia tuloksia. Mutta päivänlyhennysasiaa ryhdyttiin ajamaan siten, että muurariammattiosasto kutsui yleisiä rakennustyöläisten kokouksia, joissa keskusteltiin ja päätettiin toimenpiteistä työpäivän lyhentämiseksi. Erästä sellaisesta kokouksesta kerrotaan »Työmiehessä» v. 1895, että 30 p:nä kesäkuuta oli yleinen rakennustyöläisten kokous, jossa enemmistön mielenpiteen mukaan työt olisi aloitettava aamulla kello 6 ja lopetettava kello 7 illalla, paitsi lauantaina lopetettava kello 6 illalla, 1/2 tuntia aamiais- ja 1 1/2 tuntia päivällisaikaa. »Työpäivä tulisi siten olemaan», sanotaan selostuksessa, »11 tuntia päivässä», jotavastoin sen ilmoitetaan silloin yleensä olleen »12 1/2—12 tuntia». Samassa kokouksessa päätettiin vaatia palkkojen suorittamista joka lauantai. Tässä

kokousselostuksessa vielä mainitaan annetun kullakin työpaikalla muutamille henkilöille toimeksi kuulustella »työmiesten todellista mielipidettä, jos he ovat vakavasti päättäneet ehdotettua työajan lyhennystä kannattaa ja tästä tiedon saatuaan antaa siitä tieto sitä varten valitulle 4-miehiselle pääkomitealle, joka tekee sitten ehdotuksen menettelytavasta seuraavalle yleiselle rakennustyöläisten kokoukselle».

Heinäkuun 4 päivänä oli sitten uusi rakennustyömiesten yleinen kokous, jossa ilmoitettiin »että melkein kaikilla rakennustyömailla olivat työmiehet päättäneet vaatia 11-tuntista työpäivää. Sitä varten päätti kokous, että jokaisella työpaikalla tulee työmiesten tämä asia esittää rakennusmestareille, ja ellei esitykseen suostuta, niin työmiesten on *itse* työaikansa lyhennettävä sen mukaiseksi, kuin edellisessä kokouksessa oli päätetty».

Eräiltä työpaikoilta ilmoitettiin, että työmiehet olisivat jo saaneet tahtonsa toteutetuksi ja että eräillä työmailla jo sitä ennen oli ollut 11-tuntinen työaika käytännössä. Muutamain rakennusmestarien ilmoitettiin työmiestensä päivän lyhennyspyyntöön vastanneen, että he kyllä omasta puolestaan suostuisivat, jos vain sen toisetkin tekisivät.

Mutta eräät tiukasti vastustivat tätä päivänlyhennyspyyntöä. Siitä seurasi, että työmiehet keskenäisestä sopimuksesta illalla kello 7 lähtivät työstä pois. Eräillä työmailla soittivat kelloa ja käskivät työnjohtajain ottaa tunnit ylös ja poistuivat työmaalta.

Tästä johtui, että heinäkuun 28 päivä pidetylle muurariammattiosaston kokoukselle annetussa selostuksessa mainitaan, että 4 rakennusmestarin työmailla työpäivä oli 12 tuntia; 3 rakennusmestarin toisilla työmailla 12 ja toisilla 11¹/₂ tuntia; 10 rakennusmestarin työmailla 11 tuntia ja yhden 10¹/₂ tuntia.

Elokuun 25 päivänä 1895 pidetyssä rakennustyöläisten yleisessä kokouksessa keskusteltiin siitä, mihin asti työpäivän lyhennysasiassa olisi pyrittävä? Ja päätettiin, että se on 10-tuntinen työaika, johon on pyrittävä, ja se on toteutettava mahdollisimman pian, ei kuitenkaan enää tänä vuonna.

Tästä päätöksestä päätettiin kirjeellä antaa kaikille kaupungin rakennusmestareille tieto, jotta he urakoita ottaissaan tietäisivät työväen vaatimukset työpäivän lyhennyksen suhteen ottaa huomioon, ja tietävät määrätä töistä sen mukaisia hintoja.

Tämä taistelu 11-tuntisesta työpäivästä ei enää ollut pelkkää työntekijäin ja työnantajain sovinnollista yhdessä työskentelyä. Pyynnöt, jos ei niihin suostuttu, aiheuttivat työmiesten omavaltaisia työstä poistumisia, ja muodostuivat työpäivän lyhennystaistelujen alkusoitoksi.

Asiaa ajettiin enemmänkin yleisten rakennustyöläisten kokousten nimessä syystä, ettei kaikilla rakennustyöläisillä vielä ollut omaa ammattiyhdistystä tai osastoa, ja että järjestyneitten rakennustyöläisten luku oli vielä kovin vähäinen. Kirvesmiehet muiden rakennustyöläisten mukana ottivat osaa näihin rakennustyöläisten yleisiin kokouksiin ja päivän lyhennyspyrinnöihin. Mutta heillä ei ollut ammattiyhdistystä tai osastoa kun se 1893 oli lopettanut toimintansa.

Tällöin muutamain kirvesmiesten mieleen johtui ajatus, että se toimintansa lopettanut ammattiyhdistys olisi koitettava saada uudestaan henkiin herätetyksi ja liityttävä sitten sopimuksella Helsingin työväenyhdistykseen, kuten maalarien, suutarien, läkki-, pelti-, ja vaskiseppäin y.m. ammattiyhdistykset olivat. Mutta, ellei tämä ole mahdollista, niin on perustettava Helsingin työväenyhdistykseen kirvesmiesten ammattiosasto. Alottelevalle ammattiyhdistykselle suuremman yhdistyksen ala-osastona oli paremmat menestymisen mahdollisuudet, kuin itsenäisellä, erillään toimivalla yhdistyksellä.

Ammattiosasto, joka jäsentensä suorittamat ilmoitus- ja pääsymaksut sekä jäsenmaksuista 25 penniä kuukaudessa antaa työväenyhdistykselle, saa yhdistyksessä huoneuston osaston ja sen toimikunnan kokouksille ja iltamille. Yhdistyksessä on jäsenten käytettävänä yhteinen kirjasto ja lukusali sekä ravintola, ja osaston jäsenet saavat vielä yhdistyksessä täydet jäsenoikeudet ja tulevat siten tilaisuuteen seuraamaan sekä paikkakunnan että koko maan työväen yleisiä rientoja.

Nämä edut olivat niin ilmeiset alkaville ammattiosastoille, että itsenäisen ammattiyhdistyksen tarjoomista eduista kirvesmiehet luopuivat ja alistuivat toimimaan Helsingin työväenyhdistyksen ala-osastona.

Osaston perustamisen alkuvaiheet.

Ensimmäinen kirvesmiesten kokous oli lokakuun 6 p:nä 1895 Helsingin työväenyhdistyksen huoneustossa Kaivokatu 12. (Kaivokadun ja Itä-Henrikinkadun kulmassa oli ennen matala puutalo, jossa Helsingin työväenyhdistys majaili useita vuosia). Kokouksen kokoonkutsujaksi mainitaan ruotsinkielinen kirvesmies *G. Vistbacka*, joka tähän aikaan innolla otti osaa kaikkiin paikkakunnan työväen rientoihin. Hän puhui suomea vaikkei olisi tullut kuin sana päivässä. Vistbacka on ja useita vuosia ollut Amerikassa. Hän avasi kokouksen ja lausui, missä tarkoituksessa kirvesmiehet oli kokoon kutsuttu ja kehoitti valitsemaan puheenjohtajan, joksi valittiin *J. Ahokas* ja kirjuriksi edellämainitun poika *D. Ahokas*. Otettiin keskusteltavaksi ammattiyhdistyksen henkiin herättäminen ja päätettiin alottaa toiminta uudella kursilla ja liittyä Helsingin työväenyhdistykseen ammattiyhdistyksenä, jos se on mahdollista. Mutta jos se ei ole mahdollista, niin osastona.

Valittiin väliaikainen toimikunta työväenyhdistykselle asioita esittämään ja ellei mainittu yhdistys kirvesmiesten ammattiyhdistyksen sääntöjä sellaisena hyväksy, tekemään sääntöihin sellaiset muutokset, että työväenyhdistys ne voi hyväksyä. Keitä tuossa väliaikaisessa toimikunnassa oli siitä ei pöytäkirjassa mainita.

Helsingin Työväenyhdistyksen kuukausikokous 10 p:nä marraskuuta 1895 vahvisti Kirvesmiesten ammattiosaston säännöt. Monet niiden sääntöjen pykälät, verrattuina muihin tähän aikaan vahvistettuihin ammattiosaston sääntöihin, osottavat, että ne ovat itsenäiselle ammattiyhdistykselle laadittu.

Tärkeimmät pykälät näistä säännöistä ovat seuraavat:

Helsingin Työväenyhdistyksen Kirvesmiesten ammatti-osaston Säännöt.

1 §.

Osaston tarkoitus on saada yhteyttä kaikkien kirvesmiesten kesken ja innolla edistää ammattitaitoa ja siveellisyyttä sekä saattaa jäseniänsä auttamaan toisiaan henkisessä ja aineellisessa suhteessa.

2 §.

Tämän päämäärän saavuttamiseksi 1:o) pidetään osaston toimesta esitelmiä ja keskusteluja ammattiin kuuluvista kysymyksistä y. m., 2:o) pannaan toimeen hyödyttäviä ja jalostuttavia huveja, ja 3:o) koetetaan kehittää piirustuksen tuntemista.

3 §.

Jäseneksi osastoon pääsee, toimikunnalle siitä ilmoitettuaan, jokainen hyvämaineinen kirvesmies. Rangaistuksen kärsineeltä on toimikunnalla oikeus, lähemmin rangaistuksen syitä tutkittuaan, kieltää jäseneksi pääsy. Kansalais-oikeutensa menettänyttä henkilöä ei voida ottaa osaston jäseneksi.

4 §.

Kysymyksen jäsenen erottamisesta ratkaisee osasto; ja pitää kokouksessa läsnä olevista jäsenistä vähintään kahdenkolmannen osan eroittamista vaatia, että se saatetaan päteväksi katsoa.

5 §.

Osastolle suoritetaan seuraavat maksut, nimittäin:

- a) ilmoitusmaksuksi 50 penniä;
- b) pääsymaksuksi 1 markka, ja
- c) jäsenmaksua 50 penniä kuukausittain.

Osaston jäsenen vaimo pääsee jäseneksi osastoon pääsy maksua suorittamatta.

Jäsenen, joka on osastossa ollut 2 vuotta ja on jäsenmaksunsa säännöllisesti suorittanut, voipi toimikunta vapauttaa jäsenmaksujen suorittamisesta siksi ajaksi, kuin hän, arvalla vakinaiseen väkeen määrättynä, asevelvollisuuttaan suorittaa.

Jäsen, joka kerrassaan on maksanut 100 markkaa taikka joka on ollut osastossa jäsenenä 20 vuotta yhtä päätä, on vastaiseksi vapaa kuukausmaksujen suorittamisesta.

Yllämainituista maksuista lankeavat ilmotus- ja pääsymaksut sekä kuukausimaksuista puolet työväenyhdistykselle.

6 §.

Jäsen, joka ilman hyväksyttyä syytä on jättänyt kahtena kuukautena maksunsa suorittamatta, suljetaan pois osastosta, mutta voipi uudestaan siihen päästä uuden pääsymaksun suorittamisella.

7 §.

Osaston hallituksena on toimikunta, johon kuuluu 7 jäsentä, joista työväenyhdistyksen johtokunta valitsee yhden. Toimikunta, jonka puheenjohtaja tahi, hänen estettynä ollessaan, varapuheenjohtaja kutsuu kokoon, ei ole päätöksen valtainen, ellei neljä jäsentä paitsi puheenjohtajaa tahi varapuheenjohtajaa ole läsnä. Jos äänestäessä äänet menevät tasan, ratkaisee puheenjohtajan tahi varapuheenjohtajan ääni.

Pykälät 8, 9, 10, 11 ja 12 sisältävät säädöksiä toimikunnan ja virkailijain velvollisuuksista.

Yhdistys tai osasto oli suomen- ja ruotsinkielisille yhteiseksi ajateltu, sitä todistaa 13 §, se oli seuraava:

»Kokouksessa on jäsenillä oikeus lausua mielipiteensä suomen- tahi ruotsinkielellä. Lausunnot käännetään lyhykäisesti toiselle kielelle, jos niin vaaditaan. Yhdistyksen kirjanpito, ja muut kirjalliset toimet laaditaan enemmistön määräämällä kielellä.»

Mutta ruotsinkielisiä ei juuri koskaan ole osastossa niin paljon ollut, että tuo vaikea lausuntojen käännösjärjestelmä olisi ollut tarpeen. Ja jos ruotsinkielisiä on aina joku ollutkin, niin ovat ne osanneet suomea senverran, että ovat tulleet toimeen. 14 §:ssä määriteltiin vuosikokouksen tehtävät. 15 §:ssä säädettiin, ettei päätökset ole laillisia, ennenkun pöytäkirja seuraavassa kokouksessa on julkiluettu ja hyväksytty. 16 §:ssä puheenjohtajain ehdokkaitten tekemistä. 17 §:ssä säädettiin, että toimikunnan ja osaston jäsenten sekä osaston ja työväenyhdistyksen jäsenten väliset riitaisuudet oli ratkaistava kompromissilla, jossa tuli olla 2 kummankin riitapuolueen valitsemaa jäsentä ja näiden valitsema viides puheenjohtajana.

Osasto voi pyydettyissä myöskin antaa lausuntonsa ammattiveljien kesken syntyneistä riidoista.

18 §.

Muutos- tahi lisäysehdotuksia näihin sääntöihin tehtäköön kirjallisesti kuukautta ennen vuosikokousta toimikunnalle, jonka tulee nämä ehdotukset lausuntonsa kanssa osaston vuosikokoukselle esittää, ja ovat ne sitten työväenyhdistyksen vahvistettavat, ennenkuin niitä saatetaan noudatettavaksi julistaa.

19 §.

Jos kysymys nousee osaston lakkauttamisesta, niin on, sen jälkeen kuin toimikunta on asiaa käsitellyt, ilmoitus tehtävä osastolle vähintään kolme kuukautta ennen vuosikokousta. Päätoksestä tulee vähintään $\frac{3}{4}$ läsnä olevista jäsenistä olla yksimielisiä, ennenkuin se saatetaan päteväksi katsoa.

20 §.

Jos osasto lakkaa olemasta, langetkoon sen varat puoleksi sille sairas- ja hautaus-apukassalle, johon suurin osa kirvesmiehistä silloin kuuluu, sekä puoleksi työväenyhdistykselle.

Ylläolevat säännöt on hyväksytty Helsingin Työväenyhdistyksen kuukausikokouksessa marraskuun 10 p:nä 1895 ja vahvistetaan täten seurattaviksi H. K. M:nsa Korkeassa Nimessä Hänen Suomen Senaattinsa Syyskuun 12 p:nä 1887 vahvistamain yhdistyksen sääntöjen 15 §:n nojalla.

Helsingissä, marraskuun 10 p:nä 1895.

F. Numberg.

Osk. Groundstroem.

Näissä säännöissä ei enää puhuta mitään »hyvän suhteen aikaansaamisesta työntekijäin ja työnantajain välillä», mikä muuten oli tavallista tämänaikaisissa säännöissä. Ei myöskään työnantajien jäseniksi hyväksymisestä. Eräitä omituisuuksia niissä kyllä on, kuten, miten menetellään hyvää mainetta vailla olevain osaston jäseneksi ottamisessa.

Se oli kirvesmiesten ammattiyhdistyksen sääntöihin lainattu Helsingin Puuseppäin ammattiyhdistyksen säännöistä.

Sääntöjen mukaisen toimikunnan valitseminen.

Marraskuun 17 p:nä oli osastolla varsinainen perustava kokous, jossa puheenjohtajaksi valittiin M. Haikarainen, varapuheenjohtajaksi H. Almgren, ja toimikuntaan D. Ahokas, K. Laine, G. Vistbacka, M. Hälleberg (Paasivuori) ja J. Sirén. Näistä valittiin pöytäkirjuriksi D. Ahokas ja rahastonhoitajaksi G. Vistbacka.

Osaston toiminta vuosina 1895—1905.

Taistelu 10-tuntisesta työpäivästä.

Edellä on jo mainittu työpäivän lyhentämispyrkimyksistä 12¹/₂—12 tuntisesta 11-tuntiseksi ja samoin on mainittu, että rakennustyöläisten yleinen kokous 25 päivänä elokuuta 1895 päätti, että päivänlyhennyspyrkimysten lähin päämäärä on 10-tuntisen työpäivän käytännössä toteuttaminen. Rakennustyöläisten ammattiosastojen tärkeimmäksi tehtäväksi vuosina 1896—97 tuli tämän aatteen kehittäminen ja sen toteuttaminen.

Tämä kysymys oli kirvesmiesten ammattiosaston kuukausikokouksessa joulukuun 8 päivänä 1895 ensi kerran esillä, jossa 10-tuntisen työpäivän ja joka lauantai-iltana tilinmaksun toteuttamiseksi päätettiin ryhtyä työskentelemään.

Tämän jälkeen osaston pöytäkirjassa maaliskuun 8—15 päiviltä 1896 mainitaan keskustellun: »miten työläiset saataisiin yksimieliseksi, että voitaisiin 10-tuntinen työpäivävaatimus käytännössä toteuttaa».

Viimemainittuna päivänä pidetyssä kokouksessa valittiin myöskin Rakennustyömiesten keskuskomiteaan kirvesmiesten edustajiksi *G. Vistbacka* ja *J. Kristasson*.

Tämä komitea oli Helsingin muurariammattiosaston aloitteesta perustettu, joka 9 p:nä helmikuuta 1896 päätti siitä tehdä: kivenhakkaajille, kirvesmiehille, uunintekijöille ja

maalareille kirjallisen ehdotuksen. Kirvesmiehet päättivät yhtyä mainittuun keskuskomiteaan sillä huomautuksella, että siihen valittaisiin jäseniä myöskin Helsingin ulkotyöväenyhdistyksestä ja mikäli mahdollista Söörnäisten työväenyhdistyksestä. Tämän keskuskomitean toiminta oli ajateltu hyvin laajaksi. Ei sen ainoana tehtävänä ollut työpäivän lyhennys- ja palkkakysymysten käsitteleminen, vaan myöskin yhteisen rakennustyöläisten apukassan perustaminen ja urakalla koko rakennusten tehtäväksi ottaminen, jota toimintaa varten suunniteltiin »Ahkera»-nimisen osakeyhtiön perustamista 10,000 mk. pääomalla, osakkeitten nimellisarvo olisi ollut 10 mk. — Siitä ei kuitenkaan tullut mitään. — Mutta ensimmäiseksi työkyseen mainittu komitea sai alustavain toimien suorittamisen 10-tuntisen työpäivän toteuttamisessa, kuten kysymyksessä olevan asian työnantajille esittämisen ja ensimmäisten neuvottelukokousten kokoon kutsumisen.

Maaliskuun 22 päivänä oli kirvesmiehillä yleinen kokous, jossa keskusteltavana oli taas 10-tuntisen työpäivän käytännössä toteuttaminen. Asian perille ajaminen annettiin Rakennustyömiesten keskuskomitealle, johon entisten lisäksi valittiin toverit: Hedman, Matti Haikarainen ja Alakoski, ja päätös 10-tuntisen työpäivän käytäntöön ottamisesta vahvistettiin siten, että saapuvilla olleet kirjoittivat nimensä ja osoitteensa paperiin, jossa oli seuraava otsikkokirjoitus:

»Helsingin kirvesmiesten yleisen kokouksen päätöksen mukaan, maaliskuun 22 päivästä 10-tuntisen työpäivän käytäntöönottamisesta yhdymme.»

Tämä nimikirjoitus velvoitti jokaista nimensä kirjoittanutta tekemään työtä ainoastaan 10 tuntia päivässä. Ellei työnantaja salli tehdä 10-tuntisia työpäiviä, vaan vaativat pitempiä, niin oli lakattava työstä.

Samassa kokouksessa päätettiin alaikäisten rakennustöissä pitämistä vastustaa. Urakatöitä päätettiin ottaa saksissa ja toteuttaa niissä 10-tuntinen työpäivä.

Samana päivänä oli myöskin muurareilla yleinen kokous, jossa tehtiin työpäivän pituuden suhteen samanlaiset päätök-

set ja otettiin läsnäolevilta nimet sitoumuspapereihin. Rakennustyömiesten keskuskomitean puheenjohtajaksi 31 p. maaliskuuta valittiin muurariammattiosaston esimies herra *O. Vilkman* ja sihteeriksi muurari *S. Korhonen*.

Rakennustyömiesten keskuskomitea kutsui kirjelmällä Helsingin rakennusmestareita keskuskomitean kanssa, Arkadian teatterin lämpiöön tiistaina maaliskuun 31 p:nä, neuvottelemaan 10-tuntisen työpäivän käytäntöön ottamisesta. Tähän kokoukseen oli saapunut, paitsi Rakennustyömiesten keskuskomitean jäseniä rakennusmestarien puolesta *Juho Ahde* ja *Nyberg* ja lisäksi noin 40 rakennustyöläistä. Sen avasi muurari *Antti Johansson*. (A. Johansson oli siihen aikaan hyvin usein käytetty muurarien luottamusmies. Hän kuoli Turussa 10 p:nä toukokuuta 1910). Puheenjohtajaksi valittiin herra *O. Vilkman* ja sihteeriksi maalari *Marttila*, joka viimeksimainittu luki laatimansa kirjallisen alustuksen kyseessä olevasta asiasta.

Kun alustus oli kuultu ja puheenjohtaja kehoitti läsnäolevia asiasta lausumaan mielipiteitä, niin tällöin herra Ahde ilmoitti, että hän ja Nyberg olivat läsnä ainoastaan rakennusmestarien edustajina ja samalla hän ilmoitti, että me rakennusmestarit olemme päättäneet, että työpäivä on pysyttävä 11-tuntisena.

Muurari A. Johansson tiedusteli, millä perusteella rakennusmestarit ovat päätöksensä tehneet.

Tähän Ahde selitti, että nyt on kaupungissa niin paljon töitä, ettei paikkakunnalla olevilla työvoimilla voida niitä tänä kesänä suorittaa, jos työpäivä lyhennetään 10-tuntiseksi, vaan siinä tapauksessa olisi pakko tuottaa työläisiä muualta, jotka sitten jäisivät tänne talveksi, lisäämään työttömäin lukua.

Mistään sovitteluista ei voinut tulla puhettakaan. Rakennusmestarien menettely kovasti suututti työläisiä, että sovinnollinen asiain ratkaisu sitten kävi mahdottomaksi, etenkin, kun kumpikin puoli jyrkästi päätti pysyä vaatimuksissaan.

Tämän johdosta Rakennustyöväen keskuskomitea huhtikuun 5 päivänä kutsui rakennustyöläisten yleisen kokouk-

sen työväenyhdistyksen huoneustoon, jossa herra O. Vilkmän selosti, mihin tuloksiin neuvottelut rakennusmestarien kanssa 10-tuntisesta työpäivästä olivat johtaneet. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin mainittu Vilkmän ja sihteeriksi muurari S. Korhonen.

Osanotto kokoukseen mainitaan olleen niin suuri, ettei kaikki huoneustoon sisään mahtuneet. Tässä kokouksessa päätettiin, vaikkapa lakonkin uhalla, toteuttaa 10 tuntinen työpäivä. Neuvotteluja kyllä päätettiin työnantajille ensin tarjota, mutta ellei työnantajat vaatimuksiin suostu, niin siitä seuraa lakko. Valittiin 25-miehinen lakkokomitea, johon tuli muurareista, kirvesmiehistä, uunintekijöistä ja kivimiehistä sekä H:gin Ulkotyöväenyhdistyksestä, 5 jäsentä kustakin. Lakkokomitean puheenjohtajaksi valittiin muurari *A. Johansson* ja sihteeriksi muurari *Pekka Vilho Räsänen*. (P. V. Räsänen joku vuosi takaperin kuoli Kuopiossa.) Osa lakkokomitean jäsenistä olivat samoja kuin oli rakennustyömiesten keskuskomiteassakin.

Sunnuntaina 12 päivänä huhtikuuta oli rakennustyöläisillä kaartin maneesissa suuri yleinen kokous, jossa »Työmiehen» selostaja arvelee olleen läsnä noin 3,000 henkeä. Puheenjohtajana tässä kokouksessa oli muurari *A. Nieminen*, (Nieminen muutama vuosi sen jälkeen muutti Tampereelle ja v. 1902 hän matkusti Amerikkaan, jossa hän pitäisi olla kauppiana), kirjurina oli *P. V. Räsänen* ja tulkkina työmies *Nordström*. Puheita pitivät A. Nieminen, Eetu Salin, Kössi Koskinen ja monet muut.

Räsänen luki kokoukselle lakkokomitean laatimat lakkohjeet, joissa säädettiin lakkolaisten ja lakkolaisten luottamusmiesten menettelystä seuraavaa:

»Järjestysohjeet

niille rakennus- ja ulkotyöläisille jotka ovat sitoutuneet työskentelemään 10-tuntisia työpäiviä.»

Näissä ohjeissa määrättiin, että listoihin nimensä kirjoittaneet ovat velvolliset työmaalla pitämään vireillä sitä mieli-

pidettä, että työtä ei saa alottaa aamulla ennen kello puoli 7 eikä tehdä myöhempään kuin kello 6 illalla. Suurusai-
kaa tulee olla puoli tuntia ja päivällisaikaa yksi tunti.

Työmiehet kielletään tekemästä lakkoa, mutta samalla ne
kiellettiin tekemästä 10 tuntia pitempää työpäivää. Jos työn-
antajat eivät salli tehdä 10-tuntista työpäivää vaan erottavat
työläiset työstä, niin tällä tavoin syntyy työnseisuus.

Nimensä listoihin kirjoittaneita veloitettiin tarmokkaasti
toimimaan yllä olevan ohjelman toteuttamiseksi. Luopioita
uhattiin poikotilla, joiden kanssa kunnon toveri ei saanut
samalla työmaalla työskennellä.

Ne jotka ilman lakkoa saivat 10-tuntisen työpäivän, oli-
vat velvolliset 10 % palkastaan luovuttamaan lakkokassaan,
josta annettiin avustusta lakosta vahinkoa kärsineille työläisille.

Jokaisella työmaalla oli valittava katsastusmies ja hänelle
tarpeeksi monta apulaista, joiden tehtävänä oli valvoa, että
tehtyjä päätöksiä ja sitoumuksia noudatettiin ja rikoksista
sekä työnantajain menettelyistä tuli heidän mahdollisimman
pian ilmoittaa lakkokomitealle. Jos katsastusmies tai hänen
apulaisensa erotettaisiin työstä, niin kaikkien nimensä kir-
joittaneitten oli heti erottava työstä. Missä lakko syntyi,
niin sitä ei saanut sopia muut kuin lakkokomitea.

Niiden työnantajain töihin, jotka hankkivat ulkolaisia
työmiehiä tai teettävät työtä luopioilla, ei kukaan kunnon
toveri myöskään saanut mennä. Joka tätä määräystä rikkoo,
hänen nimensä oli julaistava sanomalehdissä, eikä kukaan
nimensä kirjoittanut saanut hänen kanssaan yhdessä työ-
skennellä.

Nämä ohjeet hyväksyttiin yksimielisesti. Palkkakysymyk-
siä eivät vaatimukset sisältäneet. Niistä luovuttiin. Ehdo-
tus, että yhden työnantajan työmaat kerrallaan julistettaisiin
lakkotilaan, se lakkokomiteassa hyljättiin.

Maneesista menttiin järjestyneissä riveissä läpi kaupungin
Mäntymäelle, jokaisella ammattikunnalla oli oma erityinen
punaisella nauhalla varustettu järjestysmiehensä. Muurareilla
oli K. Korander, kirvesmiehillä G. Vistbacka, kivimiehillä
Finholm, ulkotyöläisillä A. Pietikäinen.

Mäntymäellä pidettiin puheita ja uudistettiin päätökset, ettei tehdä 11-tuntisia työpäiviä.

Huomenna oli silti mentävä tarjoutumaan työhön ehdolla, että työnantajat sallivat tehdä 10-tuntisia työpäiviä. Mutta harvat työnantajat sitä sallivat.

Muutamia työnantajia sentään oli, jotka suostuivat 10-tuntiseen työpäivään ja antoivat siitä lakkokomitealle kirjallisen sitoumuksen. Mutta kaikki huomattavat työnantajat, joilla oli enemmän työläisiä, kieltäytyivät, eivätkä sallineet ilman sitoumustakaan tehdä 10-tuntisia työpäiviä.

Näin alkoi rakennustyöläisten lakko 10-tuntisen työpäivän puolesta 13 p:nä huhtikuuta 1896.

Parin päivän kuluttua oli lakkokomitean luettelossa lakkolaisten nimiä yli 800.

Ammattiyhdisten keskuskomitea, joka Helsingissä oli perustettu jo 1889, teki riitapuolille ehdotuksen sovintolautakunnan asettamisesta riitaa ratkaisemaan. Mutta se teki ehdotuksensa niin myöhään että taistelu oli jo alkanut.

Huhtikuun 15 päivänä oli ammattientarkastaja *L. Lindeberg*-vainaja kutsunut riitapuolet kanssansa V. Palokunnan talolle neuvotteluihin. Vaikka sovintoa hierottiin 6 tuntia, niin ei siitä ollut mitään tulosta, kun kummaltakin puolen jyrkästi pysyttiin kiinni alkuperäisissä vaatimuksissa.

Rakennustyöläisillä oli taas Mäntymäellä yleisiä kokouksia 16—19 p:nä, huhtik., joissa ennen tehtyjä päätöksiä uudisteltiin ja lakkokomitean miehet Räsänen, M. Haikarainen ja A. Johansson selostivat lakkolaisille asemaa. Viimemainittu otti myöskin tarkasteltavaksi porvariensa sanomalehdet.

Tästä lakosta kirjoittivat ylipäänsä kaikki maassamme silloin ilmestyneet sanomalehdet, joko puolesta tai vastaan. Ruotsalaiset lehdet ja U. Suometar maaseututovereineen, arvostelivat ankarasti työmiesten menettelyä, ja työnantajain menettelyssä ei heillä ollut mitään moitittavaa. Mutta työmiehet ne olivat muka rikkoneet sopimuksensa, kun olivat ilman irtisanomatta eronneet työstä. Suometar väitti, että jos työmiesten vaatimuksiin suostutaan, niin meidän nuori teollisuutemme ei kestä kilpailua, vaan sillä on vararikko edessä.

Johansson luki Suomettaresta muutamia kappaleita näytteeksi, miten tuo suomalaisten työmiesten suosima lehti työväen kalliimpia elinkysymyksiä käsittelee. Tällöin joukot huusivat: »Alas Suometar! Se on meitä pettänyt!»

Mutta eipä nämä mielenosotukset paljoakaan lakkolaisten asiaa eteenpäin vieneet.

Työnantajat ryhtyivät erikoiisiin toimenpiteisiin rikkurien hankkimiseksi. Sanomalehdissä ilmoitettiin ja maalla kirkoissa kuulutettiin, että Helsingissä saavat työtä 1,000 rakennustyöläistä. Maakunnasta alkoi painaa Helsinkiin kirvesmiehiä ja muita rakennustyöläisiä, kuitenkin vähemmässä määrässä muurareita. Monelle lakkolaiselle tuli pelko että kokonaan menettää ansionsaantimahdollisuutensa. Avustusvaroja ei paljon ollut. Niitä hankittiin vapaaehtoisina lahjoina ja keräyksellä, jolla tavoin saatiin 2,643 mk 4 p. ja herra Petanderilta lainattiin 10 miehen yhteisesti tunnustamalla velkakirjalla 200 mk., joka velka lopullisesti suoritettiin vasta 1902. Näistä varoista velkakirjaa vastaan taas lainattiin 5—10 markan suuruisissa erissä lakkolaisille 2,151 mk. 50 penniä, ja suoranaisina avustuksina annettiin 484 mk. Loput menivät sanomalehti-ilmotuksiin, kokoushuoneen vuokraan, kirjoitustarpeisiin ja postikuluihin. Siis kassassa ei ollut varoja, vaan velkaa oli 200 mk. Suuri osa niistä, jotka lakkokomitealta saivat lainaksi varoja, ovat jättäneet ne takaisin suorittamatta.

Lakkolaisten asema lakon jatkuessa alkoi käydä vaaralliseksi. Lakkokomitean täytyi ryhtyä harkitsemaan lakon lopettamista. Huhtikuun 28 päivänä pidetyssä lakkolaisten kokouksessa päätettiin julistaa lakko päättyneeksi, paitsi Aallon, Ahteen ja Siveniuksen työmailla, jotka julistettiin saartotilaan. Mainittuja rakennusmestareita vastaan lakkolaiset tekivät seuraavan keskenäisen kirjallisen sitoumuksen:

»Työmies liitto.

Täten sitoudumme me allanimitetyt henkilöt olemaan työhön menemättä lakkokomitean määräämille mestareille Ahde, Aalto ja Sivenius 100 markan sakon uhalla.

Tämä liiton rikkojain elämä koetetaan kaikilla mahdollisilla keinoilla tehdä niin katkeraksi kuin suinkin mahdollista.»

Allekirjoitetut nimet ja osotteet.

Tämän johdosta rakennusmestarit ryhtyivät vastatoimenpiteisiin ja päättivät, että toiset rakennusmestarit erottavat toistään niin monta ammattimiestä kuin oli tarpeen mainittujen kolmen poikottiin julistettujen mestarien töiden teettämiseen.

Mutta tälläkään toimenpiteellä ei saatu riittävästi muuraria ja rapparia. Toukokuun alussa tiesikin porvariensa sanomalehdet kertoa, että rakennusmestarit Pettersson ja Ahde olivat muka matkustaneet Pietariin hakemaan 100 muuraria ja rapparia. Toiset tiesivät että niitä tuodaan 500. Ja sittemmin osottautuikin todeksi, että Venäjältä oli lähdetty rikureja hakemaan ja niille rakennettiin Leppäsuon huvila-alueelle parakkeja asunnoiksi (kolerasairaalan luona).

Lauvantaina 16 p:nä toukokuuta kertoi »Työmies» että alusta viikon höyrylaiva »Oululla» saapui Venäjältä Tverin kihlakunnasta Helsinkiin 98 *muuraria* ja rapparia. Rannalla oli rakennusmestareista Ahde ja Nyberg vastassa. Asuntoja nämä tulokkaat saivat Steniuksen huvila-alueella lähellä kolerasairaala.

Työmiesten poikottipäätös tämän vuoksi tuli tehottomaksi. Lakko näytti päättyvän työmiesten täydellisellä tappiolla.

Työtä oli tehtävä 11 tuntia päivässä. (Sitä ennen 12—11½ tuntia). Tilin maksu oli ennen ollut joka kahden viikon kuluttua, mutta nyt otettiin päiväpalkan sijaan tuntipalkka ja tilit maksettiin joka lauantai.

Rakennustyöläisistä ainoastaan maalarit saivat 10-tuntisen työpäivän, joiden lakko alkoi myöskin huhtikuun 15 päivänä työehtosopimuksesta ja 50 pennin alimmasta tuntipalkasta. Se kesti huhtikuun loppuun ja päättyi työntekijäin voitolla.

Lakkojen luku tänä keväänä oli tavallista suurempi. Kun niitä edellisinä vuosina oli ollut 1—3 lakkoa, niin tänä vuonna

oli 19. Siitä syystä tätä kevättä Suomen työväenliikkeen historiassa sanotaankin: »suuri lakkokevät».

Mutta näistä lakoista Helsingin rakennustyöläisten lakko oli suurin, ja se herätti huomiota yleensä koko maassa. Sillä oli työväkeä herättävä vaikutus ei ainoastaan Helsingissä vaan koko maassa.

Helsingin työväenyhdistyksen johtokunta kesäkuun alussa asetti komitean tutkimaan rakennuslakon syitä ja antamaan siitä lausuntonsa. Komiteaan kuuluivat herrat: V. v. Vright, F. Numberg (Nummivuori), F. Groundstroem, Anders Johansson ja Juho Ahde. Tämä komitea, viimeksi mainittua lukuunottamatta, totesi, että lakkoon pääasiassa olivat työnantajat syyppäät.

Työväenyhdistys taas katsoi, että se kokonaan oli johtunut rakennusmestarien menettelystä, jotka eivät ryhtyneet työmiesten edustajain kanssa neuvotteluihin.

Työaika talvella 1896—97 oli rakennuksilla sisävalmistustöissä yleensä, joko 10-tuntinen tai lyhempi. Mutta sitten keväällä toukokuun alussa pitivät rakennusmestarit kokouksen, johon kutsuttiin kaikki mestarit, nekin, jotka eivät kuuluneet rakennusmestariklubiin, ja päättivät, että työpäivä toukokuun 10 päivästä alkaen on oleva 11-tuntinen. Tästä mestarit 7 p:nä toukokuuta työmailla työläisille ilmoittivat.

Jo tätä ennen oli ammattiosastojen ja mestarien välillä ollut asiasta kirjeenvaihtoa. Työläiset pyysivät 10-tuntista työpäivää, johon mestarit vastasivat: »että on paljon työmiehiä jotka eivät halua 10-tuntista työpäivää, koska heidän ansiosa tuntipalkan käytännössä ollessa sen kautta vähenisivät. Säälistä niitä työntekijöitä kohtaan emme ole voineet hyväksyä 10-tuntista työpäivää.»

Tämä oli selvää kieroilua. Mestarien keskuudessa kuitenkin vallitsi suuri erimielisyys työläisten vaatimuksista. Sivenius, Aalto ja Hjort af Ornäs olivat tehneet vararikon. Toiset pelkäsivät, että jos työläiset tekevät uuden lakon, niin monille heistä käy samaten.

Työläiset hankkivat tilastoa niistä työmiehistä, jotka vastustivat 10-tuntista työpäivää. Tulos siitä oli: Muurareita ei

yhtään; kivimiehistä 57 0/0; kirvesmiehistä 6 0/0; apureista, miehistä 4 ja naisista 7 0/0.

Yhteensä keskimäärin 4 0/0.

Rakennustyöväen keskuskomitealla oli mestarien vastauksen johdosta sunnuntaina 9 p:nä toukokuuta 1897 kokous, jossa neuvoteltiin menettelytavasta. Toiset ehdottivat, että mestarien päivänpidennyshommiin vastattaisiin heti yleisellä rakenustyöläisten lakolla. Mutta kun muurareista useat olivat olleet talvella ilman työtä, ja olivat nyt heikkoja niin ei ollut sopiva taistelua alottaa. Kirvesmiehillä tosin oli kiireitä sisävalmistustöitä. Mutta edellisenä keväänä saavutettu kokemus oli osottanut, että kirvesmiesten sijaan oli verrattain helppo saada kotimaastakin rikureita. Kirvesmiehet eivät siis yksin voineet tätä kysymystä ratkaista. Lakon teko lykättiin »*sopivampaan aikaan*», aikaan sellaiseen, jolloin muuraustyöt olivat kiireimmillään. Kuitenkin sallittiin kullakin työmaalla työläisten menetellä oman harkintansa mukaan.

Tästä oli seurauksena että muutamilla työmailla sattui rettelöitä. Työmiehet erällä työmailla omin lupinsa soittivat kelloa ja poistuivat työmaalta. Niin sattui esim. Etelä-Makasiininkadun ja Unioninkadun kulmassa Lindforssin ja Tukevan johdossa olevalla kauppias Ridellin rakennuksella. Seuraus siitä oli, että 4 kirvesmiestä ja 2 muuraria »kiihottajina» erotettiin työstä, jotka eivät suostuneet olemaan työssä 11 tuntia päivässä, vaan ainoastaan 10 tuntia.

Kun sitten ehti aika kulua heinäkuuhun ja muuraustyöt alkoivat olla kiireemmillään, syntyi lakkoja muutamilla rakennuksilla, joissa aina yhtenä vaatimuksena oli 10-tuntinen työpäivä. Mestariklubissa mestarit neuvottelivat miten heidän olisi meneteltävä. Vihdoin heinäkuun 29 päivänä mestarit yhden äänen enemmistöllä päättivät suostua siihen työväen taholta tehtyyn ehdotukseen, että työväen kesken työmailla toimitetaan salainen äänestys siitä, 10:n vai 11-tuntinen on oleva työaika rakennustöissä?

Tulos tästä äänestyksestä oli, että 96 0/0 koko rakennustyöväestä kannatti 10-tuntista työpäivää. Kun työläiset oli-

vat noin yksimielisiä, niin enemmistö mestareista 2 päivänä elokuuta 1897 ottivat 10-tuntisen työajan Helsingissä rakennustöissä käytäntöön.

Mutta mestarit Laine ja Nyberg vieläkin niskuroivat, että työläisten täytyi heitä, jos ei muuten, niin »Työmiehen» palstoilla siitä muistuttaa.

Näin toteutettiin Helsingissä rakennustöissä 10-tuntinen työpäivä. Sitä ei saatu taistelutta. Sen voi katsoa johtuneen 1896 lakosta. Ellei sitä lakkoa olisi ollut ja työnantajia sen avulla kuritettu, niin eivät ne olisi sallineet työläisten salaisella äänestyksellä työpäivän pituudesta päättää.

Vielä kuukautta aikaisemmin kirjoitettiin U. S:ssa että »10-tuntinen työpäivä on nyt kauempana kuin koskaan ennen. Työnantajat ovat nyt yhteenlittyneitä ja yksimielisiä asiassa ja työntekijät eivät nyt heille voi mitään». »Työmieheissä» vakuutettiin, että kyllä se 10-tuntinen työpäivä kaikesta huolimatta on nyt lähempänä, kuin vuosi takaperin. Ja 10-tuntinen työpäivä oli juuri toteutumassa.

Työpäivän lyhennystaistelusta 1896 välillisesti johtuneita seurauksia oli, että osastossa päätettiin viranomaisten avulla vainota passitta olevia rakennustyöläisiä, koska epäiltiin sellaisten antautuvan rikkureiksi enemmän kuin muitten.

Samasta syystä päätettiin vaatia työtodistusten ottamista käytäntöön, joita vastaan taas vuosina 1901—5 taisteltiin ja päätettiin vaatia niiden käytännöstä poistamista, koska ne olivat muodostuneet työnantajain käsissä työläisten kuritusvälikappaleiksi, kun niihin alettiin merkitä: »on ottanut osaa työlakkoon ja sen vuoksi erotettu työstä», »on kiihottaja» j.m.s. Tällaisilla työtodistuksilla oli mahdoton saada mistään työtä. Tästä syystä päätettiin vaatia että työtodistukset käytännöstä poistetaan.

Mutta tätä päätöstä ei ole käytännössä toteutettu.

Raittiusaate myöskin sai lakosta välillisesti hyötyä. Rakennustyöläisten lakon aikana oli osottautunut, että useita niistä, jotka olivat lakkokomitealta saaneet avustusta, joko lahjana tai lainana, olivat ne rahat kapakassa juoneet, joutuneet puutteeseen ja antautuneet rikkureiksi.

Tästä syystä juoppoja alettiin entistä enemmän halveksia, ja alettiin työmailla käyttää toverikuriakin.

Raittiusaate siten tuli yhdeksi aseeksi työnantajia vastaan taisteltaessa.

Myöhemmin, vuosina 1898—1900 kannatettiin juomalakkoa ja otettiin näinä vuosina Vapun päivänä osaa väkijuomalakkomielenosotuksiin. Mutta juomalakkoate ei voinut työläisiä pitemmälle innostaa.

Rakennustyöläisten 10-tuntisen taistelun vaikutus sosiaalidemokratiaan ilmeni myöskin ulkonaisissa tunnusmerkeissä.

Työväen mielenosotukset, punaiset airue- nauhat ja liput.

Työväen mielenosoituksia keväisin on toimeenpantu alkaen v. 1895. Kun ensi kerran Helsingin työväki teki mielenosoitusretken toukokuun 19 p. Seurasaareen, niin kaikki airueet kantoivat sinivalkoisia nauhoja. Mutta kun sitten keväällä 1896 Helsingin järjestynyt työväki kesäkuun ensimmäisenä sunnuntaina meni kävelyretkelle Seurasaareen, niin muurarien, kirvesmiesten, kivimiesten ja suutarien ammattiosastot, W. v. Wrighthin vakavista varoituksista huolimatta, laittoivat airueillensa leveät, yli olan ylettyvät punaiset nauhat merkiksi, että ollaan sosialidemokrateja ja siitä alkaen on punaisia nauhoja kannettu.

Vielä v. 1897 kun mielenosoitusretkelle lähdettiin, niin ammattiyhdistysten keskuskomiteassa taisteltiin aika tavalla punaisista nauhoista. Toiset niitä pelkäsivät, mutta rakennustyöläiset eivät niistä luopuneet. Ei vaikka itse *Matti Kurikka* taisteli ulkonaisia tunnusmerkkejä vastaan, ja peloitteli santarmeilla.

Lippu osastolle.

Kirvesmiesten ammattiosasto hankki oikein *punaisen mielenosoituslipun* talvella v. 1899; se tehtiin punaisesta silkistä ja käytiin Mäntymäellä tarkoitukseensa vihkimässä, viimeisenä sunnuntaina toukokuuta eli viikkoa ennen kesä-

kuun mielenosoituspäivää. Helsingissä ei sitä ennen ollut punasta lippua muilla kuin Konetehtaalaisen ammattiosastolla, joka jo edellisenä keväänä oli hankkinut punaisen lipun. Eikä koko Suomessa ollut punaista lippua muilla kuin lisäksi Turussa puuseppäin ammattiyhdistyksellä. Nykyään niitä on jo kaikkialla ja melkein kaikilla ammattiyhdistyksillä ja osastoilla.

Mielenosoituspäivän muuttamista kesäkuun 1 sunnuntaista Vapunpäiväksi ovat kirvesmiehet kannattaneet jo alkaen vuodesta 1901. Mutta se muutos saatiin aikaan vasta v. 1907.

Sairas-, tapaturma- ja hautausapurengas.

Kuukausikokouksessa huhtikuun 11 p:nä 1897 ehdotti M. Haikarainen keskusteltavaksi seuraavan kysymyksen: »Eikö olisi tarpeellista osaston yhteyteen perustaa sairaus-, tapaturma- ja hautausapurengas?» Päätettiin sellainen perustaa ja valittiin komitea sääntöjä laatimaan, johon tulivat valituksi M. Haikarainen, S. Hellstén, J. Parkkinen, G. Vistbacka ja M. Hälleberg. Tämä komitea laati säännöt, jotka osaston kokous sitte hyväksyi, ja on sanottu apurengas siitä alkaen ollut voimassa.

Ensimmäiset vuodet hoiti renkaan rahastoa osaston toimikunta, mutta nyt jo kauvan aikaa on sitä hoitanut renkaan oma toimikunta. Alussa oli sillä jonkun verran voimaa houkutella liittymään osastoon jäseneksi, mutta nyt ei enää sille suurta merkitystä siinä suhteessa ole annettu, vaikka sairauden sattua se on ollut tarpeen.

Esitelmät ja esitelmäkilpailut kokouksissa.

V. 1897 syyskuun 26 p:nä pidetyssä kokouksessa päätettiin osaston jäsenten kesken panna toimeen puhe- ja esitelmäkilpailut esiintymistaidon kehittämiseksi. Kilpailussa päätettiin paraat esiintyjät palkita. Kerättiin vapaaehtoisista lahjoista palkintorahasto, josta jaettiin palkintoja. Seuraavassa kokouksessa ottivat kilpaillakseen M. Haikarainen ja M. Hälleberg ja sitte seuraavassa J. Ahokas ja G. Vist-

backa. Palkintoja saivat 1:sen M. Hälleberg, 2:sen M. Haikarainen, 3:nen G. Vistbacka ja 4:nen J. Ahokas. Palkintojen jaosta päättivät osaston jäsenet äänestämällä suljetuilla lipuilla. Rahoja oli vielä ylitsekin jäämään, kun ei enää ilmoittautunut ketään kilpailuun.

Myöhempinäkin aikoina on tällä tavalla myöskin koetettu saada kokouksiin enemmän vilkkautta ja samalla eri kysymyksiin kiinnittää enemmän osaston jäsenten huomiota.

V. 1901 oli tapana kuukausikokouksissa valita joku osaston jäsenistä, joka oman valintansa mukaan seuraavassa kokouksessa piti jostakin kysymyksestä esitelmän, ja paraimmista päätettiin maksaa esitelmänpitäjälle pienen palkkio. Tällä tavoin myöskin 1903 selostettiin kokouksissa sosialidemokratisen puolueen ohjelma. Tämä tapa, pitää kokouksissa esitelmiä, jatkui useita vuosia. Mutta sitten myöhempinä aikoina on ollut niin paljon käytännöllisiä kysymyksiä, että ei ole jäänyt valistustarkoituksessa esitelmän pitämiseen aikaa. V. 1903 ¹⁰/₃ oli myöskin esitelmäkilpailut, joihin ottivat osaa Paasivuori, S. Hellsten, K. Aalto, Leo Myllylä. Ei ollut kuin yksi palkinto. Sen sai ensinmainittu.

Oppikurssit.

V. 1899 syksyllä osaston toimesta järjestettiin oppikurssit suomalaisessa normaalilyseossa. Oppiaineina oli mittaus-, kuvanto-oppi ja piirustus. Opettajana oli herra *Aimo Eklund*. Alussa otti kursseihin osaa 30 osaston jäsentä, mutta vähitellen innostus laimeni, ettei lopuksi ollut jälellä kuin 20 oppilasta.

Palkkaliikkeet ja lentolehdistä agitatio v. 1898—1901.

Palkkakysymykset luonnollisesti muodostavat ammattiyhdistyksen tärkeimmät asiat. Mutta palkkakysymysten tyydyttävällä tavalla ratkaisemisen edellytyksenä on, että työläiset ovat yhteen liittyneet.

Kirvesmiesten yhteenliittyminen, etenkin ensi vuosina,

oli mitä huonoin. V. 1895 otti 40 miestä jäsenkortin ja niistä ainoastaan 16 oli ne kaksi kuukautta jäsenenä. V. 1896 ottivat 89 miestä jäsenkortin mutta ainoastaan 14 oli koko vuoden jäsenenä. V. 1897 otti 51 jäsenkortin, mutta koko vuotisia jäseniä oli 15.

Vuoden 1898 toiminta aloitettiin 34 jäsenellä ja siitä se saatiin kesäkuussa kohoamaan 57 ja joulukuussa oli 125 jäsentä.

Palkkakysymyksiä olisi pitänyt ajaa, mutta eihän näin vähäisillä voimilla voida niitä tyydyttävästi ratkaista. Täytyi taaskin turvautua paikkakunnan kirvesmiesten yleisiin kokouksiin. Tässä tarkoituksessa osaston johtokunta kutsui yleisen kirvesmiesten kokouksen kesäkuun 19 p:nä 1898 Yrjönkatu 27. Kokoukseen oli saapunut noin 50 miestä. Sen avasi M. Hälleberg, joka myöskin valittiin puheenjohtajaksi ja pöytäkirjuriksi F. Jägermalm. Tähän kokoukseen ehdotettiin keskusteltavaksi seuraavat kysymykset:

»1:ksi) Mitenkä saataisiin alin tuntipalkka määrätyksi ja kuinka korkea sen tulisi olla?

2:ksi) Eikö urakkatyöjärjestelmä olisi poistettava ja jos sitä ei voida poistaa, niin eikö olisi urakkatyöt paremmin järjestettävä, ettei sitä käytettäisi työntekijäin petkuttamiseksi.

3:ksi) Olisiko tarpeellista kirvesmiesten ammatissa määrätä oppiaika?

4:ksi) Onko juomalakko tarpeellinen ja olisiko sitä kannatettava?

5:ksi) Onko Hallan sahan työmiesten lakkoa kannatettava?»

Päätettiin yksimielisesti ryhtyä keskustelemaan ensimmäisestä kysymyksestä, josta syntyi oikein kiivas väittely. Toiset tahtoivat alimmaksi tuntipalkaksi määrätä 45 penniä, toiset taas tahtoivat sen 50 penniksi. M. Haikarainen kannatti 45 ja Rinne 50 penniä. Kumpikin olivat jonkun verran puhujia ja saivat toisilta läsnäolevilta kannatusta mielipiteilleen. Äänestettiin näiden 45 ja 50 pennin välillä ja jälkimäinen mielipide voitti 28 äänellä 12 vastaan, jotka annettiin 45 pennin hyväksi.

Nyt kun oli näin päätetty alin tuntipalkka 50 penniksi, niin nousi kysymys: »Millä tavalla se saadaan käytännössä toteutetuksi?» Eräs ehdotti käännettäväksi rakennusmestari-klubin puoleen kirjeellä, jossa pyydetään mestareita palkanmaksussa noudattamaan tuota 50 pennin määrystä; toinen ehdotti heti työlakkoa toimeenpantavaksi, koska sitä ei muuten voida toteuttaa. Kumpikin ehdotus hylättiin. Pyynnöistä oli saavutettu se kokemus, ettei niillä mitään saada aikaan. Järjestymättömän joukon työlakko harvoin tuottaa työvälle mitään tuloksia. Ehdotettiin ja hyväksyttiin painetun kiertokirjeen eli lentolehden laittamista, jota sitte ilmaiseksi jaettiin kaikille paikkakunnan kirvesmiehille. Valittiin komitea lentolehteä hommaamaan ja kerättiin varoja kustannuksiin.

Lentolehti oli näin kuuluva:

»Kehoitus Helsingin kirvesmiehille.

Te tiedätte, että on olemassa kirvesmiesten ammattiosasto Helsingin Työväenyhdistyksessä. Miksi ette ole miehissä liittyneet jäseniksi tähän ammattiosastoonne?

Me tiedämme että kirvesmiehiä on täällä Helsingissä useita satoja, ja ammattiosastoon on heistä liittynyt vaan noin 50:tä. Tämä on anteeksi antamatonta välinpitämättömyyttä, joka kaikei johtuu siitä, että ei ole tarpeeksi tunnettu yhteistoiminnan hyöty ja välttämättömyys. Toivoen teillä olevan halua ja tahtoa päästä ammattiosastonne pyrkimysten perille sekä liittyä sittemmin yhteisvoimin yhteistyöhön pyydämme sulkea huomioonne seuraavaa.

Toverit! Katsokaa ympärillenne ja Te näette että »elämä on taistelua». Eikö totta, että vahvempi sortaa heikompaa, »voima on valtaa, väkivalta kunniaa». Huolimatta kristinopin kauniista periaatteista, joita meille sunnuntaisin saarnataan, näemme me kaikkialla näiden periaatteiden hurjinta polkemista. Se mies joka parhaiten pitää puolensa, joka ensin osaa nylkeä naapuriansa, joka keksii ovelamman affääritempun. Jolla on paljon rahaa sillä on paljon valtaa. Työntantaja, joka parhaiten osaa puristaa työnkijänsä hikeä ja

verta, on ensin arvossa pidetty. Yksityinen työmies on voimaton taistelemaan pääoman yhä paisuvaa valtaa vastaan. Tämän on työväki muissa maissa jo aikaa sitten oivaltanut. Meilläkin alkaa työväestö jo herätä itsetajuntaan. Se alkaa nähdä, että yläluokka hoitaakin asioita vaan etujensa mukaisesti, että työväen on itse ryhdyttävä huolta pitämään luokkaeduistansa. Me näemme, että meiltä pidätetään kohtuullinen osamme ja emme salli, että olot siihen suuntaan edellensä kehittyisivät. Me emme salli, emmekä pidä oikeana, että se joka tekee raskaimman ja pisimmän työpäivän saapi vähimmän palkkaa ja tylyimmän kohtelun. Ei ole meistä aivan niinkuin olla pitäisi se, että työmies, joka rakentaa palatsit pääoman omistajille, saapi itse asua laitakaupungin kellarikerroksissa tahi ullakkokamareissa, jos ollenkaan saapi asuntoa kun on niin paljon herran lahjoja lapsukaisia. Me soisimme, vaadimme, että työmiehilläkin olisi sananvaltaa yhteisissä, valtion sekä kunnan asioissa, sillä täytyy toki jokaisen myöntää että työmiehellä on yhtä paljon yhteiskunnallista älyä kuin kuolleella pääomallakin, jolla tässä maassa on niin suuri vaikutusvalta. Mutta ellei työväestö miehissä ryhdy vaatimaan olojen korjausta, ei se sitä liioin ikinä tule saamaan, siitä meillä on vuosisatain kokemus todistajana; sen opettaa meille historia ja oma aikamme; sen tietää jokainen aikaansa seurannut työmies ja nainen. Työväenyhdistykset ammattiosastoineen tutustuttavat meitä enemmän näihin asioihin ja sentähden vallanpitäjät vihaavat työväenyhdistyksiä ja ammattiosastoja. Mutta työmiesten velvollisuus on kuulua ammattiosastoonsa; köyhälistön täytyy pitää puoliensa. Me kirvesmiehet olemme myös perustaneet ammattiosaston etujemme silmälläpitoa varten ja me kehoitamme teitä täten ryhtymään kanssamme taisteluun ihmisoikeuksien ja turvatumman toimeentulon saavuttamiseksi. Nykyinen pyrintömme olisi saavuttaa yksimielisyys seuraavissa kysymyksissä, jotka tulisivat suuressa määrin olosuhteitamme korjaamaan.

Yleisessä kirvesmiesten kokouksessa 19 p:nä kesäkuuta 1898 tultiin yksimielisiksi siitä, että meidän olisi määrättävä

50 penniä alimmaksi tuntipalkaksi. Sanoimme määrättävä, sillä toden totta työmiehellä on oikeus määrätä hinta työvoimastaan yhtä hyvin kuin kauppiaalalla kahvista ja tupakasta. Mutta työmiesten määräyksillä ei ole muutoin mitään merkitystä, jos ei kaikki ammattimiehet seiso sen määräyksen takana ja siten pakoita työnantajoina sitä noudattamaan. Siis jokainen kirvesmies ammattiosastoonne ja alin palkkanne tulee olemaan 50 p:niä tunnilta. Samassa kokouksessa keskusteltiin urakkajärjestelmän poistamisesta. Onhan selvää kuinka haitallisesti urakkatyö vaikuttaa työmiesten palkkasuhteisiin kiihoittamalla keskinäistä kilpailua. Ja sitäpaitsi urakkatyö on oikea kapitalismin nykkyrieksintö, mutta sen poistaminen ei ole muutoin mahdollista jos ei jokainen kirvesmies liity ammattiosastoonsa. Jollei urakkatyötä tahdottaisikaan kokonaan poistaa, niin olisi kumminkin hankittava takeita siitä ettei sitä käytetä työmiesten petkuttamiseksi. Sentähden olisi määrättävä että urakkatyöstä täytyy kaikissa tapauksissa saada ainakin sama palkka kuin siitä olisi tullut tuntipalkan mukaan laskettuna.

Jokainen uudistus työpalkkojen tahi työajan suhteen työmiehille edullisempaan suuntaan kohtaa vastustusta työnantajain puolelta. Työntekijällä ei ole parempien etujen saantiin muuta mahdollisuutta kuin yhteenliittyminen. Se on ainoa, ensimmäinen ja viimeinen keino, ymmärtäkää että yksimielisyys on voimaa! Ja sentähden joka mies ammattiosastoon.»¹⁾

Sitä jaettiin kirvesmiehille 500 kappaletta.

Lentolehden jakamisesta oli seurauksena se, että uusia jäseniä tuli joukottain osastoon. Eräissäkin kokouksessa liittyi 65 jäsentä. Osaston jäsenluku nousi silloin niin korkealle, että osasto pienestä kohosi suurimpain joukkoon, eikä se enää ole sitte ihan pieneksi päässyt takasin. Sinä vuonna joulukuun lopussa oli 125 jäsentä. Mutta koko vuotisia jäseniä ainoastaan 27.

Seuraava yleinen kirvesmiesten kokous pidettiin samana

¹⁾ Tämän lentolehden kirjoitti Eetu Salin.

suvena elokuun 28 p:nä. Tässä kokouksessa päätettiin pöytäkirjassa jatkaa työtä alimman seisovan tuntipalkan käytäntöön saamisen hyväksi. Valittiin komitea, joka sai nimekseen »viisikymmentä». Tähän komiteaan valittiin J. Heikkilä, S. Hellstén, Rinne, K. A. Lindström, G. Vistbacka, H. Järvinen, M. Sarlund ja M. Hälleberg. Kokoonkutsujaksi Rinne. Komitea sai toimekseen laatia listat, joihin sitte kerättiin kaikkien niiden kirvesmiesten nimet, jotka hyväksyvät 50 penniä alimmaksi tuntipalkaksi.

Keräyslistan otsakkeena oli seuraava ruotsin ja suomen kielellä oleva kirjoitus:

»Tunnustaen veljeysperiaatteen, sekä pitäen ajan tullessa jolloin työväen on välttämätöntä turvata toimeentulonsa yhteisvoimin, ja kun minäkin olen ehdottomasti sitä mieltä että päivän ansio, palkan ollessa 50 p:niä tunnilta, on siksi vähäinen summa jota vähemmällä ei voi, katsoen ammatin aikakautiseen luonteeseen, puutteita kärsimättä tulla Helsingissä toimeen, olen valmis, milloin hyvänsä, vaikka lakonkin uhalla vaatimaan 50 (viittäkymmentä) penniä alimmaksi tuntipalkaksi. H. T. Y. Kirvesmiesten ammattiosasto.»

Näihin listoihin kerättiin talvella 340 kirvesmiehen nimet, jotka sitte lähetettiin Rakennusmestariklubille, jossa vaadittiin alimmaksi tuntipalkaksi 50 penniä.

Klubilta saatiin seuraava kirjallinen vastaus:

»Helsingin Rakennusmestariklubi on kaupungin kirvesmiesten ammattiyhdistykseltä saanut kirjelmän, jossa pyydetään klubin jäseniä maksamaan kirvesmiehille palkkaa 50 penniä tunnilta. Tämän johdosta saa rakennusmestariklubi kaupungin kirvesmiehille kunnioittaen huomauttaa, että työntekijäin työpalkkojen korottaminen tai alentaminen ei ole minkään yksityisen yhdistyksen, eikä siis rakennusmestariklubin määräämisvallassa. Työpalkkojen kohoaminen tai laskeminen riippuu ensi sijassa siitä, miten paljon työtä on saatavana työntekijäin lukumäärään verraten. Jos jotakin määrättyä työtä on enemmän kuin tarjona olevia työvoimia, niin se ehdottomasti synnyttää työnteettäjien välillä kilpailua työvoimien hankkimisesta, eikä mitkään keskinäiset sopi-

mukset voi estää työpalkkojen kohoamista. Jos taas työvoimia on enemmän kuin tarjona olevien töiden suorittamiseksi tarvitaan, niin se synnyttää työntekijäin välillä kilpailun työnsaannista, joka kilpailu vastustamattomalla voimalla painaa työpalkat alas. Paitsi tätä yleistä kansantaloudellista lakia vaikuttaa työpalkkojen hinnan määrään toinenkin yleinen sääntö, joka riippuu itse työn arvosta ja se tekee, ettei työpalkkoja voida yli luonnollisen määränsä pysyväisesti korottaa eikä alentaa millään teennäisillä keinoilla. Sillä kullakin työllä saattaa olla taloudellista arvoa ainoastaan niin kauvan kuin siitä lähtee taloudellista hyötyä työntekijälle ja -tekijälle. Jos työpalkat ovat niin kalliit, ettei työnantajalle tule työn teettämisestä riittävää hyötyä, niin hän jättää työn teettämättä ja koettaa onneaan muilla liikealoilla, joten saatavissa oleva työ vähenee ja — työpalkat laskeutuvat. Jos taas toiselta puolen työntekijäin palkka on niin alhainen, ettei se anna hänelle riittävää toimeentuloa niin hän jättää sellaisen työn tekemättä ja etsii muilta aloilta parempaa ansiota, joten työvoimat vähenevät ja työpalkkojen täytyy kohota — kaikki tietysti sillä edellytyksellä, ettei katovuodet tai muut satunnaiset taloudelliset vauriot ole saattaneet koko kansan taloudellista toimintaa yleiseen ahdinkotilaan.

Näiden yleisten työpalkkasääntöjen täytyy soveltua myöskin rakennustyöntekijäin palkkojen määräämiseen. Jos työpalkat tätä nykyä olisivat työn todellista arvoa alhaisemmat, niin täytyisi siitä olla seurauksena, että pääomain omistajat saisivat taloja rakennuttamalla rahoistaan suurempaa korkoa kuin sijoittamalla niitä muihin liikeyrityksiin ja yhä lisääntyvät rakennustyöt panisivat luonnollisen kilpailun kautta työpalkat kohoamaan ilman mitään erityisiä sopiimuksia.

Mutta kun näin ei ole laita, vaan päin vastoin moni aiottu rakennusyritys on jätetty odottamaan parempia aikoja siitä syystä, ettei rakennuttamisen ole katsottu kannattavan, niin merkitsee se, että rakennustyöstä jo maksetaan niin korkeita palkkoja kuin sen arvo tätä nykyä kannattaa. Jos

siis ajateltaisiinkin mahdolliseksi se mahdottomuus, että kaikki Helsingin työnantajat yhdessä työmiestensä kanssa päättäisivät vastaisiksi ajoiksi määrätä rakennustyömiesten palkat vieläkin korkeammiksi, niin olisi siitä epäilemättä seurauksena ainoastaan itse rakennustöiden tuntuva vähentyminen, joka tietysti olisi yhtä onnetonta työntekijöille kuin sen teettäjillekin ja saisi työmiesten omissa riveissä aikaan kilpailua, joka kerrassaan tekisi mitättömäksi kaikki kauniit päätökset.

Edellisestä käynee selville, että kirvesmiesten ammattiyhdistys erehtyy, jos se luulee, että Rakennusmestariklubin jäsenet »työn ja pääoman välittäjinä» kykenisivät päätöksillään mitenkään muuttamaan tai kumoamaan työväen palkkasuhteista voimassa olevia kansantaloudellisia lakeja. Päinvastoin on näiden lakien pätevyys *niin kumoamatoim,* ettei työnteettäjät, eikä tekijät, eikä itse pääomakaan kykene niitä sanottavasti ja pysyväisesti muuttamaan.

Näin ollen ei Rakennusmestariklubi saata Kirvesmiesten ammattiyhdistyksen esityksen johdosta ryhtyä mihinkään toimenpiteeseen, vaan neuvoo arvoisia kirvesmiehiä, elleivät he ahkeruudella ja säästäväisyydellä saa ammatistaan riittävää toimeentuloa, käyttämään hyväkseen vapaata kilpailua ja vaihtamaan työnsä paremmin palkattuun ammattiin.

Odert Laine.

J. E. Leino.»

Tämä kirjelmä luettiin yleisessä kokouksessa, joka kokoonkutsuttiin lentolehdistä, joissa oli seuraava sisältö:

»Kirvesmiehet! Viime talvena kerättiin nimiä ja sittemmin pyydettiin joukkoanomuksella mestariklubia määräämään kirvesmiesten alimmaksi seisovaksi tuntipalkaksi 50 penniä. Turhaan! Mestarit eivät hyvällä suostu oikeutettuun pyyntöön -- voidakseen huonoina aikoina teettää työtä nälkápalkoilla. Mestarien kieltävä vastaus luetaan torstai-iltana k:lo 8 Työväenyhdistyksen talolla Yrjönkatu 27. Kuulemaan sitä tulkoon joka kirvesmies sekä päättämään luovutaanko alimman seisovan palkan vaatimisesta vai mihin toimiin ryhdytään. Jokaisen kirvesmiehen hyöty ja etu

on kysymyksessä, jokaisen velvollisuus on olla päättämässä.»

Työväenyhdistyksen pihamaa oli kirvesmiehistä täysi. Yllämainitun kirjelmän johdosta oli mieliala hyvin katkera. Moni mies vasta sai silmänsä auki, kun kuuli mestarien omasta kirjelmästä, että työntekijät ovat vain markkinatarraa, joiden työpalkat määrää kylmä kysynnän ja tarjonnan laki, jonka pätevyyttä mestarit kirjelmässään ylistävät kumoamattomaksi. Työnantajat suovat työntekijälle työtä ainoastaan silloin kun heille itselleen on siitä riittävästi taloudellista hyötyä. Suoraa ja rehellistä oli tämä tunnustus heidän puoleltaan ja kuvasi sitä kantaa, jolla vapaakilpailun puoltajat yleensä ovat.

Mutta eniten kiukutti tuossa vastauksessa se kohta, jossa neuvotaan kirvesmiehiä käyttämään hyväkseen vapaata kilpailua ja vaihtamaan työnsä paremmin palkattuun ammattiin. Tämä oli työmiehille törkeää ivaa. Niinkuin työntekijöille olisi mahdollista nykyisenä aikana opetella useita eri ammatteja, joita voisivat sitte vaihtaa samalla tavalla kuin joku liikemies toiminta-alaa.

Kysynnän ja tarjonnan lain pätevyyttä mestarit ylistivät niin kumoamattomaksi. Alimman seisovan palkan muutamiksi vuosiksi eteenpäin määräämistä he pitivät ihan mahdollisena, vaikka sellaista tapahtuu joka vuosi sekä kotimaassa että ulkomailla. Ei ole ensinkään mahdotonta sitä määrätä, jos vaan on niin voimakas työväenliike, että se voi työnantajat sellaiseen sopimuksen tekoon pakottaa.

Talvella v. 1900 taas lähetettiin rakennusmestariklubille ammattiosaston puolesta kirjelmä, jossa pyydettiin alimmaksi tuntipalkaksi 50 penniä.

Mestariklubi vastasi kirjeellä, »että jos alin tuntipalkka tahdotaan määrätä niin on se määrättävä työntuloksen eikä ajan mukaan».

Tästä vastauksesta sai osasto tietää, että alimman palkan määräämiseen tarjotaan tilaisuutta urakkatyön perusteella. Mutta kirvesmiesten työssä tariffin laatiminen on vaikea. Vaikeus tulee heti esille jos katselemme aineitten erilaisuutta,

joita rakennuksilla käytetään, sekä rakennusten erilaisuudessa ja niissä uudistuksissa, jota rakennuksilla puutöihin nähden joka vuosi tehdään. Määritellä hinnat, että ne vastaisivat työmiesten toiveita, on hyvin monimutkainen ja vaikea kysymys. Näin ollen ei alinta palkkaa ole helppo määrätä työn tuloksen perusteella.

Näin ajateltiin tähän aikaan asiasta. Myöhemmin kyllä olojen pakosta on ajateltu toisinkin.

Uusi lentolehti kirvesmiehille.

Syksyllä 1900 taas jaettiin kirvesmiehille lentolehtinen ja oli se näin kuuluva:

»Lentokirja Helsingin kirvesmiehille. ¹⁾

Että meidän työmiehemme ovat kehityksessään myöhästyneet, että he ovat välinpitämättömiä ja että heiltä puuttuu terveellistä oman arvon tunnetta, kaikessa mikä koskee meidän luonnollisimpia, välttämättömiä ja kieltämättömiä oikeuksiamme oman asemamme turvaamiseksi, niin siitä saamme suurimmaksi osaksi syyttää itseämme, kun emme ole käyttäneet kaikkia niitä keinoja, joita on tarjolla käytettäviksi, edistyäksemme niin pitkälle kuin suinkin mahdollista, kilpailun ja lisääntyneiden elinkustannusten vaikutuksesta ja kauan aikaa sitten riittämättömäksi huomattujen palkkasuhteittemme parantamisessa, samalla sen ohessa taataksemme itsellemme kunnollisen toimeentulon sellaisissakin olosuhteissa, — jolloin ei ole työtä riittämään asti; sekä vielä toiseksi, herättääksemme niiden ja käytettävänä olevien keinojen avulla tarvetta ja kaipausta oikeuksiimme suuremmassa määrässä kuin tähän asti, kehittyäksemme yhteiskunnallemme hyödyllisiksi kansalaisiksi.

Kysykää sitten minkälaisia menettelytapoja ja keinoja tätä tarkoitusta varten on olemassa, niin vastaamme me:

¹⁾ Tämän kirjoitti ruotsinmaalainen mekanikko *Axel Weidell*, joka jo seuraavana vuonna matkusti Australiaan.

Ihmisen vaiston synnyttämä ja itsensä suojeluvietin välttämättömäksi tekemä keino, yhdistyminen — yhdistää kaikki työntekijät jossain ammatissa yhdeksi lujaksi kokonaisuudeksi, jonka yhteisissä, työvoiman etua ja myymistä koskevilla asioilla pitää yksimielisesti valvovan työmiesten etuja. Se on suuri ihmisellinen lain käsky, että työmiehen, samalla kun hän muodostaa välttämättömimmän renkaan yhteiskunnassamme ja sivistyksen kehityksessä, tulee myöskin itse seurata tätä kehitystä ja siten pidättää itseään yleisinhimillisen kehityksen tasalla.

Ovatko Helsingin kirvesmiehet, yhtä suuressa määrässä kuin muut ammattityömiehet, täyttäneet nämä velvollisuutensa itseään, perheitään, lapsiensa tulevaisuutta, tovereitansa ja koko yhteiskuntaa kohtaan? Tähän täytyy vastata kieltävästi. — Ja kuitenkin on tämä ammatti aikakautinen, joka antaa harjoittajalleen työnansiota ainoastaan puolet, korkeintaan kolme neljättäosaa siitä mitä useammat muut teollisuusammatit antavat harjoittajalleen. Kun meidän ammatimme on näin aikakautinen, niin on jo itsestään selvää, että kirvesmiesten olisi ajateltava että heidän täytyy elää niinäkin vuoden aikoina, jolloin työnansiota on tuskin ensinkään ja siitä syystä olisi heidän laitettava asiat niin, että palkat parhaimpina ansion aikoina olisivat niin sopusuhteessa elintarpeitten kanssa, että voisimme elää kunnollisesti koko vuoden.

Katsoppas minkälaiset kirvesmiehillä ovat olosuhteet keskimäärin vuoden kuluessa, keskimääräisellä noin 7 kuukaudeksi lasketulla varsinaisella työajalla, johon sisältyy noin 175 työpäivää à 10 tuntia ja keskimääräinen tuntipalkka 40 penniä, siis yhteensä 700 mk. ja 5 kuukautta, jolloin on saatavissa ainoastaan satunnaista työtä, noin 2 markan 50 pennin keskimääräisellä ansiolla päivässä. Tämä aika voidaan lukea noin 125 työpäiväksi, siis yhteensä 312 mk. 50 p. eli kaikkiaan 1,012:50.

Kuinka vielä otamme huomioon sen seikan, että ne miehet, jotka läpi vuoden joka päivä saavat olla työssä, ovat harvinaisia tässä ammatissa, vaan että sade- ja sairaus-

päiviä ja työpaikkaa etsiessä häviää monta päivää vuoden mittaan, puhumattakaan siitä ajasta, kuin täytyy olla useamman meistä 2 jopa 3 kuukautta työtön, niin tulos on vieläkin pienempi ja tämäkin summa on riittämätön elintarpeisiin meillä.

Menoja on meillä 4-henkiselle perheelle ravintoon 15 mk. viikossa, vuodessa 780 mk., huoneen vuokraan 20 mk. kuussa, vuodessa 240 mk., polttopuihin 50 mk., valoon ja puhtauteen 75 mk., vaatteihin 100 mk., jalkineihin 69 mk., työ- ja talouskapineihin 30 mk., kirjallisuuteen ja sanomalehtiin 20 mk., veroihin ruunulle, kirkolle ja kunnalle 20 mk. eli yhteensä 1,370 mk.

Näin ollen on menot 357 mk. 50 p. korkeammat kuin tulot.

Vertaile näitä numeroita toisiinsa ja kysy sitten työnantajaltasi neuvoa siihen miten tämä vaillinki olisi täytettävä, niin hän on aivan varmasti vastaava, että se ei kuulu hänelle.

Mutta meidän työvoimiamme hän siltä edelleenkin tahtoo käyttää hyväkseen. Täten on meitä osoitettu turvautumaan itseemme. Me olemme siis velvoitetut yhteisesti ja yksimielisesti esittämään oikeutetut vaatimukseemme, voidaksemme elää ihmiselle arvollista elämää.

Yhtykäätte siis kaikki ammattiyhdistykseemme. Ryhtykäämme asiallisesti ja tynesti käsittelemään tärkeämpiä asioitamme, niin että voisimme täydellä oikeudella vaatia 50 pennin alinta tuntipalkkaa. Tämä on ainoastaan pieni vaatimus, joka tulee olemaan seurauksena järjestyneestä yhteenliittymisestämme ja jonka täytyy olla tuloksena kirvesmiestemme yhteisistä korjausta vaativista olosuhteista.

Kaikkien, kaikkien velvollisuutena on yhtyä tovereitensa kanssa taistelemaan toimeentulomme puolesta. Meidän omat etumme vaativat sitä. Meidän veljemme toisissa ammateissa odottavat sitä meiltä. Meidän vaimomme ja lapsemme vaativat sitä meiltä.

Tehkäämme se, täyttäkäämme tämä velvollisuutenme itseämme, perhettämme, ammattikuntaamme ja koko kan-

saamme kohtaan. Sen tulevaisuus meille varmaan monin kerroin palkitsee.

Joka mies ammattiosastoon!»

Tällä lentolehdellä ei ollut sellaista vaikutusta kuin 1898 jaetulla lentolehdellä oli. Ei jäsenluku tämän jakamisesta paljonkaan lisääntynyt.

V. 1901 jaettiin kirvesmiehille myöskin kirvesmiesten liittohallinnon kustantama lentolehtinen: »Sananen kirvesmiehille», vaan ei tälläkään enään suuresti jäsenlukua saatu lisääntymään.

Kirvesmiesten ammattiosaston kanta urakka-työkysymykseen 1895—1905.

Osaston jäsenten mielipiteet ovat eri aikoina urakatyöstä olleet erilaiset, kuten edellä olevasta selostuksesta jo osittain huomataan.

Ennen osaston perustamisen oli jotenkin yleistä, että rakennusmestarit antoivat rakennuksille puutyöt jollekin kirvesmiehelle urakalla, joka sitten otti toisia työhönsä taas joko urakka- tai päiväpalkoilla. Samaa menettelyä noudatettiin seinähakkauksessa (timrauksessa), että yksi oli urakamies ja toiset hänen päiväpalkkalaisiaan. Jos urakasta sai voittoa, niin se oli yksi joka siitä nautti tulokset.

Tämä järjestelmä oli muissakin rakennustöissä jotenkin yleistä.

Tähän järjestelmään oltiin tyytymättömiä ja sitä yleensä pyrittiin poistamaan.

Kivimiehet jo vuonna 1895 marraskuun 20 p:nä ottivat »sakilla» Helsingissä Katajanokalta Venäjän ruunulle rakennettavan laivatelakan kivityöt urakalla, se oli kallion louhintaa, noin 10,000 kuutiometriä. Pääurakoitsijana oli Kone- ja siltarakennustehdas-yhtiö. Kivimiessakki suoritti urakalla kallion louhostyön sekä lisäksi kiilattua kiveä 2,800 kuutiometriä.

Työmiehet itse hankkivat työn kunnollisesta suorittamisesta vakuudeksi 1,000 markkaa takaukseksi.

Kun tämä sopimus tehtiin, niin työmiespiireissä sitä mielihyvällä tervehdittiin. »Syöpäläis-välikädet pois!» sa-nottiin.

Tämä urakka onnistui hyvin. Ja seuraus oli että sakenoja syntyi kuin »sieniä sateen jälkeen».

Kivimiesten onnistunut esimerkki vaikutti, että muissakin ammateissa valmistauduttiin yhteisiä urakoita ottamaan. Sitä tarkoitti muurarien hommat keväällä 1896 takuurahaston muodostamisesta. Ja Rakennustyöläisten puuhut osakeyhtiö »Ahkeran» perustamisesta samaan aikaan.

Kirvesmiesten ammattiosaston kokouksessa joulukuun 8 p:nä 1895 oli ensi kerran keskusteltavana otetaanko osaston *nimessä* urakkatöitä. Sitä puollettiin ja vastustettiin. Keskustelu jäi vastaukseksi kysymykseen. Rakennustyöläisten 10-tuntisen lakon aikana puollustettiin ja myöskin otettiin yhteisurakoita, joissa toteutettiin 10-tuntista työpäivää. Mutta tämä oli väliaikaista laatua.

Vuosina 1898—1901 oli osastossa vallalla se katsantokanta, että urakkatyötä oli kaikissa muodoissa, mikäli mahdollista, vastustettava. Sitä vastaan sekä periaatteelliselta että käytännölliseltä kannalta esitettiin vakavia muistutuksia.

Kirvesmiesten yleisessä kokouksessa kesäkuun 19 p:nä 1898 päätettiin urakkajärjestelmä vaatia poistettavaksi. Urakkajärjestelmä on kapitalistien nylkyrieksintö», sanotaan kirvesmiehille jaetussa lentolehdessä. Mutta vaikka urakkajärjestelmä yleensä tuomittiin ja päätettiin urakkatyö hyljätä, niin kaikista päätöksistä huolimatta se muodossa tai toisessa pysyi käytännössä.

Työnantajat pitivät ja pitävät edelleen urakkajärjestelmästä tiukasti kiinni. Se järjestelmä tarjoaa työnantajille melkoisia etuja. Kun työmiehet työskentelevät urakalla, niin työnantajan ei tarvitse pelätä työntekijäin laiskottelua. Ei tarvitse niin paljon työnjohtajia valvomaan, joskin työ tehdään yleensä huonommin, niin vähät siitä, kunhan tulee pian valmiiksi, »että saa rahat pois».

Näin ajattelee asiasta työnantajat. Eikä vielä missään maassa ammattiyhdistysliike ole niin voimakas, että se olisi

voinut, vaikka olisi toisinaan tahtonutkin, poistaa urakkatyön. Ja kokemus osottaa, että työläiset, vaikka periaatteessa tuomitsevatkin urakkatyön, niin jos ne urakkatyöstä voittavat paremman palkan kuin tuntityöstä, niin ne eivät millään ehdolla urakkatyöstä luovu.

Kun kirvesmiestenkin työaloilla urakkajärjestelmä, päätöksistä huolimatta, pysyi käytännössä, niin vuoden 1901 alussa osastossa lausuttiin sellainen toivomus, ettei osaston jäsenet ottaisi sellaisia yksityisurakoita, joita eivät voi yksin tehdä. Päiväläistä pitävät oli katsottava työnantajiksi. Jos suurempia töitä otetaan urakalla, niin ne ovat otettavat *yhteis-* eli *sakkiurakkana*. Työhön pääsemisen ehtona tulee olla osaston jäsenyys. Jos ei ole osaston jäseniä tarjona työkumppaneiksi, vaan täytyy ottaa osaston ulkopuolella olevia, niin on heitä vaadittava lunastamaan jäsenkortin. Tästä ei tehty varsinaista päätöstä, vaan lausuttiin se toivomuksena osaston jäsenille.

Seuraavana vuonna jo urakkatöiden suhteen tehtiin sellainen päätös, ettei osaston jäsenet yksityisesti saa ottaa suurempia töitä urakalla, joita eivät yksin kykene suorittamaan, vaan jos urakkatöitä otetaan niin on niitä otettava sakilla, jossa kaikki ovat yhteisessä urakassa. Jos osaston jäsenet saavat työn haltuunsa, niin on jokaiselta, joka yhteiseen urakkatyöhön pääsee, vaadittava osaston jäsenyyttä.

Tätä päätöstä noudatettiin käytännössä yksi vuosi. Mutta nyt huomattiin kuinka vihattuun asemaan oli asetuttu. Kaikki ne, jotka syystä tai toisesta eivät päässeet sakin töihin, olivat siitä kovasti kiukkuisia. Osaston jäseniä haukuttiin urakkapukareiksi. Ne, jotka eivät kuuluneet osaston jäseniksi, kyllä saivat tehdä urakkatöitä. Riitaa oli jo itse osaston jäsentenkin keskuudessa urakkatöiden suhteen. Työtömyys ja kaikenlainen kapitalistisen yhteiskunnan synnyttämä kurjuus väitettiin johtuvan yksinomaan sakkiurakoista. Jokaisella sakilla täytyi olla etumies ja jonkunlainen toimikunta. Ne, jotka sellaiseen asemaan joutuivat, tulivat vihaetuiksi ja parjatuiksi. Väitettiin jo, että entinen järjestelmä oli parempi nykyistä, kun yksi oli urakoitsija ja toiset hä-

nellä päiväläisenä. Yhteisurakkain periaatteena oli ollut hävittää yksityiset urakoitsijat, jotka rikastuivat työntekijäjoukon kustannuksella. Yksityisurakoitsijat olivat olleet vihatuita ja olivat sitä vieläkin, mutta tällaiset tosiasiat nyt unohdettiin. Työntekijät, jotka asettuvat työnantajan asemaan tulevat vihatuiksi samalla tavalla kuin itse työnantajatkin.

Mutta vaikka sakkiurakat nyt tuomittiin ja puheissa yksityisyraakoita suosittiin, niin käytännössä ei kuitenkaan sallittu osaston jäsenten yksityisenä suurempia töitä urakalla ottaa. Tätä seikkaa kuvaa seuraava tapaus.

V. 1903 tammikuun 27 p:nä valittiin muiden mukana osaston toimikuntaan kirvesmies *F. A. Lindström*. Hän rikkoi urakkatöiden ottamisesta tehdyn päätöksen ja otti yksityisurakan ja alkoi pitää toisia päiväläisenään. Tätä ei hänen olisi pitänyt tehdä. Hänet vaadittiin erotettavaksi johtokunnasta ja myöskin osastosta. Eikä löytynyt osastossa ainoatakaan, joka olisi erottamista vastustanut. Lindströmistä tuli sitte varsinainen urakoitsija. Tämä on kuvaa sille vihalle, jota yksityisiä urakanottajia kohtaan tunnettiin, vaikka oli jo yhteisten urakkain käytännössä ollessa yksityisiä urakoita sanottu yhteisiä paremmiksi.

Paljon riitaa ja eripuraisuutta ammattilaisten välillä on näistä urakkatöistä ollut, vaan ei niistä ole vielääkään voitu vapautua. Sitä tekevät olojen pakosta nekin, jotka urakatyötä vihaavat.

Mutta ei ne yksityisetkään urakkatyössä olevat ole suosittuja olleet. Niillä on usein huomattu olevan taipumusta tehdä pitempiä työpäiviä kuin mitä yhteisesti on hyväksytty.

Syyssuvella v. 1901 huomattiin, että urakkamiehet rakennuksilla valmistustöissä tekivät pitempää kuin 10-tuntista työpäivää. Asia otettiin keskusteltavaksi osaston kokouksessa ja päätettiin sanomalehdessä heitä siitä muistuttaa. Taas otettiin esille kysymys urakkatariffin laatimisesta kirvesmiesten työlle. Se huomattiin yhtä mahdottomaksi kuin ennenkin. Palkkakysymys johtui edellisestä ja siinä tultiin samaan tulokseen kuin ennenkin, nim. että ensin on järjes-

tyttävä, ja sitte vasta voidaan palkkakysymystä tarmokkaasti ajaa.

Seuraavana kesänä rakennusmestariklubille lähetettiin taas kirjelmä, jossa heitä pyydettiin rakennuksilla valmistustöissä olevat urakkamiehet ajamaan pois työstä silloin kuin tunti-palkalla olevatkin työstä lähtevät. Toisin sanoen vaadittiin noudattamaan 10-tuntista työpäivää.

Mestariklubi päätti kirjeessä esittämämme asian jättää huomioon ottamatta ja antoi jokaiselle työnantajalle vallan menetellä oman mielensä mukaan. Useimmat heistä seurasivat ja ylistivät vapaata kilpailua ja eivät tahtoneet rajoittaa urakkamiesten vapautta.

Kysymys urakkatöille tariffin laatimisesta ei tähän aikaan saanut osastossa kannatusta. Mutta myöhempinä aikoina olojen pakosta on tästä kannasta luovuttu, kuten tuonnempana tulemme näkemään.

Syys-suvella 1902 valitettiin osaston kokouksessa, että Katajanokalla rakennusmestari Eskola »Semaforissa» maksoi kirvesmiehille liika pientä palkkaa. Keskusteltiin asiasta ja lausuttiin, että jos ei siellä palkkoja koroteta, *niin tehdään lakko*. Toiset sentään varoittivat lakkoon ryhtymästä, sillä se voisi päättyä työmiesten tappiolla. Lakkoa ei sentään tullut, sillä sanotulla työmaalla oli siksi paljon »tyytyväisiä» ja pelkureita, ettei lakkoon ryhtymisestä tullut mitään, vaikkei palkkoja korotettukaan. Tämä johtui siitä, että työntekijät eivät olleet yhteenliittyneitä, eivätkä toimineet yhtenäisesti.

Luottamusmiesjärjestelmän käytäntöön- ottaminen.

Kesällä 1899 kirvesmiesammattiosastossa otettiin käytäntöön n.s. luottamusmiesjärjestelmä. Se oli sitä ennen jo käytännössä muurareilla, jotka lienevät sen lainanneet Ruotsista. Siitä oli suurta hyötyä ollut muurareille ja samaten siitä oli kirvesmiehillekin.

Luottamusmiehille laadittiin ja hyväksyttiin seuraavat toimintaohjeet:

*Ohjeet Helsingin Kirvesmiesten ammattiosaston
luottamusmiehille.*

1 §.

Jokaiselle työpaikalle, jossa on kirvesmiesten ammattiosaston jäseniä, valitsee ammattiosasto kokouksissaan luottamusmiehiä.

2 §.

Luottamusmiesten tehtäviä:

1:si) luottamusmiesten tulee kantaa niiltä kirvesmiehiltä, jotka syystä tai toisesta ovat estettyjä käymään rahastonhoitajan luona, sisäänkirjoitusmaksuja, jäsenmaksuja, varoja lakkorahastoon ynnä muihin tarpeellisiin ammattiosaston toimeenpanemiin keräyksiin ja jättää kootut varat kuittia vastaan ammattiosaston rahastonhoitajalle tai muulle ammattiosaston määräämälle henkilölle;

2:ksi) tulee luottamusmiesten ottaa työpaikoilta mahdollisimman tarkat tiedot,

a) normaali- ja ylityöajoista,

b) työpalkoista,

c) urakkatyöstä, sen laadusta ja ehdoista,

d) tapahtumista, sekä täyttää muita ammattiosaston luottamusmiehilleen määräämiä ja uskomia velvollisuuksia;

3) tulee luottamusmiesten joko suullisesti tahi mieluummin, ja ainakin silloin kuin ammattiosasto erityisesti määrää, kirjallisesti tehdä selvää yllämainituista asioista ammattiosaston kussakin kuukausikokouksessa.

3 §.

Luottamusmiesten nimet ja osoitteet sekä työpaikat tulee olla merkittynä erityiseen luettelokirjaan, jota toimikunta tai sen määräämä henkilö hoitaa.

4 §.

Luottamusmiehen työpaikkaa vaihtaessa tai luottamusmiehen toimesta erotessa tulee hänen tehdä ilmoitus am-

mattiosaston toimikunnalle tai sen näitä ilmoituksia vastaan-ottamaan määräämälle henkilölle ja hankkia viransijaiseksi suostuva sekä ehdottaa se toimikunnalle, joka hyväksyy viransijaisen siksi, kunnes ammattiosaston lähinnä seuraa-vassa kokouksessa valitaan vakinainen.

5 §.

Luottamusmiehiä, jotka laiminlyövät tehtäviään tai käyttävät valtaansa väärin, voi ammattiosasto eroittaa ja valita toisia tilalle.

6 §.

Luottamusmiehet ovat toiminnastaan vastuunalaisia suorastaan ammattiosastolle.

Tästä luottamusmiesjärjestelmästä on osastolle ollut suurta hyötyä. Luottamusmiehillä ensin alussa ei ollut erityistä esimiestä, vaan osaston puheenjohtaja tai toimikunta piti luottamusmiesten kanssa neuvottelukokouksia, joissa sovittiin menettelytavoista. Sitten v. 1900 valittiin luottamusmiesten esimieheksi *Heikki Lähde* ja luottamusmiehet kesällä toivat paljon uusia jäseniä osastoon. V. 1901 Lähde pyysi eroa luottamusmiesten esimiehen toimesta, joka myönnettiin, sijaan valittiin *Heikki Heinonen*, (joka 1902 matkusti Amerikkaan). Luottamusmiesten toimintaa kiihotettiin kilpailuilla. Palkintoina oli osaston jäsenkorttia. I palkinto koko vuotinen vapaa jäsenlippu; II palkinto $1\frac{1}{2}$ vuoden jäsenlippu ja III palkinto $\frac{1}{3}$ vuoden jäsenlippu. Palkintoja saivat:

I. Tuomas Heinonen.

II. J. V. Isaksson.

III. Jaakko Ranta.

Heikki Heinosen erottua luottamusmiesten esimiehen toimesta, valittiin sijaan J. V. Isaksson.

Ensin alussa kun luottamusmiesjärjestelmä v. 1899 otettiin käytäntöön niin eivät kaikki luottamusmiehiksi valitut olleet tehtävänsä tasalla. Ne eivät pysyneet laadittujen ohje-

sääntöjen määräyksien kannalla, vaan pari poikkesivat niistä, ja siitä seurasi osaston kokouksissa ikävyyksiä. Eräs luottamusmies H—ti v. 1899 kirjoitti »Omakoti» yhtiön työmaalta »Työmieheen» loukkaavan pikku-uutisen, josta hän sai koko työmaan työväeltä paheksumisen, ja siitä syystä erotettiin työstä. Hän olisi nyt tahtonut, että osasto palkitsee hänelle siitä koituneen vahingon. Mutta osaston toimikunta sitä vastusti, koska H—ti oli omalla luvallaan ryhtynyt uutisia lehteen kirjoittamaan, vaikka ohjesäännössä määrättiin, että epäkohdista on osaston toimikunnalle ilmoitettava, jonka jälkeen epäkohdan syyt tutkitaan ja koetetaan työnantajan kanssa päästä asiasta neuvotteluihin, eikä ilman muuta vetää pikkuseikkoja sanomalehden palstoilla julkisuuteen. Tämä toveri piti itseään »marttyyrinä».

Toinen luottamusmies K—n samana vuonna kunnanmakasiinirakennuksella Katajannokalla menetteli osaksi moittittavasti, ja joutui omasta syystään pois työstä. Hän oli osaksi kirvesmiesten osaksi muurarien käskystä kerännyt nimiä erääseen yhteiseen anomukseen. Tästä oli mestari hänen erottanut työstä. Mutta muurarit olivat lakon uhalla vaatineet hänet otettavaksi takaisin työhön, jolloin mestari oli luvannut ottaakin. Mutta erotettu ei mennyt työhön, vaan meni kaupungille juopottelemaan ja sitten juopuneena oli mennyt työmaalle mestarin kanssa riitelemään. Kun muurarit tämän näkivät, niin eivät he enää vaatineet miestä takaisin työhön otettavaksi. Hänestä tuli »marttyyri», jota avustettiin kirvesmiesten kesken toimeenpannulla rahanke-räyksellä, kunnes asiaa tutkittiin ja saatiin tietää miten asiat olivat tapahtuneet. Mies vaati, että osasto maksaisi hänelle koituneen vahingon. Mutta sitä ei osasto tehnyt.

Kumpikin yllämainituista miehistä syksyllä 1899 mieltä osottaen osaston kokouksessa heittivät osaston säännöt ja jäsenkorttinsa puheenjohtajan eteen pöydälle ja ilmoittivat osastosta eroavansa.

Luottamusmiesjärjestelmä oli sitten kesäisin käytännössä aina vuoteen 1904, jolloin osasto jaettiin piireihin.

Osaston jakaminen piireihin.

Kysymys piirijaosta, sen ensikerran osastossa nosti J. Heikkilä syksyllä 1903, jolloin valittiin komitea sitä valmistamaan. Mutta tämän komitean työstä ei tullut sen valmiinpaa. Uuden ehdotuksen ja suunnitelman piirijaosta esitti M. Hälleberg (Paasivuori) v. 1904, jonka perustelut olivat, että niillä lievennettäisiin osaston toimintaan kohdistuvia esteitä. Osasto hyväksyi ehdotuksen.

Piireille laadittiin ohjesäännöt ja olivat ne seuraavat:

»Toiminta-ohjeet Kirvesmiesten am. os. piireille.

1 §.

Piirien tarkoituksena on saada osaston toiminta tarkoitustaan vastaavaksi kaikissa vaiheissa. a) Lujan toveruushengen kasvattaminen osaston jäsenten kesken. b) Koittaa toteuttaa osaston sääntöjen ensimmäisessä pykälässä mainittuja asioita.

2 §.

Piirien jäsenluku on 10:nen, kuitenkin suotavan itsellekin piirille lähin määräämisvalta.

3 §.

Piirit valitsevat virkailijat vuodeksi kerrallaan nimittäin piirimiesten varapiirimiehen, kirjurin ja rahastonhoitajan.

4 §.

Piirimiesten tulee pitää tarkka luettelo jäsenistään ja jäsenien osoitteista, joista jätetään otteet osaston puheenjohtajalle.

5 §.

Piirimiehet pitävät yhteisiä kokouksia, joissa valmistetaan keskustelukysymyksiä piireille lähetettäväksi, joista ne osaston toimikunnalle keskusteltuina palautetaan. Näissä kokouksissa johtaa puhetta osaston puheenjohtaja, ellei toisin päätetä.

6 §.

Piirimies tai joku muu piirin valitsema henkilö toimittaa osaston jäsenkirjoja uusille jäsenille ja kantaa maksuja vanhoilta tilinteko velvollisuudella.

7 §.

Piirien vuosikokous pidetään Tammikuussa, ennen osaston vuosikokousta ja lähettävät toimintakertomuksensa osaston toimikunnalle, osaston vuosikertomukseen liitettäväksi.

Hyväksytty osaston kokouksessa 12 p. Jouluk. 1904.

S. Hellstén.
Puheenjohtaja.

W. Viitanen.
Kirjuri.»

Kullekin piirille annettiin oma nimensä, oma piirimiehensä, joka oli esimies sekä kirjuri ja rahastonhoitaja. Piirit pitivät omia kokouksiaan, joissa pohdittiin osaksi samoja kysymyksiä kuin osastonkin kokouksissa. Lähettivät kirjeitä ja tekivät ehdotuksia osaston toimikunnalle. Piirimiehet, eli piirien esimiehet pitivät myöskin yhteisiäkin neuvottelukokouksia.

Piirien nimet ja esimiehet v. 1904 olivat seuraavat:

1.	»Keinopiiri»	.	.	J. Jurvanen.
2.	»Apajapiiri»	.	.	A. Nyqvist (Uusioksa).
3.	»Alkupiiri»	.	.	T. Heinonen.
4.	»Isonkylän»	.	.	J. V. Lahtinen.
5.	»Pyrkiäpiiri»	.	.	K. Lehtonen.
6.	»Nuijapiiri»	.	.	L. Myllylä.
7.	»Kirvespiiri»	.	.	V. Laaksonen.
8.	»Yrityspiiri»	.	.	S. Nordberg (Pohjanvuori).
9.	»Myyräpiiri»	.	.	E. Lamminen.

Tämä järjestelmä voitiin käytännössä toteuttaa vasta 1905. Entinen luottamusmiesjärjestelmä joutui joksikin vuodeksi syrjään.

V. 1907 perustettiin Hermanniiin »Tukipiiri», josta 1910 on muodostunut Hermannin kirvesmiesten ammattiosasto.

Useimmat piireistä pian väsähtivät ja lopettivat toimintansa, joten niitä 1907 koetettiin uudestaan henkiin herättää. Piireistä ovat vilkkaammin toimineet »Apaja»- ja »Keinopiiri». Apajapiirissä oli esimiehenä A. Uusioksa ja Keinopiirissä J. V. Isaksson. Piirit lopettivat vähitellen toimintansa, että v. 1913 lieenee ollut jälellä Keino», - »Apaja»- ja »Yrityspiirit». Mutta v. 1913 kuluessa lakkauttivat toimintansa myöskin »Keino»- ja »Yrityspiiri», että jälellä oli ainoastaan »Apaja», joka myöskin v. 1914 lopetti toimintansa.

Piireistä aikoinaan toiset toimivat aika vilkkaasti ja siten myöskin hyödyttivät osastoa. Mutta ne eivät vastaneet luottamusmiesjärjestelmää, joka näyttää jo v. 1906 otetun uudestaan käytäntöön ja v. 1907 sitä kehitettiin entistä tehokkaammaksi ja vielä 1910 asetettiin vakinaisella palkalla toimiva *rakennustyöväen* yhteinen luottamusmies, jota valvomaan asetettiin: »Rakennustyöväen luottamusmies keskuskomitea». Mutta näistä tarkemmin tuonnempana.

Kirvesmiesten liiton perustaminen.

Syksyllä 1898 nostettiin osaston kokouksessa kysymys koko maata käsittävän kirvesmiesten edustajakokouksen kokoonkutsumisesta. Päätettiin asettaa komitea joka kääntyisi muilla paikkakunnilla olevien kirvesmiesten ammattiosastojen puoleen ja kysyisi niiden mielipidettä, jos mainitun edustajakokouksen pitämistä kannatetaan ja siinä tapauksessa että sillä on kannatusta, toimittaa edustajakokouksen valmistelutyöt.

Komitea sai kaikkialta kehoituksia kutsua kirvesmiesten edustajakokous kokoon. Ja se kokous olikin sitten 27—28 päivänä kesäkuuta 1899 Helsingissä. Osaston edustajina tässä kokouksessa olivat: S. Hellsten, Matti Haikarainen, Matti Hälleberg, G. Vistbacka ja Jooseppi Parkkinen.

Kokouksen tärkeimpiä päätöksiä oli Kirvesmiesten liiton muodostaminen, jonka keskushallinto päätettiin asettaa Helsinkiin. Siihen osaston jäsenistä kuuluivat: K. Lindström

(Liipola), Jaakko Hakola, Matti Haikarainen, S. Hellsten ja Matti Hälleberg (Paasivuori).

Liiton ensimmäisenä toimintavuotena Helsingin Kirvesmiesten ammattiosasto päätti yksin suorittaa liiton menot, ettei maaseutulaisia näillä menoilla raskitettaisi.

Mainituissa edustajakokouksessa päätettiin myöskin liitolle perustaa lakko- eli «satunnaisten tarpeiden rahasto» mutta samalla kehoitettiin osastoja, kutakin paikkakunnallaan perustamaan mainittuja rahastoja.

Seuraava kirvesmiesten edustajakokous oli Viipurissa 22—23 p:nä heinäkuuta 1901. Osastomme edustajana täällä oli Matti Hälleberg ja Heikki Lähde ja kirvesmiesten liittohallintoa edusti M. Haikarainen. Tämä kokous oli melkoista pienempi kuin edellinen ja sen tekemillä päätöksillä osastojen toimintaan oli pienempi merkitys, kuin edellisellä. Liittohallinto tuli kokoonpanoltaan muuten olemaan sama, paitsi J. Hakolan sijaan valittiin *H. Lähde* ja kun M. Haikarainen keväällä 1902 matkusti Ameriikkaan, valitsi osasto hänen sijaansa *K. Aallon* ja viimemainitun erottua liittohallinnosta syksyllä 1904, valitsi osasto hänen sijaansa *Aatu Halmeen*.

Satunnaisten tarpeiden rahaston perustaminen.

Osastoomme perustettiin satunnaisten tarpeiden rahasto jo syksyllä 1899. Laadittiin säännöt ja valittiin sille oma toimikunta; jäsenmaksut määrättiin 10 penniä jäseneltä kuukaudessa. Annettiin vapaus jokaiselle liittyä tähän rahastoon tai olla liittymättä. Pieni oli niiden jäsenten luku, jotka katsoivat velvollisuudekseen ryhtyä tähän rahastoon maksamaan.

Satunnaisten tarpeiden rahaston monivuotuinen esimies ja innokas puolustaja oli *J. V. Isaksson*.

Satunnaisten tarpeiden rahaston erityinen toimikunta lakkautettiin vuonna 1905, jolloin sille laadittiin uudet säännöt ja sen rahaston hoito siirrettiin osaston toimikunnalle. Jäsenmaksuista määrättiin 5 penniä kuukaudessa siirrettäväksi mainittuun rahastoon.

S. Puutyöntekijäin liiton perustamisen valmistelut.

Kun sitten v. 1904 nostettiin kysymys kirvesmiesten ja puuseppäin liittojen yhdistämisestä, eli yhteisen Puutyöntekijäin liiton muodostamisesta, niin osastossamme sitä ehdotusta lämpimästi kannatettiin ja joulukuun 12 päivänä 1904 päätti osastomme liittyä puutyöntekijäin liittoon, jos se perustetaan.

S. Puutyöntekijäin liitto perustettiin Tampereella 16—19 p:nä heinäkuuta 1905 ja kirvesmiesten liitto samalla päätettiin lakkauttaa 18 p:nä heinäkuuta, samassa paikassa.

Osastomme edustajina näissä kokouksissa olivat toverit Aatu Halme ja V. Perttilä. S. Hellsten edusti kirvesmiesten liittohallintoa.

Puutyöntekijäin edustajakokous Tampereella valitsi liittohallintoon kirvesmiehiä edustamaan Aatu Halmeen ja S. Hellstenin.

Virallisesti osasto päätti liittyä Suomen puutyöntekijäin liittoon 14 päivänä elokuuta 1905 pitämässään kokouksessa, jossa osastolle esitettiin mainitun liiton säännöt ja luettiin liiton toimeenpanevan valiokunnan kirjelmä, jossa kehoitettiin osastoa liittymään liittoon. Helsingin kirvesmiehet ovat siitä alkaen kuuluneet Suomen puutyöntekijäin liittoon.

Ensimmäiset verot suoritti osasto kassastaan.

Jäsenmaksujen korotus.

Liittoon liittyminen aiheutti *jäsenmaksujen korottamisen*. Osaston jäsenmaksut jotka alussa olivat 50 penniä kuukaudessa, joista 25 penniä meni työväenyhdistykselle, ei osastolle jäänyt käyttövaroiksi kuin 25 penniä. Kun osasto syksyllä v. 1903 perusti *äänioikeusrahaston*, johon määrättiin jokaisen jäsenen maksamaan 10 penniä kuukaudessa, niin jäsenmaksut 50 pennistä korotettiin 60 penniin kuukaudelta.

Uusi jäsenmaksujen korotus otettiin esille osaston kokouksessa 12 p:nä joulukuuta 1904, jolloin se pantiin

pöydälle ja otettiin sitten ratkaistavaksi 9 p:nä tammikuuta 1905, jolloin 50 äänellä 30 vastaan päätettiin jäsenmaksut korottaa 75 penniin kuukaudelta, ja korotus astuvaksi voimaan saman vuoden kesäkuun 1 päivästä. Jäsenmaksuista meni nyt 25 penniä työväenyhdistykselle, 10 penniä Paikallisjärjestölle, 10 penniä äänioikeusrahastoon ja 5 penniä satunnaisten tarpeiden rahastoon kuukaudessa, joten 25 penniä kuukaudessa jäi osastolle käyttövaroiksi. Kun liittoon yhtyminen aiheutti 25 pennin lisämenon jäsentä kohti kuukaudessa, niin taas oli jäsenmaksujen korotus välttämätön.

Toimikunnan kokouksessa syyskuun 7 päivänä 1905 J. D. Salonen nosti kysymyksen jäsenmaksujen korottamisesta seuraavan vuoden alusta. Mutta toimikunta piti sitä arkaluontoisena kysymyksenä, joka aiheuttaisi osastossa vastustusta. Sitten samana vuonna 2 päivänä joulukuuta päätti toimikunta osastolle ehdottaa, että jäsenmaksut korotettaisiin 1 mk. kuukaudelta. Mutta päätös aikaansaatiin vasta 8 päivänä tammikuuta 1906, jolloin ne päätettiin korottaa 1 mk. kuukaudelta ja korotus astumaan voimaan saman vuoden alusta.

Sitten myöhemmin v. 1911 alusta jäsenmaksut, jotenkin kiivaan väittelyn jälkeen, korotettiin 1 mk. 50 penniksi kuukaudelta ja v. 1914 alusta 50 penniksi viikolta, että nykyään maksetaan jäsenmaksuja viikossa saman verran, kuin vuosina 1895—1903 kuukaudessa.

Paikallisen työväenpuolueen perustaminen.

Ylimääräisten valtiopäivämiesvaalien johdosta päätti Hel-singin työväki 2 p:nä lokakuuta 1898 ottaa valtiopäivämiesvaaleihin osaa ainoastaan siinä tapauksessa että ruotsalainen vallassaoleva puolue ottaa työväenehdokkaat vaalilistoilleen. Mutta ellei, niin työväki tekee vaalilakon. Ja tästä oli tuloksena vaalilakko ja katkera riita työväen ja kaikkien porvaripuolueiden välillä, josta riidasta taas oli seurauksena se, että yleinen työväen kokous 7 päivänä lokakuuta päätti julistautua itsenäiseksi paikalliseksi työväen puolueeksi ja

valitsi komitean, joka kirjelmällä kääntyi kaikkien paikkakunnalla olevien työväenyhdistysten ja ammattiosastojen puoleen ja kehoitti niitä liittymään työväenpuolueeseen ja valitsemaan jäseniä sen hallintoon. Kirvesmiesten ammattiosasto valitsi siihen S. Hellstenin ja M. Hällebergin.

Ammattijärjestön perustamisyrityksiä vuosina 1899—1900.

Ensimmäinen kerta yritettiin perustaa Suomessa ammattijärjestö v. 1899. Helsingissä olevat liittohallinnot, vastoin puoluehallinnon tahtoa kutsuivat 28—30 päiväksi joulukuuta 1899 ammattikongressin Helsinkiin ja puoluehallinto kutsui toisen ammattikongressin 8—9 päiviksi tammikuuta 1900 Tampereelle. Edellisessä ammattikongressissa oli kirvesmiesten ammattiosastoa edustamassa S. Hellsten ja M. Hälleberg.

Nämä ammattijärjestöt työväen keskenäisten riitojen johdosta eivät ensinkään tulleet toimintakykyisiksi, vaan raukesivat siihen.

Paikallisjärjestön perustaminen.

Eri ammattiosastojen yhdyssiteenä Helsingissä ja muutamilla muillakin paikkakunnilla oli: »*ammattiyhdistysten keskuskomiteat*». Helsingissä mainittu laitos perustettiin jo 17 p:nä helmikuuta 1889. Mutta kun sillä ei ollut oikeutta työriitojen sattuessa veroittaa osastoja, taistelevien hyväksi, niin vuosina 1900—1902 nostettiin kysymys keskuskomitean muodostamisesta paikallisjärjestöiksi. Paikallisjärjestöjen perustamista edellyttivät myöskin sekä Helsingissä että Tampereella kyväksytyt ammattijärjestöjen säännöt.

Alotteen Helsingissä paikallisjärjestön perustamiseksi teki ammattiyhdistysten keskuskomitea jo syksyllä 1900, ehdottaen valittavaksi komitean, joka valmistaisi sääntöehdotuksen paikallisjärjestölle. Sääntöehdotuksen valmistuttua

1901 se esitettiin ammattiyhdistyksille ja osastoille, jotka siitä antoivat lausuntonsa, muiden mukana myöskin kirvesmiesten ammattiosasto. Säännöt lopulta tarkasti ja hyväksyi ammattiyhdistysten ja osastojen edustajat. Ammattiyhdistysten keskuskomitean toiminta lopetettiin vuoden 1901 päättyessä ja paikallisjärjestön varsinainen toiminta aloitettiin helmikuun alusta v. 1902.

Paikallisjärjestön valtuustossa kirvesmiehiä edustivat:

- V:na 1901—2 S. Hellsten ja Jaakko Hakola.
- » 1902—3 samat ja lisäksi Leo Myllylä.
- » 1903—4 Aatu Halme ja Jussi Hakola.
- » 1904—5 S. Nordberg ja E. Rosenberg.
- » 1905—6 samat.

Kun v. 1903 nostettiin kysymys paikallisjärjestölle vakinaisen sihteerin palkkaamisesta, niin kirvesmiesten osastossa sitä yksimielisesti kannatettiin ja ehdotettiin sihteerille palkaksi 1,500 mk. vuodessa. Kirvesmiehet erosivat paikallisjärjestöstä syyskuun lopussa 1906. Paikallisjärjestö lakkautettiin keväällä 1910. Pääasiallisimpana syynä oli Puutyöntekijäin liiton perustaminen, ei haluttu maksaa veroa sellaiselle yhteisjärjestölle, joka ei yksinomaan ajanut kirvesmiesten asioita. Ja lisäksi oli syynä, että Paikallisjärjestön taholta vastustettiin harkitsemattomia työlakkoja, joita tänä vuonna enemmän kuin koskaan ennen tai jälkeen toimeenpantiin. Lakko oli tähän aikaan pyhä asia, jota ei saanut vastustaa.

Kirvesmiesten ensimmäinen työehtosopimus.

Osaston kuukausikokouksessa 12 päivänä kesäkuuta 1905 esitti toveri Aatu Halme, että työpalkkojen korotusasiaa olisi osaston itsekäin ajatettava eikä luottaa yksinomaan kirvesmiesten yleisessä kokouksessa valitun komitean toimenpiteisiin. Hän ehdotti, että rakennusmestariklubille ja yhdistykselle olisi lähetettävä kirjelmä asiasta. Osasto hyväksyi ehdotuksen ja valitsi kirjettä laatimaan ehdotuksen tekijän.

Tähän kirjelmään saapui mestarien järjestöltä vastaus, joka esitettiin osaston kokouksessa 14 p:nä elokuuta, mainittuna vuonna. Rakennusmestariyhdistys siinä ilmoitti, että se on antanut työsopimusasioista päättämisen komitealle, joka neuvottelee sekä rakennusmestariklubin että osastomme valitsemain edustajain kanssa. Osasto tällöin päätti valita kolme jäsentä rakennusmestariyhdistyksen valitseman komitean kanssa neuvottelemaan työehtosopimuksesta.

Mainittuun komiteaan valittiin toverit: S. Hellsten, Aatu Halme ja J. Hakola. Varalle J. V. Isaksson ja T. Junttila.

Näistä neuvotteluista oli lopulta tuloksena, että saman vuoden joulukuun 21 p:nä kummaltakin puolen allekirjoitettiin seuraava työehtosopimus:

»Sopimuskirja.

Helsingin rakennusmestariklubin ja -yhdistyksen sekä kirvesmiesten ammattiosaston välillä.

1.si. Pisin työpäivä kaikilla kirvesmiehillä olkoon sama kun toisillakin rakennustyöläisillä Helsingin työpaikoilla.

2.si. Tunti olkoon se perusyksikkö päivätyössä, jonka jälkeen palkka on maksettava.

3.si. a) Alin tuntipalkka olkoon kaikilla kirvesmiehillä, jotka kolme (3) vuotta ovat todistettavasti tehneet kirvesmiehen työtä, viisikymmentä (50) penniä ympäri vuoden.

b) Jos joku osottaa hyvää edistystä työssään, maksetaan sille työnantajan harkinnan mukaan jo kahden (2) vuoden perästä viisikymmentä (50) pennin alin tuntipalkka.

4.si. Niille, joilta vanhuuden takia on työkyky jo suuremmassa määrässä vähentynyt, tai muuten tulleet heikontuneiksi, olkoon oikeus amm.-os. valitseman komitean harkinnan mukaan työtä saadakseen työskennellä alle määrätyn alimman tuntipalkan. Tähän komiteaan on rakennusmestariklubilla ja -yhdistyksellä oikeus valita edustajat. Sama komitea valvoo myöskin oppilasoloja.

5.si. Kirvesmiehen oppiin otetaan kahdeksantoista (18) ja kahdenkymmenen neljän (24) vuoden välillä olevia henkilöitä. Jokaiselta, joka alkaa kirvestyöhön, vaaditaan käymään oppiaikanaan ellei hän sitä ennen ole käynyt, alemman käsityöläiskoulun kurssin.

6.si. Urakan ottaja, tai ottajat olkoon velvoitettu itse teemmään ottamansa työt, käyttämättä siinä päiväläisiä apunaan.

7:si. Kirvesmiehet sitoutuvat, etteivät he tee kenellekään työtä halvemmasta kuin edellä sovitusta hinnasta.

8:si. Viikolla ansaittu työpalkka maksettakoon joka lauantai heti työn päätyttyä.

9:si. Kirvesmiehet sitoutuvat tekemään työtä omilla työkaluillaan.

10:si. Olisi suotava, että työnantajat käyttäisivät niin paljon kuin mahdollista ammattiosaston jäseniä, jos niitä on saatavissa.

11:ta. Työnantajat vaatikoot raittiutta työntekijöiltään työpaikoilla.

12:ta. Jos joitakin muutoksia tähän sopimukseen tahdotaan puolelta tai toiselta tehdä, on siitä vähintään kolmea (3) kuukautta ennen 1 päivää kesäkuuta ilmoitus tehtävä molemmille asianomaisille.

Näitä sopimuksia lähetetään Helsingin rakennusmestariklubille ja -yhdistykselle sekä kirvesmiesten ammattiosastolle allekirjoitettavaksi ja tulee se käytäntöön siitä päivästä, jolloin se on rakennusmestariklubin ja -yhdistyksen sekä kirvesmiesten ammattiosaston puolesta allekirjoitettu.

Helsingissä, 21 p. joulukuuta 1905.

Helsingin rakennusmestariklubin puolesta:

Juho Ahde.

E. Lietsén.

Heikki Kaartinen.

Helsingin rakennusmestariyhdistyksen puolesta:

Hj. Lindroos.

E. Ahlstedt.

K. F. Nülonen.

Helsingin kirvesmiesten ammattiosaston puolesta:

S. Hellstén.

J. V. Isaksson.

A. Halme.»

Lauvantaipäivän lyhennys.

Samana kesänä kuin saatiin ensimmäinen työehtosopimus, saatiin myöskin työaika lauantaina ja juhlapäivän aattona lyhennetyksi 7-tuntiseksi.

Tämä kysymys herätettiin Paikallisjärjestön toimikunnan taholta, lähettämällä asiasta kaikille osastoille kirjelmä, jossa kehoitettiin ammattiosastoja ja yhdistyksiä mainittua työajan lyhennystä työnantajiltaan anomaan. Ja kun rakennusosalalla eräät ammattiosastot tahtoivat tähän yhdistää vielä vaatimuksen yleisestä 9-tuntisesta työpäivästä, niin Paikallisjärjestön toimikunta kirjelmällä varoitti kysymykseen yhdistämästä

muita vaatimuksia koska ne voivat ajaa koko asian karille. Osastot luopuivat muista vaatimuksista tällä kertaa ja niin saatiin useilla muillakin, ei yksin rakennusosalalla heinäkuussa työaika lauantaina ja juhla-aattoina lyhennetyksi 7-tuntiseksi.

Kirvesmiesten oma osuus asiassa on se, että yhdessä toisten ammattiosastojen kanssa sitä anottiin ja ei liikavaatimuksilla asiaa pilattu. Työnantajain hyvänsuopaisuuteen tällöin epäilemättä paljon vaikutti ne silloin maassa vallinneet valtiolliset olot. Tahdottiin valtiollisissa asioissa työväen kanssa yhteistoimintaa ja sen vuoksi täytyi työväen taloudellisiakin pyrkimyksiä myötätuntoisuudella kohdella.

Sekalaisia asioita.

Kapakkain ja väkijuomamyymäläin sulkeminen lauantaisin ja juhlapäivä-aattoina kello 2 päivällä.

Edellisestä työajan lyhentämisestä johtui, että osastomme kokouksessa 10 p:nä heinäkuuta nostettiin kysymys mainittujen laitosten sulkemisesta lauantaina ja juhlapäivä-aattoina kello 2. Mutta kun asia oli yleistä laatua, niin lähetettiin asiasta kirjelmä Paikallisjärjestölle ja kehoitettiin sitä ryhtymään asian vaatimiin toimenpiteisiin. Mutta kun raittiusseura »Valon» puolelta oli jo samasta asiasta ryhdytty asian vaatimiin toimenpiteisiin, lähetetty kaikille yhdistyksille ja osastoille kirjelmä, jossa pyydettiin valitsemaan edustajia yhteiseen neuvottelukokoukseen joka pidettäisiin Sörnäisten Kansankodissa syyskuun 6 päivänä, niin Paikallisjärjestön taholta jätettiin tämä asia sen varaan.

Raittiusseura »Valon» kirjelmä esitettiin osaston kokouksessa 14 päivänä elokuuta ja valittiin mainittuun kokoukseen osaston edustajiksi J. V. Isaksson ja K. Liipola.

Kirvesmiehet perustivat oman lauluseuran.

Osaston toimikunnalle oli »Apaja» piireiltä saapunut kirjelmä jossa ehdotettiin, että perustettaisiin oma lauluseura. Kun kysymystä oli parissa osaston kokouksessa käsitelty ja

välillä tiedusteltu laulajia, johtajia ja harjoitushuoneesta otettu selvää, niin vihdoinkin elokuun 14 päivänä 1905 tehtiin päätös 65 äänellä 3 vastaan oman lauluseuran perustamisesta. Johtajiksi ilmoitettiin olevan tiedossa Koivisto ja Forsell, joista edellä mainittu vaati palkkiota 30 mk. kuukaudessa ja viimeksi mainittu 20 mk. kuukaudessa. Harjoitushuone oli tiedossa Erikinkadulta, talosta n:o 14. Johtajana toimi ensin herra Koivisto sittemmin Forsell. Lauluseura lakkautettiin keväällä 1908. Pöytäkirjassa mainitaan, ettei se vastannut tarkoitustaan.

Osaston suhde Työmies-lehteen.

»Työmies» on alustapitäen saanut osastolta ja jäseniltä runsasta kannatusta. Joulukuun 8 päivänä 1895 pidetyssä kuukausikokouksessa päätettiin antaa Työmies-lehdelle tunnustus työväen asianajamisesta. Ja kun lehteä syksyllä 1898 alettiin hommata 6-kertaa viikossa ilmestyväksi ja hankittiin sille oma kirjapaino, niin se hanke sai osaston yksimielisen kannatuksen. Osasto lupasi taata lehdelle ainakin 180 vuosikerran tilaukset. Ja kun lehteä kustantava yhtiö sitten seuraavana vuotena joutui rahapulaan, niin osaston varat jotenkin tarkoin lainattiin yhtiölle, 500 mk., jolla summalla siten v. 1901 ostettiin mainitun yhtiön osakkeita.

Osasto tuli täten omistamaan Työväen Sanomalehti-Osakeyhtiön osakkeita 51 kappaletta.

Työmiehelle osaston kokouksissa valittiin asiamiehiä ja järjestettiin asiamiesten kesken kilpailuja. Paraille asiamiehille annettiin palkintoina osaston vapaajäsenlippu tai työväen kirjallisuutta j.n.e.

Yksityisiä liikemiehiä ja kunnan viranomaisia vaadittiin Työmiehessä ilmoittamaan ja siten edistettiin lehden levämistä ja taloudellista vaurastumista.

Työttömyyskysymys, on myöskin monta kertaa ollut osaston kokouksissa eri vuosina esillä.

V. 1900 syksyllä lähetettiin työttömyyskysymyksestä ensikerran kaupungin valtuustolle kirjelmä, jossa vaadittiin kun-

taa hankkimaan työtä ja ehdotettiin, että kunta ryhtyisi rakentamaan työväelle asuntoja.

Tämä kirvesmiesten kirjelmä aiheutti sanomalehdissä väitelyä. Toiset sitä anomusta puolustivat, toiset vastustivat. Ja kun kirvesmiehet huomasivat, ettei heillä ole suoranaista vaikutusvaltaa kunnan asioissa päätöksiä tehdessä, niin samana syksynä osaston kokouksessa nostettiin kysymys, eikö kaikkein niiden työläisten, joilla on 800 mk. vuodessa tuloja, olisi ilmoitettava itseänsä verotettaviksi, jotta saisivat edes *yhden äänen*. Tämä mielipide ei saanut kannatusta, katsottiin, ettei sillä keinolla nykyisten kunnallisten ääni-oikeusolojen vallitessa, mitään voitettaisi.

Kun Arbetets-Vännerit talvella 1901 keskustelivat työttömyydestä päättivät he, ettei työttömyyttä ole olemassa, ja jos sitä on, niin eivät siitä muut kärsi kun kykenemättömät, juopot ja laiskat. Osaston jäseniä tällainen johtopäätösten teko loukkasi, sillä useat heistä olivat ilman työtä vaikka olivat kunnollisia ja raittiita työmiehiä. Otettiin keskusteltavaksi Arbetets-Vännerien lausunto ja päätti osasto panna jyrkän vastalauseen Arbetets-Vännerien kieron ja ihmisyyttä loukkaavan päätöksen johdosta.

Syksyllä 1902 lähetettiin taas kaupungin valtuustolle kirjelmä jossa vaadittiin, että kaupungin työt tulisi teettää etupäässä omilla kunnan jäsenillä, jotka maksavat Helsingin kaupungissa ulostekonsa, ja jos työt eivät tule heiltä tehdyksi, niin sitte vasta otettakoon muita.

Seuraavana vuonna kaupungin valtuustolle lähetettiin kirjelmä, jossa vaadittiin kuntaa ryhtymään rakentamaan työväen asuntoja, kunnan laskuun. Mutta turhaan, sillä eivät kaupungin isät nyt paremmin kuin ennenkään tahtoneet ryhtyä työväen asunto-oloja parantamaan ja työttömyyttä poistamaan.

Samanlainen anomus tehtiin myöskin talvella 1904. Valtuusto hankki nyt kiven murskaustöitä, joissa seurattiin urakkajärjestelmää. Tottumattomat eivät voineet paljon ansaita.

Esikaupungin perustamis-ehdotuksesta työväen asunto-kysymyksen ratkaisemiseksi kaupunginvaltuuston työväen-

asiain lautakunnan toimesta esitettiin osastolle 1905, josta ehdotuksesta pyydettiin osastolta lausuntoa. Osasto sen antoi ja vaati että kunnan tulee itse ryhtyä rakentamaan työväen asuntoja, eikä kunnan varoilla saa yksityistä asunokeinottelua edistää, kuten oli tarkoitus.

Kunnan laskuun sitten jonkun verran työväen asuntoja rakennettiin.

Työväen suojelusta ja ammattien tarkastusta on käsitelty monissa osaston kokouksessa eri vuosina.

Työväen suojelus- ja tapaturmavakuutuslakeja on vaadittu parannettavaksi ja ulotettavaksi mainitut lait koskemaan myöskin rakennustyötä. Suomen työväen puoluehallintoa ja kirvesmiesten liittohallintoja pyydettiin siinä suhteen ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Ammattientarkastajain lukua on myöskin vaadittu lisättäväksi ja tarkastajia valittavaksi työväenluokasta. Tämä vaatimus ei ole toteutunut vaikka tarkastajia onkin lisätty.

Leipurien yötyön poistamisesta v. 1904 pyydettiin osastolta lausuntoa, päätettiin yötyön poistamista kannattaa.

Samaten yhdyttiin vaatimaan yksityisten paikanvälitys-toimistojen poistamista ja ehdotettiin että kunnat perustaisi työnvälitystoimistoja, joiden johdossa olisi myöskin työväenjärjestöjen edustajia ja joissa välitys olisi maksuton.

Leipurien ehdotusta osuusleipomon perustamisesta kannatettiin.

Tilastoja työoloista työpäivän pituudesta, palkoista y.m. on eri vuosina kerätty, milloin työväen puoluehallinnon, milloin kirvesmiesten liittohallinnon tai paikallisjärjestön kehoituksesta, mutta huonot ovat tulokset tilastoista olleet. Myöhemmin ovat tilastotietoja osastolta vaatineet Puutyöntekijäin liitto ja S. Ammattijärjestö. Mutta tyydyttäviä tuloksia tilastoihin vastaamisessa ei ole vieläakaan saavutettu.

Järjestyssääntöjä työmaille.

Keväällä 1903 laativat Helsingin rakennusmestarit työmaille työohjeet, joista eivät edeltäpäin työväenjärjestöjen kanssa neuvotelleet, vaan vaadittiin niitä noudattamaan.

Osasto sitä toimenpidettä vastaan päätti panna ankaran vastalauseen ja vaati niiden poistamista.

Suomen teollisuusvaliokunnan keskuskomitean laatimasta osittaisesta elinkeinolakiehdotuksesta, joka koski järjestys-sääntöjen laatimista työpaikoille, oli myös osastossa puhe. Mainitussa ehdotuksessa puollettiin työnantajille yksinvalta järjestyssääntöjen laatimiseen. Tähän ehdotukseen vaati osasto sellaista muutosta, että työntekijäin ja työnantajain valitsemilla edustajilla olisi yhdessä oikeus laatia järjestys-säännöt, jos sellaiset tarpeelliseksi katsotaan. Tämä lakiehdotus jäi kuitenkin v. 1905 valtiopäivillä käsittelemättä syystä, ettei ollut »laillisia edellytyksiä säännölliselle lainsäädäntötyölle».

Työlakkoja.

Osastolla ensimmäisen kymmenen vuoden ajalla on harvoja omia yksityisiä työlakkoja ollut. Mutta sitä useammin on osastolta avustusta pyydetty muiden ammattikuntien lakkoille, joille on annettu sekä siveellistä että taloudellista kannatusta.

Fiskarsin ja Pinjaisten tehdasherrain menettelystä v. 1901 työväkensä yhdistysvapauden rvöstäjänä lausuttiin ankara paheksuminen. Ja tehtiinpä jo silloin osaston kokouksessa ehdotus mainittujen tehtaiden tuotteiden *boikottamisesta*. Tästä ei kuitenkaan tehty sitovaa päätöstä.

Helsingin uunintekijäin lakolle v. 1904 annettiin kannatus ja uunityöurakoitsija Aug. Malmille lausuttiin ankara paheksuminen siitä, että hän oli hakenut venäläisiä tänne lakonrikkojiksi.

Puolueen agitatsionia, äänioikeusasiassa edistettiin äänioikeusrahastolla johon jäsenet maksoivat 10 p. kuukaudessa ja 1905 maksettiin päiväpalkkoja 305 mk. mainittuun rahastoon.

Suurlakon aikainen toiminta.

Suurlakkoon 1905 osasto otti siten osaa, että lakkovii-kolla joka päivä kello 11 a.p. pidettiin neuvottelukokouksia, joissa ei kuitenkaan ammatillisista asioista keskusteltu, vaan

seurattiin päivän tapahtumia ja sen aseman johdosta vaihdettiin mielipiteitä. Ja kun eräiden osaston piirien taholta herätettiin kysymys että suurlakon yhteydessä esitettäisiin taloudellisiakin vaatimuksia, niin osasto sen mielipiteen hylkäsi, koska se menettely olisi voimia hajottanut eikä siten voitaisi valtiollisia kysymyksiä samalla ponnella ajaa.

Kun porvarilliset ylioppilaat eräänä yönä tekivät vartiopalveluksesta lakon, niin osaston miehet 26 luvultaan olivat heti valmiit menemään poliisikeskusasemalle kieltäytyneitten sijaan.

Äänioikeuden ratkaisun varalta osasto varustautui uuden suurlakon varalta. »Apaja»-piirin puolelta kirjeellä osastolta kysyttiin, onko sen taholta ryhdytty hankkimaan elintarpeita uuden suurlakon varalta. Osasto vastasi, että asetetaan komitea johon jokainen piiri saa valita edustajansa ja vaalit siihen ovat toimitettavat ennen joulukuun 20 päivää. Osasto itse valitse komitean puheenjohtajaksi Tuomas Juuttilan. Tämän komitean tehtäväksi tuli pitää silmällä jos uusi suurlakko osottautuu tarpeelliseksi tehdä, että kaupungissa silloin olisi riittävästi elintarpeita. Tekikö komitea tässä suhteessa jotakin ja mitä, sitä ei asiakirjat kerro.

Yleiseen suurlakkokomiteaan osaston edustajaksi valittiin Aatu Halme, josta hän syksyllä 1906 pyysi eroa, mutta osasto ei myöntänyt.

Osasto vietti 10-vuotista juhlaa marraskuussa 1905. Se pidettiin vanhalla ylioppilastalolla, jossa m.m. esitettiin 10-vuotinen kertomus osaston vaikutuksesta.

Vuodet 1906—1915.

Invaliditeettikomitea.

V. 1905 tehty työehtosopimus edellytti, että vanhat tai muuten työkyvyttömät saisivat olla työssä, vaikkei niille maksettaisi alinta tuntipalkkaa. Mutta ammattiosaston edustajain oli niistä rakennusmestarin kanssa sovittava, kutka saavat mainituilla ehdoilla työssä olla.

V. 1906 alussa valittiin mainittuun komiteaan: J. D.

Salonen, Nyqvist (Uusioksa), J. Stenberg (Salmi), E. Rosenberg ja A. Virtanen.

Tätä komiteaa saman vuoden maaliskuun lopulla osaston kokouksessa ankarasti arvosteltiin, ettei se muka ollut täyttänyt velvollisuuksiaan. Sitten siitä jo huhtikuussa erosivat Stenberg ja E. Rosenberg ja valittiin eronneitten sijaan Villberg ja K. Lehtonen. V. 1907 kirvesmiesten lakon aikana tätä komiteaa taas aikatavalla arvosteltiin.

Taistelu 9-tuntisesta työpäivästä.

Helsingin rakennustyöläiset saivat 9-tuntisen työpäivän syksyllä 1906. Jo kesällä 1905 kun lauantaipäivän lyhennystä ajettiin esittivät m. m. muurarit, että muinakin arkipäivinä olisi työaika lyhennettävä 9-tuntiseksi. Mutta tästä vaatimuksesta toistaiseksi luovuttiin. Kun kirvesmiesten osaston kokouksessa ¹²/₆ 05 tarkastettiin Paikallisjärjestön neljännesvuosikertomusta, niin *Leo Myllylä* lausui, että Paikallisjärjestölle olisi huomautettava, että se ryhtyisi työpäivän lyhennysasiain ajamaan. Asian esittäminen annettiin osaston edustajille. Paikallisjärjestön toimikunta v. 1906 osastoille lähettämässään kirjelmässä ehdotti, että osastot ottaisivat keskusteltavakseen 9-tuntisen työpäiväkysymyksen ja sopivassa tilaisuudessa ryhtyisivät sitä toteuttamaan.

Muurariammattiosasto lähetti myöskin samasta asiasta kirvesmiesten kokoukseen ⁸/₁ 06 lähetystön, joka ehdotti, että osasto valitsisi muutamia edustajia rakennustyöläisten yhteiseen kokoukseen, jossa pohdittaisiin menettelytapaa.

Kysymys pantiin pöydälle ja ¹²/₂ 06 päätettiin asiaa ajamaan asettaa komitea, johon valittiin S. Hellsten, J. D. Salonen ja N. Saarinen.

Tämä komitea ¹²/₃ 06 pidetylle osaston kokoukselle ehdotti, että työt rakennuksilla aamulla alettaisiin kello 7 ja lopetettaisiin kello 5 illalla, ja että ruokailuaika olisi 12—1 päivällä. Toukokuun 14 päivänä pidetyssä kokouksessa päätettiin, että jos työnantajat sovinnolla suostuvat 9-tuntiseen työpäivään, niin otetaan se vastaan. Mutta, jos

siitä lakkoon täytyy ryhtyä, niin silloin vaaditaan heti, että työpäivä lyhennetään 8-tuntiseksi. Rakennustyöläisten yleisen kokouksen puolesta keväällä mestareille lähetettiin kirjelmä, jossa pyydettiin 9-tuntista työpäivää. Mutta ne vastasivat, etteivät he voi siihen nyt suostua.

Kysymys pantiin joksikin aikaa lepäämään. Keväällä ei ollut sopiva aika, etenkin muurareilla, lakon avulla ryhtyä 9-tuntista työpäivää toteuttamaan. Lakon alottamisen täytyi siirtää tuonnetummaksi, sopivampaan aikaan.

Elokuun alussa alkoi rakennustyöläisten päivänlyhennyskomitea taas miettimään, eikö aika olisi jo sopiva 9-tuntisen työpäivän toteuttamiseen.

Tämä kysymys oli kirvesmiesten ylimääräisessä kokouksessa esillä 24 p:nä elokuuta, joka pidettiin talossa Yrjönkatu 27. Puheenjohtajana oli osaston varapuheenjohtaja S. Pohjavuori. (Vakinainen puheenjohtaja O. Rantala vangittiin elokuun alussa Viaporin kapinaan osanotosta.)

Tälle kokoukselle työpäivän lyhennyskomitean jäsen, *Nikolai Saarinen* teki selvää komitean toiminnasta ja niistä syistä, jotka ovat olleet esteenä, ettei komitea ole voinut aikaisemmin osastolle tehdä ehdotusta 9-tuntisen työpäivän toteuttamisesta, mainiten syyksi keväällä olleen kivimiesten lakon, joka alkoi 27 p:nä maaliskuuta ja päättyi vasta kesäkuun alussa. Kun rakennustyöt eivät päässeet keväällä tavalliseen aikaan alkamaan niin muut rakennustyöläiset eivät voineet taistelua 9-tuntisesta työpäivästä silloin alottaa. Sitten kun kivimiesten lakko loppui niin päivänlyhennyskomitea sen jälkeen kutsui yleisen rakennustyöläisten kokouksen, jolle esitettiin kysymys päätettäväksi, jossa päätettiin asia lähettää osastoille harkittavaksi. Osasto silloin valtuutti komitean jäsenet toimimaan toisten rakennustyöläisten osastojen kanssa yhdessä 9-tuntisen työpäivän toteuttamiseksi, ja silloin osasto päätti, että jos mestarit suosiolla 9-tuntisen työpäivän myöntävät niin se otetaan vastaan, mutta jos siitä lakkoon pitää mennä, niin vaaditaan heti 8-tuntista.

Päivän lyhennyskomitea sitten jatkoi hiljaista työskentelyään ja odotti sopivan ajan tuloa, jolloin voisi ryhtyä 9-

tuntista työpäivää toteuttamaan. Elokuun 17 päivänä mainittu komitea kutsui rakennustyöläisten luottamusmiehet kokoukseen asiasta neuvottelemaan. (Kirvesmiehetkin olivat jo $\frac{14}{5}$ 06 valinneet 38 luottamusmiestä). Luottamusmiesten kokous silloin päätti, että 9-tuntisesta työpäivästä on rakennuksilla toimitettava työläisten kesken koeäänestys, mielipiteiden selville saamiseksi. Hän mainitsi että tässä äänestyksessä $\frac{2}{3}$ osanottajista kannattivat 9-tuntisen työpäivän käytäntöön ottamista. Tämän johdosta kutsuttiin sitten yleinen rakennustyöväen kokous työväenyhdistyksen piha-alle Yrjönkatu 27 asiasta päättämään. (Tuo kokous oli kovin pieni, tuskin sataa rakennustyöläistä, mutta saatiinhan siinä kuitenkin päätös tehdä 9-tuntisen työpäivän käytäntöön ottamisesta). Silloin päätettiin, että elokuun 22 päivästä alkaen ei tehdä pidempää kuin 9-tuntista työpäivää.

Mestarit erottivat työstään kaikki ne, jotka eivät taipuneet tekemään 10-tuntista työpäivää. Tässä kirvesmiesten kokouksesta mainitsee N. Saarinen, että J. Heikkilä erittäin innokkaasti kehoitti kirvesmiehiä ottamaan 9-tuntisen työpäivän käytäntöön. Aika hänen mielestään 9-tuntisen työpäivän toteuttamiseen oli nyt erittäin sopiva.

Kokouksessa mainitaan käytetyn 51 puheenvuoroa, joista ainoastaan 7 vastustivat syksyllä lakkoon ryhtymistä. Suuri enemmistö kannattivat heti lakon alottamista, joka sitten tulikin päätökseksi. Valittiin lakkokomiteaan: V. Perttilä, J. Heikkilä, V. Lehtonen, A. Virtanen ja V. E. Nyberg. Puheenjohtajaksi valittiin Heikkilä. Kirvesmiesten komitean jäsenet päättivät toimia toisten rakennustyöläisten valitsemien jäsenten kanssa yhdessä.

Tarvittaissa tärkeistä asioista päättämään oli osasto kokoonkutsuttava ja siitä osaston varapuheenjohtaja S. Pohjanvuorelle tieto annettava.

Tähän lakkoon ryhdyttiin jotenkin vähillä valmisteluilla. Kassat olivat melkein tyhjä, eikä lakolle oltu hankittu edes liittotoimikuntien ja keskusjärjestöjen lupaa. Avustuksen saamisesta ei ollut mitään toiveita, senkin takia, että

koko kesän oli paikkakunnalla ollut useita lakkoja, joita oli kannatettu toisia pakollisella ylimääräisellä veroituksella ja monia vapaaehtoisella keräyksellä. Ja kun paraillaan oli paikkakunnalla suuri metallityöntekijäin lakko, johon otti osaa noin 3,000 työläistä, jota toiset osastot kannattivat vapaaehtoisella verotuksella, toiset pakollisella ylimääräisellä verotuksella, niin aineellisen avustuksen saamisesta, jos sitä olisi tarvinnut, ei ollut juuri mitään toivoa. Mutta kun lakko kesti ainoastaan 10 päivää, niin avustusta ei tarvittukaan. Jo syyskuun alussa päättyi lakko työläisten täydellisellä voitolla ja hyväksyttiin seuraava työehtosopimus:

»Sopimuskirja.

Tämän sopimuskirjan kautta sitoutuu Suomen Rakennusmestariliiton Helsingin haaraosasto yhdeltä sekä Helsingin rakennustyöväen järjestöt toiselta puolen allekirjoituksillaan kaikilla Helsingin rakennustyöaloilla noudattamaan seuraavia ehtoja:

1 §.

1. Pisin työaika kaikilla rakennustyön eri aloilla on oleva 9 tuntia.

2. Työt aletaan klo 7 aamulla, ruokailuaika on pidettävä klo $1\frac{1}{2}$ 12— $1\frac{1}{2}$ ja työt lopetetaan klo 5 illalla, paitsi lauantaisin ja juhla-aattoina jolloin aletaan samoin klo 7 a.-p. ja ruokailuaika on klo 9— $1\frac{1}{2}$ 10 sekä työt lopetetaan klo 2 i.-p.

2 §.

Asianhaaran sattuessa voidaan molemminpuolisella sopimuksella tehdä ylityötä ja tulee siitä maksaa (50 %) viidenkymmenen prosentin korotus voimassa olevaan tuntipalkkaan, paitsi pyhä- ja juhlapäivinä jolloin korotus tulee olla (100 %) sata prosenttia, pyhä- ja juhlapäivät lasketaan olevan lauantai- tai juhla-aatosta k:lo 6:ta seuraavan arkipäivän aamuun k:lo 6:teen.

Näistä korotuksista tekee poikkeuksia ainoastaan säännölliset työt, kuten lämmittäjät, yövahdit y. m. eri sopimuksilla heidän kanssaan.

3 §.

Tästä päivästä alkaen jatkuu työ entisellä työväellä ilman yksityiskohtaisia työstä häätöjä.

Helsingissä 2 p:nä syyskuuta 1906.

Suomen Rakennusmestariliiton Helsingin työväen järjes-
H. h. osaston valtuutettuna: töjen valtuutettuna:

Nest. G. Eskola. O. E. Koskinen. S. Nieminen. V. Perttilä.
Juho Ahde. J. W. Tikka. J. Heikkilä. T. Uski.
Klas Ahlbom. Santtu Vuorio.»

Työläisten voittoon tässä lakossa vaikuttaneet syyt ovat mielestäni seuraavat:

Ensiksi kivimiesten lakko keväällä, joka kesti 9 viikkoa, siirsi rakennustöiden alkamisen 2 kuukautta myöhemmäksi; toiseksi vaikutti se seikka että rakennustöitä paikkakunnalla oli tavallista runsaammin; kolmanneksi elokuun alussa Viaporin kapina ja Helsingissä viikon kestävä työnseisaus; neljänneksi melkoinen osa rakennustyöstä oli työväen asunto-osakeyhtiöiden töitä, joissa oli osakkaina vähävaraisia työläisiä ja viidentenä syynä pelko että talvi tulee ja keskeyttää rakennustyöt, ellei niitä koeteta saada mahdollisimman pian niin valmiiksi, että voidaan saada katto päälle. Pelko, että jos rakennukset jäävät keskentekoisina vesi- ja lumisateitten liotettaviksi, niin siitä rakennusten omistajille koituisi suuria tappioita. Näistä tappioista koitivat köyhät osakkeitten omistajat pelastua siten, että suostuivat 9-tuntiseen työpäivään. Sovitteluissa mukana olleet kertovatkin, että rakennusmestarit yleensä vastustivat työväen vaatimusten hyväksymistä. Mutta työväen asunto-osakeyhtiöiden isännöitsijät ja johtokuntain jäsenet puolustivat niiden hyväksymistä. Työläisten voitto siis oli tilanteen tuottama voitto. Jos lakko olisi jatkunut edes yhden kuukauden, niin on hyvin luultavaa että se olisi päättynyt työläisten tappiolla. Siinä pelissä pantiin kaikki yhden kortin varaan. Vieläpä itse lakkokomiteassakin oltiin sitä mieltä,

että jos lakko ei kahdessa viikossa pääty työväen voitolla, niin se täytyy julistaa päättyneeksi, vaikka tappiolla. Että miksikään seurattavaksi esimerkiksi ei sitä voi suosittaa.

Lakonrikkurijuttuja.

Tästä lakosta ja Helsingin puuseppäin lakosta johtui, että muutamia lakonrikkurikysymyksiä tuli osaston käsiteltäväksi. Puusepillä oli keväällä lakko ja silloin sattui, että eräillä rakennuksilla oli muutamia kirvesmiehiä ollut rikkureina. Etenkin syytettiin erästä K. J. Silanderia, että hän muka oli ollut lakonalaisessa puuseppän työssä. Osasto valitsi ²⁵/₃ 07 mainittua asiaa tutkimaan jäsenensä J. V. Isaksonin ja A. Virtasen. Tämän komitean tutkimusten tuloksista ei osaston myöhemmissä pöytäkirjoissa mitään mainita.

Päivänlyhennyslakon johdosta oli myöskin useita rikkurikysymyksiä.

Osasto ¹³/₁₀ 06 päätti, että rikkurit voivat tehdä osaston kanssa sovinnon maksamalla osaston kassaan 15 mk.

Urakkatyön kieltö taas esillä.

Kevättalvella 1906 otettiin osastossa taas esille urakkatyö ja tehtiin luja päätös, että Vapunpäivästä alkaen urakkatyö kokonaan lopetetaan. Tästä päätöksestä ei annettu työnantajille kirjeellä tietoa, vaan jokaisella työmaalla oli miesten siitä kieltäydyttävä. Osasto päätti saattaa tämän päätöksensä kaikkein kirvesmiesten tietoon paikkakunnalla. Osasto myöskin painatti listoja, joissa otsikko oli painettu suomen- ja ruotsinkielellä. Näissä oli sarekkeet niitä varten, jotka vastustivat urakkatyötä ja toinen sareke niille, jotka sitä kannattivat ja puolueettomia varten kolmas sareke. Näihin listoihin syksyllä 1906 oli kirjoittanut nimensä 480 kirvesmiestä. Niistä 400 ilmoittivat vaikka lakonkin uhalla vaativansa urakkatyön poistamista, 75 kannattivat urakkatyön hylkäämistä, mutta ei lakon uhalla ja 5 kannattivat urakkatyötä, koska ei sitä voitu poistaa.

Osaston kokouksissa luottamusmiehet tekivät useita vali-

tuksia, että urakkatyönkieltoa yhdellä ja toisella rakennuksella rikottiin. Mietittiin millä keinoilla osaston päätös voitaisiin toteuttaa. Keväällä oli päätetty rikkojista pitää lueteloa n.s. »mustaakirjaa», mutta sitä ei vielä syyssuvellakaan haluttu ottaa käytäntöön, vaan suositettiin valistamista eli agitatsionia. Mutta seuraavana vuonna uhattiin urakkatyökielto vaikka lakon uhalla toteuttaa. Sitä varten käännettiin S. Puutyöntekijäin liittotoimikunnan puoleen kirjeellä, jos se sellaiselle lakolle antaa kannatuksensa.

Työselkkauksia selvittämään valittiin komitea.

Syksyllä 1906 saapui rakennusmestariklubilta kirjelmä, jossa ehdotettiin, että osasto puolestaan valitsisi 3 jäsentä rakennusmestarien järjestöjen yhteisesti valitsemaan komiteaan, jonka olisi työselkkauksia selvitettävä. Tähän komiteaan valittiin J. D. Salonen, M. Haikarainen ja Aatu Halme.

Pieniä työrettelöitä v. 1906.

Useilla työmailla sattui pieniä rettelöitä, jotka johtuivat rikkurien työssä pidosta tai urakkatyökiellon rikkomisesta, työ sopimuksen rikkomisista tai siitä syystä, että osaston jäsenet eivät halunneet järjestymättömien kanssa samalla työmaalla työskennellä tai että järjestymättömiä pönteästi vaa-dittiin liittymään osastoon jäseniksi.

Töölössä Museorakennuksella tapahtunut rettelö ja sen seuraukset.

Osaston jäsenet olivat osaston kokouksessa saaneet kehoituksen, että heidän tuli Töölössä Museorakennuksella työssä olevilta vaatia osaston jäsenyyttä. He tekivät sen, josta oli seurauksena, että osaston jäsenet, S. Hellstén, Jussi Saarela ja Jussi Tukeva saivat toisten elinkeinon häiritsemisestä haasteen Helsingin raastuvanoikeuteen ja kesällä v. 1907 tuomittiin sakkoihin. Asia vedottiin Turun hovioikeuteen, joka v. 1910 vahvisti raastuvanoikeuden tuomion. Osasto 13 p:nä kesäkuuta, viime mainittuna vuonna, päätti asian

vedota Senaattiin, josta päätöksestä sitten luovuttiin ja 11 p:nä heinäkuuta 1910 päätettiin, »satunnaisten tarpeiden rahastosta» maksaa sakot ja kulungit, yhteensä 315 mk. 99 penniä.

Tehtaankadun kansakoulun rakennusriita.

Kaupungin rakennuskonttori oli antanut mainitun kansakoulurakennuksen työt rakennusmestari *Valtoselle* urakalla suoritettavaksi. Tästä osaston kokouksessa 9 p:nä heinäkuuta 1906 päätettiin lausua ankara paheksuminen. Ja vielä päätettiin, että jos kunnan työväenosasto julistaa Valtosen työmaan lakkotilaan, niin sitä kannatetaan. Saman vuoden syyskuun 13 p:nä päätti mainitun mestarin työmaata pitää poikotustilassa.

Kirvesmiesten eläkerahaston perustaminen.

Siitä nosti J. V. Isaksson kysymyksen osaston kokouksessa ^{13/9}06, jolloin kysymystä harkitsemaan valittiin 5-miehininen komitea, jonka mietintö samana vuonna ^{16/12} esitettiin osaston kokoukselle ja katsoi osasto, ettei se voi mainitun kassan perustamista kannattaa.

Osaston jäsenten sisäänkirjoitusmaksu päätettiin marraskuun 1 päivästä 1906 korottaa 1: 50—5 mk.

Ylimääräinen pakollinen verotus oli osastossa ensikerran v. 1906. Ensin puuseppäin lakon aikana keväällä 4 viikon ajan, 25 p:iä viikossa jäseneltä, ja sitten heinäkuun lopusta marraskunu 15 päivän välillä osasto omasta tahdostaan määräsi jäsenilleen ylimääräisen 25 pennin veron viikossa *Metallityöläisten lakon kannattamiseksi*. Useita muitakin lakkoja kannatettiin vapaaehtoisella keräyksellä. Torvityömiestenkin lakkoa päätettiin kannattaa vaikka ne vastoin toisten metallityöntekijäryhmäin ja työväen keskusjärjestöjen, metallityöntekijäin liittohallinnon, Helsingin paikallisjärjestön ja ammatillisen liittovaliokunnan tahtoa jatkoivat lakkoaan ja siten vaikeuttivat tuon pitkän ja vaikean työriidan päättymistä.

Osaston jäsen (Sneck) Sirolan päälle oli Punaisenkaartin päällikkökunnan puolelta tehty kanteita, että mainittu jäsen olisi menetellyt petollisesti ja vaadittiin Sirola osastosta ero-

tettavaksi. Kesäkuun 11 p:nä 1906 erotettiin mainittu jäsen osastosta. Mutta samana vuonna heinäkuun 9 päivänä pidetyssä kokouksessa otettiin hän osastoon takaisin ehdolla, että hän Punaisenkaartin päällikkökunnalta pyytää menettelynsä anteeksi.

Työehtosopimuksen irtisanominen.

Lakko urakkatyön poistamiseksi keväällä 1907.

Vuonna 1905 aikaansaatu työehtosopimus päätettiin vuoden 1907 alusta irtisanoa, ja uutta työehtosopimusta valmistelemaan valittiin A. Halme, jonka laatima sopimusehdotus esitettiin osaston kokouksessa 11 p:nä helmikuuta 1907, Siinä m.m. ehdotettiin, että alimmaksi tuntipalkaksi vaadittaisiin 60 penniä. Jo edellisen vuoden lokakuussa oli »Keinopiirin» puolesta esitetty, että alin tuntipalkka määrättäisiin 75—80 penniksi. Mutta osaston toimikunta katsoi, että tämä ehdotus oli ennenaikainen ja mahdoton käytännössä toteutettavaksi. Tässä kokouksessa ei ehdotettuakaan muuta kuin 65 ja 60 penniä, joista viimeksi mainittu hyväksyttiin.

Sopimusehdotus oli seuraava:

»Sopimuskirja

Suomen rakennusmestariiliton Helsingin osaston ja Helsingin t.y. Kirvesmiesten ammattiosaston välillä.

1 §.

Pisin työpäivä kirvesmiehillä olkoon sama kun toisillakin rakennustyöläisillä Helsingissä.

2 §.

Tunti olkoon se perusyksikkö jonka jälkeen palkka on maksettava,

3 §.

a) Alin tuntipalkka olkoon kaikilla kirvesmiehillä, jotka vähintään kolme (3) vuotta ovat kirvesmiehen työtä tehneet kuusikymmentä (60) penniä ympäri vuoden.

b) Jos joku osoittaa hyvää edistystä työssään, maksettakoon hänelle jo kahden vuoden perästä 60 pennin alin tuntipalkka.

c) Jos vaaditaan tekemään työtä kauemmin kun käytännössä oleva normaalityöpäivä, maksettakoon jokaisesta tehdystä ylitunnista 50 % koroitus, sekä lauantaina klo 2:desta ja pyhinä 100 % koroitus.

4 §.

Niillä, joilta vanhuuden takia on jo työkyky suuremmassa määrässä vähentynyt tai muuten menettäneet osan työkyvystään, olkoon oikeus kirvesmiesten keskuudestaan työpaikalle valitseman luottamusmiehen ja ammattiosaston johtokunnan harkinnan mukaan työtä saadakseen työskennellä alle määrätyn alimman tuntipalkan.

5 §.

Kirvesmiehen oppiin otetaan 18—24 vuoden välillä olevia henkilöitä, ja vaaditaan heiltä, elleivät he jo sitä ennen ole käyneet, käymään oppiaikanaan vähintään alemman käsityöläiskoulun kurssin.

Oppilasoloja valvoo rakennusmestari, työpaikalla oleva luottamusmies ja ammattiosaston johtokunta.

6 §.

Työnantajat eivät saa estää työväen järjestymistä.

7 §.

Urakkatyönteko olkoon kokonaan kielletty.

8 §.

Viikolla ansaittu työpalkka maksettakoon joka lauantaina heti työn päätyttyä.

Tämä sopimus tulee noudattavaksi 1 p:stä kesäkuuta 1907 ja kestää voimassa 1 p:n toukokuuta 1909.

Jos sopimusta ei kummaltakaan puolen kolmea kuukautta ennen sopimusajan loputtua ylössanota, jää se voimaan edelleenkin aina vuodeksi kerrallaan.

Helsingissä, 1 p:nä toukokuuta 1907.

Suomen rakennusmestariiliiton Helsingin osaston puolesta:

N. N.

N. N.

N. N.

(Suomen puutyöntekijäinliiton) Helsingin kirvesmiesten a.o. puolesta:

N. N.

N. N.

N. N.

Helsingissä, tammikuulla 1907.

A. Halme.»

Osastossa lisättiin seuraava pykälä:

9 §.

»Jos tätä sopimusta työnantajain eli työntekijäin puolelta rikotaan, jätettäköön riitaisuus sovinto-oikeuden ratkaistavaksi, johon molemmat riitaa koskevat asianomaiset valitsevat kumpikin kaksi jäsentä ja valitut yhdessä puolueettoman puheenjohtajan. Sovinto-oikeuden päätökseen on molemminpuolin tydyttävä.»

Tässä sopimusehdotuksessa 7 § kieltää urakkatyön ja se on se, josta kehittyi lopulta lakko.

Samassa kokouksessa, kun yllä oleva työehtosopimusehdotus tarkastettiin luettiin myöskin rakennusmestarien järjestöille lähetettävä kirjelmä ja valittiin sovittelukomiteaan A. Halme, S. Hellsten ja A. Virtanen. Samalla kokous valtuutti S. Hellstenin sanomaan irti työehtosopimuksen ennen helmikuun loppua.

Helsingin kristillisen työväenyhdistyksen kirvesmiesten ammattiosaston puolelta samalle kokoukselle ilmoitettiin, että he taloudellisissa asioissa haluavat olla yhteistoiminnassa

sos.-dem. kanssa. Tähän pyyntöön suostuttiin ja lausuttiin toivomus, että mainittu ammattiyhdistys liittyisi myöskin S. Puutyöntekijäin liittoon.

Urakkatyökysymyksestä keskusteltiin osaston kokouksessa taas maaliskuun 11 p:nä 1907, jossa oli läsnä noin 600 kirvesmiestä. Useat puhujista olivat urakkatyötä vastustavalla kannalla ja puolustivat edellisenä keväänä tehdyn päätöksen kannalla pysymistä ja ehdottivat työlakon toimeenpanoa, ellei mestarit muuten siihen suostu. Äänestyksessä mainitaan olleen ainoastaan 10 jäsentä, jotka kannattivat urakkatyöntekoa ja suuren suuri enemmistö vaati urakkatyön kieltoa.

Päätöksistä oli mestareille kirjeellä annettava tieto. Samassa kokouksessa valittiin sovittelukomiteaan: S. Pohjanvuori, J. D. Salonen ja Aatu Halme. Mestareille päätettiin myöntää sovitteluihin aikaa 14 päivää, lukien siitä päivästä, kun he ovat kokouksen päätöksestä saaneet tiedon.

Sama kysymys oli taas uudestaan esillä 25 p:nä maaliskuuta, jolloin myöskin luettiin rakennusmestariiliiton Helsingin haaraosaston seuraava kirje:

»Helsingissä 22 p:nä maaliskuuta 1907.

Helsingin Työväenyhdistyksen kirvesmiesten
ammattiosastolle

Täällä.

Arvoisan kirjeenne johdosta, päivätty 11 p:nä maaliskuuta 1907 ja käsittävä urakkatyön poistamista kirvesmiesten ammatista. — Tämän johdosta kokoontui S. R. Liiton Helsingin osaston johtokunta keskustelemaan asiasta. — Johtokuntaa ihmetytti suuresti se miksi ammattiosasto tahtoo tällä kiireellisellä tavalla toimia? Onhan asia niin läheisessä yhteydessä »tariffin» laadinnan kanssa ja jo suorastaan kuuluva tähän. Vanha »tariffi» ammattiosaston puolelta on sanottu irti ja uuden laadintaan valittu komitea. Komitean työn tulos on vielä tuntematon. Näin ollen emme vielä tiedä mitä tariffikomitea asiasta on päättänyt esittää ja mitä se on valmiiksi

saanut. — Kirjeessä arv. ammattiosasto kehoittaa valitsemaan Sovittelukomiteaa, mutta mitä sovittella, kun ei uutta hinnoitteluakaan ole saatavissa. Vanha irki sanottuna ei anna aihetta sovitteluun. Ammattiosasto kyllä mainitsee sovittelujen lähtökohdaksi urakkatyön poistamisen, mutta kun uusi »tariffi» mahdollisesti antaa aihetta sovitteluihin, niin eikö olisi aika sitten vasta ryhtyä tosi työhön kun siihen syytä on?

Tämän perusteella ehdottaa S. R. Liiton Helsingin haaraosaston johtokunta Kirvesmiesten ammattiosastolle seuraavaa: Eiko ammattiosasto saata odottaa tariffikomitean työn tulosta ja sitten vasta alkaa sovitteluja jos tariffiehdotus siihen syytä antaa? Siinä tapauksessa jos ammattiosasto tahtoo tämän eroittaa tariffikomitean tehtävistä ja eri asiana jouduttaa tämän ratkaisua niin toivoo S. R. L. Helsingin haaraosaston johtokunta arvoisaa vastaustanne ennen kun ammattiosasto ryhtyy voimakeinoihin joiden käyttämisestä arvoisassa kirjeessänne mainitaan jotta johtokunta ehtisi kutsua osaston kokoon saadakseen tietoonsa sen mielipiteet tässä ennakkovaatimuksessa. Johtokunnan puolesta

Kaarlo F. Ek.»

Osasto kuitenkin päätti urakkatyön suhteen pysyä ennen tehdyssä päätöksessä, josta taas päätettiin kirjeellä mestareille ilmoittaa ja pyytää lopullista vastausta 30 p. maaliskuuta.

Saman kuun 31 p:nä pidetylle osaston ylimääräiselle kokoukselle esitettiin siihen astiset sovittelujen tulokset ja sopimusehdotukset, jolloin 127 äänellä 80 vastaan hyväksyttiin urakkatyö sillä ehdolla, ettei työnantajat saa siihen ketään pakottaa, vaan on se vapaaehtosta. Se kohta sopimusehdotuksesta poistettiin, jossa puhuttiin työntekijän vastuunvelvollisuudesta hänen haltuunsa uskotuista töistä.

Sopimuksen lopullinen hyväksyminen tai lakosta päättäminen siirrettiin viikoksi eteenpäin.

Maanantaina huhtikuun 8 päivänä oli sitten seuraava kokous, jossa esitettiin S. Rakennusmestariliiton Helsingin haaraosaston seuraava kirjelmä:

»Helsingissä 5 p:nä huhtikuuta 1907.

Helsingin Työväenyhdistyksen Kirvesmiesten
ammattiosastolle

Täällä.

Kun arvoisa ammattiosastokin on kokouksessaan maaliskuun 31 p:nä 1907 hyväksynyt urakkatyön edelleenkin käytännössä pidettäväksi, niin päätti Suomen Rakennusmestari-liiton Helsingin haaraosasto 4 p:nä huhtikuuta seuraavaa: Koska tähän asti ei ole ollut olemassa varsinaista tariffia eli hinnoittelua niille eri töille joita tähän asti on urakalla teetetty ja joista kokemuksia löytyy molemmin puolin, niin on se laadittava. Tätä varten valitsi kokous entiseen komiteaan kolme lisäjäsentä nimittäin herrat A. Karvisen, K. Vainion ja O. Tammivaaran ja toivoo Osasto, että Teidän arvoisa ammattiosastonne tekisi samoin. Työhön olisi ryhdyttävä heti, jotta tariffi valmistuisi niin pian kuin mahdollista.

Vakuudeksi

Kaarlo F. Ek.

Sihteeri.»

Tätä kirjettä osaston kokouksessa arvosteltiin ankarasti ja vedettiin siitä se johtopäätös, että mestarit nyt tahtovat saada urakkajärjestelmän yksinomaan vallitsevaksi. Kun miesten mielet olivat kovin kiihtyneet, niin tyynesti ei monikaan jaksanut asiaa ajatella. Useimmat puhujista pitivät lakkoa ainoana mahdollisena kysymyksen ratkaisukeinona. Noin 40 puheenvuoroa käytettiin ja niistä 20 puolustivat lakkoa, joka oli tehtävä *urakkatyön poistamiseksi*.

Alkuperäiset vaatimukset päätettiin nyt uudestaan ottaa sopimusehdotukseen ja lakko päätettiin alottaa heti huomisen tiistaina 9 päivänä huhtikuuta.

Rakennusmestareille ei enää asiasta tehty kirjeellistä ilmoitusta, vaan arveltiin siinä olevan kylläksi kirjettä, kun näkevät, että työt rakennuksilla ovat seisattuneet.

Tässä kokouksessa asetettiin myöskin lakkokomitea johon tulivat valituiksi: S. Hellsten, J. D. Salonen, A. Halme, Ijäs, S. Pohjanvuori, Lammi, N. Korpela, A. Auri ja Taipale.

Tähän komiteaan valittiin sitten vielä saman kuun 18 päivänä pidetyssä kokouksessa lisäjäseniä, joiksi tulivat: N. Saarinen, Siren, Pelkonen, K. Heinonen, M. Haikarainen ja O. Vuori. Samassa kokouksessa valittiin myöskin sovitelukomiteaan lisäjäseneksi M. Haikarainen.

Huhtikuun 9 päivänä oli sitten noin 600 kirvesmiestä saapuneet Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön uudelle talolle Sirkuskatu 3 kokousta pitämään. Joukossa oli myöskin kristillisen- ja perustuslaillisen kirvesmiesosastojen jäseniä. Puheenjohtajaksi valittiin J. D. Salonen ja pöytäkirjuriksi A. Halme.

Tässä kokouksessa valittiin lakon järjestysmiehet, kaupungin eri äänestys-alueihin, joiden tehtävänä oli pitää hyvää järjestystä ja valvoa jos työmailla on kirvesmiehiä työssä ja ilmoittaa niistä lakkokomitealle. Järjestysmiehille teroitettiin mieleen että on käyttäydyttävä siivosti ja maltillisesti, ettei annettaisi viranomaisille aihetta sekaantua lakko-asiaan. Rikkureiksi päätettiin julistaa kaikki ne, jotka huhtikuun 10:n päivän jälkeen Helsingin kaupungin alueella ovat rakennuksilla kirvestöissä.

Lakko päätettiin paikkakunnalla ulottaa myöskin kunnan ja valtion rakennustöihin, samaten se ulotettiin Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön talon valmistustöihin, huolimatta siitä, että mainitun yhtiön puolesta olisi kirvesmiesten vaatimukset tinkimättä hyväksytty. Toveri A. Halme kyllä lakkokomitean kokouksessa tätä viime mainittua ehdotusta vastusti ja hän koetti saada lakkolaiset sanotun yhtiön suhteen myöntämään poikkeuksen, koska se yhtiö taistelee työväen etujen puolesta. Mutta Matti Haikarainen jyrkästi vastusti tätä Halmeen ehdotusta, ja lakkolaisten enemmistö yhtyi Haikaraiseen. Lakkoa ei kuitenkaan ulotettu tehtaisiin syystä että niissä olisi pitänyt 14 päivää aikaisemmin työläisten sanoa itsensä irti, ja kun sitä ei oltu toimitettu, niin niissä kirvesmiestenkin työt jatkuivat.

Lakkokomitea antoi sitten S. Pohjanvuorelle toimeksi pitää silmällä, että Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön talossa toimitus- ja konttorihuoneusto tulevat ajoissa valmiiksi, ja eräässä kokouksessa päätettiin, että jos lakko jatkuu koko kuukauden, niin ainakin huhtikuun 25 päivään tulee toimitus- ja konttorihuoneustojen olla kirvesmiesten puolesta valmiit.

Yksityisille tovereille m.m. N. Saariselle annettiin lupa olla lakonkin aikana »pomona» ehdolla, etteivät tee itse eivätkä teetä muilla lakon aikana kirvesmiehen työtä. Mutta Hakolalle ei annettu lupaa Tammi-yhtiössä valmistaa omia huoneensa ovia, jotka olivat hänen omalla kustannuksellaan tehtäviä ylimääräisiä töitä. Eräille puuseppätehtaiden työmiehille annettiin lupa rakennuksella (putsata) siistiä parketti laattioita j.m.s.

Lakkokomitea oli huhtikuun 12 p:nä saanut tietää, että työväen rakennusosakeyhtiöiden isännillä oli neuvottelukokous kahvila »Töllissä». Sinne komitea päätti lähettää toverit Aatu Halmeen ja J. D. Salosen ottamaan selvää, mitä siellä päätetään. Kokous valitsi rapparit Erosen ja J. A. Ylenin seuraamaan mestarien ja kirvesmiesten neuvotteluja ja koettamaan kiirehtiä neuvottelujen alkamista. Mutta, jos asiaanomaiset ovat neuvottelujen alottamiseen haluttomia, tuomaan asia uudestaan isäntien kokoukselle.

Työväen rakennusosakeyhtiöiden edustajat, *Heikki Lähde, Ylen* ja *Eronen* 21 p:nä huhtikuuta kävivät sitten lakkokomitealle esittämässä, että se ottaisi harkitakseen, eikö kirvesmiehet voisi suoraan ryhtyä isäntien ja rakennuttajain kanssa neuvottelemaan, kun mestarit, jotka eivät olleet asioista taloudellisessa edesvastuussa, ja olivat jyrkästi kaikkia neuvotteluja vastaan, että ne voisivat jatkaa riitaa, kuinka pitkältä tahansa, ja pyysivät lakkokomiteaa esittämään asian kirvesmiesten kokouksen harkittavaksi.

Lakkokomiteassa sen jäsen Sireen lausui, ettei kirvesmiehet voi parin kolmen yhtiön kanssa sopimusta tehdä, vaan tulee sopimuksen olla yleisen ja sitoo myöskin mestarit.

Eronen arveli, että rakennuttajain olisi järjestäydyttävä ja sitten tehtävä sopimukset.

H. Lähde toivoi, että kirvesmiehet peruuttaisivat entisen päätöksensä ja ottaisivat selvää siitä, kuinka monta rakennuttajista kannattavat sopimuksen tekoa ja montako sitä vastustavat.

M. Haikarainen lausui silloin että kirvesmiesten asema on hyvä, joten ei voida epämääräisiä sopimuksi hyväksyä, sillä kirvesmiehet vaativat takeita työrauhasta, ainakin kahdeksi vuodeksi eteenpäin.

J. D. Salonen lausui, ettei isäntien edustajille voida nyt heti varmaa vastausta antaa, vaan vastaus annetaan sitten vasta, kun lakkokomitea on kysymystä harkinnut ja lakkoilaisten kokous on siitä tehnyt päätöksensä.

Lakkokomitea päätti kysyä Rakennusmestarien liiton Helsingin osastolta, jos sen puolesta halutaan neuvotteluja ja sai seuraavan vastauksen:

»Helsingissä 19 p. huhtikuuta 1907.

Helsingin Työväenyhdistyksen Kirvesmiesten
ammattiosastolle

Täällä.

Osasto päätti ylimääräisessä kokouksessaan 18 p:nä t.k. seuraavaa:

S. Rakennusmestariunion Helsingin haaraosasto ei ryhdy mihinkään sovitteluihin Kirvesmiesten ammattiosaston kanssa niin kauvan kun lakkoa kestää. Kun ammattiosasto on julistanut lakon loppuneeksi on osasto valmis keskusteluihin. Tariffikomitea valtuutetaan jatkamaan sovitteluja uudeksi tariffiksi lakon loputtua. Osasto pysyy näin ollen edelleenkin niiden päätösten takana, jotka se 31 p:nä maaliskuuta teki, varsinkin koska vielä vanha tariffi oli voimassa joten ei erityistä syytä ollut lakkoon kirvesmiestenkaan puolelta.

Vakuudeksi

Kaarlo F. Ek.

Sihteeri.»

Kun rakennusmestarien vastaus neuvotteluihin ryhtymisestä oli jyrkästi kielteinen, niin lakkokomitea päätti esittää kysymyksen yhtiöiden ja yksityisten kanssa neuvotteluihin ryhtymisestä 22 päivänä huhtikuuta pidettävälle lakkolaisten kokoukselle, jolle samalla esitettiin mestarien edellä esitetty kirje. Lakkolaiset päättivät nyt mestarien osastolta kysyä, luopuvatko mestarit Helsingissä rakennustöissä työehtojen suhteen määräysvallastaan, vai ryhtyvätkö heti neuvotteluihin. Ja samalla päätettiin ilmoittaa, että kirvesmiehet, ellei mestarit neuvotteluihin ryhdy, alottavat yksityisten, yhdistysten ja yhtiöiden kanssa neuvottelut.

Tähän tiedusteluun päätettiin vaatia vastaus ennen 24 päivää huhtikuuta kello 9 aamulla.

Seuraava kokous oli sitten 24 p:nä huhtikuuta, jolle esitettiin seuraava rakennusmestarien liiton Helsingin osaston kirjelmä, joka oli vastaus tehtyyn kysymykseen:

»Helsingin Työväenyhdistyksen Kirvesmiesten ammattiosastolle.

Täällä.

Arvoisan kirjelmäanne johdosta saa Suomen Rakennusmestariliiton Helsingin Haaraosaston johtokunta ilmoittaa:

1) Että on mahdoton saada osastoa kokoon niin lyhyessä ajassa, jonka olitte määränneet vastauksen antamiselle.

2) Johtokunta luulee Teillä olevan täydellisen vallan tehdä työsopimuksia kenen kanssa tahdotte, vaan mitään tunnustusta ei johtokunta luule Suomen Rakennusmestariliiton Helsingin haaraosaston antavan muille kuin niille sopimuksille, jotka se on jonkun työmiesjärjestön kanssa yhteisesti laatinut ja hyväksynyt.

Johtokunnan puolesta
Kaarlo F. Ek.»

Toinen kirjelmä oli selostus siitä, mitä mestarit olivat ennen lakkoa luvanneet ja se toistetaan tässä. Se kirje oli seuraava:

»Helsingin Työväenyhdistyksen Kirvesmiesten
ammattiosastolle.

Täällä.

Sen johdosta, koska on kuulunut arvoisan ammattiosaston puolesta paheksumisia siitä kun ei Suomen Rakennusmestariliiton Helsingin haaraosaston kokouksesta 31 päivältä Maaliskuuta 1907 ole lähetetty suorastaan ammattiosastolle kaikkia niitä tietoja, mitä siellä tariffiehdotuksesta päätettiin (vaan jätettiin komitean haltuun) hyväksyä ja hyljätä. Tämän johdosta valtuutti ylimääräinen kokous ^{18/4} allekirjoittaneen niistä ammattiosastolle vissimmäksi vakuudeksi uudistaa sen tiedonannon mikä tariffikomitean puolesta arvoisan ammattiosaston tietoon jo tullut on.

1) Pisin työpäivä kirvesmiehillä olkoon sama kuin toisillakin rakennustyöläisillä Helsingissä.

2) Tunti olkoon se perusyksikkö, jonka jälkeen palkka on maksettava, mutta olkoon työntekijällä ja teettäjällä täysi valta keskinäisen sopimuksen mukaan *tehdä* ja *teettää* myöskin *urakkatyötä*. Alin tuntipalkka olkoon (60) penniä kaikille, jotka kolme vuotta ammatissaan ovat työskennelleet ja pystyvät kaikkiin rakennusosalalla esiintyviin kirvesmiesten tehtäviin.

3) Kirvesmiehen oppiin otetaan 18—30 vuoden ikäisiä henkilöitä ja vaaditaan heiltä elleivät ole jo sitä ennen käyneet, käymään oppiaikanaan vähintään alemman käsityöläiskoulun kurssin. Oppilasoloja valvoo rakennusmestari ja paikalla oleva julkinen luottamusmies sekä komitea, johon kuuluu kaksi edustajaa molemmilta puolin.

4) Työnantajat eivät estä työväen järjestymistä.

5) Työpalkka maksetaan joka viikon viimeisenä työpäivänä.

6) Työntekijä olkoon vastuunalainen hänelle uskotun työn kelvollisuudesta.

7) On laadittava tarkka hinnoittelu urakatöistä. Jos esiintyy tehtäviä joihin ei ole voitu määrätä etukäteen tarkkaa maksoa on taattava niistä töistä alin tuntipalkka.

Tariffikomitean ehdottama 8 kohta hyväksyttiin myöskin. Samassa kokouksessa päätettiin lisätä alkuperäistä tariffikomiteaa vielä kolmella jäsenellä entisten lisäksi, jotta voisivat asiallisesti laatia tarkan hinnottelun urakkatyölle. Tästä silloinen kokous jo valtuutti allekirjoittaneen ammattiosastolle ilmoittamaan joka kirje oli päivätty 5 p:nä huhtikuuta 1907 ja numerolla 79.

Vakuudeksi
Kaarlo F. Ek
sihteeri.»

Nämä kirjelmät eivät antaneet aihetta muuttaa ennen tehtyjä päätöksiä.

Lakkokomitea olikin jo saman kuun 19—20 päivinä pitämässään kokouksissa päättänyt ryhtyä neuvotteluihin yhdistysten, yksityisten ja yhtiöiden edustajain kanssa. Työehtosopimuksen otsikko 20 p:nä huhtikuuta päätettiin yksimielisesti muuttaa sellaiseksi, että yhdistykset, yhtiöt ja yksityiset rakennuttajat voisivat sopimuksen allekirjoittaa. Oikeudellisessa suhteessa sopimus sai aivan toisellaisen kantavuuden. Se ei tullut sitomaan S. Rakennusmestariliiton haaraosastoa, paitsi niitä sen jäseniä, jotka olivat sopimuksen allekirjoittaneet. Mutta muuten sopimusehdotus oli vielä saman sisältöinen, jossa urakkatyö oli kielletty.

Lakkokomitean puolesta työehtosopimuksen otsikon eli (ingressin) muutosehdotus esitettiin lakkolaisten kokoukselle 24 päivänä huhtikuuta, jolloin se hyväksyttiin. Samalla hyväksyttiin myöskin, että lakkolaiset tekevät sopimuksia kaikkien niiden kanssa, jotka vain sopimuksen allekirjoittavat. Mutta työhön ei saanut vielä ryhtyä ennen kun sopimus todella oli allekirjoitettu ja rikkurit työpaikoilta poistettu.

Työhön pääseville määrättiin, että heidän tulee ansioitaan suorittaa 10 penniä markasta lakkolaisten avustamiseksi, joka sitten myöhemmin korotettiin 15 penniksi.

Työväen Sanomalehti-osakeyhtiön rakennuksella päätti lakkokomitea työt alatettavaksi jo 22 päivänä huhtikuuta.

Kunnan ja valtion töiden lakkotilasta vapauttamisesta

keskusteltiin useaan kertaan ennenkuin niitä vapautettiin. Mutta lopulta kuitenkin tultiin siihen vakaumukseen, ettei niiden puolesta tule kukaan sopimusta allekirjoittamaan. Helsingissä olevat valtion työmaat sitten 13 päivänä toukokuuta julistettiin lakosta vapaaksi.

Kun lakkolaiset ryhtyivät yhtiöiden ja yksityisten kanssa sopimuksia tekemään, niin mestarit uhkailivat toimeenpanna työnsulun ja jokaisen mestarien liittoon kuuluvan työnjohtajan olisi työstä erottava. Vastuunalaisten mestarien työn johdosta eroamiset eräillä rakennuksilla saivat aikaan työnsisauksen. Lakkokomitea päätti sen johdosta kutsua rakennustyöläisten ammattiosastojen johtokunnat asiasta neuvottelemaan yhteisestä menettelytavasta.

Toukokuun 4 päivänä esitettiin lakkolaisten kokoukselle eräiden yhtiöiden isäntien sopimusehdotus. Mutta kun siinä urakkatyötä ja työntekijän haltuun uskotun työn vastuunalaisuutta koskevat kohdat olivat samat kuin rakennusmestarienkin, niin se yksimielisesti hyljättiin. Muutamien osakeyhtiöiden, kuten »Jussilan» ja »Kivelän» puolesta sopimus allekirjoitettiin, mutta kummassakin melkein heti erotettiin lakkolaiset työstä ja otettiin sijaan rikkureita. Mainittu työmaat 2 päivänä toukokuuta julistettiin uudestaan lakkotilaan.

Kristillisen työväenyhdistyksen kirvesmiesammattiosaston puolesta 13 päivänä toukokuuta S. Puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesammattiosastolle kirjeellä ilmoitettiin, *että he ovat päättäneet saman kuun 13 päivänä mennä työhön.*

Tästä kokouksella ei ollut muuta sanomista kuin, että *se luvattiin panna muistiin*, koska heitä ei oltu yhteistointaan pyydetty, vaan he itse olivat sitä talvella tarjonneet. Mutta nyt heillä oli kiire töihin. Perustuslaillisten taholta jo ennen lakkoon ryhtymistä pöytäkirjan oteella ilmoitettiin, että he vastustavat urakkatyön poistamista ja kannattavat täriffin laatimista. Lakko osittain jatkui edelleen.

Vihdoin toukokuun 25 päivänä allekirjoitettiin seuraava työehtosopimus:

•Työsopimus

Helsingin T. Y. Kirvesmiesten ammattiosaston ja niiden liittojen, yhdistysten, yhtiöiden ja yksityisten työnantajain sekä rakennusmestarien välillä Helsingissä, jotka tämän sopimuksen hyväksyvät ja omakätisellä allekirjoituksellaan noudatettavaksi varmistavat.

1 §.

Pisin työpäivä kirvesmiehillä olkoon sama kuin toisillakin rakennustyöläisillä Helsingissä.

2 §.

Tunti olkoon se perusyksikkö, jonka jälkeen palkka on maksettava, mikäli ei 7 §:n nojalla toisin ole sovittu.

3 §.

a) Alin tuntipalkka olkoon kaikilla kirvesmiehillä, jotka kolme (3) vuotta ovat kirvesmiehen työtä tehneet, kuusikymmentä (60) penniä ympäri vuoden.

b) Jos joku osoittaa hyvää edistystä työssään, maksettakoon hänelle jo kahden (2) vuoden perästä kuudenkymmenen (60) pennin alin tuntipalkka.

c) Jos vaaditaan tekemään työtä kauemmin kun käytännössä oleva normaali työpäivä, maksettakoon jokaisesta tehdystä ylitunnista 50 % korotus, sekä lauantaina kello 2:sta ja pyhinä 100 % korotus.

4 §.

Niille, joilta vanhuuden takia on jo työkyky suuremmassa määrässä vähentynyt, tai muuten menettäneet osan työkyvystään, olkoon oikeus kirvesmiesten keskuudestaan työpaikalle valitseman luottamusmiehen ja ammattiosaston Toimikunnan harkinnan mukaan työtä saadakseen, työskennellä alle määrätyn alimman tuntipalkan.

5 §.

Kirvesmiehen oppiin otetaan 16—30:n ikävuoden välillä olevia henkilöitä ja vaaditaan heiltä, elleivät he jo sitä ennen ole käyneet, käymään oppiaikanaan vähintään alemman käsityöläiskoulunkurssin. Oppilasoloja valvoo rakennusmestari ja työpaikalla oleva luottamusmies, sekä ammattiosaston toimikunta.

6 §.

Työnantajat eivät saa estää työväen järjestymistä.

7 §.

Urakkatyötä saa tehdä ja teettää molemmin puolisen sopimuksen mukaan, mutta olkoon se joka tapauksessa vapaaehtoista. Työnantaja ei saa erottaa työläistä sen syyn tähden, että työläinen ei voi tarjottua urakkatyötä ottaa tehdäkseen, jos muuta ammattityötä rakennuksella on saatavissa. Urakkatyössä on työläisen tuntipalkka taattu. Rakennusmestariliiton Helsingin haarasasto ja Helsingin kirvesmiesten ammattiosasto valitsevat yhteisen tariffikomitean, joka laatii tariffiehdotuksen molemmin puolin hyväksyttäväksi. Ellei yhteistä hyväksymistä ehdotukselle saada, niin älköön silti työsopimusta rikottako.

8 §.

Viikolla ansaittu työpalkka maksettakoon joka lauantai, heti työn päätyttyä.

9 §.

Jos tätä sopimusta työnantajain eli työntekijäin puolelta rikotaan, jätettäköön riitaisuus sovinto-oikeuden ratkaistavaksi, johon kumpikin sopimuksen allekirjoittanut riitapuoli valitsee kaksi jäsentä, ja näin valitut yhdessä puolueettoman puheenjohtajan. Sovinto-oikeuden päätökseen on molemmin puolin tyydyttävä.

10 §.

Tämä sopimus tulee noudatettavaksi siitä alkain kuin molemmin puolin sopimuksen allekirjoitus on tapahtunut, sekä kestää voimassa 1 päivään Toukokuuta 1909.

11 §.

Jos sopimusta ei kummaltakaan puolelta kolmea kuukautta ennen sopimusajan loputtua ylössanota, jää se voimaan edelleenkin aina vuodeksi kerrallaan.

Helsingissä Toukokuun 25 p:nä 1907.

Helsingin T. Y. Kirvesmiesten ammattiosaston valitsemat
allekirjoittajat:

S. Hellsten.
Aug. Virtanen.

M. Haikarainen.
Aatu Halme.

Helsingin Rakennustyönantajain valtuuttamat:

Juho F. Aaltonen.

Heikki Lahde.

Kaarlo Kallio.»

Saavutettiin tällä lakolla se, mitä tavoitettiin? Ei! Sopimuksen 7 § on siitä todistuksena, ettei saavutettu. Alimmaksi tuntipalkaksi olisi ilman lakkoakin saatu 60 p:nä. Urakkatyölle ei saatu kieltoa, eikä edes hinnoittelukaan. Suoranaiseksi tappioksi täytyy merkitä sen, ettei rakennusmestarien järjestöjä saatu pakotetuksi sopimusta allekirjoittamaan. Eikä siis näin ollen vastaamaan sopimuksen rikkomisista.

Ne tilapäiset työnantajat, jotka sopimuksen allekirjoittivat vastasivat sopimuksen noudattamisesta ainoastaan sen aikaa, kuin niillä työtä oli. Tämä sopimuksen heikko puoli lakkokomiteassakin täysin käsitettiin. Mutta muutakaan keinoä täydellisestä tappiosta pelastumiseen ei ollut.

Käytäntö kyllä sitten pian osotti, miten vaikea oli rakennusmestarit saada sopimusta noudattamaan.

Lakon johdosta tuli lakonrikkuria, niiden kanssa luvattiin sopia, ottaa jäseneksi, jos maksavat osaston kassaan sakkonsa 25 mk. Rikkurikysymystä harkitsemaan asetettiin komitea, johon valittiin: O. Vuori, Nyberg, A. Virtanen ja Laihola.

Kun satunnaisten tarpeiden rahaston varat olivat lakon johdosta vähenneet, niin sen hyväksi päätettiin jäseniltä kantaa 1 mk. ylimääräistä veroa. Osasto sai aineellista avustusta myöskin Puutyöntekijäin liitolta.

Tariffikomitea 1907.

Kun oli saatu työehtosopimus, joka edellytti urakkatöille tariffin tekoa, niin toukokuun 27 päivänä, samana vuonna asetettiin komitea laatimaan urakkatöille hinnoittelua. Siihen valittiin: Helenius, Nyberg, Haikarainen, Ijäs, O. Parkkinen ja E. Rosenberg.

Tämän komitean laatima hinnoitteluehdotus esitettiin osaston kokoukselle marraskuun 11 päivänä samana vuonna ja oli se seuraava:

Pöytäkirja tehty S. R. Liiton H. haaraosaston ja Kirvesmiesten ammattiosastojen hinnottelukomitean yhteisissä kokouksissa Annank. N:o 9 Kahvila »Töhlissä» 20 p. elok.—29 p. lokak. välillä joka tiistai-
ilta 1907.

Kokouksessa oli läsnä seuraavat edustajat:

H. Haaraosastosta: Tammivaara, Valtonen, A. Karvinen, Multanen ja H. R. Juntunen.

Ruotsalaisesta rakennusmestariyhdistyksestä: Frans Johansson, E. Holm ja A. Udd.

Helsingin T. Y:stä: M. Haikarainen, I. Ijäs, V. Nyberg, O. Parkkinen, E. Rosenberg ja V. Helenius.

Suomalaisen puolueen K. A. O:sta: K. Erolainen, V. Laine ja K. Lehtonen.

Krist. T. y:stä: J. Henriksson ja A. Mäkinen.

Perustuslaillisen T. y:n puolesta: J. V. Dönnberg, J. V. Vikberg ja R. A. Helén.

1 §.

Kokouksen avasi herra Tammivaara, joka myös yksimielisesti valittiin puheenjohtajaksi, sekä pöytäkirjуреiksi K. A. Helén ja H. R. Juntunen.

2 §.

Herra Tammivaara teki selkoa S. R. L. H:gin haaraosaston tekemästä hinnoittelujärjestelystä, mikä hyväksyttiin keskustelujen ohjeeksi ja päätettiin pykälöittäin tarkastaa ja lukea hinnoittelu ehdotuksista.

3 §.

Hyväksyttiin samaan hintaluokkaan seinän salvu ja veisto molemmin puolin, sekä vasat j.m. samoin nitsi-karat. Mittaus käsittää ikkuna- ja oviaukot umpeen mitattuna paitsi nitsit ja alkooviaukot pois laskettuna. Kirvesmiesten vaatimus oli 45 p. j.m. ja meidän tarjous 38 p. j.m. Samoin kattotuolin tekopalkasta oli kirvesmiesten vaatimus 35 p. j.m., meidän tarjous 28 p. j.m. joten pykälä jäi hyväksymättä.

4 §.

Korokkeiden kiinnittäminen puuvasojen, rautavasojen ja valvien päälle sahatuista aineista. Jos korokkeet ovat ainoastaan veistetyt tehdään niistä eri sopimuksen mukaan. Korokkeiden kiinnittäminen rautavasojen päälle on ajateltu rauta ankkureilla, jos puuankkureita käytetään, tehtäköön ne eri sopimuksella.

Mittaus käsittää ainoastaan korokkeet, eikä tylttyjä, hoolaus puuvasojen päälle *15 p. j.m:ltä*, sekä rautavasojen ja valvin päälle *16 p. j.m:ltä*. Hyväksyttiin yksimielisesti.

5 §.

a) Puuvasojen paikoilleenasettaminen kivi rakennuksiin, sekä niiden vekslaus että rimojen lyönti seinän vierimmäisiin vasoihin. Hinnaksi ehdotettiin *30 p. j.m:ltä*. Kivimiesten vaatimus oli *40 p. j.m:ltä*. Yleisesti katsoivat kirvesmiehet tätä työtä olevan siksi vähän tulevaisuudessa etteivät he halunneet ruveta sen hintaa laskemaan, joten kysymys jäi avonaiseksi.

b) Vasojen (armeeraus) eli ponnistuslankkujen lyönti lossien ja kiilan kanssa. Tästä tehtiin tarjous *75 p. sivulta*, vaan koska kirvesmiesten vaatimus oli 1 mk. sivulta, eivätkä he siitä luopuneet, jäi kysymys avonaiseksi.

c) ristikoiden lyönnistä hyväksyttiin molemmin puolin *25 p. ristikolta*.

6 §.

a) Välipohjan eli (trossipohjan) sahaus puu- ja rautavasojen väliin, sekä samalla ripain lyönnistä puuvasoihin. Kirvesmiesten vaatimus oli *28 p. m²* ja meidän tarjous *22 p. m²* joten kysymys jäi avonaiseksi.

b) Betonipohjan teon tahtoivat kirvesmiehet jätettäväksi betonimiesten töiksi, joten hinnoitteluun ei ryhdytty.

c) Palopermannon laudotus palopermannon alle, ja ilman palopermantoa, valmiille korokkeille eli (koolaukselle) hyväksyttiin yksimielisesti, palopermannon alle *15 p. m²* sekä ilman palopermantoa *17 p. m²*.

7 §.

Kattotuolit kivrakennuksiin tehtynä ja ylöspantuna päätettiin jakaa kahteen osaan, suoriin ja taitekattoihin, paitsi tornien ja muunlaisten kattojen kattotuolit, eri sopimuksen mukaan. Hyväksyttiin niiden tekopalkaksi: Suorista kattotuolista *32 p. j.m.* ja taitekattotuolista *38 p. j.m.* Mittaus käsittää sen osan erittäin missä taite on.

8 §.

Laudotus peltikaton alle (räystästä ja jiirit umpeen lyötynä) hyväksyttiin hinnaksi *17 p. m²*. Tornit ja vinttikapat jätettiin niiden vaihtelevaisuuden tähden ulkopuolelle hinnoittelua ja tehtävään niistä eri sopimus.

9 §.

Laudoitus rapatuille katoille sahatuista laudoista, laudat ha-laistuna, paitsi suurempi vasaoren tasaus, on talon puolesta tehtävä. Keskusteltiin useammassa kokouksessa kuitenkin ilman tulosta. Kirvesmiesten vaatimus oli 30 p. m² ja meidän tarjous 25 p. m² joten kysymys jäi avonaiseksi.

10 §.

Vinttikonttorien epämääräisien suuruuksien tähden katsoi komitea niiden hinnoittelun olevan vaikean saada tyydyttäväksi molemmin puolin, joten hinnottelu jäi ainoastaan keskusteluksi. Rakennusmestarien tarjous oli 4 mk. konttorilta.

11 §.

Lisäkaton laudoitus höylätyistä laudoista puhtaasti lyötynä; sekä höylällä puhdistet. laudoista, synnytti pitkän keskustelun, niistä kumminkaan ei tultu yhteiseen sopimukseen, vaan jäi meidän tarjous 35 p. m² hyväksymättä, koska kirvesmiehet vaativat 45 p. m². Höylällä puhdistetuista oli meidän tarjous 50 p. m² ja heidän vaatimus 60 p. m² joten asia jäi avonaiseksi.

12 §.

Puisien väliseinien teko.

a) Kaksinkertainen lankkuseinä, karmi paikalleen asetettuna, mitataan läpi täydeksi; hyväksyttiin 1 mk. m²:ltä.

b) Seinästä missä on lankku toisella ja lauta toisella puolella hyväksyttiin 85 p. m²:ltä.

13 §.

a) Permannon lyönnistä 1 1/2" lankuista jiirilankkujen kanssa, kohta lyönnin jälkeen kahteen kertaan höylättynä valmiiksi hyväksyttiin hinnaksi 65 p. m²:ltä suorakulmaisessa huoneessa ja 70 p. m²:ltä monikulmaisessa huoneessa.

b) Lyönti ilman höyläystä jiirilankkujen kanssa suorakulmaisessa huoneessa 40 p. m²:ltä, monikulmaisessa 45 p. m²:ltä.

c) Lyönti, ilman jiirilankkuja valmiiksi höylättynä 60 p. m²:ltä.

d) Permannon höyläys jälkeinpäin kolmeen kertaan höylätynä. Hyväksyttiin hinnaksi 50 p. m²:ltä.

14 §.

Jalkalistat jaettiin kahteen osaan lyöntinsä puolesta, 1:si seinään rapattuna, 2:si permantoon lyötynä. Mittaustavasta oltiin

ensin erimielisiä, jos mitataan metrittäin, taikka jiirien mukaan. Lopuksi hyväksyttiin jiiriltä hintayksikkö. Oven aukosta luetaan, sokkelipalat lyötyinä, 2:si jiiriä vaan jos vuorilaudat menevät permantoon saakka ainoastaan 1:si jiiriksi. Hinta jiiriltä sovittiin permantoon lyödystä 18 p. ja seinään rapattuna 24 p. jiiriltä.

15 §.

Oven ja ikkunan vuorilaudat paikoilleen lyötynä tavallisista vuorilaudoista, kuperiksi höylättyinä takasivulta; leveys 5":sta alaspäin. Jos se on leveämpi, tehdään ne eri sopimuksesta. Ovi missä on 2:si kehystä päällekkäin ja vuorilauta väliin menee, lasketaan 2:si sivuksi. Sivun hinnaksi hyväksyttiin 32 p. sivulta.

16 §.

Puisien kattolistain lyönti yksilevyisinä, sekä suurempina. Rakennusmestarien tarjous oli 35 p. jiiriltä, ja suuremmat eri sopimuksesta, vaan kirvesmiehet katsoivat sitä työtä enää harvoin olevan ja tahtoivat sentähden sen hinnoittelun ulkopuolelle jätettäväksi, joten kysymys jäi avonaiseksi.

17 §.

Ikkunain pokien pislakaus. Pokat mitataan ympäri, jolloin ympärysmitta ei saa olla suurempi kuin 4,20 mtr, sitä suuremmat eri sopimuksella.

a) Sisään ja ulos aukenevat, molemmat espajunettien kanssa 70 p. pokalta.

b) Sisään ja ulosaukenevat pokat, ulkopuoliset hakojen ja sisäpuoliset espajunettien kanssa 65 p. pokalta.

c) Sisäänaukenevat kaksinkertaisella valssilla espajunettien kanssa 80 p. pokalta. Hyväksyttiin molemmin puolin.

(Pokat lajiteltuna eri kasoihin talon puolesta).

18 §.

Ikkunan alikappaleet tavallisiin ikkunoihin höylätyistä lankuista (lankatespantattu eli fieterien kanssa) rautalangat penkkiin kiinnitettynä, ilman tervausta ja öljyämistä, leveys luettuna 35 cm. saakka 1 mk. j. m. sitä leveämmät sekä väävät eri sopimuksen mukaan. Alikappale höyläämättömästä lankusta 1:30 j.m. Vasuoja asetetaan sen mukaan kuin ikkunassa on pokia rinnattain.

19 §.

Ovien asettamisesta. Pari- ja yksinkertaiset ovet aina 60 cm leveyteen saakka oli rakennusmestarien tarjous kappaleelta 1:70

p. sekä 60 cm ja sitä kapeammat, sekä luukut 1: 40 p. kappaleelta. Talon puolesta karmit oikaistuna, hyväksyttiin molemmin puolin.

Käden sijojen ja avaimien kiinnittämisestä hyväksyttiin yhteisesti hinnaksi 60 p. kädensijalta ja avaimelta.

20 §.

Tiskipöydät jaettiin työtapansa puolesta seuraaviin luokkiin. Pöydät paneelilaudoista tehtynä. Suurin pituus 1,30 cm.

a) Tiskipöytä 1:llä ovella (ovi ramstykkeiden kanssa) pohjan ja välihyllyn kanssa 8 mk. kappale.

b) Kahdella ovella 9: 50 kpl.

c) (a) Ilman pohjaa 7: 50 kpl. (b) Samoin 9: — kpl.

d) (a) Permatoon lyötynä 7: — kpl. (b) Samoin 8: 50 kpl.

Tiskipöytä ja puulaatikko yhdistettynä molemmat päät raamien ja täytteen kanssa, kahdella ovella, hyväksyttiin samoin kuin edellisetkin 11: 50 kpl.

21 §.

Puulaatikot paneelilaudoista kulmatolpilla, topat muuttien kanssa, taikka kulmajiiriin asetettuna. Pituus keskimäärin sovittettiin 1: 20 metriksi, sekä yhdellä kannella kansipäälautojen kanssa, sovittiin hinnaksi 6: 50 kpl., kansi ylitsevedettynä 5: 50 kpl.

22 §.

Kaikenlaiset työaineet kuin edellä on mainittu on talonpuolesta kerroksiin tai huoneustoihin nostettava.

Kokouksen puolesta:

H. R. Juntunen.

Pöytäkirjan olemme tarkastaneet ja huomanneet sen yhtäpitäväksi kokouksen päätöksiensä kanssa.

Frans Johansson.

Vihtori Helenius.

A. Mäkinen.

K. Lehtonen.

Osaston kokouksessa tätä ehdotusta ankarasti arvosteltiin ja tehtiin siihen useita muutoksia. Tästä oli seurauksena, että hinnoittelukomitean jäsenet kaikki erosivat ja valittiin uusi komitea, johon kuuluivat: A. Rissanen, V. Viitanen, S. Luoto, Laihola, Lammi, Lind ja Villberg.

Tämän uuden komitean hinnoitteluehdotus esitettiin osaston kokouksessa vasta 2 p:nä helmikuuta v. 1908, jolloin se muutamilla muutoksilla hyväksyttiin. Mutta sillä oli se paha vika, ettei se ehdotus tullut rakennusmestarien puolelta koskaan hyväksytyksi ja eikä näin ollen sitä voitu käytännössä toteuttaa.

Luottamusmiesjärjestelmän kehittäminen.

Työsopimuksen käytännössä noudattaminen edellyttää tehokasta valvontaa. Luottamusmiesjärjestelmän parantamisesta jo syksyllä 1906 nostettiin osastossa kysymys. Tehtiinpä osastossa jo silloin ehdotus rakennustyöväen yhteisen palkatun luottamusmiehen asettamisestakin. Valittiin komitea kysymystä harkitsemaan ja asiasta muurarien, rapparien y.m. rakennustyöväen osastojen johtokuntain kanssa neuvottelemaan. Mutta tästä ei tällä kertaa vielä tullut mitään. Tämä komitea osaston kokouksessa lokakuun 12 päivänä 1906 ilmoitti, että kysymys rakennustyöväen yhteisestä luottamusmiehestä oli toistaiseksi rauennut.

Maaliskuun 11 päivänä 1907 pidetyssä kokouksessa valittiin osastolle kiertäväksi luottamusmieheksi A. Paakkanen, 60 pennin tuntipalkalla. Hän veloitettiin kiertelemään 5 päivää eri rakennuksilla, tarkastelemassa paljonko niissä oli urakkatyössä olevia kirvesmiehiä.

Lakon aikana 1907 oli sitten lakkolaisten taholta lausuttu toivomus, että osaston esimies A. Virtanen olisi luottamusmiehenä ja sitä ehdotusta lakkokomiteakin kannatti. Virtasesta tehtiin nyt, arvatenkin palkattu luottamusmies. Virtasta luottamusmiehen toimessa mainitsee varaesimies O. Vuori vapaasta tahdostaan avustaneen. Mutta lakon päätyttyä toukokuun 27 päivänä osaston kokouksessa vakinaiseksi palkatuksi luottamusmieheksi valittiin *Matti Haikarainen*, ensin kuukauden ajaksi 150 mk. kuukausipalkalla. Tätä tointa sitten jatkettiin vielä seuraavankin kuukauden ajan. Luottamusmiehen toimi päätettiin sitten heinäkuun 27 päivästä 1907 alkaen järjestää siten, että luottamusmies käy pari päivää kuukaudessa kiertelemässä eri rakennuksilla.

Toimeen edelleenkin valittiin sen entinen hoitaja. Mutta sitten samana vuonna lokakuun 14 päivänä pidetyssä kokouksessa sanoi Haikarainen toimestaan irti ja hänen sijansa valittiin *Salomon Hellsten*.

Luottamusmiehen toimi jatkui jonkin aikaa entisellään. Mutta sitten 16 p:nä elokuuta 1908 päätettiin luottamusmiehen kiertomatkat lopettaa ja luottamusmies meni työmaalle ainoastaan kutsuttaissa. Samalla kertaa hyväksyttiin, että ollaan yhteistoiminnassa toisten rakennustyöväen ammattikuntien luottamusmiesten kanssa. S. Hellsten sitten erosi luottamusmiehen toimesta Liisankadun rettelön johdosta, 26 p:nä lokakuuta 1908.

Luottamusmiesjärjestelmä, joka edellisenä vuotena uudestaan otettiin käyttöön sitä edelleen v. 1907 kehitettiin ja luottamusmiehille laadittiin toimintaohjeet, jotka melkoisesti poikkeavat v. 1899 hyväksytyistä.

Uudet ohjeet ovat seuraavat:

»Toiminta-ohjeet

Suomen Puutyöntekijäin liiton Helsingin Kirvesmiesammattiosaston luottamusmiehille.

1 §.

Osaston vakinainen luottamusmies käy kerran kuukaudessa, tai erityisesti vaadittaissa useammin, niillä työpaikoilla missä työskentelee kirvesmiehiä. Kokoo tilastoa kuinka monella työpaikalla on luottamusmies, ja missä sitä ei ole, niin koittaa aikaansaada että se tulee valituksi. Sekä ottaa myöskin selvää kuinka paljo on työmailla osastoon kuuluvia ja sen ulkopuolella olevia kirvesmiehiä.

2 §.

Luottamusmiehet pitävät kokouksen kerran kuukaudessa. Sen kokoonkutsumisesta pitää huolen vakinainen luottamusmies, ilmoittamalla työpaikalla käydessään, tahi tärkeimmissä tapauksissa sanomalehdissä.

3 §.

Vakinainen luottamusmies tekee selvää 1:ssä pykälässä mainitusta tilastosta luottamusmiesten kokouksissa, sekä kirjallisesti osaston toimikunnalle kerran kuukaudessa.

4 §.

Luottamusmiehet valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan, kirjurin sekä muut tarpeelliset virkailijat.

5 §.

Työpaikalla valitaan luottamusmies silloin, kun on kolme (3) ammattiosastoon kuuluvaa kirvesmiestä työssä.

6 §.

Työpaikalla oleva luottamusmies tarkastaa jäsenkirjat vähintään kerran kuukaudessa. Sekä kirvesmiehen tultua työpaikalle, viimeistään kolmantena päivänä. Ja myöskin valvoo että työ-sopimus tulee kummaltakin puolen tarkoin noudatetuksi.

7 §.

Jos työpaikalla ilmaantuu selkkauksia, joista ei päästä omin neuvoin selvyyteen, niin ilmoittakoon tästä luottamusmies heti osaston vakinaiselle luottamusmiehelle, joka taas työntekijän ja työntekijäin kanssa neuvoteltuaan, jos huomaa asian olevan vakavaa laatua, ilmoittaa osaston toimikunnalle.

8 §.

Jos luottamusmiehellä on osaston puolesta rahankeräyksiä y.m. niin tilittäköön hän ne sitä varten valituille henkilöille, määrättyinä aikoina.

Nämä toimintaohjeet astuvat voimaan siitä päivästä, kun Helsingin Kirvesmies a.o. on ne lopullisesti hyväksynyt.

Hyväksytty ammattiosaston kokouksessa 25 p. Marrask. 1907.

Aug. Virtanen.
Puheenjohtaja.

J. A. Harju.
Kirjuri.

»Ministeripula» v. 1907.

Vuoden 1907 alussa sattui osastossa sellainen tapaus, että vuosikokouksessa valittu toimikunta kokonaisuudessaan luopui jo maaliskuussa.

Tähän toimikuntaan kuului: puheenjohtajana J. D. Salonen, varapuheenjohtajana M. Haikarainen, sihteerinä K. Soisalo, jäsenkirjurina N. Saarinen, rahastonhoitajana S. Hellsten ja muina jäseninä: A. Uusiokska, J. V. Isaksson, varajäseninä: V. Viitanen, A. Virtanen ja K. Rajala.

Syy toimikunnan eroon oli, että se heti valitsemisensa jälkeen ehdotti, että rahastonhoitaja saisi toimestaan 30, jäsenkirjuri 70 ja sihteeri 24 mk. vuodessa. Kun näille virkailijoille ennen oli maksettu rahastonhoitajalle 15, jäsenkirjurille 35 ja sihteerille 24 mk. niin osaston kokouksessa 11 p:nä helmikuuta moitittiin toimikuntaa, tuosta kylläkin kohtuullisesta ehdotuksesta aikalailla, ja eikä se ollut edes siivoa se moitiskelu, vaan se oli suoranaista haukkumista. Toimikunta loukkaantui ja ilmoitti osaston kokoukselle 11 p:nä maaliskuuta, että se jättää paikkansa osaston täytettäväksi. Ehdokkaat uuteen toimikuntaan asetettiin sitten 11 päivänä maaliskuuta, jossa käsiteltiin myöskin työehtosopimuskysymystä. Läsä mainitaan olleen noin 600 kirvesmiestä. Uusi toimikunta valittiin sitten saman kuun 25 p:nä pidetyssä kokouksessa ja tähän uuteen ministeristöön tulivat valituiksi seuraavat: Puheenjohtajaksi A. Virtanen, varapuheenjohtajaksi O. Vuori, N. Korpela, J. Soilu, A. Harju, A. Aaltonen, V. Nurmi, K. Rajala, ja varajäseniksi: K. Lehtonen, S. Luoto ja E. Virtanen. Kun Korpela oli vuosikokouksessa valittu tilintarkastajaksi, niin hänen sijaansa valittiin nyt Ikonen. Toimikunta valitsi Hellstenin sijaan rahastonhoitajaksi N. Korpelan ja jäsenkirjuriksi N. Saarisen sijaan J. Soilun ja M. Haikaraisen sijaan taloudenhoitajaksi K. Rajalan.

Ammattijärjestön perustaminen 1907 ja osastomme suhde siihen.

Kysymys ammattijärjestön perustamisesta herätettiin sosialidemokratisen puolueitoimikunnan taholta jo keväällä 1906, jolloin Helsingissä asian johdosta pidettiin neuvottelukokous, jossa asetettiin väliaikainen toimikunta.

Saman vuoden kesäkuun 1 päivä oli toinen kokous, jossa valittiin ammatillinen liittovaliokunta ja julistettiin ammattisihteerin virka haettavaksi. Paikka täytettiin 15 päivänä elokuuta.

Ammatillisen sihteerin tehtävänä oli m.m. ammattiyhdistysten edustajakokouksen valmistelut, kuten ammattijärjestön

sääntöehdotuksen laatiminen ja selvän ottaminen, minkä-
verran ammattijärjestön perustamisella oli kannatusta.

Osasto sai ammattijärjestön sääntöehdotuksen ja kehoi-
tuksen edustajan lähettämiseen Tampereella 15—17 päivänä
huhtikuuta v. 1907 pidettävään ammattijärjestön perustavaan
kokoukseen jo vuoden 1907 alussa. Mutta osaston toimi-
kunta suhtaantui koko tähän hommaan kovin kylmäkiskoi-
sesti. Ammattijärjestön sääntöehdotusta käsittelemään toimi-
kunta valitsi komitean, johon kuuluivat S. Hellsten, J. D.
Salonen ja M. Haikarainen. Tämä komitea helmikuun 24
päivänä antoi toimikunnalle sellaisen lausunnon, ettei am-
mattijärjestölle ehdotetut säännöt sovellu rakennustyöläisille
ja oltiinpa sitäkin mieltä, ettei Tampereen kokoukseen olisi
osaston lähetettävä edustajaa. Samaa mielipidettä kuin oli
toimikunnassa, oli myöskin muissakin osastomme jäsenissä.
Ammattijärjestöön liittymistä piti osa jäsenistä sellaisena
asiana, josta seuraa ainoastaan uusia veroja. Osaston ko-
kouksessa 24 p:nä maaliskuuta m.m. N. Korpela esitti näitä
mielipiteitä. Mutta oli sentään osastossa niitäkin, jotka pi-
tivät ammattijärjestön perustamista tarpeellisena. Kysymyk-
sestä puoleen tai toiseen ei tehty muuta päätöstä kuin, että
valittiin ammattijärjestön sääntöjä tarkastamaan asetettuun
komiteaan lisäjäseniksi, A. Virtanen ja S. Pohjanvuori.

Huhtikuun 8 päivänä oli sitten taas kysymys edustajan
lähettämisestä Tampereelle 15—17 p. huhtikuuta pidettävään
ammattijärjestön perustamiskokoukseen, joksi valittiin M.
Haikarainen, joka sitten 18 p:nä huhtikuuta pidetylle lakko-
laisten kokoukselle selosti, mitä Tampereella oli tehty ja
mitä päätetty, mainiten m.m., että oli perustus laskettu koko
maata käsittävälle ammattijärjestölle, jonka tarkoitus on avus-
taa työläisiä palkkataisteluissa.

Ammattijärjestöön liittymisestä osasto keskusteli 10—25
päivinä kesäkuuta 1907, ja viimeainittuna päivänä 58
äänellä 8 vastaan päätettiin liittyä ammattijärjestöön.

Osasto on sitten 1909—1912 pidettyihin ammattijärjes-
tön edustajakokouksiin ottanut osaa.

Ammattijärjestöön liittymisen seurauksena oli, että jo

lokakuussa tuli ylimääräinen verotus Enson tehtaalla sattuneen työlakon johdosta.

Puutyöntekijäin 2:nen edustajakokous Teri- joella 28, 29, 30 ja 31 päivänä heinäkuuta 1907.

Osaston edustajaksi mainittuun kokoukseen valittiin Aatu Halme, S. Pohjanvuori, A. Virtanen ja S. Hellsten. Liitolle uusista jäsenistä suoritettavaksi ehdotettua sisäänkirjoitusmaksua vaadittiin poistettavaksi ja osasto päätti, että jäseneltä ehdotettu 15 pennin vakinainen viikkomaksu eli liittovero pitää olla 40 penniä kuukaudessa, ja ettei liitolle palkattaisi kahta, vaan yksi virkailija. Avustuskysymyksestä osasto lausui, että työtaisteluissa perheettömille olisi suoritettava yhtä paljon päivää kohti avustusta kuin perheellisillekin, ja että avustuksen tulisi kaikille jäsenille olla 15 markkaa viikossa. Liittotoimikunnalle ei olisi annettava oikeutta harkintansa perusteella määrätä avustuksen suuruutta. Työttömyysapukassan perustamista periaatteessa kannatettiin. Mutta käytännölliset vaikeudet arveltiin olevan niin suuret, ettei sitä voida toteuttaa.

Työsopimuskysymyksistä lausuttiin, että urakkatyössä pitäisi olla tuntipalkka taattu. Ja liiton jäsenten osastoista toiseen muuttaessa ei pitäisi sisäänkirjoitusmaksua kantaa.

Osa näistä toivomuksista Terijoen kokouksessa toteutui. Liittovero määrättiin 10 penniksi koko- ja 5 p. puoleksi maksavilta viikossa. Ja liitolle valittiin kaksi virkailijaa, nimittäin puheenjohtaja ja taloudenhoitaja. Liittotoimikuntaan valittiin kirvesmiehistä S. Hellsten ja S. Pohjanvuori. Osasto ei tällä kertaa kannattanut ensinmainitun liittotoimikuntaan valitsemista, vaan lausui toivomuksensa, että A. Virtanen sinne valittaisiin. Liiton taloudenhoitajaksi valittiin A. Halme. Uuden virkapaikan asettamista oli osastossa jyrkästi vastustettu.

Osaston uudet säännöt.

Osastomme oli aina perustamisesta asti toiminut Helsingin työväenyhdistyksen osastona, ja säännöt olivat mainitun yhdistyksen sääntöjen mukaiset. Siitä oli toiminnassa muutamia vaikeuksia. Säännöissä kun m.m. määrättiin jokaiselta osastoon liittyvältä jäseneltä kannettavaksi ilmoitusmaksua 50 p. ja pääsymaksua 1 mk. sekä jäsenmaksua 50 penniä kuukaudessa. Helsingin työväenyhdistyksen säännöt eivät suurempia jäsenmaksuja tunteneet. Eikä niissä sillä perusteella maksuista vapautta myönnetty, että jos joku oli toisella paikkakunnalla kuulunut työväenyhdistykseen. Jäsenmaksuja niiden mukaan ei myöskään voinut korottaa, se oli 50 penniä kuukaudessa. Kaikki jäsenmaksujen korotukset ja ylimääräiset verot olikin päätetty sääntöjen ulkopuolella, eri päätöksellä. Vanhuuden, sairauden ja työttömyyden perusteella ei myöskään voinut jäsenmaksuista vapautta myöntää muulla ehdolla kuin, että osasto jollekin jostain toimesta palkkiona tai lahjana päätti joksikin ajaksi antaa jäsenmaksuista vapauden.

Jäsenten velvollisuuksista uusissa säännöissä säädetään seuraavaa:

»4 §.

Jäseneksi hyväksytyn tulee suorittaa pääsymaksuna 5 markkaa, ja vähintään 1 markka jäsenmaksua kuukaudessa. Yllämainituista maksuista menee seuraavat maksut:

1) 1:ksi markka pääsymaksua, ja osa jäsenmaksuista liitolle, joka varsinaisessa liiton edustajakokouksessa päättää liiton sääntöjen määräämässä järjestyksessä.

2) 30 p:ia kuukaudessa osaston jäseneltä Helsingin työväenyhdistykselle.

Jäsen joka toisella paikkakunnalla on kuulunut Suomen puutyöntekijäin liittoon, on vapautettu suorittamasta pääsymaksua.

5 §.

Jäsen, joka jättää jäsenmaksunsa suorittamatta kahden (2) kuukauden ajalla, katsotaan osastosta eronneeksi. Mutta

voi siihen uudelleen liittyä suorittamalla uuden pääsymaksun, tai suorittamatta olevat jäsenmaksut. Jäsenen, joka on kaksikymmentä (20) vuotta yhtämittaa suorittanut jäsenmaksunsa tai on 60 vuotta vanha, voi liittotoimikunta osaston esityksestä vapauttaa hänet vakinaisesta jäsenmaksusta. Tai jäsen, joka suorittaa kerta kaikkiaan sataviisikymmentä (150) markkaa, myöskin nauttii edellämainittuja oikeuksia. Jos tapahtuisi, että joku jäsen, syystä tai toisesta, pidettäisi sopimattomana kuulumaan osaston jäseneksi, on kysymys hänen erottamisestaan jätettävä toimikunnan ja osaston päätettäväksi.

Jäsen joka osastosta eroaa, tai erotetaan, ei ole oikeutettu takaisin saamaan osastolle suorittamiaan maksuja.»

Näissä säännöissä on se paha vika, ettei määritellä sitä aikaa, jonka jäsen olisi velvollinen ensin osastossa jäsenenä olemaan, ennenkun hän vanhuuden perusteella saisi maksuista vapauden.

Muutaman vuoden kuluttua nämä säännöt olivat taas uusittavat. V. 1909 joulukuun 13 päivänä asetettiin taas komitea sääntöjä tarkastamaan ja muutosehdotuksia laatimaan.

Sääntöihin tehtiin nyt sellainen muutos, että jäsen, joka on ollut kuukauden työttömänä ja tekee siitä jäsenmaksujen kantajalle ilmoituksen, milloin hänen työttömyytensä alkoi, saa niin kauvaksi kun työttömyyttä kestää jäsenmaksuista vapauden. Kun v. 1907 hyväksytyissä säännöissä ei ollut määrätty aikaa, jonka jäsenen tulee osastossa olla ennenkuin hän voi vanhuuden perusteella saada vapauden, niin nyt säädettiin siksi ajaksi 2 vuotta. Sääntöjä taas v. 1910 ja 1911 muutettiin, jotka muutokset pääasiassa johuivat v. 1910 puutyöntekijäin liiton edustajakokouksessa liiton sääntöihin tehdyistä muutoksista ja jäsenmaksujen korotuksesta.

Osaston lakkaamisesta ja sen jälellä olevan omaisuuden perimisestä vielä 1907 hyväksytyissä säännöissä säädetään, että perillinen on Helsingin työväenyhdistys. Mutta vuo-

den 1911 alussa voimaan astuneissa säännöissä sanotaan, että se on Suomen Puutyöntekijäin liitto.

Nimikysymys. Osaston nimi oli aina vuoteen 1908 saakka: »Helsingin työväenyhdistyksen kirvesmiesten ammattiosasto». Se mainitun vuoden alusta muutettiin, että se tuli olemaan »Suomen Puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosasto».

Muita v. 1907 ajalla käsiteltyjä kysymyksiä.

Estlanderin rakennuksen sortumisonnettomuus Kaivopuistossa aiheutti sen, että muutamissa osastoissa herätettiin kysymys mainitun työmaan poikotustilaan julistamisesta. Samanen lakkokysymys oli osaston kokouksessa 4 p:nä loka-kuuta 1907 käsiteltävänä, mutta ei lakkotilaan julistamista kannatettu.

Kipsityöntekijäin lakkoa

Tilgmannia vastaan päätettiin siten kannattaa, ettei tehdä puusta mainitulle tehtailijalle kuuluvia riksilevyistä tehtäväksi aiottuja seiniä.

Puuseppäin kanssa rajariitoja.

Mainitulta ammattiyhdistykseltä saapui syksyllä osastolle seuraava kirjelmä:

»Kirvesmies a.-osasto

Helsinki.

Sen johdosta, koska ollaan erimielisiä siitä mitkä työt lakon sattuessa kuuluu puuseppäin tai kirvesmiesten töihin; syystä kun mainitut ammatit on — työnsä puolesta — yhteenkasvaneet. Ja kun viime keväänä kirvesmiesten lakkokomitean ja puuseppäin a.-y. johtokunnan yhteisessä kokouksessa oltiin yksimielisiä siitä, että *rauhan* aikana tulisi nimittää rajalla olevat työlajit kuuluvaksi toisen tai toisen ammattikunnan tehtäviin riittäisuuksien varalta, niin valitsi

puuseppäin amm.-yhd. kokouksessaan t.k. 15 p:nä puolestaan kolme henkilöä siihen komiteaan, joka tulisi työrajaa käymään mainitussa sulhteessa sekä päätettiin kehottaa kirvesmies a.-o. valitsemaan myös puolestaan kolme jäsentä, ja on tämän yhteisen komitean alistettava työnsä tuloksen molempien ammattikuntien tarkastettavaksi.

Valittujen henkilöiden nimet ja osoitteet pyydämme lähettämään — kokoonkutsumista varten — osotteella: M. Hyvönen, Merimiehenk. 30.

Helsingissä 16 p. lokak. 1907.

H:gin puuseppäin ammattiyhdistys.

K:ttä P. J. Murros
yhd. kirjuri.»

Tämän johdosta osasto kuukausikokouksessa 28 päivänä lokakuuta valitsi puuseppäin kanssa neuvottelemaan: Aatu Halmeen, A. Uusioksen ja J. A. Harjun.

Mihin tulokseen komitea asiasta tuli, ei myöhemmissä pöytäkirjoissa mainita.

Huvi- ja iltama-ajan rajoittaminen.

Helsingin raittiusyhdistysten yhteistoimikunnalta saapui syyskuun 23 p:nä osastolle kirjelmä, jossa ehdotettiin, että hovit ja illamat lopetettaisiin viimeistään kello 1 yöllä.

Tämän johdosta pidettiin 24/2 1908 paikkakunnan yhdistysten ja osastojen huvitoimikuntain edustajain neuvottelukokous, jossa päätettiin hyväksyä, että illamat lopetetaan viimeistään kello 12 yöllä, paitsi perhe-illamat pidetään poikkeusasemassa. Osaston kokouksessa 27 p:nä huhtikuuta 1908 esitettiin huvitoimikuntien edustajain kirjelmä, jossa ehdotettiin, että niiden osastojen, jotka huvien pidossa yhteisiä päätöksiä rikkovat, on suoritettava sakkoa 50 mk. Osasto hyväksyi ehdotuksen.

Heikki Lähde erotettiin osaston jäsenyydestä 12 p:nä elokuuta 1907. Heikki Lähde, joka useita vuosia oli ollut osaston toimikunnassa, v. 1905 varapuheenjohtajana ja kir-

vesmiesten liittohallinnon jäsenenä ja 1900 tarmokkaasti toiminut luottamusmiesten päällikkönä sekä monissa muissa luottamustoimissa. Hän oli vuonna 1905 valittu Työväen asunto-osakeyhtiö »Mökin» isännöitsijäksi. Jo v. 1905 syksyllä suurlakon aikana tehtiin osastolle kanteita, että mainittu Lähde vastusti apureille palkan maksamista suurlakko-viikolta, joka oli aivan luonnollista, ettei jonkun yhtiön isännöitsijä voinutkaan valtiollisen lakon johdosta puolustaa lakko-ajalta palkan maksamista. Silloin vielä erottamisvaatimus raukesi. Mutta Lähde jatkoi sen jälkeen muissa yhtiöissä isännöitsijän tointa ja kuten v. 1907 lakkohistoriikista selviää, oli hän rakennuttajain puolesta sovittelijana. Pöytäkirjassa mainitaan hänen olleen myöskin kirvesmiesten lakon aikana suunnittelemassa rakennustyöläisten työnsulkua ja siitä syystä erotettiin osastosta.

Samana vuonna marraskuussa erotettiin osastosta V. Saarinen ja Niskanen, jotka olivat eksyneet — luvattomille teille.

Työnantajat sanoivat irti sopimuksen 9-tuntisesta työpäivästä.

Aina siitä asti kun syksyllä 1906 sopimus 9-tuntisesta työpäivästä saatiin olivat mestarit hautoneet kostotoimenpiteitä ja odottaneet sopivaa aikaa sanoakseen mainitun sopimuksen irti ja saattaa jälleen 10-tuntinen työpäivä käytäntöön. Jo vuoden 1908 alussa liikkui rakennustyöläisten keskuudessa varmoista lähteistä saatuja tietoja mestarien aikeista sanoa mainittu sopimus irti.

Helsingin muurari ammattiosasto lähetti siitä toisille rakennustyöläisten osastoille jo vuoden 1908 alussa kirjeen, m.m. kirvesmiehille, jossa kehoitettiin valitsemaan pari jäsentä rakennustyöläisten ammattiosastojen asettamaan komiteaan, joka seuraisi asiain kehitystä ja miettisi keinoja mestarien aikeitten vastustamiseksi. Kirvesmiesten ammattiosasto 9 päivänä maaliskuuta valitsi rakennustyöläisten osastojen komiteaan jäseneksi E. Sirolan ja E. Lammin.

Työmailla sattui samaan aikaan muutamia rikkomisia 9-tuntista työpäiväsopimusta vastaan m.m. uudella asemarakennuksella. Tampereelta tulleet puusepät tekivät 10-tuntisia työpäiviä, samaten yleisten rakennusten ylihallituksen alaisilla rakennustyömailla tehtiin 10-tuntisia työpäiviä. Tamperaisille puusepille päätettiin sanomalehdissä huomauttaa, että paikkakunnalla on sopimus 9-tuntisesta työpäivästä, ja sitä olisi noudatettava. Yleisten rakennusten ylihallitukseen lähetettiin lähetystö, huomauttamaan että 9-tuntista työpäivää olisi paikkakunnalla noudatettava.

Osasto samalla päätti, ettei sen jäsenet missään tapauksessa saa tehdä ilman korotettua palkkaa 9 tuntia pitempää työpäivää.

Mestarit toukokuun 15 päivänä 1908 päättivät sanoa sopimuksen 9-tuntisesta työpäivästä irti. Mutta näyttää ettei siitä ole tällöin asianmukaista ilmoitusta rakennustyöläisten osastoille toimittaneet. Se uhka oli useita vuosia olemassa ja lieneekö siitä rakennusmestarien taholla todenteolla vieläkin luovuttu.

Helsingin kaupungin rakennuskonttoori myöskin kesällä 1908 kannatti työpäivän pidentämistä 10-tuntiseksi, jonka johdosta rakennustyöläisten osastot lähettivät rakennuskonttorille kirjallisen vastalauseensa ja ehdottivat työpäivän pysyttämistä 9-tuntisena.

Keväällä 1909 oli taas sama kysymys esillä. Tämän ja palkkakysymyksen johdosta pidettiin sitten toukokuun 16 päivänä 1909 Helsingin kirvesmiesten yleinen kokous työväenyhdistyksen isossa salissa, johon olikin kokoontunut kirvesmiehiä minkä huoneeseen mahtui. Esitelmän Helsingin rakennustyöläisten työpäivän lyhennystaisteluista piti M. Paasivuori. Ja kokous melkein yksimielisesti hyväksyi Aatu Halmeen laatimat seuraavat ponnet:

» 1) että jokainen kokouksessa oleva kirvesmies, joka vielä on ulkopuolella osaston, ensitilassa yhtyy osastoon;

2) että jokainen jäsen pitää velvollisuute-

nansa sopivassa tilaisuudessa, ei kuitenkaan työaikana, kehoittaa järjestymättömiä liittymään ammattiosastoon;

3) että jäsenet pitävät velvollisuutenaan ahkerasti käydä osaston kokouksissa;

4) että jokainen koettaa tehdä voitavansa sen eteen, että 25 päivänä toukokuuta 1907 tehtyä työehtosopimusta noudatetaan, erittäinkin on pidettävä silmällä, että sellaiset jäsenet, jotka 3 vuotta ovat tehneet kirvesmiehen työtä, saavat vähintään 60 penniä tunnilta palkkaa;

5) että jokainen koettaa valvoa, ettei palkkoja entisestään alennettaisi, vaan päinvastoin olisi niitä korotettava;

6) että työpäivän pidennyksiä, tapahtukoon ne sitten korjaus- tai missä töissä, on tarmokkaasti vastustettava.»

Rakennusmestarien hommat tälläkertaa työpäivän pidentämisestä raukesivat, vaikka se sama kysymys herätettiin siltä taholta uudestaan 1910 ja 1911 lopussa. Mutta niistä kerrotaan tuonnempana toisessa yhteydessä.

Lakko Karjalaisen osakunnan talolla.

Syynä lakkoon oli se, ettei siellä noudatettu kirvesmiesten työsopimusta 25 päivältä toukokuuta 1907.

Siitä kerrotaan seuraavaa:

Kuukausikokoukselle 11 p:nä lokakuuta 1908 osaston puheenjohtaja ilmoitti, että toimikunnan tietoon oli tullut, että Liisankadulla rakennusmestari Vainion työmaalla tehdään 14—15-tuntisia työpäiviä ja maksetaan alle sopimuksessa määrättyjen palkkojen. Samassa hän ilmoitti, että rakennusmestari Lohman'in työmaalla maksetaan ainoastaan 55 penniä tunnilta.

Päätettiin lähettää osaston luottamusmies asioista selvää ottamaan.

Saman kuun 26 päivänä osaston kokouksessa keskusteltiin Liisankadun varrella olevasta Vainion työmaasta ja ilmoitettiin, ettei osaston luottamusmies S. Hellsten ole täyttänyt velvollisuuksiaan. Mutta kun mainittu luottamusmies ei ollut saapunut kokoukseen, niin jätettiin asia pöydälle seuraavaan kokoukseen, joka pidettiin 9 päivänä marraskuuta 1908. Tässä kokouksessa luettiin Apajapiiriltä saapunut kirjelmä, jossa ehdotettiin lausuttavaksi vakinaiselle luottamusmies S. Hellstenille paheksuminen »laimeasta toiminnasta» ja vaadittiin S. Hellsteniä luottamusmiehen toimesta eroitettavaksi.

Luottamusmies S. Hellsten oli nyt itse saapuvilla ja ilmoitti, ettei hän siitä päivästä eteenpäin ole enää luottamusmiehenä. Osasto myönsi Hellstenille eron toimestaan ja samalla valittiin hänen sijaansa A. Uusioksa.

Samankuun 23 päivänä pidetylle kokoukselle esitettiin luottamusmies A. Uusioksen selonteko rakennusmestari Vainion työmaalta, se oli seuraava:

»Helsinki 17 p. marraskuuta 1908.

Kutsua noudattaen kävin uutisrakennuksella Liisankatu 17 ottamassa selvää kirvesmiesten palkkasuhteista, koska siellä on rikottu kirvesmiesten työsopimusta. Rakennusmestarit Vainio, Sippola ja Tikka ovat 5:delle kirvesmiehelle maksaneet 55 penniä tunnilta, ja yhdelle 50 penniä.»

Uusioksa kertoi kysyneensä montako kirvesmiestä mainitulla työmaalla oli ja saaneensa miehiltä tietää, että oli yli 20 ja noin 5 oppilasta.

Tämän jälkeen sanoi hän, menin päämestari Vainion työkohteeseen ja sanoin, olen tullut tänne selvää ottamaan kirvesmiesten palkoista, koska täällä on kirvesmiesten työsopimusta rikottu, maksamalla alle sopimuskirjassa määrätyn alimman tuntipalkan, joka on 60 penniä. Mestari Vainio tähän vastasi: »Mitäs se Teille kuuluu, mitä meillä maksetaan? Joka on sitä vastaan nurissut, on saanut heti lähteä y.m.s. ja sitäpaitsi teidän sopimus on jo vanha ja monta kertaa rikottu». Huomautin, että tämä sopimus on ollut

voimassa v. 1907 kirvesmiesten lakosta asti ja se päättyy vasta v. 1909. Hän kysyi: »Missä semmoinen sopimus on?» Otin taskustani sopimuksen ja tarjosin sen hänelle. Hän luki siitä, kutka ovat sen allekirjoittaneet ja sanoi: »Viekkää tämä niille, jotka ovat tämän allekirjoittaneet, ja sopikaa niiden kanssa! Meillä ei ole mitään tekemistä tämän sopimuksen kanssa, sillä minä kuulun liittoon, ja liitto ei ole muiden ammattikuntien tariffia hyväksynyt, paitsi muurarien, rapparien, kivimiesten ja uuniseppien». Hän lausui vielä: »Tehkää meidän kanssa ensin sopimukset ja tulka sitten vasta, jos niitä rikotaan, vaatimaan noudattamaan! Minä maksan liiton päätöksen mukaisia palkkoja. Siinä kaikki.»

Kysyin: »Onko tämä työ jonkun yhtiön ja kuka on isännöitsijä?» johon hän vastasi: »isännöitsijä on tohtori Kivi. Mutta asia ei tule siellä sen paremmaksi».

Pyysin saada mennä ylös kirvesmiesten luokse ottamaan heiltä selvää. Hän sanoi, ettei hän laske sinne ketään joutilaita kävelemään. Kuitenkin sain luvan päivällistunnilla tulla uudelleen. Menin isännöitsijää tapaamaan, vaan hän ei ollut kotona. Menin kello $1\frac{1}{2}$ uudelleen työmaalle ja ilmoitin kirvesmiehille, mestari Vainion vastauksen ja otin kirvesmiehiltä selvää asiasta. Osastomme jäseniä oli 16 ja suomettarelaisia 2, oppilaita ehkä 5 ja lisäksi joitakin jannuja. Nämä ovat kirvesmiesten antamia tietoja. Pidettiin lyhyt kokous, jossa kolmesta puheenvuorosta selvisi toverien tyytymättömyys työmaalla noudatettuun menettelyyn. Kehoitin heitä vaatimaan, että luottamusmies menee huomenna uudestaan isännöitsijän puheelle. Tämän he lupasivatkin huomenna tehdä.

Tämän jälkeen menin uudestaan isännöitsijän luokse. Annoin hänelle työsopimuksemme, jonka hän otti ja kysyi: »Mikä on nimenne, ja missä asutte?» Sanoin nimeni ja osoiteeni, jotka hän merkitsi muistiinsa ja sanoi:

»Minä en ryhdy mihinkään toimenpiteisiin asian suhteen, sillä töiden järjestely ja palkkain maksaminen on annettu kokonaan rakennusmestari Vainiolle, jotapaitsi työtkin

ovat jo loppumassa. Eikä tähän asti ole mitään työselkkauksia ollut y.m.s.» Hän sanoi vielä: »Ei me olla tähän sopimukseen nimeämme allekirjoittaneet», vähän kiivaanlaisesti.

Tähän huomautin, että allekirjoittajat ovat Helsingin rakennustyönantajain valtuuttamia, jotka ovat 1907 sen allekirjoittaneet. Mutta »kivi», kun »kivi». Ei mitään korjausta tullut. Lähetin tästä isännöitsijän vastauksesta kirvesmiehille tiedon ja kehoitin asian johdosta pitämään kokouksen tämän viikon ajalla.

A. Uusioksa.»

Asian johdosta päätti osasto lähettää rakennusmestari-liiton Helsingin haaraosaston puheenjohtajalle kirjelmä, jossa pyydetään, että hän kutsuisi sovinto-oikeuden kokoon asiasta päättämään ja osasto puolestaan siltä varalta valitsi sovinto-oikeuden jäseniksi A. Halmeen, A. Virtasen ja Eero Haapalaisen.

Rakennusmestari osaston puheenjohtaja herra Eskola kirjeellä osaston toimikunnalle ilmoitti, ettei hän asiassa ryhdy mihinkään toimenpiteisiin, koska kirvesmiesten työ-sopimus ei Rakennusmestari-liiton Helsingin osastoa siinä suhteen velvoita toimiin ryhtymään.

Asiain näin ollen ei siis osastolla ollut muuta keinoa työ-sopimuksen voimassa pitämiseen, kuin julistaa Liisankadulla 17 oleva Karjalaisten O. K. talon työt kirvesmiesten puolesta joulukuun 7 p:nä 1908 *lakkotilaan*.

Tästä osaston päätöksestä luottamusmies Nurmi yhdessä Suomen Puutyöntekijäin liittotoimikunnan valitseman jäsenen kanssa, lupasi viedä tiedon rakennusmestari Vainiolle.

Lakko jatkui pitkälle, ilman minkäänlaisia sovitteluja. Keväällä maaliskuun puolivälissä saapui osastolle Rakennusmestari-liiton Helsingin osastolta kirjelmä, jossa kehoitettiin lopettamaan Karjalaisen O. K. talolla oleva lakko. Päätettiin mainitulle osastolle ilmoittaa, »että meillä on oikeus pitää lakkotilassa kaikki ne työmaat joissa ei noudateta meidän työehtosopimustamme ja samalla ilmoitettiin, että mei-

dän puolelta ollaan valmiit sovittelemaan ja laatimaan työhinnoittelu».

Samassa kokouksessa valittiin hinnoittelukomiteaan jäsenet: Helenius, Viitanen, A. Virtanen, O. Vuori ja Aatu Halme.

Mutta tämä kirjeitten vaihto ei johtanut toivottuihin tuloksiin. Mestarit kehoittivat osastoa lopettamaan lakon, että he vasta sitten kun lakko lopetetaan, alkavat laatimaan urakkoille hinnoittelua. Mutta tähän ei taas osasto suostunut.

Mestarit poikoteerasivat Karjalaisen osakunnan talolta lakon tähden eronneita osaston jäseniä. Jos ne kesällä 1909 jonnekin pääsivät työhön, niin ne melkein heti taas mestarien käskystä työstä erotettiin.

Suomettarelaisen kirvesmiesosaston taholta lähetettiin osaston kokoukseen elokuun 9 p:nä 1909 kaksimiehinen lähetystö kysymään: eikö mainittua työmaata muurarien ja tiilenkantajainkin puolesta olisi julistettava lakkotilaan. Osasto ei voinut asiasta tässä suhteen varmaa vastausta antaa, vaan kehoitti väistämään mainittua työmaata.

Vihdoin Puutyöntekijäin liiton taloudenhoitaja Aatu Halme liittotoimikunnan luvalla, osaston mielipidettä ennakolta kuulematta syyskuun 6 päivänä 1909 julisti lakon loppuneeksi kun mestari Vainio todistajain läsnäollessa oli luvannut maksaa kirvesmiesten sopimuksessa määrättyjä palkkoja, ja samalla luvannut ottaa lakon tähden työstä eronneet takaisin työhön, sitä mukaan kuin niitä tulee tarjolle, ja erottaa työstä rikkurit. Mutta ei suostunut sopimusta allekirjoittamaan. Lakko oli kestänyt 9 kuukautta.

Osaston kokouksessa syyskuun 13 päivänä ajottiin hyökätä toveri Halmeen kimppuun hänen omavaltaisen menettelynsä johdosta. Mutta kun voitto oli muuten täydellinen, paitsi sitä, ettei saatu mestaria pakotetuksi sopimusta allekirjoittamaan, niin hyväksyttiin hänen menettelynsä.

Näin pitkällisen lakon johdosta tuli eräitä rikkureita, joita päätettiin ottaa osastoon jäseniksi, jos maksavat sovintorahoja 15 mk.

Pari rikkuria otettiin tällä ehdolla osastoon jäseniksi

jo saman vuoden marraskuun 8 päivänä pidetyssä kokouksessa ja eräs vielä 24 p:nä joulukuuta 1911. Eräs puuseppä Santonen taisi päästä puuseppäin osastoon ilman hyvitystä, josta seurasi pientä erimielisyyttä kirvesmiesten ja puuseppäin osaston välillä. Vielä 11 päivä kesäkuuta 1911 puusepät kirjeessään paheksuivat kirvesmiesten menettelyä asiassa. Santonen kävi osaston kokouksessa tunnustamassa syntinsä, mutta ei maksanut 15 mk. eikä liittynyt jäseneksi. Liitto-toimikunta vaati osastoa hyväksymään puuseppäin menettelyn.

Järjestyssääntöjen käytäntöön ottaminen rakennustöissä v. 1908.

Kuten muistetaan oli rakennusmestareilla jo v. 1903 aikomus saada »Järjestyssäännöt» Helsingissä rakennustyömailla käytäntöön. Mutta ne työväen vastarinnan vuoksi jäivät suureksi osaksi noudattamatta.

Keväällä 1908 saapui osastolle rakennusmestariiliiton Helsingin osastolta järjestyssääntöehdotus ja kirjelmä, jossa kahoitettiin osastoa valitsemaan edustajan joka yhdessä mestarien valitsemien kanssa neuvottelisi ja sopisi järjestyssääntönsä lopullisesta sisällöstä ja muodosta. Mainittu järjestyssääntöehdotus oli seuraava:

Ehdotus yleisiksi säännöiksi rakennustyömaille Helsingissä.

1 §.

Tämä sopimus, joka on tehty Suomen Rakennusmestariiliiton Helsingin haaraosaston ja rakennustyöläisten eri ammatti-osastojen välillä, astuu voimaan niin pian kun se on tullut molemmin puolin allekirjoitetuksi sekä jatkuu edelleen, siksi kun se jommalta kummalta puolen tahansa irtisanotaan ja tulee irtisanomisen ollakseen pätevä, tapahtua kuusi kuukautta ennen toukokuun 1:si päivää eli viimeistään 1:si päivä marraskuuta, jolloin tämä sopimus lakkaa edellämainitun toukokuun 1 päivän jälkeen voimassa olemasta.

2 §.

Työpäivän pituus, ruokailuajat ja työn aloitus sekä lopetus eri vuodenaikana nähdään seuraavasta taulusta; paitsi lauantaisin ja juhlapäiväin edellisenä päivänä jolloin työt alotetaan samoina

aikoina kun edelläoleva taulu osoittaa, vaan lopetetaan jo klo 2 i.p. pitämällä kuitenkin yksi ruokailuaika klo 9— $1\frac{1}{2}$ 10 aamulla.

Poikkeuksena ovat kuitenkin vapunpäivä sekä joulu- ja juhanan aattopäivät jotka pidetään vapaapäivinä.

Talvisaikana s.t.s. lyhennetyn työpäivän aikana olkoon työnantajalla oikeus ottaa sallittu pisin työpäivä käytäntöön, jolloin hänen tulee toimittaa tarvittava valaistus.

Mistä alkain ja mihin asti	Työpäiv. pituus tunneissa	Työ aloi- tetan k:lo	Työ lope- tetan k:lo	Aamia- nen k:lo	Päivälii- nen k:lo
16 p. maalisk.—30 p. syysk.	9	7 a. p.	$1\frac{1}{2}$ 6 i. p.	9- $1\frac{1}{2}$ 10	1—2
1 p. lokak.—15 p. lokak.	$8\frac{1}{2}$	7 a. p.	5 i. p.	9- $1\frac{1}{2}$ 10	1—2
16 p. lokak.—15 p. marrask.	8	7 a. p.	$1\frac{1}{2}$ 5 i. p.	9- $1\frac{1}{2}$ 10	1—2
16 p. marrask.—30 marrask.	$7\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$ 8 ap.	4 i. p.	—	12—1
1 p. jouluk.—15 p. tammik.	7	8 a. p.	4 i. p.	—	12—1
16 p. tammik.—31 tammik.	$7\frac{1}{2}$	8 a. p.	$1\frac{1}{2}$ 5 i. p.	—	12—1
1 p. helmik.—28 p. helmik.	8	$1\frac{1}{2}$ 8 ap.	5 i. p.	9- $1\frac{1}{2}$ 10	1—2
1 p. maalisk.—15 p. maalisk.	$8\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$ 8 ap.	$1\frac{1}{2}$ 6 i. p.	9- $1\frac{1}{2}$ 10	1—2

3 §.

Palkan makso tapahtuu jokaisena arkilauantaina, eli viikon viimeisenä työpäivänä, työn loputtua ja maksetaan silloin palkkaa laskettuna maksopäivän edellisen päivän iltaan, jotenka maksopäivän palkka siirtyy seuraavaan tiliin. Palkka lasketaan joko tehdyn työn eli tuntiperustan mukaan.

4 §.

Urakkatyötä tehtäköön molemmin puolin sovitun hinnoittelun perusteella ja milloin ei löydy tällaista hinnoittelua, sopikoot asianomaiset siitä keskenään, urakkatyötä tehtäessä tulee kunkin urakkatyöntekijän olla osallinen tehdyn työn tuloksista.

5 §.

Ylityö sekä yö- ja pyhätyö olkoon kulloinkin erikseen työntekijäin ja työnantajain välillä sovittava, kuitenkin älköön kehtää pakoitettako tekemään ylityötä jollei itse rakennustyö laadultaan eli muiden käytännöllisten seikkojen takia sitä välttämättä vaadi.

Ylityöstä maksettakoon 50 % sekä yö- ja pyhätyöstä 100 % korotus. Ylityöksi lasketaan aika illasta k:lo 9:stä aamuun kello

6:teen, sekä pyhätöksi lauantai-illasta eli juhlapäivän edellisen päivän illasta klo 6:sta seuraavaan arkiamuun klo 6:teen. Edellä olevat koroitukset eivät tule kysymykseen vakituisesti yöllä tai pyhänä työskenteleville kuten lämmittäjille ja yövahteille y. m.

6 §.

Työnjohtaja johtaa ja osittaa työn sekä ottaa ja eroittaa työntekijät, ilman että ammattiosastolla tai osaston luottamusmiehellä on mitään sanottavaa. Kuitenkaan alkoon työnjohtaja eroittako työntekijää ainoastaan sen takia että hän kuuluu johonkin erityiseen ammattiosastoon eli yhdistykseen. Kuin myös työntekijä alkoon jättäkö työtään ainoastaan sen takia että työnjohtaja käyttää työssään jotakin erityiseen ammattiosastoon kuulumatonta henkilöä.

7 §.

Jokaisella ammattiosastolla eli yhdistyksellä olkoon oikeus asettaa työmaalla työskentelevistä työntekijöistä n.k. luottamusmies, valvomaan ammattiosastonsa sopimuksia, kuin myös järjestystä jäseniensä keskuudessa.

Luottamusmiehen tulee ilmoittautua työnjohtajallensa.

8 §.

Työnantaja olkoon velvollinen teettämään rakennuspaikalle tarpeellinen vaatetusuoja joka mikäli mahdollista on pidettävä lämpöisenä kylmänä vuodenaikana.

9 §.

Työntekijä joka myöhästyy tai poistuu työstään kesken päivän on välttämättömästi heti työhön tultuaan sekä työstä lähtiesään siitä ilmoitettava työnjohtajalle, tullakseen osalliseksi sinä päivänä tekemästään työpalkasta.

10 §.

Kaikenlainen rakennusaineiden tai ainejätteiden n.k. pussipuiden kuletuksella työmaalta on työstä erottamisen uhalla kiellettyä. Samoin on päihdyttävien juomien työpaikalle tuominen mitä ankarammin kiellettyä.

11 §.

Rakennustyömaalle kuulumattomalla henkilöllä alkoon olko oikeutta esiintyä työmaalla ilman työnjohtajan lupaa. Samoin tulee ammattiosaston tai yhdistyksen pääluottamusmiehen työmaalle tullessaan ilmoittautua työnjohtajalle.

12 §.

Yleensä noudattakoot kaikki rakennustyömaalla työskentelevät, niin hyvin urakkatyöläiset kuin myös erikoisalan työntekijät ylempänä olevia määräyksiä.

13 §.

Erimielisyyksien sattuessa jätettäköön asia molemmin puolin valitun sovinto-oikeuden ratkaistavaksi, tähän valitsee kumpikin asianomainen kaksi edustajaa ja nämät yhdessä viidennen puoleettoman puheenjohtajaksi.

Helsingissä, huhtikuun 3 p. 1908.

Suomen Rakennusmestariiliiton Helsingin Haaraosaston
valitseman komitean puolesta:

Juho Puls.

F. Hj. Väänänen.

H. B. Juntunen.»

Osasto valitsi mestarien kanssa neuvottelemaan puheenjohtajansa A. Virtasen. Samassa kokouksessa edustajalle lausuttiin toivomuksena, että jos aamiaisruokatunti tahdotaan järjestää, niin työpäivää ei saa sillä pidentää, vaan olisi työpäivä lyhennettävä 8¹/₂-tuntiseksi, että siten saataisiin ¹/₂ tuntia aamiaisajaksi.

Ylimääräinen verotus

oli taas metallisulun johdosta syksyllä 1908, 8 viikon ajan, 50 penniä viikolta ja Uudenmaan läänin sos.-dem. vaalipiiri-toimikunnan kehoituksesta vaalivalistusrahoon maksettiin ylimääräistä veroa 1908 kuluessa 3 kuukauden ajan, 10 penniä jäseneltä kuukaudessa. Samaan tarkoitukseen kerättiin lisäksi varoja vapaaehtoisella keräyksellä.

S. Puutyöntekijäin liiton puheenjohtajan matkapäivärahan korottaminen.

Mainitun liiton toimikunta lähetti syksyllä 1908 liiton osastoille kysymyksen äänestyksellä ratkaistavaksi, jos liiton puheenjohtajan Antti Räsäsen matkapäiväraha korotetaan,

hänen anomuksessaan ehdotettiin 3 markkaan päivältä, joka oli 1 mk. 50 p. päivältä. Samalla liittotoimikunta pyysi, ettei äänestyksen tulosta sanomalehdissä tai muuten saatetaisi julkisuuteen, koska se olisi toisilla paikkakunnilla toimiville osastoille kehoituksena päättää asioista samalla tavalla ja siten liittoäänestys ei olisi salainen, kuten asian laatu vaatisi.

Kysymys oli 23 päivänä marraskuuta, mainittuna vuonna, osaston kokouksessa esillä ja päätti osasto 50 äänellä 1 vastaan hyljätä palkankorotusanomuksen. Ja samalla osasto 25 äänellä 14 vastaan päätti sanomalehdissä saattaa päätöksensä heti julkisuuteen.

Tätä päätöstä vastaan S. Hellsten pani vastalauseensa, koska sillä hävitettiin äänestyksen salainen luonne ja esimerkiksi se oli huono vastaisiin liittoäänestyksiin, ettei liiton äänestyksiä voida vastaisuudessa toimittaa muuten kuin joka paikassa samana päivänä, jolle asiain järjestelylle kokoushuoneitten saanti tuottaa suuria vaikeuksia.

Ohjeet työtaisteluissa.

Ammattijärjestön toimikunnan ja S. Puutyöntekijäin liittotoimikunnan kehoituksesta osasto v. 1908 alkupuolella käsittelee seuraavaa työtaisteluissa noudatettavaksi ajottua ohjesääntöehdotusta.

»Kiertokirje N:o 10.

Ammattiliittojen ja Paikallisjärjestöjen osastoille.

Työväen ammatillisen liikkeen toimihenkilöiden neuvottelukokouksessa tammik. 19 — 21 p:nä 1908 hyväksyttiin liittojen ja paikallisjärjestöjen toimintaan mikäli mahdollista sovellettavaksi seuraavat

Ohjeet työtaistelussa

Hyökkäyslakko.

A. 1. Liittohallinnon tulee ajoissa vähintään 3 kuukautta ennen työsopimuksen irtisanomispäivää vaatia osastoa ryhtymään toimenpiteisiin uuden työsopimus- ja tariffiehdo-

tuksen laatimista varten, jos osaston jäsenet tahtovat parantaa entisiä sopimuksia.

2. Liittohallinnon tulee ajoissa tarkastaa osastonsa työ-sopimus- ja tariffiehdotus ja heti antaa siitä ote oman lausuntonsa ohella Ammattijärjestön toimikunnalle, joka jos ajottu irtisanominen tulee vaikuttamaan toisten liittojen työ-oloihin antaa siitä samalla tiedon näille liitoille.

3. Ellei Ammattijärjestön toimikunta vastusta työso-pimuksen irtisanomista tulee liittohallinnon määräpäivänään osaston puolesta se irtisanoa; ja esittää samalla työnantajille uusi työsopimus tariffeineen.

4. Ennenkun liittohallinto osaston puolesta työsopimuk-sen irtisanoa, tulee sen vaatia kultakin mahdollisesti lakkoon joutuvalta jäseneltään kirjallinen vapaaehtoinen sitoumus, että hän suostuu olemaan työstä pois niin kauan kun liitto-hallinto siitä toisin päättää. Nämä sitoumukset säilytetään liiton kansliassa ja annetaan taistelun päätyttyä asianomaisille takaisin.

5. Liiton toimitsijan ja osaston edustajan tulee koko irtisanomisajan koettaa olla neuvotteluissa isännistön kanssa. Jos lakossa on useampia eri ammattiosastoja tai lakkolaisten luku on suuri, annettakoon osaston edustajille täydellinen valtakirja neuvotteluja varten.

6. Jos syntyy erimielisyyttä liiton edustajain ja osaston edustajain välillä neuvotteluissa, ratkaisee liittohallinto asian, osaston edustajain ollessa keskenään yksimieliset; muussa tapauksessa on liiton edustajain kanta määräävä.

7. Liittohallinnolla on oikeus muutella osaston esittämää työsopimusta, jos siinä huomataan olevan sellaisia vaatimuk-sia, joita nähtävästi ei voida saada läpiajetuksi.

8. Ellei työsopimusta ennen ole ollut, ja osasto aikoo ryhtyä vaatimaan parannuksia, tulee sen hyvissä ajoin tehdä siitä ilmoitus liittohallinnolleen, joka ryhtyy tarpeen vaati-miin toimiin työsopimuksen aikaansaamiseksi.

9. Mitä edellä on sanottu liittohallinnoista, koskee pai-kallisjärjestöjen toimikuntia niihin osastoihin nähden, jotka eivät kuulu ammattiliittoihin.

B. 1. Neuvottelujen ei johtaessa sovintoon, alkaa työnseisaus, jolloin asioita osasto ohjaa liittohallinnon ohjeiden mukaan. Lakkopaikalla tulee liiton edustajan olla mahdollisimman usein.

2. Avustuksen jakamisesta huolehtii osaston rahastonhoitaja, jonka tulee siitä tehdä tili liitolle sen vaatimalla tavalla.

3. Rahastonhoitajan tulee toimittaa osaston kokouspaikassa joka päivä lakossa olevien nimenhuuto ja merkitä silloin lakkolaisien avustuskuittiin, että jäsen on lakossa. Avustuskuittit toimittaa osastolle liittohallinto.

4. Liiton avustus jaetaan kerran viikossa ja avustusta maksaessa vaihdetaan aina avustuskuitti uuteen; vanha lähetetään avustuksen saaneen allekirjoituksella varustettuna liiton rahastonhoitajalle.

5. Liittohallinnon tulee ohjailla osastoja niin että yhteisten keittiöiden, yhteisostojen, y.m.s. avulla lakkolaiset saisivat mahdollisimman huokealla tarveaineensa.

6. Lakon alkaessa olisi mahdollisuuden mukaan pantava toimeen oppi- ja luentokursseja, jotka kestävät taistelun ajan.

7. Työnseisauksen aikana on liittohallinnon johdettava neuvotteluja työnantajan kanssa ja vastauskirjelmät ovat laadittavat perusteelliset.

8. Liittohallinnon on heti lopetettava lakko, kun se näyttää hyödyttömältä.

9. Paikallisjärjestön toimikunnan tehtävät ovat samat kun liittohallinnon.

10. Jos ammattijärjestön kannatusta on pyydetty ja saatu, ottaa se liittohallinnon asemasta taistelun johdon käsiinsä.

C. 1. Taistelu on saatava päättymään työsopimukseen, jonka ohella on, jos urakkatyötä tehdään, työtariffi ja jos erikoiset järjestyssäännöt ovat käytännössä, myöskin järjestyssäännöt.

2. Työsopimus ja tariffi olisivat laadittavat liiton yhteisen kaavan mukaan; eri paikkakuntien vaatimat muutokset kuitenkin huomioon ottamalla,

3. Työsopimuksen, tariffin ja järjestyssäännöt allekirjoittaa liittohallinnon valtuuttama, ja on se painettuna kirjaseksi jaettava osaston jokaiselle jäsenelle.

Työnsulku.

1. Työnantajain julistaessa työnsulun, kuuluu kokonaan taistelun johto liittohallinnolle, tai jos Ammattijärjestön apua saadaan, sen toimikunnalle.

2. Sulun julistettua on työläisten pysyttävä rauhallisena, odotettava liittohallinnon ohjeita eikä missään tapauksessa ole vastalakkoa julistettava.

3. Liittohallinto päättää työnsulun loputtua jatketaanko työnseisausta; ellei liittohallinto katso sitä mahdolliseksi, on työhön mentävä.

Puolustuslakko.

1. Puolustuslakkoon osasto ryhtyy liittohallinnon avulla ja menetellään samoin kuin hyökkäyslakossa.

Avustuslakko.

1. Avustuslakko on tehtävä mitä suurimmalla varovaisuudella, ja ennenkuin liittohallinto siihen luvan antaa, on sen kysyttävä Ammattijärjestön mielipidettä.

Yleisiä määräyksiä.

1. Lakkovaatimukseen ei ole tinkimisen varaa jätettävä.

2. Useampain osastojen lakkoon tai sulkoon joutuessa on liittohallintojen oltava keskenään vuorovaikutuksessa. Muutoin hoitaa kukin liitto itse asiansa. Yhteiset lakko-komiteat ovat haitallisia.

3. Kukin liitto avustaa ainoastaan omia jäseniään.

4. Paikallisjärjestö avustaa etupäässä niitä osastoja, jotka eivät kuulu ammattiliittoihin, samoin kuin se työtaisteluissa veroittaakin ainoastaan näitä osastoja.

5. Yksityisiä selkkauksia on vältettävä.

6. Työtaisteluun joutuneiden lukua yleensä on koetettava supistaa niillä keinoilla, joita kulloinkin esiintyy.

Ammattijärjestön toimikunnan puolesta

Eero Haapalainen.»

Osasto joka kohdassa, missä puhutaan liittotoimikunnan oikeudesta yhdessä ammattijärjestön toimikunnan kanssa erimielisyydet ratkaista tai muuttaa osaston tekemää työehtosopimusehdotusta tai johtaa työtaistelua, lisättiin: »Osasto tai osaston edustaja». Näissä osaston tekemissä muutosehdotuksissa ilmenee suuri epäluulo liittotoimikuntaa kohtaan.

Ammatin muutos, ja siitä johtuva liiton ja osaston muutos. V. 1908 osasto käsitteli ammattijärjestön valtuuston tekemää seuraavaa ehdotusta ja hyväksyi sen:

»Kaikille Suomen Ammattijärjestön alaisille osastoille.

Suomen Ammattijärjestön Valtuuston kokouksessa huhtikuun 27 p:nä tänä vuonna tehtiin kaikkia Suomen Ammattijärjestön alaisia järjestöjä koskeva seuraava päätös:

»Jos Suomen Ammattijärjestön alaisen liiton, paikallisjärjestön tai yksityisen yhdistyksen jäsen vaihtaa ammattia siirtymällä entisestä ammatista toiseen, on hän velvollinen kolme (3) kuukautta uudella ammattialalla työskenneltyään yhtymään siihen paikkakunnalla löytyvään ammattiosastoon, jonka ammattialalla hän työskentelee. Ja tapahtukoon tämä siirtyminen ilman min-käänlaisia sisäänkirjoitusmaksuja uudelle järjestölle, jos siirtyvä jäsen voi esittää vanhan järjestönsä täysin maksetun jäsenkirjan.»

Suomen Ammattijärjestön Toimikunta saattaen tämän Valtuuston päätöksen täten arvoisan osaston tietoon, kehottaa Teitä tästä edespäin noudattamaan tätä yhteistä päätöstä.

Helsingissä, 11 p:nä kesäkuuta 1908.

Suomen Ammattijärjestön Toimikunnan puolesta:

Eero Haapalainen
puheenjohtaja.

K. Vartiainen
sihteeri.»

Sairas- ja hautausapukassan perustamispuuhia.

Syksyllä 1909 nostettiin osastossa kysymys saira- ja hautausapukassan perustamisesta. Kysymystä valmistamaan valittiin 5-miehininen komitea. Komitean laatima mietintö ja sääntöehdotus sekä kannattavaisuuslaskelmat, jotka suureksi osaksi olivat Aatu Halmeen työtä, esitettiin osaston kokoukselle 13 p:nä joulukuuta 1909 ja hyväksyttiin.

Samana vuonna osasto toimeenpani *arpajaiset* saira- ja hautausapukassan ja ammattikirjallisuuden hyväksi, joista puhdas voitto oli 1,308 mk. 47 p. Tästä summasta 1,000 mk. päätettiin siirtää apukassan pohjarahastoon. Mutta mainittua apukassaa ei ole vielä kukaan perustettu.

Osaston puheenjohtaja A. Virtasen erottaminen osastosta.

Kesällä 1909 heinäkuun 12 p:nä Hjalmar Uusivirta nosti kysymyksen osaston puheenjohtaja A. Virtasen erottamisesta osastosta. Virtanen oli ollut osaston esimiehenä aina vuodesta 1907 maaliskuun 25 päivästä, jolloin hän Salosen ja muitten toimikunnasta kieltäytyneitten sijaan tuli valituksi puheenjohtajaksi ja sen jälkeen osaston jäsenten puolelta nautti suurta luottamusta ja ollut monissa luottamustoimissa.

Syyt Virtasen erottamiseen olivat ne, että hän oli ottanut Helsingin työväenyhdistyksen talon rakennusrahastoon myydäkseen 10 mk. suuruisia velkakirjoja, joita mainitun yhdistyksen johtokunta oli laittanut kaikissa osastoissa kaupattavaksi. Virtanen oli myynyt mainittuja sekkejä ja kantanut rahoja, mutta ei ollutkaan kaikkia aikanaan tilittänyt. Minkä verran häneltä oli jäänyt tilittämättä, ei oikein osaston asiakirjoista käy ilmi, mutta osaston toimikunta oli hänelle lainannut 200 mk. siinä tarkoituksessa, että hän tekee asioistaan selvän, jonka hän sitten tekikin.

Tästä syystä osasto 44 äänellä erotti Virtasen. Kokouksen vähemmistö, 36 jäsentä, olivat lievemman rangaistuksen

kannalla ja olisivat tyytyneet antamaan Virtaselle ainoastaan varoituksen. Seuraavassa kokouksessa toimikunnan jäsenet panivat A. Virtasen erottamispäätöstä vastaan vastalauseensa. Heidän käsityksensä mukaan Virtasen rangaistus oli tarpeettoman ankara, koska Helsingin työväenyhdistys ei olisi A. Virtaselle vaatinut muuta rangaistusta kuin, että hän tilittää sekkikirjoilla eri henkilöiltä kantamansa rahat yhdistykselle.

Virtanen oli ollut osaston puheenjohtajana maaliskuun 25 p:stä 1907 mainittuun päivään asti. Hänen sijaansa puheenjohtajaksi valittiin *O. Vuori*.

V. Nurmelan erottaminen.

V. 1908 joulukuun 14 päivänä M. Haikarainen tek raskauttavia syytöksiä jäsen V. Nurmela vastaan ja ehdotti että hänet osastosta erotettaisiin. Tämä ehdotus 46 äänellä 2 vastaan hyväksyttiin. Mutta sitten seuraavana vuonna 22 päivänä maaliskuuta Nurmela päätettiin ottaa uudestaan osastoon jäseneksi ehdolla, ettei hän tämän erottamisensa johdosta vaadi Haikaraista sovinto-oikeuteen ja ettei hän muitakaan henkilöitä kohtaan tässä asiassa ryhdy oikeudenkäyntiin.

V. 1907 tehdyn työehtosopimuksen irtisanominen.

Syksyllä 1909 valmistautui osasto seuraavana vuonna sanomaan v. 1907 tehdyn työehtosopimuksen irti. Siltä varalta, että uudesta työehtosopimuksesta syntyisi lakko, päätettiin urakkasakkeja veroittaa pitempiaikaa kestävien töiden suhteen urakkasopimuksien solmimisesta.

Lokakuun 11 päivänä pidetyssä kokouksessa päätettiin asettaa komitea uutta työehtosopimusehdotusta laatimaan, joka sitten tarkistettuna lähetettäisiin Puutyöntekijäin liitto-toimikunnan hyväksyttäväksi, jolta päätettiin pyytää lupaa sen esittämiseen rakennusmestarien järjestöille. Komiteaan valittiin: J. Järvinen, V. Nurmi, Auranen, K. Heino, Saari-maa; varalta J. Silander, N. Soilu ja Edulin.

Komitean laatima työsopimusehdotus esitettiin osaston kokouksessa 8 p:nä marraskuuta 1909, ja päätettiin 75 äänellä 8 vastaan se esittää S. Puutyöntekijäin liittotoimikunnan hyväksyttäväksi.

Työsopimusehdotusta tarkastettaessa tehtiin siihen muutamia muutoksia. Alin tuntipalkka päätettiin 60 pennistä korottaa 65 penniin; oppiajaksi hyväksyttiin 3 vuotta ja oppilaan tuli olla 18—25 vuoden ikäisen. Työnantajalta, joka oppilaan olisi ottanut, vaadittiin, että hän pitää oppilasta työssään 3 vuotta. Palkkaa olisi mestari oppilaalle saanut maksaa oman harkintansa mukaan. Marraskuun 21 päivänä oli sitten yleinen kirvesmiesten kokous, jossa keskusteltiin keinoista, joilla olojen korjausta ryhdyttäisiin ajamaan. Tässä kokouksessa kohdistettiinkin huomio järjestäytymisen tärkeyteen ja ponsissa sanottiin, »että jokaisen on liityttävä ammattiosastoon jäseneksi, joka käytännöllisistä syistä tulee tapahtua suomalaiseen ja ruotsalaiseen osastoon, joiden välillä tulee olla läheinen vuorovaikutus.

Ja koska voimassa oleva työsopimus on laadittu sellaisissa oloissa, että järjestyneet rakennusmestarit voivat sitä tulkita mielensä mukaan ja rikkoa sopimusta, niin on ryhdyttävä toimenpiteisiin sellaisen työsopimuksen aikaansaamiseksi, jonka ovat allekirjoittaneet sekä kirvesmiesten että rakennusmestarien järjestöt.»

S. Puutyöntekijäin liiton vastaus työsopimuksen hyväksymisestä ja irtisanomisesta esitettiin osaston kokouksessa 10 päivänä tammikuuta 1910. Liittotoimikunta oli sopimusehdotukseen tehnyt muutamia muutoksia. Oppilassopimuksesta oli poistettu se määräys, että työnantaja on velvollinen 3 vuotta pitämään oppilasta työssään, ja järjestäytymispykälää oli myöskin vähäsen muutettu.

Osaston komitean laatimassa ehdotuksessa sanotaan:

- »a) Työnantajat eivät saa estää työväen järjestäytymistä;
- b) Ammattiosastolla olkoon oikeus työpaikalle valita luottamusmies osaston oikeuksia valvomaan; työntekijät velvoitetaan ilmoittamaan työnjohtajalle, kuka heistä on luottamusmies. Luottamusmiehellä enempi kuin toisillakaan

ammattiosaston jäsenillä ei ole oikeutta pakottaa ketään erotettavaksi työstä ammattiosastoon kuulumattomuuden takia tai mielipiteittensä vuoksi, sillä ammattiosastoon liittymisen täytyy tapahtua vakaumuksesta eikä pakosta.»

Liittotoimikunta sanoo saman asian seuraavasti:

»Työnantajat eivät saa estää työntekijäin järjestymistä ja olkoon työntekijöillä oikeus asettaa työpaikalle luottamusmies sekä ammattiosaston luottamusmiehellä on oikeus käydä työpaikalla.»

Äänestys työsupimusehdotuksen irtisanomisesta.

Samassa kokouksessa kun tarkastettiin työsupimusehdotus, valittiin äänestyslautakunta, jolle jäsenet saivat työehtosopimuksen irtisanomisesta antaa äänestyslippunsa, josta äänestyksestä tulos julaistiin vuosikokouksessa, joka oli saman kuun 23 p:nä. Irtisanomista oli kannattanut 159 ja vastustanut 20 jäsentä.

Päätettiin kutsua osaston ylimääräinen kokous, jotta useammilla jäsenistä olisi tilaisuus puolelle tai toiselle antaa äänensä.

Mainittu kokous oli sitten saman kuun 28 päivänä, jolloin sopimuksen irtisanomisen puolesta annettiin 148 ääntä ja sitä vastaan 26 ääntä, eli irtisanomisen puolesta yhteensä 307 ääntä ja sitä vastaan 46 ääntä.

Mutta vaikka näin suuri enemmistö kannatti irtisanomista, niin ei sitä toimitettu.

Pieniä työrettelöitä v. 1910.

Työnantajat entistä häikäilemättömämmin rikkoivat työsupimusta. Pieniä lakkoja ja työrettelöitä sattui muutamilla työmailla. Huhtikuun 14 päivänä luottamusmiehet osaston kokouksessa ilmoittivat, että Tallbergin uutisrakennuksella tehtiin 10-tuntista työpäivää, eikä maksettu sopimuksessa määrättyä alinta tuntipalkkaa. Valittiin 3-miehininen lähetystö käymään Tallbergin luona asiasta neuvottelemassa. Samassa kokouksessa osaston luottamusmies A. Uusioksa ilmoitti eroavansa toimestaan. Hänen sijaansa helmikuun

28 päivänä 1910 valittiin luottamusmieheksi J. Silander, ja hänelle luvattiin 80 penniä tunnilta palkkaa tai 150 mk. kuukaudessa. Silander kävi sitten Tallbergin puheilla joka oli sanonut, että ne hänen työssään olevat ovat järjestyttömiä ja eivät ole ammattitaitoisiakaan ja että ne ovat erittäin tyytyväisiä siihen palkkaan kuin he saavat.

Maaliskuun 14 päivänä 1910 päätti osasto Tallbergin työmaan julistaa lakkotilaan, ellei työsopimusta siellä noudateta. Päätöksestä oli J. Silanderin, Tammisen ja liiton puheenjohtajan tai sihteerin vietävä hänelle tieto. Tästä oli seurauksena, että mainittu työnantaja suostui työsopimusta noudattamaan.

Osakeyhtiö Brändö-sillan rakennuksella 27 päivänä maaliskuuta samana vuonna puhkesi lakko työsopimuksen rikkomisesta; lakkoon otti osaa 21 miestä, niistä 4 järjestynttä. Lakko muutaman päivän perästä päättyi työläisten voitolla.

Kun sopimusta ei uskallettu sanoa irti, niin osastossa usean kerran tänä kesänä tehtiin päätöksiä, että jyrkästi vastustetaan palkkojen alennuksia, samaten työpäivän pidentämistä. Huhtikuun 25 päivänä pidetyssä kokouksessa »Apaja»-piirin kirjelmän johdosta päätettiin painattaa listoja, joihin rakennustyömailla kerätään kirvesmiesten nimiä, joissa jokainen sitoutuu anomaan mestarilta palkan korotusta.

Toukokuun 23 päivänä pidetyssä kokouksessa sitten keskusteltiin toimikunnan laatimasta palkankorotusanomuksesta ja samalla nostettiin kysymys jos mestareille sen johdosta lähetetään kirjelmä. Päätettiin, ettei lähetetä.

Aika oli ehtinyt jo kesäkuun loppuun eikä kirvesmiesten työehtosopimusta oltu irtisanottu ja uuden työehtosopimuksen saamisesta oli perin vähän toiveita. Mutta sitten yht'äkkiä siinä tuli käänne. Liittotoimikunnan laatima työsopimus ja urakkahinnointeluehdotukset tarkastettiin osaston kokouksessa 4 p:nä heinäkuuta 1910 ja äänestyksen jälkeen ne sellaisinaan hyväksyttiin.

Saman kuun 7 päivänä Puutyöntekijäin liiton sihteeri A. Halme toi osaston toimikunnalle tiedon, että rakennus-

mestarit ovat nyt sillä kannalla, että haluavat tehdä työehtosopimukset kaikkien rakennustyöläisten ammattiosastojen kanssa ja samalla laativat urakkatöille hinnoittelut. Halme ilmoitti vielä, että liittotoimikunta on jo laatinut sellaiset työsopimus- ja hinnoitteluehdotukset, jotka ovat sopusoinnussa rakennusteollisuuden yleissopimuksen kanssa.

Mistä tämä äkkinäinen käänne mestarien kannassa johtui, siitä seuraava selostus.

Kivityömiesten lakon vaikutus rakennustyöläisten työehtosopimukseen.

Kivityönantajat sanoivat 14 päivänä tammikuuta kivityöntekijäin sopimuksen irti ja samalla heti ilmoittivat olevansa valmiit neuvottelemaan uudesta sopimuksesta. Neuvotteluja oli sitten 14 päivänä helmikuuta, mutta ei oltu valmiit vielä määrittelemään kantaa muuta kuin muutamista kysymyksistä, ja niistäkin oltiin eri mielisiä.

Sanomalehdissä kerrottiin keväällä että rakennusmestareilla oli aikomus laatia yleissopimus, jossa työpäivän pituus olisi 10 tuntia. Kivityömiehet tästä syystä vaativat että työsopimuksessa olisi myöskin määritelty työpäivän pituus 9-tuntiseksi. Mutta työnantajain puolelta sitä jyrkästi vastustettiin. Sovittelut eivät johtaneet mihinkään tulokseen. Kivityömiehille alkoi lakko 1 p:nä toukokuuta v 1910.

Maalarien työnantajat olivat myöskin sanoneet Helsingin maalariosaston sopimuksen irti, jossa yhtenä vaatimuksena oli saada sopimus päättymään 1 p:nä kesäkuuta ja pidentää työpäivä 10-tuntiseksi. Maalarit huhtikuun 15 päivänä päättivät ryhtyä lakkoon.

Osakeyhtiö Granit ja Suomen kiviteollisuusyhtiö 20 p:nä toukokuuta ilmoittivat kivityömiesten sopimuksen hyväksyvänsä ja samalla laativansa urakkatöille tariffin. Mutta siitä huolimatta lakko jatkui.

Senaatissa työväen asiain esittelijä herra *Leo Ehrnrooth* lähetti S. Ammattijärjestön toimikunnalle kirjeen, jossa hän perustellen tulee siihen, että mainittujen työriitain ratkaisemiseksi olisi riitapuolten kokoonnuttava valitsemaan puo-

lueetonta henkilöä riidan välittäjäksi, jonka tehtävänä olisi sellaisen ehdotuksen valmistaminen, jonka riitapuolet voisivat sitten hyväksyä. Hän mainitsee olevansa vakuutettu siitä, että se mitä hän oli esittänyt, soveltuu viime toukokuussa alkaneeseen kivityömiesten työriitaan, jonka ratkaiseminen, sanoo hän, ei näy koskevan yksin riitapuolia, vaan koko yhteiskuntaa ja tämän nojalla olen katsonut asiakseni riitapuolille ehdottaa, että he valtuuttaisivat yhden tai useamman edustajan, mitkä sitten tulevana maanantaina kello 11 e.p.p. kokoontuisivat Senaatin Kauppa- ja Teollisuustoimituskuntaan valitsemaan puolueetonta henkilöä riidan sovittajaksi. Samalla hän ilmoitti, ettei hän itse ulkomaan matkalle lähtönsä vuoksi voi paikalla seurata asiain kehitystä.

Sekä työnantajain että työntekijäin puolelta kutsua noudatettiin ja hyväksyttiin ehdotus. Yksimielisesti sovittajaksi valittiin tri *V. Voionmaa*, joka heti ryhtyi toimeensa ja 27 p:nä kesäk. lähetti asianomaisille ehdotuksensa, jonka perustelut kuuluvat seuraavasti:

•Helsingin kivityöriitaan osallisille työntekijäjärjestöille.

Valittuna välittäjäksi Helsingin kivityöntekijäin välisessä työriidassa ja tultuani vakuutetuksi siitä, että kummallakin riitapuolella on todellista halua päästä säännöllisiin rauhallisiin työoloihin, saan asianomaisille järjestöille kunnioittaen esittää seuraavaa:

Rauha levottomaksi käyneellä työalalla on mahdollinen palauttaa ainoastaan siten, että kumpikin riitapuoli ottaa huomionsa koko rakennusteollisuuden tulevaisuuden ja yhteiskunnan tällä alalla erittäin arkaluontoisen vaatimuksen ja että niin työnantaja kuin tekijäkin ymmärtävästi alistuu näihin vaatimuksiin.

Vaikka rakennusteollisuus on vähitellen muodostunut yhdeksi Helsingin suurimpia ellei kerrassaan suurimmaksi teollisuushaaraksi, vallitsee sen työoloissa mitä suurin sekasorto. Rakennusteollisuus muodostaa teknillisesti ja taloudellisesti yhteenkuuluvan teollisuusalan, jonka yksi osa on mitä lähimmin riippuva toisesta, mutta siitä huolimatta on jokainen näistä monista osista erityisen ja usein toisista osista mitä enin poikkeavan työsopimuksen alainen: yhdessä rakennusteollisuuden haarassa tehdään työtä ilman tariffia, toisella alalla on vallalla yhtä haavaa useammanlaisia työsopimuksia, jotka päättyvät yksi silloin toinen tällöin ja ovat eri aikoina irtisanottavat. Kaikenlaiset työselkkaukset ja häiriöt kuuluvat päiväjärjestykseen ja tekevät koko rakennustoiminnan ja

samalla tärkeän yhteiskunnallisen toimihaaran tulevaisuuden sangen epävarmaksi.

Näin ollen on allekirjoittaneesta näyttäytynyt, ettei sovinnon aikaansaamisella nyt riidanalaisena olevissa kivityökysymyksissä voiteta paljoakaan, ellei sovintoa tehdä sellaista, että sillä raivataan tietä pysyvälle rauhalle koko rakennusteollisuuden alalla. Sopimus olisi koetettava tehdä sellaiseksi, että samanlainen sopimus vähitellen voitaisiin hyväksyä muissakin rakennusammateissa, vaan että se kuitenkin jättäisi tilaa kunkin ammattiosaston omia naisille oloille eikä veisi työoloja taaksepäin.

Sitävarten kaiketi tarvittaisiin ensiksi perustava yleissopimus, jonka pääsisällyksenä olisi se, ettei sopimuksen tekijäin kesken määrätyn ajan kuluessa tästä lähin sallita työnseisauksia, vaan että työriittaisuudet ovat sovittavat asianomaisten keskinäisessä sovintolautakunnassa ja yleissopimusta koskevat periaatteelliset erimielisyydet pysyvässä yhteissovinto-oikeudessa.

Vaan ennenkuin sellaiseen menettelyyn voidaan yhtyä, täytyvät luonnollisesti tärkeimmät työseikat olla sopimuksellisesti järjestetyt. Sitävarten on tätä seuraavaan yleissopimusluonnokseen otettu useampia yleisiä työmääräyksiä, joista tärkeimmät ovat ne, jotka koskevat työnvapautta ja yhdistymisvapautta, urakkatyön luvallisuutta, työaikaä sekä eri ammattien työsopimusten ja yleissopimuksen päättymisaikaa.

Rakennusteollisuuden kokonaisuuteen nähden on kaikkea tunnustusta ansaitseva työnantajain pyrkimys saada rakennusteollisuuden eri ammattien työsopimukset yhdenmukaisiksi sopimuskauden pituuteen, päättymispäivään, irtisanomisaikaan y.m. seikkoihin nähden. Eikä varmaan työväläkään olisi mitään sellaista järjestelyä vastaan, niin pian kuin lähempää yhteistoimintaa tšekäläisten rakennusalaalla toimivain ammattiosastojen kesken syntyy. Työnantajat ovat tahtoneet asettaa sopimusvuoden päättymisen 1 p:ksi kesäk. ja irtisanomiskauden 5 kuukaudeksi. Työntekijät puolestaan pitävät kiinni 1 p:stä toukokuuta ja lyhyestä irtisanomiskaudesta. Kummallakin mielipiteellä on painavat syynsä. Mutta voinee kysyä eikö Saksan uusi rakennusteollisuuden valtakunnansopimus, jonka mukaan paikalliset työsopimukset kestävät 31 p:ään maalisk. 1915 (ilman irtisanomisaikaa) ja Ruotsin rakennusteollisuuden paikalliset ammattisopimukset, jotka viime vuonna tehdyn valtakunnansopimuksen mukaan päättyvät 1 p:nä huhtik. 1911 kolmikuukautisen irtisanomisajan jälkeen, valvovat itse rakennusteollisuuden etuja paremmin kuin Helsingissä tehty ehdotukset. Varmaan näet on rakennusteollisuudelle edullista, että kunakin keväänä alkavan rakennuskauden työolot ovat lopullisesti määrättyt jo huhtikuun alussa, jotavastoin myöhään lykätty sopimus häiritsee rakennusyritteliäisyyttä ja vississä oloissa suoraan houkuttelee työväkeä työnseisauksen tielle. Mielestäni olisi

siis syytä ajatella eikö täälläkin voitaisi seurata suurempain maitten esimerkkiä jo siitäkin syystä, että siten päästäisiin nykyisen työriidan pahimmasta pälkähästä kummankin puolen pysyväksi eduksi.

Itse yleissopimus sitävastoin, jonka tehtävänä on ainoastaan eri ammattisopimusten perusteiden määrääminen, olisi laadittava kerrassaan pitemmäksi ajaksi, ehkäpä 4 vuodeksi. Yleissopimuksen päättymisaika voisi varsin hyvin olla vuosien vaihteessa niin kuin on laita Ruotsissa, tai 1 p. kesäk., periaatteiden ja sovittelumenettelyn määrääminen ei ole rakennuskaudesta riippuva.

Tässä esitettyjä näkökohtia huomioon ottaen olisi luullakseni verraten helppo päästä rakennusteollisuuden nykyisestä ikävästä olotilasta. Rohkenen hartaimmin esittää, että yleissopimuksen luonnos pääpiirteissään hyväksyttäisiin. Sopimuksen lopullista laatimista varten olisi kummaltakin puolen valittava pari henkilöä toimikuntaan, jonka tehtävänä olisi laatia lopulliset sopimustekstit ja toimittaa niihin allekirjoitukset.

Helsingissä, 27 p. kesäk. 1910.

Väinö Voionmaa.

Perusteluissa mainittu yleissopimuksen luonnos hyväksyttiin sitten periaatteessa ja kun asianomaiset olivat ilmoituksen sovittelumiehelle tehneet alkoivat heti neuvottelut sopimuksen tekstin laatimiseksi, mikä työ oli loppuun suoritettu 1 p:nä heinäk., jolloin asianomaiset sopimuksen hyväksyivät ja allekirjoittivat.

Tämä yleissopimus kuuluu seuraavasti:

»Sopimus työolojen järjestämiseksi Helsingin rakennusteollisuudessa.

Allekirjoittaneiden Helsingin rakennusteollisuuden työntekijäin ja työnantajain järjestöjen edustajain kesken on tehty seuraava yleissopimus.

1 §. Noudattamalla tämän yleissopimuksen ja eri ammattien työsopimusten määräyksiä on työnantajalla oikeus johtaa ja jakaa työtä sekä vapaasti ottaa ja erottaa työntekijänsä.

Työntekijäin järjestöillä olkoon oikeus työpaikalle valita luottamusmiehensä järjestöjen oikeuksia ja velvollisuuksia

valvomaan. Työntekijät velvoitetaan ilmoittamaan työnjohtajalle, kuka heistä on luottamusmies. Luottamusmiehellä, enempää kuin toisillakaan järjestöjen jäsenillä ei ole oikeutta pakottaa ketään erotettavaksi työstä järjestöihin kuulumatto- muutensa tai mielipiteittensä tähden. Samoin työntekijällä ei ole oikeutta erottaa työstä ketään työntekijää järjestöihin kuulumisensa, edustajana olemisensa tahi mielipiteittensä tähden.

2 §. Urakkatyö on luvallista ja on eri ammattien työ- sopimuksiin liitettävä mahdollisimman yksityiskohtainen ta- riffi urakkatöitä varten, jos toinen asianomainen sitä vaatii.

Sellaisissa urakkatöissä, joissa ei voida tariffia sovellut- ta, olkoon tuntipalkka taattu.

3 §. Työaika ja sen järjestely rakennustyömaille pysy- tetään sellaisena kuin se tätä sopimusta allekirjoittaessa ra- kennusteollisuudessa paikkakunnalla on.

4 §. Ylityöksi katsotaan se työ, joka tehdään ennen tai jälkeen käytännössä olevan normaalityöajan, sekä pyhä- työksi työ, joka tehdään lauantain tai juhlapäivän-aaton illasta seuraavan arkipäivän aamuun. Milloin ylityötä tai pyhätyötä tehdään, maksetaan ylityöstä viidenkymmenen (50) %:n ja pyhätyöstä sadan (100) %:n korotus tavalli- sesta palkasta.

Kuitenkaan älköön yli- tai pyhätyöksi laskettako sellaisia säännöllisiä toimia, kuten esim. vuorotyötä, yövartijain, läm- mittäjäin, vedenpumppaajain ja niihin verrattavia säännöl- lisiä toimia.

5 §. Vapunpäivänä on myönnettävä työvälle vapaa- päivä.

6 §. Työpalkat maksetaan kerran viikossa heti työn päätyttyä ja olkoon palkanmaksu julkinen.

7 §. Jos erimielisyyttä syntyy tämän yleissopimuksen tulkitsemisesta tai soveltamisesta, on riita viipymättä jä- tettävä yhteisen sovinto-oikeuden ratkaistavaksi, johon tämän sopimuksen allekirjoittaneet työntekijäin järjestöjen edustajat valitsevat kaksi ja työnantajain järjestöjen edustajat samoin kaksi jäsentä tämän sopimuksen voimassaolemisen ajaksi ja

nämä neljä jokaista ratkaistavaa asiaa varten erikseen viidennen puolueettoman ja asiaan perehtyneen henkilön, joka on puheenjohtajana. Elleivät yhteisen sovinto-oikeuden päätökseen jäsenet sovi puheenjohtajasta, pyydetään Helsingin maistraattia määräämään sen. Yhteisen sovinto-oikeuden päätöksiin on asianomaisten tyydyttävä. Jos asia on vedottu sovinto-oikeuteen, mutta vastapuoli ei saavu asiaan vastaamaan, olkoon sovinto-oikeudella valta ratkaista asia ja on molempain asianomaisten siihen tyydyttävä.

Milloin riita syntyy eri ammattien työsopimuksista eivätkä asianomaiset muutoin sovi, on asia jätettävä sovinto-oikeuden ratkaistavaksi, joka asetetaan työsopimuksessa määrättävällä tavalla. Periaatteellisia työkysymyksiä koskevissa asioissa olkoon sovinto-oikeuden päätöksestä oikeus vedota yhteiseen sovinto-oikeuteen.

8 §. Jokaisessa ammatissa, jonka puolesta tämä yleissopimus on allekirjoitettu, on laadittava erityinen työsopimus, jonka määräykset eivät saa sotia tätä yleissopimusta vastaan.

Jokaisen siten laadittavan työsopimuksen päättymispäivä olkoon 30 p. huhtik. 1912, mistä ajankohdasta lähtien sopimus jatkuu edelleen vuodeksi kerrallaan, ellei sitä viimeistään kolme kuukautta aikaisemmin ole toisen asianomaisen puolesta irtisanottu. Ellei uutta sopimusta ole, jatkukoon työ vanhan mukaan siksi kunnes uusi astuu voimaan.

Nämä määräykset ja tämä yleissopimus eivät koske niitä vielä voimassa olevia työsopimuksia, joita tämän sopimuksen osallisten puolelta on tehty ennen tämän sopimuksen allekirjoittamista.

9 §. Tämän sopimuksen allekirjoittaneet järjestöt ja niiden jäsenet eivät tämän sopimuksen voimassaolemisen aikana saa toisiansa vastaan toimeenpanna minkäänlaisia työnseisauksia tai olla sellaisissa osallisina, vaan sitoutuvat toimimaan parhaansa mukaan tämän yleissopimuksen ja sen mukaisesti laadittujen eri ammattien työsopimusten arvossa ja voimassa pitämiseksi ja työriitain välttämiseksi.

10 §. Tämä yleissopimus päättyy 31 p. toukok. 1912

ja on se ennen saman vuoden tammikuun 1 p:ää irtisanotava. Ellei yleissopimusta jonkun sen allekirjoittaneen järjestön puolesta määräaikana irtisanota, jatkuu sopimus kaksi vuotta kerrallaan. Irtisanomisen tapahtuessa on irtisanojan puolelta annettava vastapuolelle kirjallinen esitys uudeksi yleissopimukseksi, ja on keskustelut uudesta sopimuksesta aljettava viimeistään 15 p. tammik.

Yhdessä edellisen sopimuksen kanssa olemme hyväksyneet sitä koskevat seuraavat

Selitykset:

2 §:ään. Tämän pykälän määräykset eivät koske sellaisia urakasopimuksia, joita useampi kuin yksi henkilö yhdessä tekevät työnantajan kanssa.

4 §:ään. Tarkemmat määräykset pyhätöön alkamisesta ja päättymisestä otettakoon eri ammattien työ sopimuksiin. Heti tämän sopimuksen allekirjoitettua on allekirjoittajain puolelta kaikki vielä kestävät työnseisaukset lopetettava ja työt viipymättä pantava käyntiin.

Tätä sopimusta on allekirjoitettu kappale kutakin allekirjoittanutta järjestöä varten.

Helsingissä 2 p. heinäk. 1910.»

Sopimuksen nyt allekirjoittivat seuraavat:

»Suomen Rakennusmestariliiton Helsingin osaston puolesta
Kaarlo Tauriala. Kaarlo Oila.

Svenska Byggmästareföreningen i Finland
M. Edvin Udd.

Osuuskunta Roima r. l.
M. Oksanen.

Osuuskunta Kivi r. l.
K. V. Elovuori.

Kivityöliike Raunio, Eskolin
& Kumpp.
N. V. Eskolin.

Kivityöliike Louhi
J. V. Simolin.

Helsingin maalarimestari
klubi

F. Mäkinen, puheenjoht.

Suomen Maalarintyönt. liiton
I:sen osaston puolesta

Svante Lehtonen.

Suomen Kivityöntekijäin liiton
Helsingin osastojen n:o 1, 2
ja 8 puolesta

K. E. Majanen. A. Haaparinne.

A. Selo. M. Rissanen.

V. Koivula. F. Lindroos.

Suomen Kivityöntekijäin liiton
puolesta

J. Pietikäinen.

E. Haapalainen.»

Samalla sovittiin myös kivityöntekijäinkin lakko allekirjoittamalla pöytäkirja, jonka mukaan lakko päättyi 4 p:nä heinäkuuta.

Tämän jälkeen ryhdyttiin laatimaan kivityömiesten erikoissopimuksia. Kun ne oli valmiit, niin työnantajat eivät kirjoittaneet niitä alle ennenkuin muitten rakennusammattikuntien puolesta oli yleissopimus allekirjoituksella hyväksytty.

Kuten tästä näkyy on ylläoleva sopimus allekirjoitettu 2 päivänä heinäkuuta ja puutyöntekijäin liittotoimikunnan laatima kirvesmiesten sopimus ja hinnoittelut tarkastettiin vasta 4 päivänä samaa kuuta, ja vasta 7 päivänä heinäkuuta A. Halme ilmoitti osaston toimikunnalle, että sopimukset ja hinnoittelut tehdään kaikkien osastojen kanssa.

Osaston kokouksessa 15 päivänä elokuuta esitettiin kirvesmiesten ja rakennusmestarien laatimat hinnoitteluehdotukset, vertailtiin toisiinsa ja havaittiin niissä suuria eroavaisuuksia. Tuntipalkka, sen suuruus mainittiin olevan pääasia, koska mestarit olivat neuvottelumiehille sanoneet, että jos siitä sovitaan, niin ehkä muusta sitten sovitaan.

Päätettiin valita lisäjäseniä sovittelukomiteaan, joiksi tulivat: M. Haikarainen, V. Viitanen, Latvala, S. Hellsten, E. Laihola. Varajäseniksi: Vellamo, Moisio, Aalto ja Uusi-virta.

Osaston puolesta sopimuksen allekirjoittajiksi valtuutettiin: J. Järvinen, Palonen ja M. Haikarainen.

Toimikunnan mielipide oli se, että työnantajat olisi saatava ensin hyväksymään yksityissopimukset. Mutta sellaisesta ei luonnollisesti tässä tapauksessa tullut mitään.

Kokouksessa elokuun 26 päivänä puheenjohtaja J. Järvinen selosti neuvottelujen tuloksia, mistä oli mestarien kanssa päästy sovintoon ja mitkä kohdat olivat jääneet ratkaisematta, ja sanoi sovittelijain tulleen siihen mielipiteeseen, että sopimuksessa olevat riitakohdat ovat ratkaistavat sovinto-oikeudessa. Samassa kokouksessa esitettiin Puutyöntekijäin liittotoimikunnan kirje, jossa se ilmoitti kannattavansa yksityissopimuksen ja hinnoittelun laatimista sovinto-oikeudessa. Useammat läsnäolevista kannattivat asian sovinto-oikeudessa ratkaisemista, mutta vähemmistö vastusti sovinto-oikeutta tässä asiassa.

Sovinto-oikeuden jäseniksi valittiin: J. Järvinen M. Haikarainen, N. Palonen, H. Moisio ja varalle V. Viitanen, S. Hellsten, A. Aalto ja V. Vellamo.

Sovinto-oikeudessa osaston asianajajaksi valittiin Aatu Halme.

Sovinto-oikeudelle päätettiin tarjota sopimusta ja hinnoitteluehdotusta alkuperäisessä muodossa.

Elokuun 29 päivänä kirjoittivat edelläesitetyn yleissopimuksen alle seuraavat järjestöjen edustajat:

Helsingin rakennustyönantajien järjestöjen valitseman komitean puolesta valtuuttamina:

Nest. L. Eskola. M. Oksanen.

Helsingin Rakennusmestariklubin puolesta:

Oskari Ahde, puheenjohtaja.

Suomen Asfaltti- ja Sementtityönantajaliitto:

Aleks. Pelander.

Helsingin T. Y. Rappariammattiosaston puolesta:

F. Vilén. Petter Lindfors.

Helsingin sementtityöntekijäin ammattiosaston puolesta:

K. Heinonen.

Suomen Muurarien liiton Helsingin osasto n:o 1:den
puolesta:

A. E. Jokinen. Emil Leino.

Helsingin Työväenyhdistyksen Uunintekijäin ammattiosaston
puolesta:

A. Peltonen. Otto Partio.

Suomen puutyöntekijäin liiton H:gin kirvesmiesten
ammattiosaston puolesta:

J. Järvinen. N. Palonen. M. Haikarainen.

S. Tehdas- ja sekatyöväenliiton Helsingin asfalttityöntekijäin
amm. osaston n:o 70 puolesta:

K. Heinonen. K. Lähde.

S. Tehdas- ja sekatyöväen liiton Helsingin osasto n:o 16
puolesta:

Artt. A. Aalto. N. Kiiskinen.

S. Tehdas- ja sekatyöväen liiton Helsingin Tiilenkantajain
ammattiosaston puolesta:

A. R. Lehto.

S. Tehdas- ja sekatyöväen (Helsingin ulkotyöläisnais)-
liiton osasto n:o 4:

Ida Laine. Hilma Niemi.

H:gin Työväenyhdistyksen Ajuriammattiosasto.

Abel Tolonen. K. Mieho.

1. Kaikkiaan valittiin kuusi eri sovintolautakuntaa, joista yksi laati työehto- ja palkkasopimuksen ajureita, tiilenkantajia, sekatyöntekijöitä ja ulkotyöläisnaisia varten, toinen laati muurarien, kolmas kirvesmiesten, neljäs uuniseppäin, viides asfalttityömiesten ja kuudes maalarien työsopimuksen.

2. Kuhunkin sovintolautakuntaan valitsivat kaikki työnantajajärjestöt yhteisesti 4 jäsentä puolestaan ja asianomaiset työväenammattiosastot niinkään 4 jäsentä puolestaan. Vastapuolelle oli kirjallinen ilmoitus valinnasta tehtävä viimeistään elokuun 31 p:ksi.

3. Valitut sovintolautakuntain jäsenet kokoontuivat syyskuun 1 p. klo 6 i.p. Kalevan hotelliin valitsemaan yhteisen puhemiehistön kaikkia sovintolautakuntia varten. Puhemiehistöön kuuluu 3 puolueetonta jäsentä; ellei näiden valinnassa olisi päästy yksimielisyyteen, olisi tullut kääntyä Helsingin maistraatin puoleen pyynnöllä, että se määräisi saman kuun 15 päivään mennessä tarvittavat puhemiehet.

4. Sen jälkeen kun puhemiehistö oli saatu, oli määrättävä milloin ja missä kukin sovintolautakunta kokoontuu istuntoon, jossa kaikkien puhemiesten tulee olla läsnä yhden heistä puhetta johtaessa ja jossa riitapuolet asiamiehensä kautta tuli olla saapuvilla; puhemiesten tuli huolehtia, että asiat saatiin mahdollisimman pian ratkaistuksi.

5. Sovintolautakunta laati ja vahvisti käytäntöön työehto- ja palkkasopimukset kirjallisessa laillisessa muodossa, ottaen siihen ne määräykset 2 p:nä heinäkuuta 1910 tehdystä sopimuksesta kuin tällaiseen sopimukseen tavallisesti kuuluu ja yleissopimus edellytti. Näin saadun sopimuksen allekirjoitti sovintolautakunnan puolesta puhemiehistö ja asianomaisten työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen puolesta heidän valtuuttamansa.

Sovintolautakuntain jäsenten palkat maksoi riitapuolet kumpikin erikseen, puhemiesten palkan maksoivat työnantaja- ja työntekijäjärjestöt yhdessä tasan.

Sovinto-oikeudet alkoivat samalla toimintansa sitten kun

oli valittu puhemiehistöön prof. K. J. Ståhlberg, senaattori K. Castrén ja lak. kand. H. Ritavuori.

Maalarien sovinto-oikeus oli ensimmäinen. Ensimmäinen istunto oli 14 p:nä syysk. ja työsopimus allekirjoitettiin syysk. 24 p:nä. Urakkatariffi valmistui lopullisesti 6 p:nä lokakuuta.

Muurarien sovinto-oikeus aloitti työnsä 4 p:nä lokak. ja päättyi 9 istunnon jälkeen 6 p:nä marraskuuta.

Kirvesmiesten sovinto-oikeus aloitti työnsä marraskuulla ja sopimus allekirjoitettiin 16 p:nä jouluk.

Se sopimus sisälsi seuraavaa:

»Työsopimus

Helsingin rakennustyönantajain ja rakennuspuutyöntekijäin välillä.

1 §.

Tämän sopimuksen allekirjoittaneet järjestöt ja niiden jäsenet sitoutuvat rakennuspuutyönammatin alalla Helsingissä sekä sen ympäristössä Malmin ja Huopalahden asemia myöten ja Brändön saarella ynnä muussa läheisessä saaristossa noudattamaan tätä sopimusta sekä niitä muita määräyksiä, jotka sisältyvät 2 päivänä Heinäkuuta 1910 tehtyyn »Sopimukseen työolojen järjestämiseksi Helsingin rakennusteollisuudessa».

2 §.

Pisin työaika on viitenä viikon työpäivänä 9 tuntia sekä lauantaina ja juhla-aattona 6 ¹/₂ tuntia.

Ylityöstä ja pyhätyöstä säädetään 5 §:ssä.

3 §.

Rakennuspuutyöntekijälle, joka todistettavasti on kolme vuotta tehnyt puutyötä, maksetaan alimpana tuntipalkkana 65 penniä tunnilta paitsi telineistöissä, joissa alin tuntipalkka on 60 penniä.

Rakennuspuutyöntekijän, jonka työkyky vanhuuden takia tai muusta syystä on suuremmassa määrässä vähentynyt, on sallittu työnantajan kanssa sopia alemmasta tuntipalkasta, kuitenkin, jos hän kuuluu tämän sopimuksen allekirjoittaneeseen työväenjärjestöön, ainoastaan sen suostumuksella.

4 §.

Urakkatyöstä suoritetaan oheenliitetyn urakkatariffin mukainen maksu. Sellaisissa urakatöissä, joissa ei voida tariffia sovellet-

taa, sovittakoon työn hinnasta ennen työn alkamista ja olkoon vähintään alin tuntipalkka taattu.

Työnantajan on toimitettava kaikki työaineet siihen rakennuksen kerrokseen ja siihen pääkäytävän rappuosastoon, jossa työntekijä työskentelee.

5 §.

Milloin ylityötä tai pyhätystä tehdään maksetaan korotusta ylityöstä 50 % ja pyhätyöstä 100 % sovitusta tuntipalkasta sekä urakkatyössä vähintään alimmasta tuntipalkasta.

Ylityöksi katsotaan se työ, joka tehdään ennen tai jälkeen käytännössä olevan tavallisen työajan, sekä pyhätyöksi työ, joka tehdään lauvantaista tai juhlapäivän aatosta klo 6 illalla seuraavan arkipäivän aamuun klo 6.

6 §.

Jos urakkatyötä tehtäessä työntekijän täytyy odottaa työaineita, on työnantajan joko kohta maksettava lopputili taikka annettava työtä tuntipalkalla tai maksettava odotusajalta sellainen palkka, kuin hänellä viimeksi samalla työmaalla on tuntipalkalla ollut. Jos työtä tuntipalkalla ei ole tehty, maksettakoon odotusajalta alimman tuntipalkan mukaan.

Telinetöistä on kuitenkin sovittava erittäin.

7 §.

Viikolla ansaittu työpalkka maksetaan kerran viikossa, mieluiten viikon viimeisenä työpäivänä.

Ylijäämä urakkamäärästä maksetaan työn valmistuttua ellei toisin ole sovittu.

8 §.

Uutisrakennuksella varustettakoon, jos ilman suurta hankaluutta mahdollista on, työntekijäin ruokailua ja vaatteiden säilyttämistä varten tarkoituksenmukainen suoja.

9 §.

Väkijuomain kuljetus ja päihtyneenä esiintyminen työpaikalla on ankarasti kielletty. Työnjohtaja saakoon heti työstä erottaa sen, joka tätä vastaan rikkoo.

10 §.

Tähän sopimukseen osallisella työntekijäin järjestöllä on oikeus työpaikalle työhön otettujen työmiesten joukosta valita luottamusmiehensä järjestön oikeuksia ja velvollisuuksia valvo-

maan. Työntekijät velvoitetaan ilmoittamaan työnjohtajalle kuka heistä on luottamusmies. Luottamusmiehellä ei ole, enempää kuin toisillakaan järjestöjen jäsenillä, oikeutta pakottaa ketään erotettavaksi työstä järjestöihin kuulumattomuutensa tai mielipiteittensä tähden. Samoin työnteettäjällä ei ole oikeutta erottaa työstä ketään työntekijää järjestöihin kuulumisensa, edustajana olemisensa tai mielipiteittensä tähden.

Tämän sopimuksen noudattamista koskevissa asioissa älköön myöskään sopimuksen allekirjoittaneen järjestön valtuutettua asia-miestä kiellettäkö ennen työn alkua ja sen lopetettua tai ruokailu-aikana käymästä työpaikalla tehtyensä työnjohtajalle siitä ilmoituksen.

11 §.

Jos syntyy riita tämän sopimuksen tulkitsemisesta tai rikkomisesta eivätkä asianosaiset muuten sovi, on asia jätettävä sovinto-oikeuden ratkaistavaksi, johon kutakin asiaa varten erikseen toiselta puolen se sopimuksen allekirjoittanut työntekijäin järjestö, jota tai jonka jäsentä riita koskee, valitsee kaksi jäsentä ja toiselta puolen se sopimuksen allekirjoittanut työnantajain järjestö, jota tai jonka jäsentä riita koskee, tai se järjestöön kuulumaton, sopimuksen allekirjoittanut työnantaja, jota riita koskee, niinkään kaksi jäsentä. Nämä neljä valitsevat viidennen puolueettoman ja lakia tuntevan henkilön puheenjohtajaksi. Jos sovinto-oikeuden jäseniä ei valita 10 vuorokauden kuluessa siitä, kun vaatimus sovinto-oikeuden asettamisesta tehtiin, tai jos sovinto-oikeuden jäsenet eivät sovi puheenjohtajasta, pyydetäköön Helsingin kaupungin maistraattia määräämään ne.

Jos vastaava puoli ei saavu sovinto-oikeuteen, saatuaan kutsumuksen 7 päivää ennen, niin on sovinto-oikeudella oikeus ratkaista asia häntä kuulematta. Sovinto-oikeuden päätökseen, jonka tulee sisältää myöskin määräys oikeuskustannuksista ja niiden suorittamisesta, on molempain asianosaisten tyydyttävä, mutta periaatteellisia työkysymyksiä koskevissa asioissa saa sovinto-oikeuden päätöksestä kuitenkin vedota Helsingin rakennusteollisuutta varten asetettuun yhteiseen sovinto-oikeuteen.

12 §.

Tämä sopimus, jota on tehty kaksi yhtäpitävää kappaletta, astuu voimaan heti sen allekirjoitettua ja on voimassa 30 päivään Huhtikuuta 1912 sekä siitä edelleen vuoden kerrallaan, jollei sitä jommalta kummalta puolen irtisanota viimeistään kolmea kuukautta ennen sen päättymistä.

Irtisanojan puolelta on irtisanomisen yhteydessä annettava vastapuolelle uusi työsopimusehdotus, jonka pohjalla neuvottelut aloitettakoon. Jos ne eivät johda tulokseen, asetettakoon viimeis-

tään 30 päivänä irtisanomisen jälkeen uudesta sopimuksesta ratkaisevalla vallalla päättämään sovinto-lautakunta, johon tämän sopimuksen allekirjoittaneiden työväen järjestöjen jäsenet yhteisessä kokouksessa valitsevat neljä jäsentä ja allekirjoittaneiden työnantajain järjestöjen jäsenet ja yksityiset työnantajat niinkään yhteisessä kokouksessa valitsevat neljä jäsentä ja nämä yhteisesti puheenjohtajan. Jos jäseniä sovinto-lautakuntaan ei valita taikka jos valitut eivät sovi puheenjohtajasta, pyydetäköön Helsingin kaupungin maistraattia määräämään ne.

Ellei uutta sopimusta ole syntynyt Huhtikuun kuluessa, jatkukoon työ vanhan sopimuksen mukaan kunnes uusi astuu voimaan.

Tämän pykälän 2 ja 3 mom. ovat noudatettavina niin kauan kuin edellä mainittu yleissopimus on voimassa.

Helsingissä, 16 päivänä Joulukuuta 1910.

Suomen Rakennusmestariiliiton Helsingin osasto, Svenska Byggmästareföreningen i Finland ja Suomen puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosasto n:o 2.

Niiden valitseman sovintolautakunnan puolesta:

Kaarlo Castrén.

K. J. Ståhlberg.

Heikki Ritavuori.

Suomen Rakennusmestariiliiton Helsingin osaston ja Svenska Byggmästareföreningen i Finland

puolesta:

K. A. Himanka.

Suomen Puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosaston n:o 2

puolesta:

A. Halme.

**Urakatöiden hinnoittelu, kuuluva Helsingin rakennus-
työnantajain ja rakennuspuutyöntekijäin välillä 16 p:nä
Joulukuuta 1910 tehtyyn työsopimukseen.**

Puurakennuksen seinähakkaus.

- 1) Uusista hirsistä, joista pinnat on poistettu, Smk.
varausten ja vaarnojen kanssa, molemmin
puolin puhtaaksi veistettyinä —: 35 pituus m
- 2) Alusparrusta kivijalan päälle —: 50 » »

- 3) Juurikuivista hirsistä, joista pinnat tulevat poisveistettäväksi, lisätään maksoa . . . —: 05 pituus m
- 4) Kara välikö- ja palomuuriaukkoihin, tehtynä rimasta, lankkuun naulattuina . . . —: 35 » »
- 5) Jos kara tehdään tukista tai piirusta, maksetaan eri sopimuksen mukaan . . . —: 30 » »
- 6) Vuoliaiset, suoristettuina vaihteineen . . . —: 30 » »
- 7) Jos rakennukseen on muurattu alikerros ja toinen kerros tehdään puusta, maksetaan lisäystä edellisiin hintoihin . . . —: 03 » »

Seinän mittausta käsittää ikkuna- ja oviaukot umpeenmitattuina. Palomuri- ja välikö-aukkoja ei mitata, vaan niiden karat mitataan; ikkuna ja oviaukkokaroja ei mitata.

Kivirakennuksen vuoliaiset.

- 8) Vuoliaiset, suoristettuina, päät tervattuina, paperoituina, ankuroituina ja paikoilleen asetettuina vaihteineen . . . —: 30 pituus m
- 9) Vanhoista hirsistä korotusta . . . —: 05 » »
- 10) Vuoliaisten vahvistaminen lankulla, kiilan kanssa . . . —: 60 sivu
- 11) Vuoliaisten vahvistaminen ristikolla . . . —: 25 kpl.
- 12) Vuoliaisten vahvistaminen puoliristikolla . . . —: 13 »

Välipohjan sahaus.

- 13) Sahaus, rimat paikoilleen naulattuina . . . —: 20 m²

Betonipohjain laudoitus.

- 14) Laudoitus, lankain kanssa . . . —: 25 »
- 15) Sama työ rautabetonia varten, eri sopimuksen mukaan.

Lattian korokkeet.

- 16) Sahatuista aineista puuvuoliaisille . . . —: 12 pituus m
- 17) Sahatuista aineista rautavuoliaisille . . . —: 15 » »
- 18) Veistetyistä aineista puuvuoliaisille . . . —: 15 » »
- 19) Veistetyistä aineista rautavuoliaisille . . . —: 17 » »

Kattotuolit.

- 20) Suorista kattotuoleista . . . —: 30 » ' »
- 21) Taitekattotuoleista siltä puolelta kattoa, missä taite on . . . —: 35 » »
- 22) Tornit eri sopimuksen mukaan.

Vesikaton laudoitus.

- 23) Laudoitus peltien alle, räystäät, kulmat (giirit)
ja savupiippujen ympäristöt umpeen lau-
doitettuina —: 20 m²
- 24) Sama työ pahvikaton alle —: 22 »
- 25) Kattoikkunat eri sopimuksen mukaan.

Välikaton laudoitus.

- 26) Laudoitus rappauksen alle, rikotuista laudoista —: 25 m²
- 27) Sama työ paneelilaudoista —: 30 »
- 28) Puhdistetuista tai täytettä kantavista välika-
toista eri sopimuksen mukaan.

Kokoliittikatot.

- 29) Levyjen naulaus, alusrimojen lyönti siihen
luettuna —: 25 m²

Väliseinät.

- 30) Kaksinkertaisista lankuista, aineet rikottuina,
ovikehykset paikoilleen kiinnitettynä . . . —: 90 m²
- 31) Lankku toisella ja lauta toisella puolella,
muuten samoin tehtynä kuin edellinen . . —: 80 »

Kun kehykset asetetaan paikoilleen, mitataan aukot umpeen.

Ovikehysten (karmien) kiinnitys.

- 32) Jos kehys on 2 neliömetriä tai sitä pienempi 1: — kpl.
- 33) Jos kehys on 2—3 neliömetriä 1: 10 »
- 34) Jos kehys on yli 3 neliömetriä, eri sopimuk-
sen mukaan.

Ikkunakehysten (karmien) kiinnitys.

- 35) Jos kehys on 2 neliömetriä tai sitä pienempi 1: 10 kpl.
- 36) Jos kehys on 2—3 neliömetriä 1: 50 »
- 37) Jos kehys on yli 3 neliömetriä, eri sopimuk-
sen mukaan.
- 38) Milloin ovi- tai ikkunakehysten kiinnittämi-
sessä (32—37) tarvitaan seinänhakkausta
tahi kehyksen veistämistä, maksetaan tästä
eri sopimuksen mukaan.

Lattiatyöt.

- 39) 1 1/2 tuuman lankuista, puhtaaksi höylättyinä,
reunalankkuineen —: 65 m²

- 40) 1 $\frac{1}{2}$ tuuman lankuista, höyläämättä . . . —: 40 m²
 41) 1 $\frac{1}{2}$ tuuman lankuista, ilman reunalankkua —: 30 »
 42) 1 $\frac{1}{2}$ tuuman lankuista, puhtaaksi höylättyinä,
 ilman reunalankkua . . . —: 55 »
 43) 2 tuuman lankuista korotusta . . . —: 05 »
 44) Lattian höyläys jälkityönä, kun lattia on ol-
 lut peittämättä . . . —: 50 »
 45) Sama työ, kun lattia on ollut peitettyinä . . —: 45 »

Jalkalistat.

- 46) Lattiaan naulattuina . . . —: 13 kulma
 47) Kiviseinään tapilla, naulattuina (propattuina) —: 18 »
 48) Jos jalkalistat ovat taivutettavat, eri sopi-
 muksen mukaan.
 49) Peitelautain jalkapaloista . . . —: 10 kpl.

Ovien ja ikkunain peitelaudat.

- 50) 5 tuuman tai sitä kaitaisemmista peitelau-
 doista, seinänpuoli höylättyinä kuperaksi . —: 30 sivu
 51) Ovissa, missä on kaksi kehystä päällekkäin —: 35 »
 52) Jos sama peitelauta peittää kaksi rinnakkain
 tai päällekkäin olevaa kehystä, maksetaan
 eri sopimuksen mukaan.
 53) 5 tuumaa leveämmistä peitelautoista, eri so-
 pimuksen mukaan.

Kattolistat.

- 54) Laudoista tehtyjen kattolistain kiinnittäminen —: 30 kulma

Ikkunapuitteet (pokat), sovitus ja solistaminen.

- 55) Sisään- ja ulosavattavissa ikkunoissa, molem-
 missa pitkät salparaudat (espagnioletit),
 ympärysmitta 3 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{1}{2}$ metriä . . . —: 75 kpl.
 56) Sama työ, jos ympärysmitta on 3 $\frac{1}{2}$ metriä
 tai sitä pienempi . . . —: 65 »
 57) Sisään- ja ulosavattavissa ikkunoissa, ulom-
 maisessa haat ja sisemmässä pitkät salpa-
 raudat, ympärysmitta 3 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{1}{2}$ metriä . —: 70 »
 58) Sama työ, kun ympärysmitta on 3 $\frac{1}{2}$ metriä
 tai sitä pienempi . . . —: 60 »
 59) Sisäänpäin avattavissa ikkunoissa, molem-
 missa pitkät salparaudat, ympärysmitta
 3 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{1}{2}$ metriä . . . —: 80 »
 60) Sama työ, kun ympärysmitta on 3 $\frac{1}{2}$ metriä
 tai sitä pienempi . . . —: 70 »

- 61) Saranoille asetettavasta yläikkunasta, sekä kaari- ja 2-tuumaa paksummista puitteista, on sovittava erikseen.
 62) Ikkunakehysten suoristamisesta, eri sopimuksen mukaan.

Ikkunan vesipenkit 2-kiven seinissä.

- 63) Valmiiksi höylätystä aineesta, 1½ metriä pitkissä vesipenkeissä kaksi ja sitä pitemmissä kolme pienaa sekä samassa suhteessa kiinnityslankoja, paikoilleen asettuina. 1: — pituus m
 64) Höyläämättömistä aineista, tehty samoin kuin edellinen 1: 50 » »
 65) Paksummissa seinissä ja väärissä osissa, 30 0/0 korotusta edellisiin hintoihin.
 66) Jos alikappaleen leveys on 20 senttimetriä tai siitä alle —: 60 » »

Ovien sovitus.

- 67) Luukut hakojen tai linkkujen kanssa . . . —: 75 kpl.
 68) Konttorien ovet hakojen tai linkkujen kanssa —: 75 »
 69) Konttorien ovet päälleasetettavien lukkojen kanssa 1: — »
 70) Väliovet sisäänlaskettavien lukkojen kanssa 1: 50 »
 71) Väliovet päälleasetettavien lukkojen kanssa 1: 25 »
 72) Pariovet lyöntilistojen ja reunasalpojen (rekelien) kanssa 1: 50 »
 73) 2.4 metriä korkeammista, kaksiapäin aukeavista, työntö- sekä kolmiosaisista ovista, eri sopimuksen mukaan.
 74) Ovien kehysten suoristamisesta, eri sopimuksen mukaan.
 75) Painakkeiden, avaimien ja avainkilpien sovitus —: 50 »
 76) Kirjelaatikkokilven paikoilleen asettaminen —: 75 »
 77) Amerikkalaisen lukon paikoilleen asettaminen 1: — »
 78) Ovikellon paikoilleen asettaminen —: 35 »

Keittiöiden sisustus.

Pesupöydät.

- 79) Kehyksillä ja täytteillä, pohjalla ja välihyllyllä sekä kahdella ovella varustetut . . . 9: — kpl.
 80) Samoin kuin edellinen (79), mutta yksiovinen 7: — »
 81) Muuten tehty kuin edelliset, mutta ilman pohjaa ja välihyllyä, kaksiovinen . . . 8: — »

- 82) Tehty kuin edellinen (81), mutta yksiovinen 6: — »
 83) Paneelilaudoista, ovet kehyksillä ja täytteillä, 7: — »
 välihyllyllä ja kahdella ovella varustetut . 6: — »
 84) Tehty kuin edellinen (83), mutta yksiovinen
 85) Paneelilaudoista, kaksiovinen (myöskin ovet 5: 50 »
 paneelilaudoista), välihyllä, ilman pohjaa 5: — »
 86) Tehty kuin edellinen (85), mutta yksiovinen
 87) Jos ovet ovat valmiit, eri sopimuksen mu-
 kaan.

Ruokakonttorit.

- 88) Tehdään eri sopimuksen mukaan.

Astiahyllyt.

- 89) Höylätystä tavarasta, rimakannattajilla, kaksi 3: — kpl.
 hylläinen

Puulaatikot.

- 90) Paneelilaudoista, kansi reunalautojen kanssa, 6: 50 »
 urnatut tolpat, laatikon pituus noin 1.2
 metriä
 91) Tehty samoin kuin edellinen (90), mutta 5: 50 »
 kansi ilman reunalautoja

Erinäisiä töitä.

Ikkunain ja ovien väliaikaisesti peittäminen ja asettaminen.

- 92) Ikkunain peittäminen yksinkertaisella laudoit- 1: — kpl.
 uksella
 93) Ovien paikoilleen asettaminen, saranoineen 1: 50 »
 ja pyöräpaineineen

Puukellarit.

- 94) Väliseinät, ovet ja lukkoraudat paikoilleen —: 35 m²
 asetettuina

Palopohjain laudoitus.

- 95) Laudoitus —: 15 »

Ullakkokonttorit.

- 96) Laudoista, ovet ja lukkoraudat paikoilleen —: 25 »
 asetettuina

Käsijohteet.

- 97) Tehdään eri sopimuksen mukaan.

Vaateripustimet.

- 98) Tehdään eri sopimuksen mukaan.

Sopimus tuli sovinto-oikeudessa maksamaan puheenjohtajille 626 mk. 67 p., jäsenille 144 mk., painokustannuksia 64 mk. Osasto päätti liitolta pyytää sovinto-oikeuden kuluihin 600 mk., jonka summan liitto myöskin maksoi.

Helsingin rakennustyöväen yhteisen luottamusmieskeskuskomitean perustaminen,

jonka palvelukseen otetaan vakinaisella kuukausipalkalla oleva sihteeri.

Osaston kokouksessa helmikuun 28 päivänä 1910 herätettiin taas kysymys rakennustyöväelle yhteisesti palkatun luottamusmiehen asettamisesta. Tätä mielipidettä kannatettiin ja päätettiin siitä lähettää toisille rakennustyöväen ammattiosastoille kirjelmä, jossa ehdotettiin valmisteleviin toimenpiteisiin ryhtymistä.

Maaliskuun 29 päivänä valittiin rakennustyöväen yhteisen komitean jäseniksi H. Moisio ja Helenius, joille evääksi lausuttiin, että luottamusmiehen toimi olisi mitä pikemmin julistettava haettavaksi. Palkka saisi olla enintään 150 mk. kuukaudelta. Varat sitä varten olisi koottava osastoilta suhteellisesti jäsenluvun mukaan.

Huhtikuun 25 päivänä tarkastettiin luottamusmiehen ohjeet ja hyväksyttiin, ne olivat seuraavat:

Helsingin rakennusteollisuusammattilaisten luottamusmies-toimikuntien »Keskustoimikunnan» toiminta-ohjeet.

1 §.

Keskustoimikunnan tarkoituksena on saada aikaan yhteistoiminta rakennusteollisuuden alalla työskentelevien ammattikuntien Luottamusmiesten ja mainitulla alalla työskentelevien työntekijäin keskuudessa.

2 §.

Toimikunnan muodostaa kaikki ne ammattikunnat, joiden L.-m. toimikunnat ovat siihen valinneet edustajansa ja hyväksyneet sen tarkoituksen.

3 §.

Kunkin ammattikunnan L.-m. toimikunnat valitsevat siihen kaksi jäsentä. Ammattikuntien pääluottamusmiehet ovat itseoikeutettuja ottamaan osaa sen kokouksiin ja päätöksiin.

4 §.

L.-m. toimikuntien kautta hankkii Toimikunta tietoja kaikista rakennusteollisuudenalaan kuuluvista asioista sekä valvoo, että kaikille työmaille valitaan tarpeellinen määrä luottamusmiehiä ja että ne täyttävät heille kuuluvat tehtävänsä kunnollisesti.

5 §.

Työmailla sattuvista eri ammattilaisten välillä pienemmistä erimielisyyksistä ja riitaisuuksista, jos ne ovat sellaisia, että niiden ammattikuntien L.-m. toimikunnat ei voi niitä ratkaista, tai muuten sovittaa ja jotka kumminkaan eivät ole sen arvoisia, että niitä voisi niiden ammattikuntien osastojen päätettäväksi jättää. Antakoon toimikunta niistä lopullisen lausuntonsa. Samoin meneteltäköön työnantajain ja työntekijäin välisissä saman luontoisissa asioissa.

6 §.

Toimikunnan ja L.-m. toimikuntien väliset asiat ja muut tiedonannot toimitetaan kirjeellisesti.

7 §.

Ammattikuntien pääluottamusmiesten nimet ja osoitteet merkittäköön tarkoin toimikunnan tilastokirjaan. Samoin pidettäköön tarkka tilasto kaikista toimikunnan jäsenistä.

8 §.

Jäsen, joka ilman pätevää syytä on kaksi kertaa peräkkäin pois kokouksesta, katsotaan eronneeksi ja on sen L.-m. toimikunnan, johon eronnut jäsen kuuluu, valittava toinen hänen tilalleen heti ilmoituksen saatuaan.

9 §.

Toimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja kirjurin, joiden molempien nimet ja osoitteet on ilmoitettava kullekin L.-m. toimikunnalle.

10 §.

Toimikunnalle tarvittavat pöytä- ja tilastokirjat, paperit y.m. tarvittavat välineet hankkii toimikuntaan kuuluvat ammattikunnat yhteisesti.

11 §.

Toimikunta kokoontuu kaksi kertaa kuukaudessa määräaikaan kokoukseen keskustelemaan ja päättämään sille kuuluvista asioista. Kokoontumisajastaan on toimikunta itse päätösvaltainen.

12 §.

Jos jonkun ammattikunnan puolesta tahdottaisiin kokousta jostakin syystä pidettäväksi ennen tavallista määräaika, niin on siitä tehtävä ilmoitus toimikunnan puheenjohtajalle, joka on siitä velvollinen ilmoittamaan muille toimikunnan jäsenille.

13 §.

Nämä »toiminta-ohjeet» astuvat voimaan heti, kun ne ovat saaneet asianmukaisen hyväksymisen ja vahvistuksen.»

Samassa kokouksessa komitean puolelta ilmoitettiin, ettei kukaan tunnettu kykenevämpi henkilö ole 150 mk. kuukausipalkalla tarjoutunut luottamusmieheksi ja ehdottivat, että palkka korotettaisiin 200 markaksi kuukaudelta. Mutta osastossa ei haluttu palkkaa korottaa. Ne, jotka olivat palkankorotuksen kannalla, eivät ottaneet äänestykseen osaa, joten korotuksen vastustajat voittivat.

Paikka julistettiin uudestaan haettavaksi, jolloin sitä haki muurari *Antti Pietarinen*, joka astui toimeensa 1 päivästä kesäkuuta 1910 ja oli siinä toimessa vuoden 1913 loppuun.

Rakennustyöväen osastot valitsivat rakennustyöväen luottamusmieskeskuskomitean jäseniksi: kirvesmiehet K. Vasaran, muurarit K. Virtalan, rapparit V. Markkasen, tiilenkantajat A. Lehdon, kipsityöntekijät S. Heinosen, ulkotyöläisnaiset Ida Hellstedt'in ja sekatyöntekijät K. Leivosen.

Tuloja tällä laitoksella mainitaan 1910 olleen 1,002 mk. 25 p. ja menoja 992 mk. 25 p., joten säästöä vuodelle 1911 oli 9 mk. 60 p.

Tämä laitos olikin erittäin tarpeellinen sen jälkeen kuin työehtosopimukset oli hyväksytty. Osaston kokouksissa usein tehtiin ilmoituksia milloin yleissopimusta oli rikottu, milloin taas kirvesmiesten palkkasopimusta.

Työehtosopimusten rikkomisien käsittelemistä varten oli sekä yleissopimuksen mukaan valittu sovinto-oikeus että

kunkin osaston yksityissopimuksen mukaan kutakin tapausta varten valittu sovinto-oikeus. Yleisessä sovinto-oikeudessa järjestyneitä työläisiä edustivat Tehdas- ja sekatyöväen liiton taloudenhoitaja K. Heinonen ja kirvesmies M. Paasivuori. Rakennusmestareita edustivat herrat M. E. Udd ja N. Eskola.

Kirvesmiesten osasto valitsi sopimusrikoksia tarkastamaan jäsenensä J. Järvisen ja varalta H. Moisio.

Osastollamme oli v. 1910 56 luottamusmiestä, 62 eri rakennuksella, jotka toimivat vilkkaasti ja pitivät vähintään 2 kokousta kuukaudessa. Näissä kokouksissa keskusteltiin työoloja koskevia asioita ja tehtiin toisinaan osastolle ehdotuksia toimenpiteisiin ryhtymisestä epäkohtain poistamiseksi. Seuraavana vuonna oli osastolla luottamusmiehiä 70, jotka toimivat 84 eri rakennuksella.

Sovinto-oikeuden päätöksiä v. 1911.

Työehtosopimusrikoksia v. 1911 kuluessa käsitteli 2 erikoissopimuksen mukaan valittua sovinto-oikeutta, joista toisesta vedottiin yleissopimuksen mukaan valittuun sovinto-oikeuteen. Toinen oli rakennusmestari Taurialaa vastaan ja toinen Multasta vastaan. Asiain laatu ja päätökset selviävät paraiten seuraavista asiakirjoista:

»Vuonna 1911 Kesäkuun 8 ja 13 päivänä koontui Helsingissä alempana mainittavaa asiaa käsittelemään Sovinto-oikeus, johon oli valittu jäseniksi Suomen puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosaston puolesta Kirvesmiehet Vilho Viitanen ja Juuso Suominen sekä Suomen rakennusmestariliiton Helsingin osaston puolesta Rakennusmestarit Otto Tammivaara ja Akseli Valdemar Malmi ja johon mainitut jäsenet sitten pitämässään kokouksessa olivat valinneet puheenjohtajaksi professori Kaarlo Juho Ståhlbergin.

Sovinto-oikeuden eteen tuli kirjallisesti valtuutettuina asiamiehinä Kirvesmiesten Juho Oskar Salon, Oskar Nojosen, Heikki Romppaisen, J. A. Johansonin ja F. N. Salmisen puolesta sekä myöskin Suomen puutyöntekijäin liiton Helsingin Kirvesmiesten ammattiosaston puolesta Kirvesmies A. Halme ja Suomen rakennusmestariliiton Helsingin osaston puolesta Ra-

kennusmestari K. A. Himanka sekä itse puolestansa Rakennumestari Kaarlo Tauriala. Sitten esitettiin 12 päivänä Toukokuuta 1911 päivätty kirjelmä, jossa sanottu ammattiosasto, mainiten, että Rakennusmestari Taurialan uutisrakennuksella Tarkkampujankatu N:o 10 eräille kirvesmiehille ei ollut suostuttu maksamaan enempää kuin 60 penniä tunnilta sellaisesta työstä, joka ei ollut telinetyötä ja josta siis 16 päivänä Joulukuuta 1910 tehdyn työsopimuksen mukaan olisi ollut maksettava vähintään 65 penniä tunnilta, kehotti Suomen rakennusmestariliiton Helsingin osastoa valitsemaan puolestaan jäseniä Sovinto-oikeuteen riidan ratkaisemista varten. Tämän johdosta ja kun ei puheenalaista erimielisyyttä muuten saatu sovituksi, oli mainitun työsopimuksen 11 §:n mukaisesti asetettu tämä Sovinto-oikeus ja asianomaiset kirjallisesti ilmoittaneet asian sen käsiteltäväksi.

Asiamies Halme esiintoi päämiestensä puolesta, että Rakennusmestari Taurialan yllämainitulla työmaalla oli teetetty betoniperusmuurin laudoitustyötä 60 pennillä tunnilta, vaikka voimassaolevan työsopimuksen mukaan alimpana tuntipalkkana on 65 penniä tunnilta, paitsi telinetöissä, joissa alin tuntipalkka on 60 penniä. Puheenalaista työtä, joka muuten oli tarkkaan mittojen mukaan tehtäväkin, ei voitu pitää telinetyönä, koska sellaista oli ainoastaan niiden telineiden tekeminen, joiden päältä rakennustyötä tehdään. Asiamies vaati sentähden Rakennusmestari Taurialan velvoitettavaksi maksamaan 5 pennin lisäpalkkion tunnilta. Rakennusmestari Taurialan Sovinto-oikeudessa ilmoittaman tuntimäärän mukaan, Kirvesmies Salolle 252:ltä, Nojoselle 200 1/2:ltä, Romppaiselle 45:ltä, Johansonille 51 1/2:ltä ja Salmiselle 149 tunnilta. Edustamansa järjestön puolesta Asiamies edelleen vaati sen ja Suomen rakennusmestariliiton Helsingin osaston välisen erimielisyyden ratkaistavaksi siten, että senlaatuista työtä, kuin nyt on puheena, ei ole pidettävä telinetyönä eikä 60 pennin alinta tuntipalkkaa siihen sovellettavana, jonka ohessa Sovinto-oikeuden kustannukset sekä kirvesmiesten ammattiosaston kustannukset kokousilmoituksesta 5 ja apulaisen palkkauksesta 10 eli yhteensä 15 markkaa olisivat vastapuolen suoritettavat. Jos asian ratkaisu kävisi vastoin Asiamiehen nyt esittämää vaatimusta, pidätti hän päämiehilleen oikeuden vedota siitä Helsingin rakennusteollisuutta varten asetettuun yhteiseen Sovinto-oikeuteen.

Rakennusmestari Tauriala, joka suostui asiassa vastaamaan ilman erityistä haastetta, vastusti tehtyjä vaatimuksia sekä lisäpalkkaan ja kuluihin että työsopimuksen tulkintaan nähden. Betoniperusmuurin laudoitus, jolloin lautoja naulataan yhteen ja ne sitten asetetaan laidaksi paikoilleen täytettävää, perusmuuriksi muodostettavaa betoniainetta vastaan, mistä ne sitten poistetaan, oli jos mikään pidettävä telinetyönä, semminkin kun se oli vieläkin yksinkertaisempaa ja halpa-arvoisempaa työtä kuin varsi-

naisten rakennustelineiden tekeminen. Telineitä olivat juuri tällaiset alustavat työt, korokkeiden, permantojen y.m. pysyvien töiden vastakohtana.

Suomen rakennusmestariliiton Helsingin osaston puolesta Asiamies Himanka yhtyi kaikin puolin siihen, mitä rakennusmestari Tauriala oli lausunut. Suomen rakennusmestariliiton Helsingin osasto oli viime Tammikuun 12 päivänä määritellyt kantansa siten, että rakennuksella on telinetyöksi luettava yleensä kaikki ne kirvesmiehentyöt, joita suoritetaan väliaikaista tarvetta varten ja jotka puuosat joko työn kestäessä taikka rakennuksen valmistuttua tulevat poisrevityiksi. Myöskin betonilaudoitus, lauta-aita rakennuspaikan ympärillä, työkalusäiliöt ja konttorit siellä ovat sentähden ja koska ne tekotavaltaan ovat sellaisia, etteivät kysy ammattitaitoa, pidettävät tuntipalkkaankin nähden telineinä. Ainoastaan puhtaasta ammattityöstä oli 65 penniä pidettävä alimpana tuntipalkkana. Asiamies vaati työ sopimuksen täten tulkittavaksi, sovinto-oikeuskustannukset vastapuolen suoritettavaksi sekä korvausta Suomen rakennusmestariliiton Helsingin osaston tätä Sovinto-oikeutta varten pitämästä kokouksesta 35 markkaa.

Sittenkuin molempain järjestöjen asiamiehet olivat ilmoittaneet, että järjestöt ensi sijassa vastaavat tämän Sovinto-oikeuden kustannuksista myöskin yksityisten asianosaisten puolesta, poistuivat asiamiehet ja Sovinto-oikeudessa tehtiin, asiasta neuvoteltua, sekä julistettiin seuraava

Päätös:

Tämän asian on Sovinto-oikeus tutkinut ja katsoo, että telineinä Helsingin rakennustyönantajain ja rakennuspuutyöntekijäin välillä 16 päivänä Joulukuuta 1910 tehdyn sopimuksen mukaan ei voida pitää kaikkea halvempiarvoista alustavaa kirvesmiehen työtä rakennuksella, mutta ei myöskään ainoastaan niiden varsinaisten rakennustelineiden tekemistä, joiden päällä työskennellään, vaan telinetyönä on pidettävä yleensä sellaista kirvesmiehen puutyötä, kun tehdään väliaikaisia, rakennusaikana rakennustyötä varten käytettäviä ja sitten poistettavia laitteita, joilla työskennellään tai kuljetaan taikka joiden päälle tai nojaan jotakin asetetaan ja joiden tekemiseen ei vaadita suurempaa ammattitaitoa kuin varsinaisten rakennustelineiden tekemiseenkään. Tähän ei siis voida lukea sellaisia töitä kuin lauta-aidan taikka väliaikasten konttorien ja työkalusuojoin tekemistä rakennuspaikalle, vaan kyllä sellaisia kuin betoniperusmuurinlaidoitus, jota Ruotsissakin (kuten näkyy esim. eräästä Malmön rakennustyösopimuksesta vuodelta 1906) pidetään kaavatelineinä (formställningar) ja niiden tekemistä telinetyönä (ställningsarbete). Ratkaisten täten Suomen puutyöntekijäin liiton Helsingin kirves-

miesten ammattiosaston ja Suomen rakennusmestariiliiton Helsingin osaston välisen erimielisyyden edellämainitun työsopimuksen tulkitsemista, Sovinto-oikeus ei ole voinut velvoittaa Rakennusmestari Taurialaa suorittamaan häneltä vaadittua lisäpalkkaa betoniperusmuurin laudoituksesta. Koska edellämainittu asia siten on päättynyt asianosaisille osaksi myöten osaksi vastaan, kuitataan kulut asianosaisten kesken, tehdyt korvausvaatimukset hyljätään ja Sovinto-oikeuden kustannukset, joita, kun järjestöjen valitsemat Sovinto-oikeuden jäsenet ovat ilmoittaneet, etteivät vaadi Sovinto-oikeuden päätöstä palkkioistansa, on puheenjohtajalle tästä toimesta ynnä päätöksen laatimisesta ja asianosaisille toimittamisesta tulevat 225 markkaa, ovat Suomen puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosaston ja Suomen rakennusmestariiliiton Helsingin osaston, puoleksi kummankin, suoritettavat.

Mitä vihdoin tulee siihen, että on vaadittu oikeutta vedota tästä päätöksestä Helsingin rakennusteollisuutta varten asetettuun yhteiseen Sovinto-oikeuteen, niin se vaatimus ei aiheuta mitään päätöstä tämän Sovinto-oikeuden puolesta, koska mainitun yleisen Sovinto-oikeuden on harkittava, onko esillä oleva asia senlaatuinen, että se voidaan ottaa siinä käsiteltäväksi.

Sovinto-oikeuden puolesta

K. J. Ståhlberg.»

Tästä päätöksestä vedottiin yleissopimuksen mukaan valittuun sovinto-oikeuteen, joka asiaa ei ottanut asiallisesti käsitelläkseen, vaan katsoi, ettei riitä koskenut sellaisia periaatteellisia työkysymyksiä, josta yleissopimuksen mukaan valittu sovinto-oikeus voisi päättää. Asiata kuitenkin jos-sain muodossa käsiteltiin ja antoi sovinto-oikeus asiasta seuraavan päätöksen:

»Vuonna 1911 marraskuun 9 ja 13 päivänä koontui Helsingissä alempana mainittavaa asiaa käsittelemään Sovinto-oikeus, valittu 2 päivänä heinäkuuta 1910 työolojen järjestämiseksi Helsingin rakennusteollisuudessa tehdyn sopimuksen 7 §:n mukaisesti. Ollen oikeuden jäsenenä Suomen rakennusmestariiliiton Helsingin osaston puolesta, edellisenä päivänä Rakennusmestari N. L. Eskola ja Maalari-mestari F. Mäkinen sekä jälkimäisenä päivänä Rakennusmestarit Eskola ja M. Edwin Udd, Helsingin rakennustyöväen järjestöjen puolesta kansanedustaja Matti Paasivuori ja taloudenhoitaja K. Heinonen

kuin myös puheenjohtajana edellämainittujen jäsenten yhteisesti valitsemana entinen senaattori Otto Stenroth.

Sovinto-oikeuden eteen tuli kirjallisesti valtuutettuina asiamiehinä Suomen Puutyöntekijäin liiton Helsingin Kirvesmiesten ammattiosaston N:o 2 puolesta Kirvesmies J. Järvinen sekä Suomen Rakennusmestariiliiton Helsingin osaston puolesta rakennusmestari K. A. Himanka. Sitten esitettiin mainitun ammattiosaston 12 päivänä heinäkuuta 1911 päivätty kirjelmä, jossa ammattiosasto rakennusmestariiliiton Helsingin osastolle ilmoittaa tyytymättömyytensä siihen viimekuluneen kesäkuun 13 päivänä annettuun sovinto-oikeuden päätökseen, jolla ratkaistiin ammattiosaston ja rakennusmestariiliiton Helsingin osaston välinen riita, koskeva erinäisiä töitä rakennusmestari Kaarlo Taurialan uutisrakennuksella Tarkkampujakatu N:o 10, vaatiin ammattiosasto kirjelmässään asian jättämistä tarkastettavaksi Helsingin rakennusteollisuudessa voimassaolevan yleissopimuksen 7 §:ssä mainitulle yhteiselle sovinto-oikeudelle.

Tämän luettua esitti asiamies Järvinen kirjallisen lausunnon, joka tähän jäljennettynä kuului seuraavaisesti:

»Helsingin rakennustyöväen ja työnantajain yhteiselle
Sovinto-oikeudelle.

Sitten kun Suomen Puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosastolle oli ilmoitettu, että rakennusmestari Kaarlo Taurialan johtamalla uutisrakennuksella Tarkkampujankadun varrella N:o 10, tässä kaupungissa, oli rikottu Helsingin rakennustyönantajain ja rakennuspuutyöntekijäin välillä joulukuun 16 p:nä 1910 tehtyä ja silloin allekirjoitettuna voimaan astunutta Työsopimusta siten, että oli maksettu perusmuurin laudoitustyöstä (betoniformuista), joka työ ei ole telinetyötä kirvesmies Oskari Salolle y.m. 60 penniä tunnilta, vaikka Työsopimuksen 3 §:län mukaan olisi siitä työstä ollut maksettava vähintään 65 penniä tunnilta, haastoi Suomen Puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosasto asianomaisten työntekijäin esityksestä, mainitun työsopimuksen 11 §:län nojalla sopimuksen rikojan Sovinto-oikeuteen, jossa Sovinto-oikeudessa vaadittiin rakennusmestari Taurialalta korvausta niille kirvesmiehille, jotka olivat tehneet jo mainittua työtä pienemmällä palkalla kun työsopimus alimmaksi tuntipalkaksi sellaisissa töissä määrää.

Sovinto-oikeus kokoontui tätä asiaa käsittelemään viime kesäkuun 8 ja 13 päivinä ja teki se siitä seuraavan päätöksen:

Kun ammattiosasto ei voinut hyväksyä tehtyä päätöstä, sillä olihan päätös meidän mielestämme vastoin työsopimuksen selvää sanamuotoa ja sopimuksen hengenkin vastainen, sillä sopimuksestahan käy selville, että ainoastaan telineistöissä voidaan maksaa alimpana tuntipalkkana 60 penniä ja kun tähän asti ei ole osattu edes aavistaakaan, että senluontoiset betonilaudoitukset kun nyt oli kyseessä, luettaisiin telineetyöksi, niin on ihmeteltävää, miksi Sovinto-oikeus on sellaisen päätöksen tehnyt. Sovinto-oikeuden pöytäkirjasta näkyykin, ettei se ole saanut päätökselleen perustetta ja tukea voimassa olevasta työsopimuksesta, vaan on viitannut Ruotsissa Malmön kaupungissa v. 1906 olleeseen työsopimukseen, joka ei sielläkään enää ole voimassa. Ja vaikkapa se olisikin voimassa, niin olisihan Sovinto-oikeuden pitänyt tietää, että Suomessa ja Ruotsissa ovat eri sopimukset, samoin kuin kaikki muutkin lait, eivätkä ne ole missään tekemisissä toistensa kanssa.

Vielä on Sovinto-oikeus ottanut huomionsa Suomen rakennusmestariiliiton Helsingin osaston viime tammikuun 12 p:nä tekemän päätöksen, jossa määritellään telineetyöksi kaikki ne kirvesmiehen työt »joita suoritetaan väliaikaista tarvetta varten ja jotka puuosat joko työn kestäessä taikka rakennuksen valmistuttua tulevat pois revityksi. Myöskin betonilaudoitus, lauta-aita rakennuspaikan ympärillä, työkalusäiliöt ja konttorit siellä ovat sen tähden ja koska ne tekotavaltaan ovat sellaisia, etteivät kysy ammattitaitoa, pidettävät tuntipalkkaankin nähden telineetyönä». Minun täytyy kuitenkin ihmetellä, miksi Suomen rakennusmestariiliiton Helsingin osasto on tuollaisia lisäyksiä ja tulkintoja työ-sopimukseen tehnyt, sillä sopimushan on tehty määrättyiksi vuosiksi, jollaisena se on molemminpuolin noudatettava, eikä siinä löydy sellaista pykälää joka oikeuttaisi Suomen rakennusmestariiliiton Helsingin osaston tekemään siihen yksipuolisia lisäyksiään, sillä lisäyksenä täytyy ehdottomasti pitää kaikkia niitä määräyksiä, joita sopimus entisestään ei sisällä. Vieläkin ihmeteltävämpää on se, kun Sovinto-oikeuskin on ottanut huomionsa mestarien lisäykset ja tulkinnan vaikka minun mielestäni Sovinto-oikeudella ei olisi ollut muuta tehtävää kun tuomita voimassa olevan sopimuksen mukaan. Minä en ymmärrä mitä Sovinto-oikeus on ajatellut, kun se on tuominut telineetyöksi tarkkojen mittojen jälkeen tehtävän betonilaudoituksen (formut) mutta jättänyt eitelinyöksi rakennusta ympäröivän aidan ja mestarin putkien tekemisen, jotka työt eivät vaadi läheskään sen vertaa ammattitaitoa ja tarkkuutta kun puheenaoleva betonilaudoitustyö. Tästäkin jo käy selville, ettei Sovinto-oikeuden päätös ole ollenkaan oikeuden mukainen. Sovinto-oikeuden päätöksen mukaan voidaan vaikka kuinka paljon ammattitaitoa kysyvät työt lukea teline-työksi ja maksaa 60 pennin alinta tuntipalkkaa, jos vaan työ on

sellaista, että se poistetaan talon valmistuttua. Esimerkkinä mainittakoon, että rappareille tehtävät listojen mallit, jotka useinkin ovat paljonkin ammattitaitoa kysyviä, linjaarit, y.m. sellaiset työt voitaisiin tuon päätöksen nojalla pitää telinetyönä, koska ne työn valmistuttua poistetaan. Näistäkin esimerkeistä jo selviää, että Sovinto-oikeuden päätös ei ole osunut oikeaan, sillä joulukuun 16 p:nä tehty työsopimus sisältää telinetoiksi ainoastaan ne varsinaiset telinetyöt, joita tähänkin asti on sellaisina töinä pidetty, ja ne ovat laitteet, joiden päältä muurataan, rapataan tai maalataan. Tällaisia töitä on aina pidetty telinetoinä, eikä olisi luullut, että niiden tulkitsemisesta syntyisi väärinkäsitystä, josta johtui, ettei siinä Sovintolautakunnassakaan, jossa voimassa oleva työ-sopimus tehtiin, erityisesti määritelty, mitkä ovat telinetoita. Kuitenkin Sovintolautakunnan pöytäkirjassa, jos se on keskustelujen mukaan tehty, pitäisi löytyä merkintä, että telinetoiksi katsotaan vaan varsinaisten telineiden tekemiset.

Edellämainitun perusteella ja kun asia on laadultaan periaatteellinen työkyseminen, vaadin minä päämieheni Suomen Puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosaston valtuuttamana asiamiehenä, että tämä Sovinto-oikeus katsoo oikeaksi kumota viime kesäkuun 13 p:nä tekemän Sovinto-oikeuden päätöksen ja velvoittaa sopimuksen allekirjoittaneiden työnantajajärjestöjen jäsenet noudattamaan usein mainittua työsopimusta sellaisenaan kun se on allekirjoitettu ja korvaamaan tästä Sovinto-oikeudesta johtuvat kuin myöskin ensinmainitusta Sovinto-oikeudesta Suomen Puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosastolle tulleet kulut yhteensä 157 markalla 50 pennillä. Avoin puhevalta pidätetään.

Helsingissä 9 p:nä Marraskuuta v. 1911.

Suomen Puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten
ammattiosaston puolesta:

J. Järvinen.

Asiamies Himanka katsoi ammattiosaston aivan aiheettomasti vetäneen nyt kysymyksessä olevan erimielisyyden yhteisen sovinto-oikeuden tutkittavaksi, koska riita on pidettävä yksinkertaisena palkkakysymyksenä eikä suinkaan minään periaatteellisenä työkyseminen, joita yksistään oli oikeus vedota yhteiseen sovinto-oikeuteen. Asiamies Himanka vaati sentähden, että Sovinto-oikeus ei ryhtyisi asiata tutkimaan, mutta sitä vastoin velvoittaisi vastapuolen korvaamaan sekä Sovinto-oikeuden kustannukset, että muut asiasta hänen päämiehellensä johtuneet kulut.

Kun oikeudessa tämän jälkeen olinoussut kysymys siitä, tulisiko sovinto-oikeuden valituksen alaisen päätöksen kautta teline-käsit-

teelle antama tulkinta taloudellisesti kohtaamaan suurta osaa rakennusteollisuudessa työskentelevistä puutyöntekijöistä, ilmoitti asiamies Järvinen, että päätöksellä oli laaja kantavuus, antaen asiamies Järvinen samalla tämän väitteensä todentamiseksi seuraavan kirjallisen todistuksen:

»Tilasto Kirvesmiehistä uutisrakennuksilla Helsingissä.

Isompia uutisrakennuksia, joissa on neljä tai viisi kerrosta on nykyään 61. Näillä työskentelee keskimäärin 15 kirvesmiestä. Niistä tulee perusmuurilaudoituksen y.m. betonimallien osalle keskimäärin 6 miestä, joten muissa kirvesmiehen töissä työskentelee keskimäärin 9 miestä rakennusta kohden.

Pienempiä rakennuksia, joissa on kaksi tai kolme kerrosta, on rakenteilla nykyään 86, joissa keskimäärin työskentelee 5 kirvesmiestä. Näistä tulee perusmuurien laudoituksen y.m. samantapaisen työn osalle keskimäärin 2 miestä, joten muiden töiden osalle jää keskimäärin kolme miestä rakennusta kohden.

Kaikkiaan on rakennuksia 147 ja niillä työskentelee kirvesmiehiä 1,345, joista perusmuurilaudoituksen y.m. samantapaisen työn osalle tulee 538 ja muiden töiden osalle tulee 807 miestä.

Tämä tilasto on kerätty lokakuun aikana ja vakuuttaa allekirjoittanut, että se on laadittu niin tarkasti kuin rakennustyöväestöstä ja rakennuksilta yleensä tietoja voi saada.

Helsingissä marraskuun 13 p. 1911.

Antti Pietarinen,

Helsingin rakennustyöväen yleinen
kiertävä luottamus mies.»

Asiamies Himanka katsoi puolestansa kesäkuun 13 päivänä tehdyllä sovinto-oikeuden päätöksellä olevan vähäinen merkitys, koska kysymyksessä olevat betonilaudotustyöt yleensä tehdään aina urakalla ja ainoastaan aniharvassa poikkeustapauksessa tuntipalkalla. Tämän todistamiseksi antoi asiamies oikeudelle 6 näin kuuluvaa todistusta:

»På begäran af Byggmästaren Herr K. A. Himanka får undertecknad härmed intyga att aflöningen för de hos mig för skålningsarbete anställda timmermännen utgår med sextiofem (65) penni per timme med undantag af tvenne, som äro mindre vanda och hvars aflöning utgår med sextio (60) penni per timme. Skålningsarbete utföres dock hufvudsackligast enligt ackord. Helsingfors den 13 Novenber 1911.

Aug. Kiökemeister.»

»Täten saan pyynnöstä todistaa, että allekirjoittaneen liik-
keessä tehdään betonitelinetyöt etupäässä urakalla, vaan joskus
myös tuntipalkalla, jolloin alin tuntipalkka on 65 p. tunnilta.

Kunnioittaen

P. Halosen Sementtivalimo

Otto N. Blom.»

»Kyselyynne t.k. 11 p. saan ilmoittaa, että seitsemän raken-
nuksen betonilaudotustyön olen teettänyt tuntipalkalla ja viiden
urakalla.

Tuntityössä on yleensä maksettu 65 p. t. ja parhaat miehet
ovat saaneet 68–70 p. t. Huonommille miehille on maksettu
50–60 p. t. ja ovat työnjohtajat tällöin pyytäneet heitä tuomaan
kirvesmiehen työtodistuksensa nähtäväksi vaan niistä ei ole tul-
lut yhteensä kolmea vuotta.

Kunnioituksella

Jalo A. Syvähuoko.»

»Pyynnöstä todistetaan, että kaikki laudotus betonia varten
tehdään liikkeessäni urakalla.

Helsingissä 13 p:nä marraskuuta 1911.

Helsingin Sementti & Asfalttiliike

John Nordberg.»

»Täten saan pyynnöstä ilmoittaa, että allekirjoittaneen liik-
keessä tehdään rautabetonitelinetyöt etupäässä urakalla, vaan
joskus myös tuntipalkalla, jolloin alin tuntipalkka on 65 penniä.

Kunnioituksella

Rich. Helander'in Sementtivalimo

pr. J. V. Valli.»

»Konekauppa O.y. Aatran rakennuksella on betonipohjien
laudoitus suoritettu suurimmaksi osaksi urakalla. Tuntityössä on
maksettu 65 penniä tunnilta, jonka täten pyynnöstä todistan.

Helsingissä Marrask. 13 p. 1911.

K. V. Soininen.

Rakennusmestari.

Todistavat:

E. Granberg.

Hj. Matkala.»

Oikeuden jäsen Udd ilmoitti pöytäkirjaan otettavaksi, että myöskin betoni-firma Krueger & Toll teettää kaikki betonilaudotukset urakalla.

Sittenkuin asiamiehet tämän jälkeen olivat molemmin puolin uudistaneet edellämainitut väitteensä ja vaatimuksensa, asiamies Järvinen vaatien lisäksi 15 markkaa asiamiespalkkiona sekä asiamies Himanka 20 markkaa kokoukselta, poistuivat asiamiehet ja Sovinto-oikeudessa tehtiin, asiasta neuvoteltua, sekä julistettiin seuraava

Päätös:

Tämän asian on Sovinto-oikeus tutkinut ja katsoo, että koska työolojen järjestämiseksi Helsingin rakennusteollisuudessa 2 päivänä heinäkuuta 1910 tehdyn sopimuksen 7 §:n mukaan periaatteellisina työkysymyksinä on pidettävä sellaisia kysymyksiä, jotka taloudellisesti tahi muussa suhteessa ovat laajakantoisia, mutta kysymystä siitä, josko betoniperusmuurin laudoituksesta, sitä tuntipalkalla teetettäessä, on maksettava 60 pennin tai 65 pennin mukaan tunnilta, ei voida pitää tällaisena periaatteellisena kysymyksenä, siihenkin nähden, että tätä työtä yleisimmin tehdään urakalla ja ainoastaan poikkeustapauksissa tuntipalkalla, Sovinto-oikeus ei voi ottaa sille jätettyä asiata tutkiaksensa, vaan on se katsottava kesäkuun 13 päivänä annetun Sovinto-oikeuden päätöksen kautta lopullisesti ratkaistuksi. Koska kuitenkin Suomen puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosastolla on voinut olla aihetta käsitykseensä, että sanotun sovinto-oikeuden päätöksestä oli oikeus vedota yhteiseen sovinto-oikeuteen, harkitsee oikeus kohtuulliseksi kuitata kulut asianomaisten kesken, jonkatähden asianomaiset saavat molemmat kantaa omat kustannuksensa sekä yhteisesti suorittaa tämän Sovinto-oikeuden kustannusten korvaamiseksi, puolet kumpikin, puheenjohtajalle, palkkiona tästä toimesta ynnä päätöksen laatimisesta ja asianomaisille toimittamisesta 125 markkaa, Sovinto-oikeuden jäsenille Paasi-vuorelle, Heinoselle, Eskolalle ja Udd'ille, kullekin 30 markkaa kuin myöskin huoneen vuokrana Sovinto-oikeuden istunnoista 10 markkaa eli yhteensä 255 markkaa.

Sovinto-oikeuden puolesta:

Otto Stenroth.»

Rakennusmestari Multasta osaston puolesta syytettiin sovinto-oikeudessa, joka tutki asiaa ja antoi siitä seuraavan päätöksen:

»Päätös, jonka on antanut alempana mainittavaa asiaa käsittelemään Suomen puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosaston n:o 2 ja Suomen Rakennusmestariiliiton Helsingin osaston

asettama Sovinto-oikeus, johon on jäseniksi valittu työntekijäin sanotun ammattiosaston puolesta Kirvesmiehet Hjalmar Uusivirta ja Alfred Uusioksa sekä työnantajain järjestön puolesta Rakennusmestarit Erland Aarnio ja Gustaf Adolf Valtonen ja johon mainitut jäsenet ovat valinneet puheenjohtajaksi Senaattori Kaarlo Castrénin. *Helsingissä 5 päivänä marraskuuta 1911.*

Sovinto-oikeudelle esitetyistä asiakirjoista on käydyt selville, että Suomen puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosasto n:o 2 on Suomen Rakennusmestariiliiton Helsingin osastolle asetetussa kirjelmässä viime syyskuun 29 p:ltä, ilmoittaen että rakennusmestariiliiton Helsingin osaston jäsen Rakennusmestari Antti Olof Multanen oli vastuullansa rakennettavalla Kiinteistö-osakeyhtiö Agrikolan uutisrakennuksella tontilla n:o 9 Agrikolan kadun varrella Helsingin kaupungissa rikkonut 16 p:nä joulukuuta 1910 tehdyn Helsingin rakennustyönantajain ja rakennuspuutyöntekijäin välisen työsopimuksen 6 §:n määräyksiä, vaatinut, kun Multanen ei myöskään ollut suostunut keskinäisten sovitteluyritysten johdosta työmiehiä hyvittämään, sanotun työsopimuksen 11 §:ssä edellytetyn Sovinto-oikeuden kokoonkutsumista riitakysymystä ratkaisemaan; ja on Sovinto-oikeus tämän vaatimuksen johdosta edelläkerrotulla tavalla asetettu.

Sovinto-oikeuden istuntoon 20 p:nä viime lokakuuta saapuville tulleiden Kirvesmiesten Juhan Vilho Paavolan, Johan Leppäsen, Anshelm Koivusen ja Adolf Heleniuksen apumiehinä sekä Kirvesmiehen Vilho Nurmisen kuin myös Suomen puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosaston n:o 2 asiamiehenä on Kirvesmies Antti Pietarinen esittänyt, että edellämainitulla uutisrakennuksella permantolankkujen kiinnilyöntiä toimitettaessa viime heinä- ja elokuun ajalla useina päivinä työaineet loppuivat; ja kun rakennusmestari Multanen ei vaadittunakaan maksanut lopputiliä eikä antanut muuta työtä tuntipalkalla eikä myöskään suostunut odotusajalta maksamaan mitään palkkaa, on Kirvesmies Pietarinen mainitussa ominaisuudessaan, nojautuen työsopimuksen 6 §:n, vaatinut Multasen velvoittamista odotusajalta 4 p:nä viime elokuuta päättyneellä työviikolla suorittamaan Paavolalle 26 $\frac{1}{2}$ tunnista alimman tuntipalkan 65 pennin mukaan 17 markkaa 20 penniä, Leppäselälle 20 tunnista samoin 13 markkaa, Koivuselle 26 $\frac{1}{2}$ tunnista samoin 17 markkaa 20 penniä, Nurmiselälle 20 tunnista samoin 13 markkaa ja Heleniukselle, joka oli samalla työmaalla tehnyt työtä 70 pennin tuntipalkalla, 7 tunnista 70 pennin mukaan 4 markkaa 90 penniä, jonka ohessa ammattiosaston tähänastiset kulut asiassa 35 markkaa ynnä Sovinto-oikeuden kokoonkutsumisesta aiheutuvat kulut olisivat vastapuolen suoritettavat.

Rakennusmestari Multanen on puolestansa vastustanut tehtyjä vaatimuksia, väittäen että hän työmiehiä rakennuspaikalle otettaessa oli niille ilmoittanut, että mahdollisesti työaineita tilapäisesti tulisi puuttumaan, johon työmiehet olivat vastanneet että he niinkin ollen työnpuutteen välttämiseksi ryhtyvät työhön ja odottavat jos joskus työaineet lyhemmäksi aikaa loppuvat, sekä että Multanen työaineiden loppuessa, jota väliin kyllä oli tapahtunut, oli tarjoutunut mittaamaan tehdyn työn ja tekemään lopputilin, mutta oli se jäänyt tekemättä, kun työmiehet itse kernaammin tahtoivat työtä jatkaa ilman korvausta satunnaisesta odotuksesta; vaatien Multanen sen ohessa korvausta kuluistansa Sovinto-oikeudessa.

Suomen Rakennusmestariiliiton Helsingin osaston puolesta sen valtuuttama asiamies Rakennusmestari Frans Hjalmar Väänänen on, yhtyen Multasen vastineeseen, katsonut ettei Multanen ole puheenalaisessa asiassa rikkonut työsopimuksen säännöksiä.

Esilläolevan asian on Sovinto-oikeus tutkinut; ja on sovinto-oikeus tosin havainnut että Rakennusmestari Multasen vastuulla rakennetulla uutisrakennuksella kysymyksessä olevalla viikolla muutamina päivinä on ilmaantunut työaineiden puutetta, mutta katsoo sovinto-oikeus toiselta puolen selvitetyn, että Rakennusmestari Multanen on niille työmiehille, joiden siten on täytynyt työaineita odottaa, tarjoutunut mittaamaan suoritettun työn ja maksamaan lopputilin, joka mittausta ja tili kuitenkin on jäänyt tekemättä syystä että työntekijät ovat kernaammin tahtoneet edelleen jäädä työhön ilman odotusajan korvausta. Niin ollen ja kun Sovinto-oikeus ei voi pitää 16 päivänä joulukuuta 1910 tehdyn työsopimuksen 6 §:n määräyksiä niin ehdottomiksi tarkoitettuina, etteivät työnantaja ja työntekijät saisi työaineiden puutteesta johtuvaan odotusaikaan nähden keskenänsä muullakin tavoin sopia, ei Sovinto-oikeus ole katsonut voivansa velvoittaa Rakennusmestari Multasta suorittamaan vaadittua palkkaa, jonka ohessa Sovinto-oikeus asian laatuun nähden on hyljännyt asianomaisten korvausvaatimukset ja velvoittanut Suomen puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosaston n:o 2 ja Suomen Rakennusmestariiliiton Helsingin osaston kummankin puoleksi suorittamaan Sovinto-oikeuden jäsenille ja puheenjohtajalle kahdesta istunnosta sekä päätöksen laatimisesta yhteensä kolmesataa markkaa. Sitäpaitsi tulee Suomen puutyöntekijäin liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosaston n:o 2 suorittaa todistajanpalkkiona Kirvesmiehille Juho Liljerosille, Kalle Fennanderille ja Kalle Niemiselle kullekin 5 markkaa ja Suomen Rakennusmestariiliiton Helsingin osaston isännöitsijä E. J. Alholle 10 markkaa.

Sovinto-oikeuden puolesta:

Kaarlo Castrén.

Näissä sovinto-oikeuksissa ei muuta hyödytty kuin että kumpikin riitapuoli sai suorittaa puolet sovinto-oikeudesta johtuneista kulungeista.

S. Puutyöntekijäin liiton 3:mas edustajakokous Helsingissä 1910.

Liittotoimikunnan kehoituksesta ryhtyi osasto tarkastamaan liiton sääntöjä ja sitä varten asetti 5-miehisen valiokunnan. Evästyksenä valiokunnalle lausuttiin, että liittoverot olisi korotettavat, (Hellsten). Jotkut jäsenet toivoivat, että työtaisteluissa avustus olisi päivältä kaikille liiton jäsenille yhtä suuri. Eräät toivoivat, että liitolle perustettaisiin sairaus- ja haudausapukassa. Työttömyysapukassan perustamista periaatteessa kannatettiin, mutta arveltiin sitä mahdottomaksi käytännössä toteuttaa.

Mainittuun edustajakokoukseen osaston edustajiksi valittiin H. Moisio, V. Viitanen ja Uusioksa.

Liittotoimikuntaan edustajakokouksessa valittiin osaston miehistä S. Hellsten ja H. Moisio.

Vuoden 1911 muu toiminta.

Vuosi 1911 oli osastolla rauhanaikaa, ei ollut työtaisteluja, lukuunottamatta pieniä rettelöitä joita työsopimusrikoksista seurasi. Mutta niitä sovittelivat luottamusmiehet, rakennustyöväen yhteinen luottamusmies ja sovinto-oikeudet.

Ylimääräisiä veroja oli suoritettava Kirjaltajain lakon johdosta. Sitä ennen oli ylimääräisiä veroja suoritettu: Helsingin puuseppäin ja metallimiesten taistelun hyväksi vuonna 1906. Enson tehtaan työläisten sekä kirvesmiesten satunnaisen tarpeiden rahastoon 1907, metallisulun johdosta v. 1908—1909 ja paperiteollisuustaistelun hyväksi myöskin 1909, Puutyöntekijäin liiton ja ammattijärjestön apukassan kartuttamiseksi 1910.

Ylimääräiset verot kannettiin aikaisemmin erikseen, mutta 1910 päätettiin ne kantaa jäsenmaksujen kanssa yhdessä.

Tätä järjestelyä useat jäsenet vastustivat ja kutsuivat sitä pakkoverotukseksi, 21 jäsentä liittivät vastalauseensa päätöstä vastaan.

Useita jäseniä erosi osastosta, jotka sitten vuoden 1911 ajalla pyrkivät osastoon takaisin. Päätettiin että niitä otetaan osastoon ainoastaan sillä ehdolla, että suorittavat räs-tissä olevat sekä ylimääräiset että vakinaiset jäsenmaksut.

Puutyöntekijäin liiton puheenjohtaja A. Räsänen sanoutui irti liiton palveluksesta syksyllä 1911.

Uuden puheenjohtajan valitseminen.

Lokakuun 9 päivänä 1911 esitettiin liittotoimikunnan kirjelmä osastolle, jossa ilmoitettiin liiton puheenjohtajan sanoneen toimestaan irti. Asiaa oli ensin käsitelty osaston toimikunnassa ja päätetty eroa puoltaa. Samalla oli toimi-kunnan jäsen V. Hynninen ehdottanut, että osasto ei ottaisi ensinkään osaa uuden puheenjohtajan valitsemiseen. Se olisi osotus siitä, että osasto edelleenkin on sillä kannalla ettei liitto tarvitse muuta kuin yhden palkatun virkailijan. Tämä ehdotus kylläkin toimikunnassa 3 äänellä 2 vastaan hylättiin. Osaston kokouksessa esitettiin toimikunnan enemmistön ja vähemmistön kanta, ja osaston enemmistö asettui toimikun-nan vähemmistön kannalle, mikäli oli liiton puheenjohtaja-ehdokkaitten asettamisesta kysymys. Mutta samalla osasto päätti että jos toiset liiton osastot ehdokkaita asettavat, niin niistä voidaan sitten mielipiteitä lausua kun ne ehdokkaat osastolle esitetään.

Marraskuun 13 päivänä 1911 esiteltiin osaston kokouk- sessa liiton puheenjohtajaehdokkaat ja äänestettiin niistä sul-jetuilla lipuille, ja saivat niistä ääniä:

J. Lumivuokko	16 ääntä.
S. Hellsten	11 »
Tenhunen	3 »
Koljonen	1 »

Yhteensä 31 ääntä.

Samalla jätettiin 30 tyhjää lippua. Tämä menettely osoitti, että osaston ja liiton välit eivät enää olleet sellaiset kuin niiden tulisi olla.

Osaston jäsenten sisäänkirjoitusmaksujen korottaminen.

Osaston toimikunta jo syksyllä 1909 käsitteli Helsingin ruotsalaisten kirvesmiesten osaston kirjelmää, jossa m.m. ehdotettiin sisäänkirjoitusmaksut korotettavaksi 10 mk., että siten voitaisiin palkata vakituinen luottamusmies osastojen asioita valvomaan. Tämä ehdotus ei aiheuttanut ryhtymistä toimenpiteisiin.

V. 1911 syyskuun 25 päivänä osaston kokouksessa käsiteltiin luottamusmiesten kokoukselta saapunutta ehdotusta, että sisäänkirjoitusmaksut korotettaisiin 5:stä 10 mk. Toimikunta puolsi luottamusmiesten ehdotuksen hyväksymistä. Mutta osasto sen hylkäsi.

Sähkö- ja metalliosuuskunnan perustaminen.

Suurlakon jälkeisinä vuosina jotkut sähkö- ja metallityöaloilla toimivat työläiset ryhtyivät perustamaan mainitulle alalle osuustoiminnallista tuotantolaitosta. Siinä tarkoituksessa käännettiin kaikkien paikkakunnalla toimivien ammattiosastojen puoleen kehoituksella kannattamaan ja ostamaan osuuksia.

Kun se oli työläisten hommaa ja vielä päälle päätteeksi osuustoiminnallinen yritys, niin kuka oikea työväenlaatuinen mies uskaltaisi sellaista vastustaa. Osasto vuonna 1908 oli päättänyt ottaa mainitusta osuuskunnasta yhden osuuden, arvoltaan 25 mk. johon sisältyi myös lisämaksuvollisuus 75 mk. Osaston edustajaksi mainitun osuuskunnan kokouksiin valittiin toveri A. Halme.

Tämä osuuskunta v. 1910 lopussa teki vararikon. Siitä osaston kokouksissa haukuskeltiin A. Halmetta. Sanottiin, että hän on huonosti valvonut osaston etuja. A. Halme erosi ja sijaan valittiin J. V. Isakson, mutta ei hänkään voinut osaston etuja sen paremmin valvoa. Osasto v. 1911 oli pakotettu suorittamaan säädetyn lisämaksun.

Ammattijärjestön 3:nen edustajakokouksen valmistelut.

Marraskuun 8 p:nä v. 1911 osaston toimikunnassa käsiteltiin Ammattijärjestön kirjettä, joka koski seuraavana keväänä pidettävää Ammattijärjestön edustajakokousta. Tällöin V. Hynninen ehdotti, että Ammattijärjestön sääntöihin pitäisi ehdottaa sellaista muutosta, että ammattiosastot kuulumatta mihinkään liittoon, voisivat liittyä Ammattijärjestöön.

Marraskuun 27 päivänä pidetyssä osaston kokouksessa päätettiin asettaa komitea tarkastamaan Ammattijärjestön sääntöjä ja valmistamaan niihin muutosehdotuksia. Komiteaan valittiin: J. Järvinen, Hj. Uusivirta, O. Räsänen, H. Moisio ja V. Hynninen.

Komitean ehdotus esitettiin osastolle 27 päivänä joulukuuta 1911. Se oli pääasiassa tähdätty ammattiliittoja vastaan ja perusteltiin ehdotusta sillä, että liittojen hoitokustannukset tulevat komitean mielestä kovin kalliiksi. Komitea m. m. lausuu:

»Jos nyt kuitenkin syystä tai toisesta ei voitaisikaan kaikkia liittoja lakkauttaa ja niiden toimintaa siirtää Ammattijärjestön haltuun, niin sallittakoon niille tilaisuus kuulua liittona, jotka sitä haluavat. Siksi ehdotamme, että Ammattijärjestön edustajakokous päättäisi tehdä Ammattijärjestön kokoonpanoon ja sääntöihin sellaisen muutoksen, kuin perustelut ja alla oleva ehdotus edellyttävät:

että liitto, joka sitä haluaa, voi siirtää toimintansa kokonaisuudessaan Ammattijärjestön haltuun;

että osasto, joka ei halua olla liitossa, voi yhtyä suorastaan Ammattijärjestöön;

että liitto, joka tahtoo jatkaa toimintaansa, saakoon kuulua Ammattijärjestöön samallaisien perusteiden ja samansuuntaisten määräysten mukaan kuin tähänkin asti;

että Ammattijärjestön toimikunta pantaisiin kokoon siten, että siihen kuuluisi puheenjohtaja ja 3 muuta vakinaista palkkaa nauttivaa ja 6 ainoastaan kokouksiin osaa ottavaa jäsentä, jotka valitsevat keskuudestaan sihteerin, rahastonhoitajan y.m. tarvittavat viikailijat. Sekä valtuusto, joka on kokoonpanoltaan ja valinnaltaan sellainen kuin edustajakokouksen hyväksymät säännöt vuodelta 1909, 6 pykälä säättää. Kuitenkin lähemmät määräykset valinnasta jäisivät Ammattijärjestön toimikunnan tehtäviksi;

että kaikki muut määräykset ovat sovellettavat liiton kautta ja suorastaan yhtyneisiin osastoihin ja jäseniin, vaan ei maksu- ja avustusmääräykset;

että liiton kautta yhtyneisiin sovelletaan pääkohdissaan samat määräykset, mitkä ovat nykyään voimassa säännöissä kaikissa kohdissaan;

että suorastaan yhtyneet jäsenet jaettaisiin kahteen luokkaan voimassa olevan alimman tuntipalkan perusteella. Ensi luokkaan kuuluisivat ne, jotka ansaitsevat 40 penniä tai siitä yli tunnilta. Toiseen luokkaan ne, jotka ansaitsevat alle 40 penniä kuin myös naiset ja oppilaat.

Vakinainen vero olisi 1:si luokassa 10 penniä ja 2:ssa luokassa 7 penniä viikolta. Avustus 1:si luokassa jäsenelle, joka on ollut Ammattijärjestössä 6 kk. — 1:50 p:ää 1 vuoden — 2 mk., 3 vuotta — 2 mk. 50 p:ää päivältä. 2:ssa luokassa jäsenelle, joka on ollut Ammattijärjestössä 6 kk. — 1 mk., 1 vuoden — 1 mk. 25 penniä, 3 vuotta — 1 mk. 50 p:ää päivältä. Kuitenkin olkoon 2-luokkaan kuuluvilla valta siirtyä ensi luokkaan, jos hän sitä haluaa. Jäsen tai osasto, siirtyessään Ammattijärjestöön kuuluvaksi, saisi lukea hyväkseen sen ajan minkä hän on Ammattijärjestöön kuulunut.

Avustusta maksetaan ainoastaan, jos koko osasto joutuu työnseisaukseen tai jos työnseisaus johtuu jonkun toisen järjestön työriitaisuuksien tähden. Muussa tapauksessa riippuu avustuksen saanti Ammattijärjestön toimikunnan kutakin asiaa var-ten tekemästä päätöksestä.»

Osaston kokouksessa tätä alustusta sekä puollettiin että vastustettiin. Enemmistö kuitenkin päätti alustuksen julaista sanomalehdissä, että se siten tulisi muissakin osastoissa tunnetuksi.

Tammikuun 17 päivänä 1912 tarkasteltiin alustusta yksityiskohtaisesti. Silloin S. Hellsten lausui, että alustus on perin keho ja hatara ja surkutteli niitä, jotka ovat sellaisen laatineet. Mutta ei hänkään halunnut osastoa estää sitä Ammattijärjestölle lähettämästä, koska se siellä varmaan joutuu paperikoriin. Tästä murhaavasta arvoste- lusta huolimatta alustus 48 äänellä 4 vastaan hyväksyttiin.

Ehdokkaiksi liittoäänestykseen Ammattijärjestön kolman- teen edustajakokoukseen valittin: H. Moisio, J. Järvinen ja J. D. Salonen, joista H. Moisio tuli valittua. Mainittu edustajakokous oli Helsingissä 20—26 päivinä toukokuuta 1912. Helsingin kirvesmiesten y.m. samansuuntaisten eh-

dotusten johdosta Ammattijärjestön edustajakokous valitsi 7-henkisen järjestömuotokomitean kysymystä järjestömuodoista perin pohjinselostamaan.

Sopimus työolojen järjestämiseksi Helsingin rakennusteollisuudessa sanotaan v. 1911 päättyessä irti.

**Helsingin rakennustyöläisten lakko kesällä 1912,
joka päättyi tappiolla.**

V. 1911 lopulla alkoivat rakennustyöläisten eri ammatti-osastot keskustella 2 p:nä heinäkuuta 1910 tehdyn yleissopimuksen irtisanomisesta. Alotteen näihin keskusteluihin osastot saivat siitä, että rakennustyöväen luottamusmieskeskuskomitea sekä Helsingin Maalarien osasto kumpikin lähettivät rakennustyöväen ammattiosastoille kirjelmät ja kehoittivat lausumaan mielipiteitä siitä, olisiko mainittu sopimus irtisanottava vai ei. Rakennustyöväen keskuskomitea lisäksi ehdotti johtokuntain yhteisen kokouksen pitämistä. Kysymys oli sitten 25 p:nä syyskuuta 1911 osaston kokouksessa esillä, jolloin melkein kaikki puhujat olivat sitä mieltä, että yleissopimus olisi irtisanottava. Mutta päätöksen teko asiasta lykättiin seuraavaan kokoukseen.

Kysymys tuli uudelleen esille osaston kokouksessa 9 päivänä lokakuuta, jolloin enemmistö oli irtisanomista vastaan. Tässä kokouksessa evästettiin toimikunnan jäseniä rakennustyöläisten osastojen johtokuntain yhteiseen kokoukseen, jossa tuli päätettäväksi, sanotaanko työväen puolesta yleissopimus irti, vai eikö. Tällöin äänestettiin, millä kannalla osaston edustajain toimikuntain yhteisessä kokouksessa tulisi olla ja silloin 35 äänellä 19 vastaan päätettiin, ettei yleissopimusta irtisanota.

Johtokuntain kokouksessa tulikin sitten päätökseksi, *ettei yleissopimusta työväen puolelta irtisanota*. Samaan aikaan kuin työväen taholta keskusteltiin ja päätettiin, ettei yleissopimusta irtisanota, niin työnantajat keskustelivat ja päätti-

vät sanoa yleissopimuksen irti, joka sitten tapahtuikin 31 p:nä joulukuuta 1911.¹⁾

Rakennusmestarit ilmoittivat syyksi yleissopimuksen irtisanomiseen, että tahdottiin päästä siitä yleissopimuksen säännöksestä, että työehtosopimukset, ellei niistä muuten päästä yksimielisyyteen, laativat sovinto-oikeudet ja että se jo kauan viireillä ollut kysymys 10-tuntisesta työpäivästä, olisi nyt uuden yleissopimuksen avulla toteutettava, ja urakkatyöstä ei tuntipalkka pitäisi olla taattu, ja työväen yleisellä luottamusmiehellä ei vastedes pitäisi olla oikeutta tunkeutua työpaikoille, työrauhaa häiritsemään.

Rakennusmestarien puolelta vaadittiin siis melkoisia huononnuksia uuteen yleissopimukseen.

Tammikuun 8 päivänä osaston kokouksessa käsiteltiin liittotoimikuntain yhteiseltä kokoukselta saapunutta ehdotusta, joka sisälsi sen, että uudesta yleissopimuksesta työnantajain kanssa neuvottelemaan ammattikunnasta samaten liittotoimikunnasta, valittaisiin ainoastaan yksi kustakin ettei neuvottelijajoukkue olisi kovin suuri.

Osaston toimikunta ei hyväksynyt tätä ehdotusta, vaan se puolestaan osastolle ehdotti, että osastojen johtokunnat pitäisivät kokouksen ja laatisivat itse uuden yleissopimus ehdotuksen.

Osaston kokoukselle esitettiin sitten sekä liittotoimikuntain että osaston toimikunnan ehdotukset. Ja tällöin 52 äänellä 14 vastaan liittotoimikuntain yhteisen kokouksen ehdotus hyväksyttiin, sillä muutoksella, *että liittotoimikunnan valitseman edustajan lisäksi osasto valitsee yhden edustajan, joksika valittiin K. Holm.* Kirjurin huoleksi jäi neuvottelijoille valtakirjan kirjoittaminen.

Ensimmäinen neuvottelutilaisuus oli tammik. 13 p. Siinä työntekijäin edustajat eivät vielä esittäneet omaa vastaehdo-

¹⁾ Yleissopimuksen sanoivat irti kaikki muut työnantajat, paitsi maalarimestarit, jotka sen sanoivat irti vasta v. 1914 päättyessä ja sopimus lakkasi maalareilla voimassa olemasta vasta 31 p. toukokuuta 1915.

tustaan, vaan vaativat työnantajilta selitystä niistä syistä, jotka olivat aiheuttaneet irtisanomisen ja pakottaneet työnantajat ehdottamaan tilalle entistä huonomman sopimuksen.

Näihin kysymyksiin eivät työnantajain edustajat voineet antaa mitään varmaa vastausta. Valittivat vaan, että 9 tunnin työpäivä on liian lyhyt, joten rakennukset tulevat kovin kalliiksi. Lisäksi painostavat muut työnantajat rakennusmestareita siitä, että nämä pitävät käytännössä 9-tuntisen työpäivän, vaikka muilla aloilla yleensä on 10-tuntinen työpäivä.

Lopulta kun työntekijäin edustajat ilmoittivat, että neuvottelujen alkamisen ehtona on se, että työpäivä pysytetään 9-tuntisena, ilmoittivat työnantajain edustajat loppuvaatimuksikseen seuraavat: että he luopuvat työpäivän 10 t. pitentämisvaatimuksesta, jos työväen puolelta peruutetaan jo toimitettu rapparien palkkasopimuksen irtisanominen ja annetaan lupaus, ettei muita palkkasopimuksia irtisanota ja että hyväksytään työnantajain yleissopimus ehdotus muissa kohdissa paitsi mikäli se koskee työpäivän pituutta. Samalla he jo puolittain uhkasivat sanoa kaikki palkkasopimukset irti, ellei mainittuihin ehtoihin suostuta.

Työntekijäin edustajat eivät luonnollisesti voineet näistä loppuvaatimuksista heti antaa lopullista vastausta, jonka takia neuvottelut keskeytettiin 10 päiväksi. Tällä ajalla keskustelivat kaikki asianomaiset ammattiosastot asiasta ja hyväksyivät omien edustajiensa tekemät ehdotukset:

1) Että rapparien palkkasopimuksen irtisanomista ei peruuteta, vaan sen lisäksi sanotaan irti myöskin sementti-työntekijäin työehtosopimus. Kaikki muut sopimukset sitävastoin suostutaan jatkamaan asiallisesti muuttamatta 2:deksi vuodeksi, jos yleissopimuksesta päästään yksimielisyyteen.

2) Yleissopimukseen tehdään vaan muutamia selvennyksiä ja lisäyksiä, mutta muuten hyväksytään vanha yleissopimus asiallisesti sellaisenaan.

Näiden päätöskien perusteella laativat neuvottelumiehet ehdotuksen uudeksi yleissopimukseksi, joka annettiin työnantajain edustajille toisessa neuvottelukokouksessa tammik.

24 p. Samalla ilmoitettiin muut edellämainitut palkkasopimuksia koskevat ehdot.

Työnantajain edustajat ilmoittivat lisäävänsä edellisessä kokouksessa tarjoamiinsa sovinnon ehtoihin sen, että rapparien sopimukseen saadaan tehdä muodollisia korjauksia, mutta palkkoja ei saa korottaa.

Kun työntekijät eivät olleet työnantajain ehtoja sellaiseen hyväksyneet, kieltäytyivät työnantajain edustajat enempää keskustelemasta ja katkasivat neuvottelut kokonaan, vaikka on varmaa, että jos työnantajat olisivat voineet maltillisesti asioita käsitellä, olisi ainakin riitakohtien lukua voitu vähentää, joskaan ei lopullista sovintoa tehdä. Neuvottelujen lopetettua jäivät seuraavat riitakohdat ratkaisematta:

Työpäivän pituus, yleissopimuksen ja palkkasopimusten rikkomusten tutkiminen ja ratkaiseminen, paikallisten luottamusmiesten valintatapa ja niiden velvollisuudet, kiertävän luottamusmiehen toiminta työpaikoilla, palkkasopimusten tekeminen yleissopimuksen voimassaoloaikana, pohjapalkka sellaisissa urakatöissä, joitten hinta ei ole palkkasopimuksissa määrätty ja sopimuksen voimassaoloaika sekä lisäksi rapparien ja sementtimiesten palkkasopimusten parantaminen.

Yleissopimusneuvotteluissa olivat työnantajat uhanneet sanoa irti kaikki palkkasopimukset. Tämän uhkauksensa he myöskin panivat täytäntöön. Ennen tammikuun loppua sanottiin työnantajain puolelta kaikki palkkasopimukset irti ja kukin ammattiosasto sai vastaanottaa nähtävästi kovassa kiireessä kokoon kyhätyn ehdotuksen uudeksi työehto- ja palkkasopimukseksi. Kukaan ehdotus oli laadittu siinä mielessä, ettei mitään erikoista yleissopimusta enää tarvita, vaan yksityistyösopimuksiin otetaan myöskin yleiset määräykset, siten huononnettuna, kuin mestarien yleissopimusehdotuksessakin oli esitetty. Sen lisäksi olivat käyneet pienentämään palkkoja, m.m. muurareille tarjottiin huomattavasti alennettuja palkkoja urakatöissä.

Kun asema nyt oli muuttunut tällä tavalla, päättivät

useat ammattiosastotkin että aikaisemmin tehdyt päätökset vanhoihin sopimuksiin tyytymisestä eivät enää ole sitovia, kun työnantajat olivat sopimukset irtisanoneet ja katkaisseet neuvottelut. Tämän johdosta päättivät lähes kaikki ammattiosastot vaatia palkankorotuksia y. m. parannuksia.

Rakennustyöaloilla toimivien liittotoimikuntien neuvottelukokous, josta on tehty seuraava pöytäkirja:

»Pöytäkirja, tehty muurarien, kivityöntekijäin, tehdas- ja sekatyöväen, kaakeli-, f.- ja uunintekijäin ja puutyöntekijäin liittojen toimikuntien yhteisessä kokouksessa Ammattijärjestön toimistossa helmikuun 7 p:nä 1912. Saapuvilla olivat muurarien liitosta: E. Leino, K. Korander, S. Nieminen, J. K. Nieminen, H. Hurmevaara ja J. Nevalainen; kivityöntekijäin liitosta: V. Koivula, K. E. Majanen, J. Mäkinen, A. Talvio ja N. Nieminen; tehdas- ja sekatyöväen liitosta: K. Heinonen, A. Aalto, K. Kanerva, Ida Vahtera, Ida Hellstedt, V. Viheriäkoski ja V. Valo; kaakeli-, f.- ja uunintekijäin liitosta: K. J. Koski, J. Lahtinen, O. Hyvönen ja T. Pihlajamäki; puutyöntekijäin liitosta: S. Hellsten, K. Salo, R. Lahti, H. Moisio, O. Murtosalu, V. Viitanen ja A. Halme.

1 §.

Kokouksen avasi K. Heinonen ilmoittaen, että yleissopimusta varten valitut eri liittojen neuvottelumiehet ovat nyt, kun eri ammattiryhmien palkkasopimuksetkin ovat työnantajain puolelta irtisanotut, katsoneet tarpeelliseksi kutsua liittotoimikunnat yhteiseen kokoukseen käsittelemään niitä asioita jotka pitäisi saada kaikkien työehtosopimuksiin samanlaisiksi ja päättämään Senaatin työväenasiain esittelijä tohtori L. Ehrnroothin tekemästä ehdotuksesta puolueettoman välimiehen valitsemisesta neuvotteluja varten uudesta yleissopimuksesta. Ehdotti kokoukselle valittavaksi puheenjohtajan.

2 §.

Puheenjohtajaksi valittiin Ammattijärjestön v.t. puheenjohtaja Matti Paasivuori ja pöytäkirjaa pitämään allekirjoittanut A. Halme.

3 §.

Senaatin työväenasiain esittelijä tohtori L. Ehrnrooth oli tehnyt S. rakennusmestariiliiton Helsingin osaston johtokunnalle ja S.

Ammattijärjestön toimikunnalle ehdotuksen puolueettoman välimiehen ottamisesta neuvotteluja varten Helsingin rakennustyöväen uudesta yleissopimuksesta ja jos ehdotus molemmin puolin hyväksytään, käskää hän molempien riitapuolien edustajat yhteiseen kokoukseen valitsemaan välimiestä. Välimiehen palkkion on Senaatti luvannut maksaa. Ammattijärjestön toimikunta oli kehoittanut liittojen toimikuntia hyväksymään tohtori Ehrnroothin ehdotuksen.

Kun ehdotuksen hyväksymisessä ei huomattu mitään vaaraa työväelle, hyväksyttiin ehdotus yksimielisesti ja tulevat kustakin liitosta aikaisemmin valitut henkilöt ottamaan osaa välimiehen vaaliin ja sen johdolla tuleviin neuvotteluihin uudesta yleissopimuksesta.

4 §.

Neuvottelumiesten puolesta ehdotti K. Heinonen, että jokaisen ammattiryhmän uudesta palkka- ja työehtosopimuksesta aloitettaisiin työnantajain kanssa neuvottelu ensitilassa ja, että työehtosopimukset kaikille ammattiryhmille tehtäisiin yhdenmukaiset, ja tulisivat ne sisältämään pääasiassa sitä, mitä työntekijäin laatima uusi yleissopimusehdotus sisältää. Palkat ja muut eri ammateille erityisesti kuuluvat kohdat saisivat jokainen laatia ammattinsa tarpeiden mukaan. Kukaan ei saisi tehdä myönnytyksiä ennen kun liittotoimikunnat ovat yhteisesti neuvotelleet.

Ehdotuksen johdosta syntyneen pitkän keskustelun perästä hyväksyttiin neuvottelijain puolesta esitetty mielipide sillä lisäyksellä, että kaikkien työehtosopimuksiin otetaan tarkemmat määräykset vaatetus- ja ruokailuhuoneista, siten, että ne ovat pakollisia laittaa kaikille rakennuksille ja, että ne ovat varustettavat vedenpitävällä katolla, puhtaat ja kylminä vuoden aikoina lämmitettävät. Kaikkien sopimusten päättymisajaksi hyväksyttiin huhtikuun 30 päivä v. 1914.

5 §.

S. Nieminen teki ehdotuksen, että sovinto-oikeutta koskeva pykälä muutettaisiin sellaiseksi, että sekä työntekijä ja työnantaja, joita vastaan sopimusta on rikottu, saisivat itse valita puolestaan sovinto-oikeuden jäsenet ja vastata kuluista. Pitkän keskustelun perästä hyljättiin Niemisen ehdotus.

6 §.

E. Leino toi esille, että löytyy sellaisia mestareita, jotka kuuluvat S. Rakennusmestariliittoon, vaan eivät sen Helsingin osastoon, joten olisi vaadittava myöskin rakennusmestariliiton puolesta sopimukset allekirjoitettavaksi. Tästä olisi seuraus, että myöskin työntekijäin liittojen pitäisi sopimukset allekirjoittaa. Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

7 §.

Vielä voimassaolevien työsopimuksien perusteella päätettiin kehoittaa osastoja valitsemaan puolestaan jäsenet sovintolautakuntiin uusien työehtosopimuksien tekemistä varten, ja ilmoittakoon kukin osasto vaalistaan asianomaisille työnantajajärjestöille. Tämä päätettiin siltä varalta, etteivät työnantajat pääse määräytämään työntekijäin puolesta sovintolautakuntien jäseniä.

8 §.

Allekirjoittaneen ehdotus, että puolueettoman välimiehen hyväksyminen jätettäisiin osastojen ratkaistavaksi, hylättiin sillä perusteella, että kaikilla liittotoimikunnilla, lukuunottamatta puutyöntekijäin liiton toimikuntaa, ovat täydet valtuudet osastoiltaan yleisopimusasiassa.

9 §.

Neuvottelumiehille annettiin valtuudet tarpeen vaatiessa käskä kokoon yhteisiä liittotoimikuntien kokouksia.

10 §.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin A. Aalto ja E. Leino.

Vakuudeksi

A. Halme.»

»Tarkastettu ja huomattu keskustelujen ja päätösten kanssa yhtäpitäväksi.

Eemil Leino.

Artt. Aalto.»

Työnantajan ilmoitusta työsopimuksen irtisanomisesta käsitteli osaston toimikunta 4 päivänä helmikuuta ja päätti, ettei mestarien tarjoomaa sopimusta hyväksytty, vaan tarjotaan entistä sopimusta, johon 11—12 § on koetettava saada parannuksia. Sopimuksen päättymisajasta oltiin sitä mieltä, että se pitäisi saada päättymään 1 päivään huhtikuuta 1914. Samassa kokouksessa tarkastettiin urakkatyöhinnointelu, johon yleensä katsottiin tarpeelliseksi tehdä 5 % ylennys joka kohdassa oleviin palkkamääriin.

Rakennustyöväen ammattiosastojen johtokunnat päätettiin kutsua yhteiseen kokoukseen neuvottelemaan menettely-

tavasta, jonka kokoon kutsuminen annettiin puheenjohtajan huoleksi.

Osaston toimikunta 11 päivänä helmikuuta, Puutyöntekijäin liittotoimikunnan ehdotuksesta, hyväksyi kirvesmiesten työehtosopimuksen 11 ja 12 §:n entisellään, niitä mitenkään muuttamatta.

Sama asia oli sitten 12 p:nä helmikuuta osaston kokouksessa esillä ja tehtiin silloin työehto- ja hinnoittelusopimusehdotuksiin useita asiallisia parannuksia eli palkkamäärien korotuksia.

Samalla osasto valtuutti A. Halmeen ja K. Holmin edustamaan osastoa yleissopimus neuvotteluissa.

Näitä vaatimuksia ei kuitenkaan ehditty sen pitemmälle valmistaa, kun väliin astui senaatin työväen asiain esittelijä Leo Ehrnrooth. Hän teki senaatin Kauppa- ja teollisuustoimituskunnan valtuuttamana kummallekin riitapuolelle esityksen puolueettoman välitysmiehen valitsemisesta neuvotte-
luja johtamaan.

Ehdotus hyväksyttiin ja kummankin puolen neuvottelumiehet kokoontuivat helmikuun 13 päivänä ja valitsivat yksimielisesti välitysmieheksi esityksen tekijän Leo Ehrnroothin.

Neuvottelut aloitettiin heti ja keskustelujen pohjana pidettiin kummankin riitapuolen niitä ehdotuksia, jotka aikaisemmin olivat aiheuttaneet neuvottelujen katkeamisen.

Välitysmiehen johdolla sujuivatkin keskustelut niin, että neljässä istunnossa oli läpikäyty kummankin riitapuolen yleissopimusehdotus.

Välitysmies teki nyt oman ehdotuksensa yleissopimukseksi, sekä liitteeksi siihen erityiset työriitojen käsittelysäännöt, joitten mukaan työehtosopimusten rikkomiset ja tulkitsemiset käsitellään ja ratkaistaan.

Välitysehdotus lähetettiin kaikkien osastojen käsiteltäväksi, sekä sen mukana välitysmiehen laatima seuraava kirjelmä:

»Helsingin rakennusteollisuutta uhkaavan työriidan sovittamiseksi saan täten, riitapuolten asettaman sovittelukomitean jäsenten yksimielisestä kehoituksesta, asianomaisten järjestöjen harjoittavaksi esittää seuraavan välitysehdotuksen:

1) Oheenliitetyt ehdotukset uudeksi yhteissopimukseksi sekä Helsingin rakennusteollisuuden työriitain käsittelysäännöiksi hyväksytään noudatettaviksi kuluvan vuoden toukokuun 1 p.

2) Uudet erikoissopimukset kaikille rakennusteollisuuteen kuuluville ammattilaisille laaditaan yhteissopimuksen voimassaolojaksi siten, että niiden ammattien sopimukset, joihin nähden ei vaadita voimassaolevien sopimusten asiallista korjaamista sovittelukomitean toimesta laaditaan viimeksi mainittujen sopimusten mukaisiksi ottamalla huomioon ne muodolliset korjaukset ja poistot, jotka aiheutuvat yleissopimuksesta, mutta että muiden ammattien sopimukset annetaan voimassaolevain sopimusten määräämässä järjestyksessä asetettujen sovinto-oikeuksien käsiteltäviksi ja päätettäviksi.

3) Asianomaiset järjestöt päättävät valtuuttaa sovittelukomitean jäsenet ryhtymään edellämainittuihin toimenpiteisiin sekä valita jäseniä äskenmainittuihin sovinto-oikeuksiin.

Jos riitapuolet hyväksyvät tämän ehdituksen sellaisenaan, olisi ilman enempää viivytystä saatavissa vakuus siitä, että työrauha säilyy, mikä seikka vuoden rakennuskauteen nähden ei ole vähäksi arvattava.

Helsingissä, helmikuun 22 p. 1912.

Leo Ehrnrooth.»

Liittotoimikunnan ja tri Ehrnroothin kirjettä käsitteli osaston toimikunta 22 päivänä helmikuuta ja päätti toimikunta ne hyväksyä. Osasto käsitteli samoja asioita 26 päivänä helmikuuta ja hyväksyttiin yleissopimus, josta kappale seurasi välimiehen kirjelmää, paitsi 11 §:n loppuun lisättiin sanat: »käydä työpaikalla», jolla tarkoitettiin rakennustyöväen yhteiselle luottamusmiehelle varata oikeus tehdä tarkastelu- ja tutkimusmatkoja työpaikalle.

Neuvottelukomitea kokoontui helmik. 28 p. lopullisesti päättämään yleissopimuksesta. Tällöin huomattiin, että työnantajat eivät olleetkaan hyväksyneet välitysmiehen ehdotusta, vaan yhä pitivät kiinni aikaisemmin esittämistään huononnuks-ehdotuksistaan. Neuvottelut uhkasivat uudestaan raueta, mutta välitysmies tarmokkaalla toiminnallaan sai sen estetyksi. Hän

piti neuvotteluja vuoroin toisen, vuoroin toisen riitapuolen edustajain kanssa, ja tuloksena tästä oli, että työnantajat vihdoin luopuivat suurimmista sopimuksen huonontamisyri-tyksistä, sekä ilmoittivat peruuttavansa yksityistyoehdosopimusten irtisanomisen. Sitävastoin eivät työnantajat hyväksyneet sitä, että riidanalaiset palkkasopimukset tehdään sovinto-oikeudessa, jos neuvotteluilla ei saada sovintoa aikaan.

Vaikkakaan välitysmiehen ehdotus ei tullut kokonaisuudessaan hyväksytyksi, voitiin kuitenkin järeilläolevista riitakohdista, kun sovinto-oikeuskysymys sivuutettiin, päästä yksimielisyyteen niin että vielä samana iltana lopullisesti voitiin tarkistaa seuraava yleissopimusehdotus:

»Helsingin rakennusteollisuuden työehtoja koskeva yleissopimus.

Allekirjoittaneiden Helsingin rakennusteollisuuden työnantaja- ja työntekijä-järjestöjen kesken on valtuutettujen edustajain kautta tehty seuraava, mainitun teollisuuden työehtoja koskeva yleissopimus:

I:nen Luku.

Työehdoista.

1 §. Noudattamalla tämän yleissopimuksen ja rakennusteollisuuden eri ammattien erikoistyoehdosopimusten määräyksiä, on työnantajalla oikeus johtaa ja jakaa työtä sekä vapaasti ottaa ja erottaa työntekijänsä.

2 §. Helsingin rakennusteollisuudessa ei ole työhön otettuihin työntekijöihin nähden voimassa irtisanomisaikaa.

3 §. Pisin työaika on yhdeksän tuntia päivässä, paitsi lauantaisin ja pyhäaattoina kuusi ja puoli tuntia.

Työ aloitetaan aikaisintaan kello 7 aamulla ja päättyy viimeistään kello 5 iltapäivällä. Lauantaisin ja pyhäaattoina lopetetaan työ kello 2 iltapäivällä.

Ruokailuaika on kello $1\frac{1}{2}$ 12:sta— $1\frac{1}{2}$ 1:teen, paitsi lauantaisin ja pyhäaattoina kello $1\frac{1}{2}$ 10:stä—10:een.

Mitä urakkatyöläisiin tulee, jää työajan nykyään kussakin ammatissa käytännössä oleva järjestely voimaan.

4 §. Ylityötä on se työ, joka tehdään ennen tai jälkeen 3 §:ssä säädetyn säännöllisen työajan, sekä pyhätyötä se työ, joka tehdään lauantain tai muun pyhäaaton illasta kello 6 seuraavan arkipäivän aamuun kello 6.

Ylityöstä maksetaan 50 % korotus sekä pyhätyöstä 100 % korotus tavallisesta tuntipalkasta.

Kuitenkaan alköön yli- tai pyhätyöksi laskettako sellaisia säännöllisiä toimia, kuten esim. vuorotyötä, yövartijain, lämmittäjain, vedenpumppaajain ja niihin verrattavia säännöllisiä toimia.

Yli- ja pyhätyön tekeminen on vapaaehtoista, paitsi milloin tarve sitä välttämättä vaatii.

5 §. Vapunpäivänä on työntekijöillä loma.

6 §. Työtä suoritetaan joko urakalla tai tuntipalkkaa vastaan.

Sellaisen urakkatyön palkasta, johon erikoistyyehtosopimuksen hinnoittelua ei voida sovelluttaa, sopikoot asianomaiset keskenään ennen työn alkua; kuitenkin siten, että työntekijän vähin tuntipalkka joka tapauksessa on taattu, paitsi sellaisissa urakatöissä, joissa useat työntekijät samalla kertaa ja yhteisvastuulla, kirjallisesti ottavai määrätyn työn urakalla kokonaan suoritettavakseen.

7 §. Työpalkat maksetaan kerran viikossa heti työn päätyttyä; palkan maksu on julkinen.

Ylijäämä urakkasummasta maksetaan työn valmistuttua, jollei toisin ole sovittu, kun työ on valmistunut sekä työnantajan puolesta tarkastettu ja hyväksytty; tarkastus on viipymättä suoritettava.

8 §. Uutisrakennuksella ja louhimolla, missä työskentelee ainakin 20 työläistä, varustettakoon, jos ilman hankaluutta mahdollista on, työntekijäin ruokailua ja vaatteiden säilyttämistä varten tarkoituksen mukainen suoja, jonka tulee olla varustettu vedenpitävällä katolla, samoin tiiviillä seinillä ja lukollisella ovella. Suoja on pidettävä puhtaana, kylmän vuoden aikana lämmitettynä ja tarpeellisesti valaistuna.

II:nen Luku.

Järjestysmääräyksiä.

9 §. Työrauhan häiritseminen työpaikalla työväkeä kiihottamalla tai muulla tavalla on kielletty.

Väkiuomain kuljetus ja nauttiminen sekä päihtyneenä esiintyminen työpaikalla on samoin kielletty.

10 §. Työntekijäin järjestöllä on oikeus kullekin työpaikalle, työhön otettujen työntekijäin joukosta määrätä luottamusmies valvomaan työntekijäin oikeuksien ja velvollisuuksien täyttämistä. Työnjohtajalle on ilmoitettava, kuka on määrätty luottamusmieheksi.

Luottamusmiehellä, enempää kuin muillakaan työntekijöillä, ei ole oikeutta pakottaa ketään erotettavaksi työstä järjestöihin kuulumattomuutensa tai mielipiteidensä tähden. Samoin työntehtäjällä ei ole oikeutta erottaa työstä ketään työntekijää järjestöihin kuulumisensa, edustajana olemisensa tai mielipiteittensä tähden.

11 §. Tämän sopimuksen allekirjoittaneet järjestöt määrät-kööt kummaltakin puolelta yleiset asiamiehet sopimusten täyttä-mistä valvomaan. Kunkin järjestön on ilmoitettava vastapuolen järjestöille, kenen se on valtuuttanut asiamiehekseen. Asiamies olkoon varustettu järjestönsä valtakirjalla voidakseen vaadittaissa esittää sen.

Asiamiehellä on oikeus tämän ja muun työehtosopimuksen soveltamista koskevissa asioissa käydä työpaikoilla, sovittuaan tarkoitusta vastaavasta ajasta paikalla olevan työnjohtajan kanssa.

III Luku.

Yleisiä säännöksiä.

12 §. Tarkempia määräyksiä rakennusteollisuuden eri ammat-tien erityisistä työ- ja palkkausoloista on annettu sitä varten teh-dyissä erikoissopimuksissa.

13 §. Tämän sopimuksen allekirjoittaneet järjestöt ja niiden jäsenet eivät tämän sopimuksen voimassaolamisen aikana saa toisiansa vastaan toimeenpanna minkäänlaisia työnseisauksia tai olla sellaisissa osallisina, vaan sitoutuvat toimimaan parhaansa mukaan tämän yleis-sopimuksen ja eri ammattien erikois-sopimus-ten arvossa ja voimassa pitämiseksi ja työriitain välttämiseksi.

14 §. Tämän yleissopimuksen tai muun työehtosopimuksen tulkitsemista tai soveltamista koskevain riitaisuuksien sovittelussa tai sovinto-oikeudessa ratkaisemisesta on voimassa erikseen hy-väksytyt »Helsingin rakennusteollisuuden työriitojen käsittelysään-nöt».

Jos sopimusta rikkoo sellainen työnantaja, josta työntekijäin järjestöt eivät tiedä, kuuluuko hän työnantajain järjestöön, on työnantajain järjestö vaadittaessa velvollinen antamaan selvän tie-don. Jos kirjallisesti tiedustellaan, on kirjallisesti vastattava. Vas-taava oikeus on työnantajain järjestöillä.

15 §. Tämä yleissopimus päättyy 31 p:nä toukokuuta 1914, mistä päivästä sopimus kuitenkin jatkuu edelleen vuodeksi ker-rallaan, ellei sitä viimeistään neljä kuukautta sitä ennen ole tois-ten tai toisten asianomaisten puolelta irti sanottu.

Jos sopimus kokonaisuudessaan tai joltakin osalta irtisanotaan, on samalla annettava vastapuolelle täydelliset muutosehdotukset. Asianomaiset ovat velvolliset kohta irtisanomisen tapahduttua valitsemaan jäseniä erityiseen neuvottelulautakuntaan, jonka tulee puolueettoman puheenjohtajan johdolla ryhtyä työhönsä niin pian kuin mahdollista.

*

Ylläolevan lisäksi ovat allekirjoittaneet järjestöt päättäneet seuraavasti:

Erikoistyyöehtosopimukset laativat ja hyväksyvät työnantaja- ja työntekijäjärjestöt keskenään ilman sovinto-oikeuksia ja on jokoisen erikoissopimuksen päättymispäivä 31 p. toukok. 1914, mistä päivästä nämä kuitenkin jatkuvat edelleen vuoden kerrallaan, ellei niitä jommaltakummalta puolelta irtisanota, mikä irtisanominen pitää tapahtua viimeistään 5 kuukautta ennen päättymispäivää, huomioonottamalla mitä yleissopimuksen irtisanomisesta on tämän sopimuksen 15 § 2 momentissa säädetty.

Helsingin rakennusteollisuuden työriitojen käsittelysäännöt.

Allekirjoittaneet Helsingin rakennusteollisuuden työnantajain ja työntekijäin järjestöt ovat hyväksyneet seuraavat säännöt, joita on noudatettava, kun järjestöjen välisen yleissopimuksen taikka muun työehtosopimuksen tulkitsemisesta tai soveltamisesta syntyy erimielisyyttä yhtäältä työnantajajärjestön tai sen jäsenen kesken.

1 §. Kun työpaikalla syntyy erimielisyyttä työhdoista, on aina ensiksi koetettava työväen paikallisen luottamusmiehen välityksellä saada sovinto aikaan. Jos sellaista luottamusmiestä ei ole valittu tai jollei välitysyritys onnistu, on viipymättä kutsuttava asianomaisten järjestöjen asiamiehet riitaa selvittämään.

Jos on kulunut 14 päivää siitä päivästä, samaa päivää kuitenkin lukuunottamatta, jolloin se tapaus on sattunut tai asiain-tila päättynyt, jota väitetään voimassaolevan sopimuksen rikkomiseksi, ei asiaa enää voida näiden sääntöjen mukaisesti panna vireille.

2 §. Siinä tapauksessa että sovintoa ei aikaansaada 1 §:ssä mainituilla toimenpiteillä, on asia ennen kolmen päivän kuluttua ilmoitettava sovinto-oikeuden puheenjohtajalle, joka niin pian kuin mahdollista asian sovittelua varten määrää kokouksen, johon on kutsuttava asianomaisten järjestöjen puheenjohtajat ja asiamiehet.

3 §. Jos 2 §:ssä mainittu sovitteluyritys on jäänyt tulosta vaille ja järjestö tai yksityinen riitapuoli tahtoo saada asian päätetyksi sovinto-oikeuden tuomiolla, on sovinto-oikeuden puheenjohtajalle ennen kahdeksan päivän kuluttua järjestön toimesta tehtävä tästä kirjallinen ilmoitus, jossa tarkoin esitetään riitakysymyksen laatu. Siinä tapaksessa, että kantajana on yksityinen henkilö, on samalla asetettava hyväksyttävä vakuus niistä kustannuksista, jotka voivat aiheutua sovinto-oikeuteen vetoamisesta.

4 §. Sovinto-oikeuteen valitsevat kaikki työnantajajärjestöt yhteisesti kaksi jäsentä, kaikki työntekijäjärjestöt kaksi jäsentä sekä kutakin erikoissopimusta kohden sen allekirjoittaneet järjestöt kummaltakin puolen yhden jäsenen. Kullekin jäsenelle on samassa järjestyksessä valittava varajäsen.

Sovinto-oikeuden puheenjohtaja valitaan kaikkien oikeudenjäsenten yhteisessä kokouksessa; hänen tulee olla lainopillisesti sivistynyt, puolueeton henkilö. Elleivät jäsenet voi vaalista sopia, on puheenjohtaja Helsingin Kaupunginvaltuuston Työväenasiain lautakunnan määrättävä. Puheenjohtaja ja jäsenet valitaan kalenterivuodeksi kerrallaan.

Sittenkun ensi kerta on valittu sovinto-oikeuden puheenjohtaja, vahvistaa oikeus kaikkien jäsenten yhteiskokouksessa itselleen työjärjestyksen ja ottaa avukseen sihteerin.

5 §. Sovinto-oikeuden on niin pian kuin mahdollista otettava käsiteltäväkseen asia, joka on sen päätettäväksi lykätty.

Jos riita koskee yleissopimuksen soveltamista tai tulkintaa, muodostavat puheenjohtaja ja järjestöjen yhteisesti molemmiin puolin valitsevat neljä jäsentä oikeuden. Jos sitä vastoin riita koskee jonkun erikoissopimuksen soveltamista tai tulkintaa, tulee olla asiata käsittelemässä puheenjohtaja, kaksi äskenmainituista jäsenistä, yksi kummaltakin puolen, työjärjestyksen tarkemmin määräämässä järjestyksessä sekä puheenalaista erikoissopimusta kohden valitut kaksi jäsentä.

Jos on epäily siitä, koskeeko riitakysymys yleissopimuksen vai erikoissopimuksen soveltamista ja tulkintaa, on sovinto-oikeuden niin muodostettuna, kun ensin mainittiin, tästä päätettävä.

Elleivät riitapuolet sovi lykkäyksestä, on välitystuomio julistettava ennen neljäntoista päivän kuluttua sen jälkeen, kun oikeus ensi kerran istunnossaan asiaa käsittelee.

Välitystuomio on riitapuolia velvoittava.

6 §. Kun välitystuomion täytäntöönpano voi tulla kysymykseen, on asioita sovinto-oikeudessa käsiteltäessä ja ratkaistaessa niin meneteltävä, että välitystuomio voidaan panna täytäntöön ulosottolain säännösten mukaisesti.

7 §. Oikeuden kansliakustannukset ovat puoleksi työnantajain ja puoleksi työntekijäin järjestöjen suoritettavat, jota vastoin ne kustannukset, jotka johtuvat asiain käsittelystä näiden sääntöjen mukaan, ovat riitapuolten suoritettavat sovinto-oikeuden päätöksen mukaan.

Palkkiota jokaiselta oikeuden kokoontumispäivältä saa puheenjohtaja viisikymmentä markkaa ja jäsen kymmenen markkaa. Sihteerin palkkio määrätään työjärjestyksessä.

Jos erityinen kokous on pidetty ainoastaan päätöksen julistamista varten, ei siitä lueta eri palkkiota.

8 §. Jos voimassa oleva yleissopimus tai erikoissopimus asianmukaisen irtisanomisen tapahduttua on lakannut voimassa olemasta eikä uutta sopimusta ole saatu aikaan, ovat nämä säännöt edelleenkin sovellettavat kaikkiin sopimusaikana syntyneisiin riitaisuuksiin.

9 §. Allekirjoittaneet työnantajain ja työntekijäin järjestöt

kaikki sitoutuvat sekä omasta puolestaan tarkoin noudattamaan näitä sääntöjä että myös kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla velvoittamaan jäseniään ehdottomasti noudattamaan niitä ja kaikkia niihin perustuvia päätöksiä.

Yleissopimuksen ja välitysmiehen ehdotuksen tultua hyväksytyksi, olivat riitakysymykset palautuneet siihen, missä ne olivat tammikuussa ennen neuvottelujen katkeamista. Kuten aikaisemmin on mainittu suostuivat amm. osastot silloin siihen, että jos yleissopimuksesta päästään yksimielisyyteen, niin asiallisia muutoksia vaaditaan ainoastaan rapparien ja sementtityöntekijäin sopimuksiin, jota vastoin muut sopimukset jatketaan sellaisinaan kahdeksi vuodeksi, huomioon ottamalla kuitenkin sellaiset muutokset ja selvennykset, jotka aiheutuvat yleissopimuksesta.

Vaikka yleissopimus täten olikin hyväksytty, ei sitä vielä allekirjoitettu, vaan jätettiin se riippuvaksi siitä, päästäänkö riidan alaisista yksityissopimuksista yksimielisyyteen. Neuvottelut aloitettiin heti rapparien ja sementtityöntekijäin työehtosopimuksista, koska niihin piti tulla asiallisia muutoksia. Kaikista muista sopimuksista, joihin piti tulla vaan pienempiä muutoksia ja selvennyksiä, neuvottelemineen jätettiin siksi kun nähdään, johtavatko neuvottelut rapparien ja sementtityöntekijäin kanssa sovintoon.

Neuvottelut edistyivät hitaasti, mutta vihdoinkin saatiin molemmin puolin hyväksytyksi sementtityöntekijäin työehtosopimus ja jällelle jäi enää vaan rapparien sopimus, jossa oli tehty sellainen muutos, että se välttämättä aiheutti myöskin muutoksen ulkotyöläisnaisten sopimukseen. Näistäkin olisi mahdollisesti päästy yksimielisyyteen, mutta väliin tuli uusia seikkoja, jotka lopulta estivät sovinnon syntymisen.

Neuvottelujen pitkittyessä ja sen jälkeen kun yleissopimus oli hyväksytty, huomattiin että rakennusteollisuus alkoi vilkastua. Tämä nostatti rohkeutta muutamissa amm. osastoissa. Alettiin selittää, että tulossa oleva sovinto oli liian laiha, jonka takia yleissopimusta ei saisi hyväksyä vaikka se olikin helmikuussa hyväksytty.

Kirvesmiesten ammattiosasto 13 päivänä toukokuuta kä-

sitteli sovittelumiesten ehdotusta, jolloin sopimus osaston mielestä oli niin huononnettu, ettei se muka enää kelvannut mihinkään, kun siitä oli uusien työehtosopimusten laatimisesta pakolliset sovinto-oikeudet poistettu.

Muita huononnuksia ei yleissopimukseen oltu tehty. Yleissopimuksessa oli työpäivän pituus määrätty 9-tuntiseksi; urakkatyössä tuntipalkka taattu. Mutta se syy hylätä sovittelumiesten ehdotukset ei ollut todellinen vaan todellinen syy oli, että arveltiin olevan sopivan ajan palkkojen korottamiselle.

Osasto oli 26 päivänä helmikuuta hyväksynyt Tri Ehrnroothin kirjelmän ja yleissopimusehdotuksen, jolloin mainitun sopimuksen 11 §:n lisättiin nuo sanat: »käydä työ paikalla». Mutta tämä korjaus olikin yleissopimusehdotukseen tällä välin tehty. Osaston asiamiehelle oli ehdotuksen 11 §:ssä taattu oikeus käydä työpaikalla.

Kun sovittelut uusien vaatimusten johdosta joutuivat seisahduksiin, koska työnantajat eivät niitä hyväksyneet, niin välimies lähetti riitapuolille seuraavan kirjelmän:

»Helsingin rakennusteollisuuden työnantajain ja työntekijäin järjestöille.

Sittenkun yleisen sovittelulautakunnan kokouksessa viime kuluneen helmikuun 28 p:nä oli alustavasti sovittu uudesta Helsingin rakennusteollisuuden työehtoja koskevasta yleissopimuksesta sekä saman teollisuuden työriitojen käsittelysäännöistä ja tämän ohessa mitä eri ammattien erikoissopimuksiin tulee määrätty, että ainoastaan sementtityömiesten ja rapparien tariffit otettaisiin täydellisen, asiallisen käsittelyn alaisiksi ja että uunintekijäin tarifiin tehtäisiin lisäyksiä, kun sitävastoin erikoistyöehtosopimukset muuten korjattaisiin ainoastaan mikäli uusien yleissopimusten säännökset tai nykyään voimassa olevien säännösten muodossa ilmenevät, molemmin puolin myönnettyt epäselvyydet sitä vaativat, on asianosaisten kesken mainitun päivän jälkeen sovitteluja toimitettu näin hyväksytyllä perustalla.

Mainittujen sovittelujen tulokset ovat seuraavat:

Alustavasti on laadittu uudet työehtosopimukset asfalttityöntekijöille, sementtityöntekijöille, uunintyöntekijöille, sekatyöntekijöille, tilenkantajille ja rakennusajureille sekä myös kivityöntekijöille, sittenkun viimeksimainittujen erikoissopimukseen kuuluva hinnoittelu oli sovinto-oikeudessa laadittu.

Rakennuspuutyöntekijäin ja muurarien uusia työehtosopimuksia koskevia neuvotteluja ei ole toistaiseksi voitu saattaa loppuun, koska työntekijäin edustajat asianomaisissa sovintolautakunnissa vastoin ylläkerottua yleistä alustavaa välipuhetta, joka koski sovittelujen perusteita, ovat esittäneet vaatimuksia, jotka sisältävät puheenalaisten työehtosopimusten asiallisia muutoksia.

Mitä rapparien uuteen työehtosopimukseen tulee on asianomaisten järjestöjen edustajain kesken sovitteluja hierottu, mutta pysyvään mielteneroavaisuuksien vallitessa erinäisissä kohdissa ei ole voitu päästä asianosaisten kesken alustavaan sopimukseen. Kun mainittua työehtosopimusta koskevista sovitteluissa on puheeksi otettu sellainen nykyisen työn järjestyksen muutos, joka välttämättä johtaa ulkotyöläisnaisten työehtosopimuksen uuteen järjestelyyn, mikäli se koskee sen aputyön palkkaamista, jota ulkotyöläisnaiset suorittavat rappauksessa, on viimeksimainittua työehtosopimusta koskevain sovittelujen loppuunsaattaminen jäänyt rapparien työehtosopimuksen lopullisen muodostelun varaan.

Siihen nähden, että alussa mainitulla tavalla aikaisemmin vahvistetulla perustalla ei ole odotettavissa lopullista sopimusta ennen voimassa olevan yleissopimuksen päättymistä eli ennen kuluvan kuun loppua, koska puutyöntekijäin ja muurarien työehtosopimuksia koskevia neuvotteluja esiintyneistä syistä ei ole voitu saattaa loppuun eikä uutta rapparitariiffia näy voitavan neuvottelemalla aikaansaada, on allekirjoittanut tahtonut asianomaisille työnantajain ja työntekijäin järjestöille ehdottaa, että seuraavalla tavalla sovittaisiin esillä olevan asian selvittämisestä:

Neuvottelujen loppuunsaattamista varten pidennetään rakennusteollisuudessa nykyisin voimassa olevien sopimusten aikaa enintään kymmenellä päivällä eli 10 p:ään ensi kesäkuuta. Ennen lämän ajan päättymistä saatetaan loppuun, ellei niin jo ole tapahtunut, neuvottelut niistä erikoissopimuksista, jotka aikaisemman päätöksen mukaan eivät saa joutua asiallisten korjausten alaisiksi, ja on tätä varten työntekijäin asianomaisille neuvottelumiiehille annettava tarpeelliset valtakirjat. Äsken mainitusta neuvottelujärjestyksestä tehdään, ennen merkitystä, syystä poikkeus ainoastaan ulkotyöläisnaisten sopimuksen suhteen.

Niin pian kuin yllämainitut neuvottelut on päätetty, allekirjoittavat asianomaiset työnantajain ja työntekijäin järjestöt sekä yleiset sopimukset että kaikki muut erikoissopimukset paitsi rapparien ja ulkotyöläisnaisten sopimuksia, ja astuvat näin allekirjoitetut sopimukset heti voimaan. Viimeksimainittujen kahden työehtosopimuksen laatiminen lykätään sitävästoin sovinto-oikeuden ratkaistavaksi, joka on niin kokoonpantava kuin työriitojen sovittelusäännöissä on määrätty niiden tapausten varalle, jolloin on riitä puheenalaisten ammattien asianomaisesti hyväksyttyjen erikoistyöehtosopimusten soveltamisesta tai tulkitsemisesta, mutta

on ulkotyöläisnaisten sopimukseen nähden sovinto-oikeuden tehtävä niin rajoitettava, että voimassa olevaa sopimusta voidaan muuttaa ainoastaan mikäli tulee sen apurityön palkkaamiseen, jota nämä työläisnaiset suorittavat rapaustyössä. Siksi kun asianomainen sovinto-oikeus on päättännyt työnsä, olisi rapparien ja ulkotyöläisnaisten voimassa olevia työehtosopimuksia noudatettava, mikäli ne eivät ole ristiriidassa uusien yleisten sopimusten kanssa.

Samalla kuin jätän edellä olevan ehdotuksen asianomaisten järjestöjen harkittavaksi, en voi olla lopuksi huomauttamatta, että tämä ratkaisuehdotus ymmärtääkseni itse todessa on ainoa mahdollinen keino rikkomatta aikaisemmin tehtyjä alustavia välipuheita turvata rakennusteollisuuden työrauha kahdeksi lähimmäksi vuodeksi. Lisäksi on huomattava, että sovinto-oikeuden näin ratkaistavat kohdat ovat verrattain harvat ja että niillä on toisarvoinen merkitys siihen suureen tulokseen verraten, joka neuvotteluilla jo on aikaansaatu sekä että aikaisempien neuvottelujen tulos on oleva hyvänä perustana asian käsittelylle sovinto-oikeudessa.

Helsingissä, toukokuun 29 p:nä 1912.

Leo Ehrnrooth».

Tämän johdosta liittotoimikunnat yhdessä ammattijärjestön toimikunnan kanssa pitivät yhteisen kokouksen ja lähettivät osastoille seuraavan kirjelmän:

**»Helsingin Rakennusteollisuus työntekijäin ammatti-
osastoille.**

Myötäliittäen tohtori Leo Ehrnroothin, Helsingin rakennusteollisuuden työnantajain ja työntekijäin järjestöille osottaman kirjelmän kuluvan toukokuun 29 p:ltä, ja sen lisäksi mitä vastamainitussa kirjelmässä on asiain eri vaiheista esille tuotu, saamme selostaa seuraavaa:

Kuten tunnetaan, sanoivat Helsingin rakennustyönantajat rakennusteollisuutta koskevan yleissopimuksen irti, viime vuoden joulukuun lopulla, esittäen uuden, entistä huonomman sopimuksen. Samaan aikaan oli myöskin työntekijäin puolelta irtisanottu rapparien sopimus, joka osasto kuitenkin siihen aikaan toimi vielä itsenäisenä, kuulumatta muurarien liittoon.

Sittenkuin työntekijäin ja työnantajain valitsevat neuvot-

telumiehet olivat koettaneet saada riitaisuuksia sovitetuksi, pääsemättä sen pitemmälle kuin, että työnantajat olivat asettaneet rauhanehdoiksi, että rapparien sopimuksen irtisanominen peruutettaisiin sekä että muita sopimuksia ei irti sanottaisi, jolloin he luopuisivat 10-tunnin työpäivä vaatimuksestaan. Tämän johdosta päätti johtokuntien yhteinen kokous 15 p:nä tammikuuta, että rapparien sopimuksen irtisanomista ei peruuteta, vaan päätettiin lisäksi irtisanoa myöskin sementti-työntekijäin sopimus, muita sopimuksia ei työntekijäin puolelta päätetty irtisanoa, vaan päätettiin: että jos yleissopimuksesta päästään yksimielisyyteen, jatketaan kaikki muut entiset sopimukset muuttamatta 2:si vuodeksi. Tämän päätöksen vahvistivat kaikki ammattiosastot sen jälkeen pitämässään kokouksessa.

Ennen tammikuun loppua sanottiin työnantajain taholta irti myöskin kaikki yksityissopimukset ja esitettiin useita huononnuksia, minkä johdosta sitten useat ammattiosastot esittivät omat vastaehdotuksensa.

Kun riitaisuudet alkoivat kärjistyä, teki esittelijäsihteeri Leo Ehrnrooth kumpaisellekin riitapuolelle ehdotuksen välimiehen asettamisesta yleissopimusneuvotteluja varten, minkä ehdotuksen sekä työnantajat, kuin myöskin liittotoimikuntien jäsenet kokouksessaan helmikuun 7 p:nä hyväksyivät.

Tämän jälkeen esitti sovittelukomitean kehoituksesta välimies tohtori Ehrnrooth kirjelmän 22 p:ltä helmikuuta, sekä ehdotuksen uudeksi yleissopimukseksi ja ehdotuksen siitä tavasta, millä yksityisistä työehtosopimuksista olevat riidat olisivat ratkaistavat. Tohtori Ehrnroothin kirjelmän hyväksyivät eri järjestöt, sekä jättivät *kukin neuvottelumiehille täydet valtuudet tehdä sopimusehdotukseen sellaisia muutoksia ja korjauksia kuin sovinnon aikaansaaminen näyttää välttämättömältä*, mutta jotka muutokset ja korjaukset eivät kuitenkaan tee yleissopimusta sisällöltään huonommaksi. Näiden valtuuksien nojalla hyväksyivät neuvottelumiehet lopullisesti yleissopimuksen helmikuun 28 p:nä. Tämän yleissopimuksen hyväksyivät kaikki liittotoimikunnat heti sen jälkeen, eikä myöskään osastojen puolesta sitä

vastaan muistutusta esitetty, vaikka yleissopimus heti sanomalehdissä julkaisemalla saatettiin osastojen tietoon.

Sittenkun yleissopimusehdotus oli täten saatu lopulliseen muotoon, alkoivat neuvottelut yksityisistä työehtosopimuksista siinä järjestetyksessä kuin yleissopimusneuvotteluissa oli hyväksytty, mutta kuin neuvottelut edistyivät hitaasti ja eri liittotoimikunnissa noudatettiin erilaista menettelytapaa, sekä kun muutamissa ammattiosastoissa oli ryhdytty harjoittamaan kiikoitusta jo hyväksyttyä yleissopimusta vastaan, pidettiin neuvottelumiesten aloitteesta huhtikuun 30 p:nä liittohallintojen yhteinen kokous, missä kokouksessa hyväksyttiin seuraavat ponnet:

1) Liittohallintojen yhteinen kokous vahvistaa neuvottelumiesten laatiman yleissopimuksen Helsingin rakennusteollisuudessa ja valtuuttaa neuvottelumiehet sen allekirjoittamaan sittenkuin yksityissopimuksesta on päästy yksimielisyyteen.

2) Kokous velvoittaa kunkin liittotoimikunnan viipymättä ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että ammattiosastot ensi tilassa lopullisesti päättävät yksityissopimusten hyväksymisestä, ja olisi osastojen neuvotteluilla koetettava saada palkankorotuksia, y.m. muodollisia ja asiallisia parannuksia yksityissopimuksiin. Ellei neuvotteluilla ole mahdollisuutta saada niihin parannuksia, ovat liittohallinnot sitä mieltä, että osastojen olisi pysyttävä siinä aikaisemmin tekemässään päätöksessä, että muurarien, kirvesmiesten, uunintekijäin, sekatyöntekijäin, tiilenkantajain, ulkotyöläisnaisten ja rakennusajurien sopimukset uudistetaan sellaisinaan, huomioon ottamalla kuitenkin ne asialliset ja muodolliset muutokset, jotka aiheutuvat yleissopimuksesta.

Kuten edellisestä näkyy on työntekijäin taholla omaksuttu se käsitys, että sovittelumiesten ehdotus yleissopimuk-

seksi olisi saatava lopullisesti hyväksytyksi, sekä että kaikkien muiden osastojen, paitsi rapparien ja sementtityöntekijäin sopimukset voidaan hyväksyä, ellei parannuksia sovitteluissa saada, sellaisinaan, sekä koetettava riitakohtia saada sovinto-oikeuteen, mitkä ehdot ja edellytykset nyt näyttää olevan olemassa. Asiain tällä kannalla ollen näyttää siltä, että yleissopimuksen hyväksyminen, samoin kuin eri ammattikuntien yksityissopimustenkin lopullinen hyväksyminen riippuu siitä, tuleeko kaikkien ammattikuntien sopimukset hyväksytyiksi ja työrauha siten kahdeksi vuodeksi turvatuksi. Kysymys asiallisesti koskee siis sitä: tahtooko rakennustyöväestö lähteä taisteluun, vai haluaako se rauhassa jatkaa töitä?

Sen seikan puolesta, että rakennusteollisuustyöväestön olisi yritettävä, vaikkapa ankaralla taistelullakin, oloihinsa korjauksia, on esitetty, että rakennusteollisuuden alalla vallitsee nykyään vilkas liike, joten työnantajat ilman suuria uhrauksia ja kustannuksia eivät voisi antautua taisteluun, vaan mahdollisesti olisivat pakotetut tekemään myönnytyksiäkin. Niinikään paikallaan pysyminen ja entisten ehtojen puolesta taistelemisen lamauttaa ja taannuttaa työväen ammatillista liikettä, kun sitä vastaan taistelu parannuksien puolesta terästä ja lujittaa työväestöä.

Toiselta puolen on huomattava, että työntekijäin puolelta entisten sopimusten hyväksyminen, lukuunottamatta rapparien ja sementtimiesten sopimuksia, on periaatteessa ennen helmikuun puoliväliä jo asiallisesti annettu ja jolle pohjalle neuvottelut kokonaan rakentuivat, joten työntekijäin rehellisyyden tunne velvottaa heitä pysymään jo esittämiensä mielipiteiden takana.

Tämän lisäksi täytyy ottaa huomioon, että todelliset työnantajat eivät ole rakennusmestarit, eipä edes rakennusten isännöitsijät, vaan mahtavat rahalaitokset, jotka eivät katsele suopein silmin täällä vallitsevaa 9-tunnin työpäivää. Niinikään on otettava huomioon, että liittojen sekä Ammattijärjestön kassat ovat kovin vähäiset suurta taistelua varten, sekä järjestyneen työväen luku kovin pieni, tehden

noin 25 % koko rakennustyöväestöstä, nekin tässä asiassa hyvin erimielisiä, sekä suuria taisteluja jo alkanut, tai tulossa useissa osissa maata. Kaiken tämän huomioon ottamalla ei voi ummistaa silmiään siltä, että rakennustyöväestö ei voi taistelujenkaan avulla tällä kertaa päästä tämän pidemmälle, minkä vuoksi ehdotamme: että sovintoehdus hyväksyttäisiin.

Mutta kun erimielisyyttä osastoissa on ilmestynyt ja mahdollisesti vieläkin ilmenee, alistetaan asia osastojen kesken toimitettavan yleisäänestyksen alaiseksi siten, että kunkin osaston on keskuudessaan toimitettava äänestys suletuilla lipuilla, viimeistään torstaina kesäkuun 6 p:nä, siten että kukin, joka hyväksyy sovintoehdotuksen kirjoittaa »jaa» ja joka vastustaa »ei», ja on osastojen ilmoitettava äänestyksen tulos liittotoimikunnille seuraavana päivänä, sekä myöskin ilmoitus siitä, kuinka paljon osanottajia oli kokouksessa.

Äänestysten tulokset tarkastaa liittotoimikuntien yhteinen kokous, joka myös äänestyksen perustuksella lopullisesti ratkaisee sovintoehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, ja on tämä ratkaisu osastoihin nähden sitova.

Ennen äänestystä on osastojen päätettävä tämän viimeisen kohdan hyväksymisestä.

Helsingissä, toukokuun 31 p. 1912.

Suomen Tehdas- ja Sekatyöväen liittotoimikunnan puolesta:

A. E. Kokkola. K. Heinonen. E. Ekholm. V. Rantanen.
J. Kanerva. Alma Rantanen. Ida Laine. A. Sinisalo.
A. Aalto. V. Viherkoski.

Suomen Muurarien liiton toimikunnan puolesta:

J. K. Nyman. E. Leino. H. Hurmevaara J. Nevalainen.

Suomen Kivityöntekijäin liitto:

V. Koivula. K. Salmela. V. E. Majanen. J. Pietikäinen.

Suomen Kaakeli-, Fajanssi- ja Uunintekijäin liittoneuvoston puolesta :

T. Pihlajamäki. J. Lahtinen. K. Lindholm.

Puutyöntekijäin liiton toimikunta:

A. Halme. Kalle Salo. S. Hellsten. Osk. Murtosalo.
H. Moisio. V. Viitanen.

Suomen Ammattijärjestön toimikunnan puolesta:

Matti Paasivuori. K. Vartiainen. H. Saxman. K. Lindroos.
O. Hurme.»

Nämä kumpikin kirjelmä käsiteltiin kirvesmiesten kokouksessa 4 päivänä kesäkuuta ja päätti mainittu osasto 65 äänellä 22 vastaan, ettei liittotoimikuntien ehdotusta, ratkaista työehtosopimukset yleisäänestyksellä hyväksytä, vaan osasto pidättää itsellään asiassa ratkaisuvallan, eikä myönnä muille sitä oikeutta.

Samalla neuvottelumiesten sovintoehdotus 95 äänellä 17 vastaan hylättiin.

Puheenjohtaja M. Haikarainen tällöin jo osastolle ilmoitti, että hän on Puutyöntekijäin liiton toimikunnalle tehnyt ilmoituksen tulossa olevasta työtaistelusta.

Rakennustyöläisien osastoissa toimitetussa äänestyksessä annettiin 223 ääntä neuvottelumiesten ehdotuksen puolesta ja 451 ääntä sitä vastaan. Tulokseen suureksi osaksi vaikutti kirvesmiesten ja kivityömiesten osastoissa annetut äänet, jotka suurimmaksi osaksi olivat hylkääviä.

Kivityömiesten osanotto äänestykseen, sen jälkeen kuin heidän oma työehtosopimuksensa oli sovinto-oikeudessa valmistettu, oli epäoikeutettu, eikä tarkoittanut muuta kuin päästä eroon koko yleissopimuksesta. Eivätkä he itse suoranaisesti joutuneetkaan työtaisteluun, paitsi mikäli toisten ammattikuntien lakko aiheutti heille työttömyyttä.

Viimeinen neuvottelukokous työläisten ja työnantajain edustajilla välimiehen johdolla oli 10 p:nä kesäkuuta, jossa

välimies ilmoitti, että hänen ehdotuksensa olivat myöskin työnantajat hylänneet, mikäli se koski rapparien ja ulkotyöläisnaisten sopimusten sovinto-oikeudessa ratkaisemista.

Samalla välimies ilmoitti hänen toimintansa neuvottelujen johtajana päättyneen ja sovintoyritykset rauenneeksi.

Kummankin puolen neuvottelijat hajaantuivat omalle taholleen.

Rakennustyöväen ammattiosastot ottivat nyt pääasiassa taistelun johdon omiin käsiinsä. Kesäkuun 19 päivänä esitettiin osastolle osastojen johtokuntain kokouksessa valitun komitean kirjelmä, jossa tiedusteltiin osaston mielipidettä yleissopimuksen suhteen ja kehoitettiin lausumaan siitä mielipiteitä. Osa jäsenistä olivat sitä mieltä, että yleissopimus olisi hyljättävä, koska se ainoastaan sitoo työläiset yhdessä taistelemaan. Mutta enemmistö hyväksyi yleissopimuksen sillä lisäyksellä, että siinä sovinto-oikeus säilytetään samanlaisena, kuin se oli v. 1910 hyväksytyssä sopimuksessa. Yleissopimuksen hyväksymisen puolesta osastossa annettiin 50, ja sitä vastaan 28 ääntä.

Sopimusten aikaansaamiseksi päätettiin sitten toimia toisten rakennustyöläisten osastojen kanssa yhdessä.

Samalla valittiin sovittelukomiteaan: K. Holm, Toivonen, Salo, Luoto, Enqvist; varalle Jalo.

Komitealle lausuttiin evästyksinä, että alin tuntipalkka pitää 65 pennistä korottaa 70 penniin ja urakkahinnoitteluun olisi kaikissa kohdin saatava vähäsen korotusta noin 5 0/0. Äänestyksellä sitten päätettiin, että alin tuntipalkka on korotettava 70 penniksi. Urakkahinnoittelu määrättiin laadittavaksi niin selväksi, ettei se anna aihetta tulkitsemiselle.

Heinäkuun 5 päivänä pidetyssä kokouksessa esitettiin sitten rakennustyöläisten osastojen johtokuntain mielipiteet yleissopimuksesta. Samassa kokouksessa esitettiin Puutyöntekijäin liittotoimikunnan kirje, joka koski työehtosopimuksen hyväksymistä, ja samalla esitettiin myöskin edellisessä kokouksessa valitun komitean laatima yleissopimusehdotus ja työriitain käsittelysäännöt, jotka hyväksyttiin.

Samalla esitettiin urakkatyöhinnoittelu johon useissa kohdin oli tehty korotuksia. Mutta osasto päätti vieläkin useissa kohdin korottaa siitä, mitä komitea ehdotti.

Heinäkuun 23 päivänä toimikunta osaston kokoukselle ilmoitti, että Puutyöntekijäin liittotoimikunta oli osaston vaatimukset hyväksynyt ja antanut osastolle luvan esittää ne työnantajille, jotka jo heinäkuun 15 päivänä olivatkin työnantajille esitetyt.

Työnantajilta oli pyydetty pikaista vastausta ja olikin se jo saapunut. Se myöskin esitettiin nyt osastolle. Työnantajat siinä ilmoittivat, että he eivät ryhdy mihinkään neuvotteluihin osastojen kanssa, mutta ovat valmiit hyväksymään entiset sopimukset sellaisina kun heidän edustajansa ne keväällisissä neuvotteluissa olivat hyväksyneet. Työnantajat tarjosivat siis työntekijäin hyväksyttäväksi ehtoja, joita ei edes välitysmies ollut keväällä hyväksynyt.

Tällaisilla ehdoilla ei sopimusta voinut syntyä. Osasto nyt yksimielisesti päätti ryhtyä työlakoon.

Samalla päätettiin kutsua yleinen paikkakunnan kirvesmiesten kokous lakon alkamisesta päättämään. Kaikilta, jotka lakkoon yhtyvät, päätettiin ottaa kirjalliset sitoumukset siitä, etteivät työhön ryhdy, ennenkun lakko on osastojen puolesta julistettu päättyneeksi.

Lakko päätettiin alottaa lauantaina 20 päivä heinäkuuta, jos toisetkin rakennustyöläisten osastot siihen suostuvat.

Valtion ja kunnan työmaat päätettiin pitää lakosta vapaana, koska arveltiin niitä niin voimakkaiksi työnantajiksi, ettei niitä voida taivuttaa työehtosopimuksia hyväksymään.

Heinäkuun 29 päivänä oli osastolla sitten ylimääräinen kokous, jossa puheenjohtaja ilmoitti, että eri osastoissa valtion ja kunnan töitten suhteen oli tehty eroavia päätöksiä, jotka heidän liittotoimikuntansa ovat hyväksyneet. Mutta Ammattijärjestön toimikunta on niiden ehdotukset tässä suhteessa hyljännyt.

Puutyöntekijäin liittotoimikunta ja Ammattijärjestön toimikunta olivat nyt antaneet lakon julistamiseen suostumuksensa.

Samassa kokouksessa valittiin lakkokomitea johon tuli-

vat valituiksi: K. Holm, R. Viitanen, K. Leinonen, I. Vankka, J. Virtanen ja H. Moisio edustamaan syrjäkaupunkien osastoja.

Samassa asetettiin tietojen hankkimista varten komitea, johon valittiin Hj. Uusivirta, V. Siimelä, A. Leino ja K. Hjelt. Komitean rahastonhoitajana toimi K. Soisalo, puheenjohtajana oli ensin K. Holm, mutta myöhemmin J. Silander, sihteerinä J. Kaipainen ja myöhemmin E. J. Hämäläinen.

Rakennustyöläisten yhteiseen eli päälakkokomiteaan valittiin M. Haikarainen, ja varalta V. Virtanen.

Kaikki Helsingin kaupungin piirin sisällä olevat uutisrakennustyöt, päätettiin pitää lakon alaisina. Helsingin piirin ulkopuolella olevat pienet uutisrakennukset, joihin tulee enintään 3 huonetta, päätettiin 60 äänellä 15 vastaan pitää erikoisasemassa. Mutta apulaisille siinäkin tapauksessa piti maksaa uuden työehtosopimuksen mukainen palkka.

Lakkolaisten kesken päätettiin joka aamu kello 9 pitää nimihuuto ja maaseuduilla asuvat velvoitettiin ainakin kerran viikossa ilmoittautumaan lakkokomitealle, jos tahtovat avustusoikeutensa pitää voimassa.

Elokuun alussa päätettiin lakko ulottaa aina Helsingin pitäjään Malminkylään saakka. Ja kiertävään, eli tietoja hankkivaan lakkokomiteaan valittiin 5 p:nä elokuuta lisäjäseniksi: K. Helminen, J. Suvanto, H. Nikula, K. Linna, Pekkarinen, Luoto, Salminen, Mildt, J. Saarela, Nyström, Jalava, Lahtinen ja Nurmi.

Elokuun 9 päivänä päätettiin, että työssä olevilta kannetaan ylimääräisenä verona 10 % palkasta, lakkokassaan.

Avustusta päätti toimikunta ja lakkokomitea antaa myöskin niille joilla oli jäsenmaksuja vähäsen rästissä, ja järjestymättömille ehdolla, että antavat kirjallisen lakkositoumuksen ja lupaantuvat lakon loputtua liittyä osastoon ja luvata olla jäsenenä vähintään 2 vuotta. Päätös viimemainitusta tehtiin 23 äänellä 20 vastaan.

Kun osa neuvottelumiehistä olivat siirtyneet asumaan maalle, niin heidän sijaansa elokuun 9 p:nä valittiin H. Moisio, H. Saarinen, J. Vankka ja J. Silander.

Syyskuun 14 päivänä puheenjohtaja osastolle esitti, että yleisessä lakkokomiteassa oli tultu siihen mielialpiteeseen, että lakko olisi supistettava ja pienemmät yksityisten työt sillä ehdolla vapautettava lakkotilasta, että suostuvat hyväksymään työehtosopimukset. Tällä keinolla arveltiin saatavan estetyksi rikkurien työhön menon. Mutta osaston saapuvilla ollut enemmistö piti ehdotusta nyt myöhästyneenä ja katsoi että sellainen muutos olisi pitänyt ennemmin tehdä. Vähemmistön mielestä oli aika juuri nyt sovelias sellaisen muutoksen tekemiseen. Osasto 48 äänellä 15 vastaan päätti, ettei lakkoa supisteta. Samassa kokouksessa päätettiin, että liittoon kuulumattomille perheettömille ei anneta enempää avustusta kuin 5 mk. ja perheellisille 7 mk. viikolta.

Kun osaston pöytäkirjoista ja muista asiakirjoista ei saa täyttä selvyyttä lakon kulusta, niin lainaan Ammattijärjestön taholta lakon kulusta ja vaiheista annetusta selostuksesta seuraavaa ja siirrymme aikaan ennen lakon alkamisen:

»Hetimit kun sopimusneuvottelut keväällä olivat lopullisesti päättyneet ja uusia sopimusehdotuksia ruvettiin valmistaamaan, sovittiin siitä, että kaikkien ammattiosastojen sopimusehdotukset jätetään yhtäikaa työnantajille ja että mahdollisen lakon tekemisessä noudatetaan yhtenäisiä päätöksiä. *Ajuri-ammattiosasto rikkoi näitä päätöksiä heti alusta alkaen.* Se lyöttäytyi yhteistoimintaan Helsingin ajuriyhdistyksen kanssa, joka ei kuulunut mihinkään keskusjärjestöön. Yhdessä ajuriyhdistyksen kanssa laati mainittu amm. osasto työsopimusehdotuksen ja jätti sen työnantajille ennenkuin muut amm. osastot, jotka menettelivät sääntöjensä mukaan, olivat saaneet ehdotuksiaan valmiiksi. Vasta sen jälkeen esitti ajuriammattiosasto ehdotuksensa Tehdas- ja Sekatyöväen liittotoimikunnalle. Kun sopimus jo oli esitetty työnantajille, kieltäytyi liittotoimikunta enää ryhtymästä mihinkään toimenpiteisiin sen johdosta, vaan jätti ehdotuksen huomioimattomaksi. Vaikka ajurit näin kiirehtivät, eivät työnantajat antaneet mitään vastausta ennenkuin muillekin ammattiosastoille vastaus saapui. Kun työnantajain vastaus ajureillekin oli kieltävä, päättivät ajurit heti, ilman että siitä

olisi toisten ammattiosastojen tai keskusjärjestön kanssa neuvoteltu, tehdä lakon. Tämä päätös pantiin täytäntöön heinäkuun 23 päivän aamuna.

Ajurien lakko seisautti muutamassa päivässä työt melkein kaikilla rakennuksilla. Aika yleisen rakennustyöväen lakon alkamiselle ei ollut vielä täysin sopiva. Ammattiosastot joutuivat varsin kiusalliseen asemaan ajurien hätköimisen takia. Jos rakennustyöväki olisi pysynyt työssä, mikäli sen tekeminen olisi ollut mahdollista, olisi ajurien lakko autojen y.m. kulkuvälineiden ja ajuririkkurien avulla pian murrettu ja yleisen rakennustyöväen lakon alkaminen ajurien tappion jälkeen olisi ollut sulaa hulluutta. Tämä seikka määräsi muun rakennustyöväen kannan. Kiireesti ammattiosastot päättivät lakon tekemisestä. Päätökset alistettiin liittotoimikuntien ja Ammattijärjestön toimikunnan tarkastettavaksi, jotka hyväksyivät lakon alkamisen sääntöjen määräämässä järjestyksessä ja ehdolla, että niitä kunnan ja valtion töitä, mitkä eivät ole urakoitsijain teetettävinä, ei saa lakkoon julistaa.

Lakko alkoi heinäk. 29 päivän aamuna aivan yksimielisesti, ja käsitti kaikki rakennustyöt paitsi kivimiesten ja maalarin ammatteihin kuuluvia töitä. Heti lakon alussa saatiin sopimus aikaan asfalttihuopatehtaiden ja riksilevytehtaan kanssa. Näiden kanssa tehtiin kirjalliset työehtosopimukset ja tehtaat vapautettiin lakkotilasta ehdolla, että tehtaista ei lähetetä miehiä työhön lakonalaisille rakennuksille.

Lakon johto jätettiin keskuslakkokomitealle, johon kukin ammattiosasto valitsi yhden edustajan. Liittotoimikuntien välistä yhteistoimintaa ylläpitämään valittiin pienempi neuvosto, johon kustakin liittotoimikunnasta valittiin yksi edustaja. Kun lakko oli kestänyt muutaman päivän, huomattiin että lakon valvominen kävi liian vaikeaksi, kun lakkoalue käsitti kaikki pienimmätkin rakennustöt Malmin ja Huopalahden asemia myöten. Yksityiset pikkurakennuttajat, jotka eivät olleet missään tekemisissä rakennusmestarien kanssa, olisivat olleet valmiit hyväksymään työntekijäin vaa-

timukset. Liittotoimikuntien valitsema neuvosto esittikin lakkokomitealle, että sellaiset työt vapautetaan lakkotilasta. Lakkokomitea alisti ehdotuksen osastojen päätettäväksi, jotka sen yksimielisesti 12 p. elok. hylkäsivät. Ainoastaan muutammat pienet huvilarakennustyöt Malmilla ja Huopalahdessa vapautettiin lakosta.

Täydellinen työnseisaus vallitsi 4 ensimmäisen lakko-
viikon ajalla. Siitä alkaen huomataan jo heikkouden merkkejä. Ajureita ja suomettarelaisen työväenliiton jäseniä alkoi hiljalleen palata töihin. Näitä seurasi muita järjestymättömiä työläisiä, niin töitä hiljalleen siellä ja täällä voitiin alkaa. Työnantajat saivat uutta rohkeutta ja taistelu yhä kiivaampana jatkui edelleen.

Kun suuret järjestymättömän joukot alkoivat olla avustuksen tarpeessa ja lakkokomitean oli vaikea saada niille riittävästi apua, uudistivat liittotoimikuntien edustajat viidennellä lakkoviikolla esityksensä että rintamaa supistettaisiin vapauttamalla lakkotilasta yksityisten rakennuttajain rakennukset ja pienemmät korjaustyöt, jotka eivät ole järjestyneitten rakennusmestarien johdettavina, ehdolla että asianomaiset työnantajat sitoutuvat noudattamaan työntekijäin esittämiä työehtosopimuksia.

Tämä ehdotus hylättiin taaskin osastojen johtokuntain yhteisessä kokouksessa elok. 28 p. Vasta seitsemännellä lakkoviikolla, kun lakossa jo huomattiin selviä heikkouden merkkejä, teki keskuslakkokomitea saman esityksen osastoille, jotka sen tällä kerralla pienellä äänten enemmistöllä hyväksyivät.

Yksityisiä työ Sopimusten allekirjoituksia alettiin ottaa syyskuun 16 päivästä alkaen. Työnantajain järjestö yhdessä luotonantajien kanssa saivat ankarilla toimenpiteillä säilytyksi rakennuttajain kesken niin hyvän kurin ettei yksikään huomattavampi työnantaja sopimuksia allekirjoittanut. Allekirjoituksia tosin saatiin 52, mutta ne olivat sellaisten työnantajain, jotka eivät lakon kulkuun mitään voineet vaikuttaa.

Seitsemännellä viikolla teki kaupungin valtuuston Työväenasiain lautakunta kaupungin valtuustolle esityksen, saada

ryhtyä välityspuuhiin työriidan sovittamiseksi. Työnantajat olivat kuitenkin silloin jo varmat täydellisestä voitostaan ja lähettivät valtuustolle kirjelmän, jossa jyrkästi vastustettiin kaikkea välitystä. Valtuusto hylkäsiikin työväenasiain lautakunnan esityksen syysk. 10 p. Tämä saattoi epätoivoon monen järjestymättömän, joka siihen saakka oli kunnialla kestänyt. Rikkurien luku alkoi huomattavasti ja säännöllisesti lisääntyä.

Liittotoimikunnat olivat tähän asti pysyneet verrattain syrjässä. Niiden esitykset, kuten edellä on kerrottu, oli jätetty huomioonottamatta, eivätkä liittotoimikunnat pitäneet sopivana pakkokeinoilla saada mielipidettänsä kuuluville. Mutta kun syyskuun puolivälissä jo selvästi huomattiin, että mitään sanottavaa voittoa ei saavuteta, vaan päinvastoin on vaarassa jäädä kokonaan ilman sopimuksia, päätti Tehdas- ja Sekatyöväen liittotoimikunta esittää muille liittotoimikunnille, että olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin lakon loppuun saattamiseksi niin edullisilla ehdoilla kuin oli mahdollista.

Syyskuun 23 p. pidettiin yhteinen liittotoimikuntain kokous, jossa hyväksyttiin osastoille lähetettäväksi seuraava kirjelmä:

»Helsingin rakennustyöntekijäin ammattiosastoille.

Kuten tnnnetaan, jatkuu Helsingin rakennustyöntekijäin lakko jo yhdeksättä viikkoa, ilman että mitään sovitteluja työnantajain kanssa on saatu aikaan, koska kaikki sellaiset yritykset ovat toistaiseksi rauenneet. Aivan todennäköistä onkin, että mitään neuvotteluja ei saada aikaan, kenties pitkiin aikoihin, jos työväen puolelta ehdottomasti pidetään kiinni esitetyistä vaatimuksista.

Toiseltapuolen lakon pitkälle jatkaminen näyttää nykyään hyvin toivottomalta senvuoksi, että lakkoon on joutunut osalliseksi myöskin suuret järjestymättömät joukot, joilla ei ole mitään säännöllistä avustusta ja ne vapaaehtoiset avustukset mitä heille on voitu jakaa eivät läheskään riitä turvaamaan heidän toimeentuloaan, minkä vuoksi suuri osa työväestöä on jo huutavan hädän partaalla ja niin ollen ovat jo osittain tulleet — ja yhä enemmän tulevat pakotetuksi ryhtymään rikkurin häpeälliseen ja heillekin vastenmieliseen ammattiin. Tämän lisäksi olemme pakotetut ilmoittamaan, että järjestöjenkin varat ovat loppuun kulumassa. Ammattijärjestön ja useimpien liittojen varat ovat jo loppuun

kulutetut, joten säännöllisen avustuksen antamista ei voida enään järjestyneillekään pitemmältä taata. Tästä johtuukin, että yksityisiä töihin palaamisia on tästä eteenpäin yhä enemmän pelättävissä, joka tähänkin asti on ollut liian suuri, jotta lakkoa voitaisiin katsoa eheäksi ja rintamaa täysin lujaksi.

On kyllä totta, että lakon jatkuessa, vaikka pitkällekin, eivät rakennustyöt Helsingissä voine tulla säännölliseen käyntiin, mutta taas toiselta puolen, katsoen nykyiseen vuoden aikaan ja siihen millä asteella rakennukset nykyään ovat, olisi lakon hyvin myöhäseen jatkumisesta vielä seurauksena työtön talvi, joka taas puolestaan lisäisi jo ennestäänkin suureksi käynnystä puutetta.

Näihin edellä esittämiiimme syihin nojaten, ovat eri liittotoimikuntien jäsenet, yhteisesti pitämässään kokouksessa, tulleet siihen vakavaan käsitykseen, että olisi ryhdyttävä tarmokkaisiin toimiin neuvottelujen aikaansaamiseksi silläkin ehdolla, että työntekijäin täytyisi perääntyä esittämistään vaatimuksista, ja saatava lakko päätetyksi niin edullisesti kuin se nykyoloissa voi olla mahdollista.

Mutta koska asiain tällä asteella ollessa tarvitaan nopeaa ja päättävää toimintaa, niin olisi mielestämme johdonmukaisinta, että osastot tässä tapauksessa antaisivat liittotoimikunnille täydet valtuudet toimia asiassa parhaan ymmärryksensä mukaan, lakon mahdollisimman onnelliseen loppuun saattamiseksi. Tosin sääntöjen mukaan keskusjärjestöillä — yhtä lukuun ottamatta — tällainen oikeus olisi, mutta säilyttääksemme keskinäisen luottamuksen keskusjärjestöjen ja osastojen välillä, pyydämme osastoiden päätettäväksi ehdottaa,

että osastot antavat asianomaisille liittotoimikunnille täyden valtuuden ryhtyä toimenpiteisiin neuvottelujen aikaansaamiseksi sekä lakon lopettamiseksi työväestölle mahdollisimman edullisella tavalla.

S. Tehdas- ja Sekatyöväen liiton puolesta
K. Heinonen. A. Räsänen.

S. Muurarien liiton puolesta
E. Leino. H. Hautala.

K-, F- ja Uunintekijäin liiton puolesta
J. F. Vuorio. T. Pihlajamäki.

S. Puutyöntekijäin liiton puolesta
J. Lumivuokko.»

Edelläolevaan kirjelmään pyydettiin vastausta viimeistään syyskuun 26 p. iltaan, *mutta osastojen johtokunnat salasiivat kirjelmän osastoilta, eivätkä itsekään asiasta päättäneet.* Osastojen johtokunnat pelkäsivät yhdeltä puolen että esitys saattaisi joukot erimielisiksi ja toiselta puolen että liittotoimikunnat käyttäisivät valtuutensa väärin, jos valtuudet niille myönnettäisiin. Johtokunnat laativat sitä varten oman ehdotuksensa, joka oli seuraava:

»Edelläluetun liittotoimikuntien kirjelmän johdosta ovat asianomaisten rakennusteollisuuden eri ammattiosastojen johtokunnat kuluman kuun 25 p:nä pitämässään yhteisessä kokouksessa tulleet yksimielisesti seuraaviin tuloksiin:

Että vaikkakaan johtokunnat eivät ole liittotoimikuntien kanssa yhtä mieltä siitä, että lakon johdosta olisi työtöin talvi odotettavissa, kun on selvästi havaittavissa, että lakon takia väliaikaisesti seisahtuneet työt tullaan kumminkin vielä kaikessa laajuudessaan tänä syksynä pantavaksi käyntiin. Mutta kun työnantajain puolelta ei kaikista huolimatta näytä olevan neuvottelujen alkamista odotettavissa; ja kuin näin pitkäaikainen taistelu on jo tuntuvasti rasittanut taistelevia joukkoja, sekä heikentänyt järjestöjen avustuskassoja, jotenka taistelun enää pitkälle jatkaminen tulisi epäilemättä muodostumaan epätoivoiseksi.

Asiain näin ollen päättivät johtokunnat, yhtenäisten päätöksien saavuttamiseksi osastoille yhteisesti ehdottaa:

Että neuvottelut työntekijäin puolesta lähemmässä tulevaisuudessa aloitettaisiin. Ja katsoen siihen, että Ammattijärjestö on Suomen työväen järjestöjen pääyhtymäkohta, ehdotetaan, että asianomaiset valtuuttaisivat Ammattijärjestön puheenjohtajan tekemään työnantajain järjestöille esityksen neuvottelujen alkamisesta; ja että tämä esitys tehdään suoraan työnantajille, ilman minkäänlaista muuta välitysmiestä.

Ottamalla huomioon, että asianomaiset osastot juuri itse, ovat välittömästi päättäneet taistelun alkamisesta; katsoo johtokunnat kansanvaltaisimmaksi menettelytavaksi, että myöskin sovinnon ehdoista ja taistelun lopettamisesta päättämisoikeus säilytetään itselleen osastoille. Silmälläpitäen tätä seikkaa sekä myöskin sitä, että kunkin ammattikunnan työsopimukset tulisivat mahdollisimman tarkalla asiantuntemuksella laadituiksi, ehdottaa johtokunnat:

Että kukin osasto valitsee itse neuvottelumiehet, jotka yhdessä Ammattijärjestön puheenjohtajan kanssa, osastoiltuan saamallaan valtuuksillaan ja evästyksillään ryhtyvät työnantajain kanssa neuvottelemaan sovinnon ehdoista.

Neuvottelumiehille on osastojen annettava mahdollisimman selvät evästyksset ja valtuudet siitä, missä määrin neuvottelumiehet ovat päätösoikeutettuja kuulematta välillä osastojen mielipidettä.

Johtokuntien yhteisen kokouksen valtuuttamina.

Antti Pietarinen.

J. Heino.

A. P. Laitinen.»

Tämän kirjelmän sekä edellä esitetty liittotoimikuntien kirjelmä luettiin kirvesmiesten toimikunnan kokouksessa 25 päivänä syyskuuta ja päätettiin, ettei sitä toistaiseksi osastolle esitetä. Siis johtokunta tahtoi salata sen, mitä liittotoimikunnat asiasta esittivät. Osaston kokouksessa 26 p:nä syyskuuta, puheenjohtaja M. Haikarainen kyllä ilmoitti liittotoimikunnilta tulleen kirjeen. Mutta samalla hän ilmoitti, että johtokuntain yhteisessä kokouksessa oli päätytty ehdottaa, että mainittu kirjelmä jätettäisiin pöydälle ensi viikkoon. Ja tämä ehdotus hyväksyttiin.

Lokakuun 2 päivänä sitten esitettiin osastolle sekä liittotoimikuntien että osastojen johtokuntien valitseman komitean kirjeet, joista mainitaan syntyneen laajan keskustelun, ryhdytäänkö työnantajain kanssa neuvotteluihin, vai ei? Ja 66 äänellä 27 vastaan päätettiin, ettei sovitteluja ole koetettavakaan aloittaa, eikä siinä suhteen liittotoimikunnalle valtuuksia myönnetty. Tästä päätettiin kirjeellä liittotoimikunnalle ilmoittaa. Mutta sen sijaan yksimielisesti hyväksyttiin johtokuntain komitean kirjelmässä esitetty ajatus, että jos neuvottelut alkavat, niin alkavat ne Ammattijärjestön puheenjohtajan ja osaston valitseminen neuvottelumiesten johdolla.

Kun asiat osastoissa viikkokauden viipyivät ja liittotoimikuntien ehdotus sovittelujen aloittamisesta yleensä kaikissa osastoissa, yhteisestä sopimuksesta hylättiin, niin liittotoimikunnat voivat kokoontua vasta 3 päivänä lokakuuta lopullista päätöstä tekemään, jolloin Tehdas- ja Sekatyöväen liittotoimikunnan ehdotuksesta päättivät liittotoimikunnat ottaa sääntöjen mukaisen päätösvallan käsiinsä, ja samalla päättivät työnantajille *tarjota neuvotteluja*. Mutta se oli nyt myö-

häistä, sillä samana iltana päättivät työnantajat etteivät he enää tee sopimuksia sosialistien kanssa, koska he ovat suomettarelaisten ammattiosastojen kanssa, joiden kanssa olivat lähes koko lakon ajan neuvotelleet, saaneet sopimukset valmiiksi.

Liittotoimikuntien valitsemien neuvottelumiesten lisäksi kutsuttiin osastojen edustajat päättämään neuvottelujen alkamisesta. Lokakuun 5 p:nä jätettiin työnantajille neuvottelumiesten puolesta kirjelmä, jossa ehdotettiin neuvottelujen alkamista. Työnantajat vastasivat ehdotukseen, *ettei se anna aihetta heidän puoleltaan mihinkään toimenpiteeseen.*

Kun asema oli käynyt tällaiseksi ehdottivat neuvottelumiehet, että lakko lopetetaan ja palataan töihin ilman työ-sopimuksia. Ehdotus alistettiin osastojen äänestettäväksi ja annettiin lakon lopettamisen puolesta ääniä 55 $\frac{1}{2}$ prosenttia äänestykseen osaaottaneiden luvusta. Lakon jatkamista edelleen kannatti 44 $\frac{1}{2}$ prosenttia.

Puutyöntekijäin liittotoimikunta, kirjelmällä kirvesmiesten osastolle ehdotti, että lakko lopetettaisiin ja samalla liittotoimikunta ilmoitti ettei liitolla ole enää varoja myöntää lakolle kannatukseksi. Osaston kokouksessa 9 p:nä lokakuuta käsiteltiin liiton ehdotusta lakon lopettamisesta ja 85 äänellä 27 vastaan päätettiin lakkoa jatkaa.

Kun lakkolaisten enemmistö oli lakon lopettamisen puolella, niin liittotoimikunnat lokakuun 12 päivänä julistivat lakon loppuneeksi ja sen alle täytyi kirvesmiestenkin alistua.

Rakennustyöläiset olivat tässä taistelussa kärsineet perinpohjaisen tappion. Tappion vielä siinäkin suhteessa, että n.s. suomalainen (suomettarelainen) työväen liitto, sai mestarien järjestöjen kanssa sopimuksen. Järjestö, joka melkein joka lakossa esiintyy työnantajain apurina, sai nyt jonkinlaista arvontoa vähemmän ajattelevain työläisten puolelta.

Lakko puutyöntekijäin liitolle maksoi 21,734 mk. 50 p., josta Helsingin kirvesmiesten osastolle 18,313 mk. 50 p. Osasto kulutti omia yksityisiä varojaan 7,583 mk. Järjesty-mättömien avustuksiin käytettiin 7,061 mk. Muita kuluja oli 546 mk. Työpäiviä kirvesmiehiltä lakossa hävisi 10,967,

joiden päiväpalkoissa hävitetty raha-arvo oli noin 60,000 markkaa.

Kun nyt jäätiin ilman työehtosopimuksia, niin päätettiin koettaa kaikin keinoin pitää entisestä työehtosopimuksesta kiinni ja vastustaa palkkojen alentamisia.

Lakonrikkureista päätettiin laatia luettelo, johon oli merkittävä myöskin ne, jotka ehdoilla olivat työstä lakon ajan poissa ja olivat avustusta saaneet ehdolla, että liittyvät osaston jäseniksi, mutta joita ehtoja eivät olleet täyttäneet. Päätettiin odottaa marraskuun loppuun ja sen jälkeen oli toimikunnan ryhdyttävä toimenpiteisiin saatavien perimiseksi, ellei sopimusehtoja muuten täytetä.

Rikkureilta, jotka eivät olleet mitään sitoumusta osastolle antaneet, päätettiin osastoon jäseneksi hyväksyttäissä vaatia julkinen anteeksipyyntö ja 50 mk. sovintorahoina osaston kassaan.

Keskenäisiä riitoja.

Lakosta välillisesti johtui vielä keskenäisiä riitoja, joista huomattavin oli syytökset toveri A. *Halmetta* vastaan.

Asian kulku oli seuraava:

Keväällä 1912 kun osasto tuli sotaiselle päälle, niin osaston kokouksessa tehtiin syytöksiä A. Halmetta vastaan, ettei hän muka sovittelijana ole täyttänyt velvollisuuttaan, vaan on sovitteluissa menetellyt oman mielensä mukaan.

Väitettiinpä ettei osasto ollut Halmeelle antanut valtuutta menetellä muuten kuin, mitä osasto oli päättänyt.

Osaston A. Halmeelle ja K. Holmille antama valtakirja oli seuraava:

»Ote»

»Pöytäkirja laadittu S. P. Liiton Helsingin kirvesmiesten ammattiosaston kokouksessa 12 p. helmikuuta 1912, Sirkuskatu 5, A salissa, jolloin puhetta johti M. Haikarainen ja pöytäkirjan laati allekirjoittanut

— — — — —
— — — — —

8 §.

Myönnettiin täydet valtuudet A. Halmeelle ja K. Holmille edustaa osastoa uutta yleissopimusta varten asetetussa sovittelukomiteassa.

M. Haikarainen,
puheenjohtaja.

E. J. Hämäläinen,
sihteeri.

Pöytäkirjan oikeaksi todistaa

J. Lumivuokko.»

Halmeelle ehdotettiin lausuttavaksi paheksuminen, ja 35 äänellä 8 vastaan osasto päätti lausua, että Halme sovittelijana on »menetellyt huonosti».

Halmeen syntejä tutkimaan asetettiin komitea johon valittiin Matti Haikarainen, K. Leinonen ja Hj. Uusivirta, varalle Salonen.

Tämän komitean lausunto esitettiin osaston kokoukselle ensi kerran 19 p:nä kesäkuuta, jolloin siitä väiteltiin. Mutta silloin se 15 äänellä 10 vastaan pantiin pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Asia oli uudestaan esillä 23 päivänä heinäkuuta, jolloin Halme esitti laajahkon kirjallisen lausunnon puolestaan ja vaati, että se otettaisiin pöytäkirjaan. Mutta enemmistö päätti, ettei sitä oteta pöytäkirjaan. Keskustelussa paheksuttiin, että tällaisia keskenäisiä riitakysymyksiä otetaan käsiteltäväksi. Kysymys pantiin vieläkin pöydälle. Ja vasta 25 p:nä marraskuuta otettiin lopullisesti käsiteltäväksi, jolloin pöytäkirjan mukaan siitä lausuttiin seuraavaa:

5 §.

»Otettiin se kauvan pöydällä ollut Halmeen juttu lopullisesti tutkittavaksi.

Tätä käsiteltäessä johti puhetta K. Holm.

Ensimmäisen puheenvuoron käytti *M. Haikarainen*, joka kertoi, että keskustelussa erään liiton luottamusmiehen kanssa oli saanut tältä mieheltä tietää, että he eivät olisi välittäneet osastoista ja niiden päätöksistä mitään, vaan kun ne sopimuspaperit oli hyväksynyt myöskin liittotoimikunnat, niin niiden takana oli seistävä.

A. Halme, puheenvuorossaan tahtoi merkittäväksi, mitä täällä sanotaan, ja, että Haikaraisen on ilmoitettava, kuka semmoisia on puhunut.

Sihteeri (E. J. Hämäläinen) sanoi, ei omaavansa pika-kirjoittajan taitoa, ja ilmoitti ei voivansa joka sanaa muistiin merkitä, lupasi kuitenkin paraansa koittaa.

Hj. Uusivirta kertoi käynnistään Siimelän luona, vaan ei saaneensa mitään sellaista selvyyttä, kuin Halme väittää asiakirjoista; teidän viime talvinen kieroilunne sai tämän meidän häviömme aikaan.

A. Halme vaati luettavaksi vanhoja pöytäkirjoja, joista voisi saada todistuksia siihen, että hänen puheensa ja kirjoituksensa on oikea, sanoi vaativansa osaston pöytäkirjoja todistukseksi siksi, hän kun aikoo vaatia itselleen hyvitystä sovinto-oikeudessa, osastolta.

Salonen syytti toimikuntaa siitä, että se on käyttänyt niin huonoa asiamiestä kuin *Halme* tuntuu olevan muka, ehdotti asiaa sovinto-oikeuteen. Keskustelussa vielä useat puhujat lausuiivat mielipiteensä, että tällaiset kokoukset eivät ole terveellisiä osastolle ja sen kehitykselle, vaativat asiaa tapettavaksi.

A. Halme ilmoitti luopuvansa kanneoikeudestaan osastoa vastaan, jos osasto peruuttaa kaikki mitä täällä on sanottu. Muussa tapauksessa hän vaatii asian sovinto-oikeuteen.

O. Räsänen ehdotti, »että osasto (päättäisi) jättää asian sikseen kuin ei ole voitu todistaa *Halmeen* syyllisyyttä asiassa».

Tämä ehdotus hyväksyttiin 32 äänellä 6 vastaan. Nämä 6 kannattivat sovinto-oikeuden valitsemista. Päätöstä vastaan ilmoittivat M. Paasivuori, S. Hellsten ja J. Saarela vastalauseensa.

On ilmeistä, että osasto tässä tapauksessa rikkoi sääntöjensä, koska niissä sanotaan, että osaston ja jäsenen väliset riitaisuudet ratkaistaan sovinto-oikeudessa. Vastalausejain mielestä ei osastolla tällaisessa tapauksessa ole oikeutta hylätä sovinto-oikeusvaatimusta, koska se on säännöissä määrätty. Se on perustuslaki osaston sisäistä elämää varten, jota enemmistö päätöksellä ei saa sivuuttaa.

Halme vetosi asiassaan liittotoimikuntaan, mutta se kielsi sovinto-oikeusvaatimuksen. Ei suinkaan siksi, että se olisi osaston kannan tässä asiassa omaksunut, vaan siksi, että se arveli keskenäisten riitojen selvittelyn aikaansaavan vielä enemmän hajaannusta, kuin mitä muuten taistelussa kärsitystä tappiosta seurasi.

Muita vuoden 1912 ajalla käsiteltyjä asioita. Useita jäseniä vuoden varrella syytettiin siitä, että olivat rikkoneet joko työsopimusta tai urakkatyötä koskevaa osaston päätöstä, nimittäin ettei osaston jäsenet saa ottaa sellaisia urakkatöitä, joissa on pidettävä päiväläisiä.

Viimemainitun laatuiseista osaston päätöksen rikkomisesta 11 päivä maaliskuuta lausuttiin Lahtiselle ja Laiholalle pahesumminen. Hj. Uusivirta 12 päivänä helmikuuta erotettiin osaston toimikunnasta syystä, että luottamusmiehet olivat ilmoittaneet hänen rikkoneen kirvesmiesten työehtosopimusta.

Kirvesmiesten valistuskokous.

Joulukuun 5 päiväksi oli kutsuttu Helsingin kirvesmiehet yleiseen kokoukseen, jossa Ammattijärjestön puheenjohtaja O. Tokoi piti valaisevan esitelmän ammattiyhdistysliikkeen hyödystä. Tämän kokouksen tarkoitus oli koettaa jossain määrin ehkäistä jäsenten osastosta eroamisia, mikä on niin yleinen ilmiö taistelussa saadun tappion jälkeen.

Perhejuhla.

Samassa tarkoituksessa pidettiin marraskuussa perhejuhla, johon kutsuttiin kaikkia niitä kirvesmiehiä, jotka eivät taistelun aikana menneet rikkureiksi. Ja lienee näillä toimenpiteillä jonkun verran voitu jäsenten eroamisia ehkäistä.

Skandinavian maiden kanssa yhteistoiminta.

Liittotoimikunnan ehdotuksesta annettiin puoltava lausunto Ruotsin, Norjan ja Tanskan veljesjärjestöjen kanssa sopimuksen solmiamisesta siitä, että eräillä ehdoilla lakko-

ja sulkutapauksissa pakollisella verotuksella on hankittava avustusta, kun jossakin sopimukseen yhtyneessä maassa syntyy suurempi työtaistelu.

Työsopimusasiat v. 1913 ja 1914.

Helmikuun 10 päivänä 1913 esitettiin osastolle Helsingin rakennustyöväen ammattiosastojen johtokuntain kirjelmä, jossa kehoitettiin osastoa ottamaan harkitakseen: Eikö olisi ryhdyttävä yhteistoimintaan työsopimusten aikaansaamiseksi. Ja samalla kysyttiin, jos kirvesmiesten osasto yhtyy toisten ammattiosastojen kanssa yhdessä toimimaan sopimuksen aikaansaamiseksi. Osaston toimikunnan ehdotuksesta päätettiin, ettei yhteistoimintaa nyt tällä kertaa kannateta, vaan toimitaan erikseen.

Työsopimuskysymys oli osaston kokouksessa sitten taas 10 päivä maaliskuuta esillä, jolloin päätettiin valita komitea työehtosopimusta laatimaan. Siihen tulivat: Helenius, Laihola, Holm, Viitanen ja Moisio.

Samana kuun 26 päivänä pidetyssä kokouksessa tarkastettiin komitean laatima sopimus ja päätettiin se esittää S. Puutyöntekijäin liittotoimikunnalle, jolta päätettiin pyytää lupaa sen työnantajille esittämiseen. Samassa kokouksessa tarkastettiin rakennusmestarien järjestöille lähetettäväksi aiottu kirjelmäluonnos ja hyväksyttiin. Vastausta työnantajilta päätettiin pyytää siinäkin tapauksessa, ettei sopimusehdotusta sellaisenaan hyväksyttäisi. V. Hynninen pani vastalauseensa moista vaatimusten tinkimistä vastaan.

Huhtikuun 2 päivänä pidetyssä kokouksessa esitettiin S. Puutyöntekijäin liittotoimikunnan kirjelmä, josta selvisi, että se vastusti työehtosopimusehdotuksen nyt työnantajille esittämistä. Osaston enemmistö päätti, että kysymys saa tällä kertaa raueta.

Luottamusmiesten ehdotuksesta päätettiin koettaa keväällä työmailla saada palkat korotetuksi 75 penniin tunnilta.

Osaston toimikunta huhtikuun 14 p:nä 1914 pidetylle kokoukselle ehdotti, että osasto ryhtyisi taas laatimaan uutta työehtosopimusta ja esittäisi sen paikallisille rakennusmes-

tarien järjestöille. Mutta osasto katsoi asiain olevan sillä kannalla, ettei siitä nyt tule mitään ja hylkäsi ehdotuksen.

Sakkiurakoitsijain kilpailun rajottaminen.

Kun edellisenä vuotena oli työehtosopimus ja urakka-hinnoittelut menetetty, niin suurempien urakkatöiden otossa oli kirvesmiessakkien kesken vallalle päässyt turmiollinen kilpailu. Tämän asian olivat osaston luottamusmiehet kokouksessaan ottaneet harkitakseen ja lähettäneet siitä osastolle kirjelmän, jossa ne ehdottivat, että urakkasakkien toiminta rajoitettaisiin ja laadittaisiin säännöt, joita urakoita ottaissa olisi noudatettava.

Luottamusmiesten kirjelmä oli osastossa esillä 26 päivänä maaliskuuta 1913. Mutta silloin ei asiasta tehty mitään päätöstä, vaan pantiin kysymys pöydälle.

Huhtikuun 14 päivänä otettiin mainittu asia uudestaan käsiteltäväksi, jolloin siinä ehdotettu toimenpide hyväksyttiin.

Samassa yhteydessä teki J. D. Salonen ehdotuksen, että osasto päätöksensä urakkasakkien toiminnasta painattaisi ja jakaisi sen osaston jäsenille. Mutta tämä ehdotus hyljättiin.

Tämän jälkeen Salonen nosti kysymyksen siitä, milloin osaston edellämainittu päätös astuu voimaan? Astuuko se heti, vai vasta sitten kun pöytäkirja on tarkistettu?

O. Räsänen, nuorempi, ehdotti, että se päätös astuisi voimaan 2:den vuoden kuluttua. Osasto 31 äänellä 28 vastaan hyväksyi Räsänen ehdotuksen.

Tämä päätös tiesi sitä, että osaston vast'ikään urakkasakkien toimintaa rajoittava päätös samassa kokouksessa jotenkin kierolla tavalla kumottiin.

Päätöksen johdosta useat osaston jäsenet lausuiivat paheksumisia siitä, että luottamusmiesten ehdotuksia ja osaston päätöksiä sillä tavalla pilkataan ja erittäinkin siitä, että osaston vanhemmat jäsenet sellaista kannattavat.

Epäilemättä tämä menettely oli moitittava. Mutta näyttää luottamusmiesten ehdotuskin olleen sitä laatua, ettei sitä osaston jäsenet olisi voineet käytännössä toteuttaa.

Saman kuun 28 päivänä J. Järvinen osaston kokouksessa ehdotti, että edellä kerrottu osaston päätös kumottaisiin, koska luottamusmiesten kirjelmä sisälsi lisäksi 4 muuta ehdotusta. Kun Järvisen ehdotusta vastustettiin, niin kysymys riidanalaisena pantiin pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Toukokuun 12 päivänä pidetyssä kokouksessa luottamusmiesten kirjelmän 1, 2, 3 ja 4 kohta hyväksyttiin. Mutta 5 kohta, mikä sisälsi urakkasakkien toiminnan rajoittamisen hylättiin. Siis osaston päätös oli nyt lopultakin purettu. Urakkasakkien toiminta sai nyt omassa vapaudessaan jatkaa.

Huhtikuun 14 päivänä 1914 oli taas kysymys urakkasakeista esillä ja päätti osasto lausua toivomuksena, että sakit etupäässä ottaisivat osaston jäseniä työhön, mikäli se on mahdollista.

Työriitoja v. 1914.

V. 1914 sattui työrettelöitä *Drumsössä* Tallbergin työmaalla ja *Huopalahden* raitiotierakennuksella, joissa kumpaisessakin oli otettu 10-tuntinen työpäivä käytäntöön.

Ensinmainitulle työmaalle osasto 23 p:nä maaliskuuta päätti lähettää 2-miehisen lähetystön asiasta selvää ottamaan, ja jos mahdollista Tallbergin kanssa asiasta neuvottelemaan. Lähetystö kävikin siellä ja antoi matkastaan osastolle sen tiedon, ettei Tallberg ollut tavattavissa ja, että rakennusmestari Forstadius oli julkisesti tunnustanut, että hän on vaatinut tekemään 10-tuntista työpäivää ja sanonut tulevansa edelleenkin sitä vaatimaan. Mutta kun mainitulla työmaalla ei ollut kuin yksi osaston jäsen, niin työmaan lakkoilaankaan julistamista ei puollettu.

Osaston kokouksessa 27 päivänä huhtikuuta ilmoitettiin, että luottamusmiehet olivat kutsuneet Drumsön työmaan miehet kokoukseen ja olikin niitä saapunut noin 30 miestä. Kokouksessa oli todettu, että mainitulla työmaalla tehdään 10-tuntista työpäivää. Mutta nämä miehet poistuivat kokouksesta, ennen kun ehdittiin asioista päätöksiä tehdä. Tämän työmaan suhteen ei katsottu voitavan ryhtyä mihin-

kään toimenpiteisiin, paitsi että sanomalehdissä oli tapaus selostettava.

Huopalahden raitiotiellä työskentelevät päätettiin sensijaan katsoa osaston ennen tekemäin päätösten rikkojiksi ja heitä oli kohdeltava kuten lakonrikkoojia.

Rikkuri-asioita.

Kuten edellä on jo mainittu, tuli v. 1912 lakossa joukko rikkureita, joista muutamia vuoden 1913 ajalla pyrkivät osastoon ja niitä otettiin ehdolla, että tekevät julkisen anteeksipyyntöön ja maksavat osastolle hyvitystä 50 markkaa, josta 25 markkaa oli suoritettava heti liittyessä ja loput 2 kuukauden kuluessa.

V. 1913 lopulla osaston luottamusmiehet olivat saaneet tietää, että lähiseudun kirvesmiesten ammattiosastot olivat ottaneet rikkureita jäsenikseen helpommilla ehdoilla kuin mitä osasto oli määrännyt. Luottamusmiehet tämän johdosta osastoille ehdottivat, että osasto päättäisi lähettää mainituille osastoille kirjelmän ja huomauttaa niille, että rikkureita jäseneksi hyväksyttäissä olisi yhtäläistä menettelyä noudatettava. Mutta osaston toimikunta kannatti, että ainoastaan huomautus niille lähetetään, joka hyväksyttiin.

Eräs osaston monivuotinen jäsen G—n, joka v. 1911 lopussa oli osastosta eronnut ja liittynyt Helsingin työväenyhdistykseen, oli tehnyt itsensä syypääksi työpäivänpituutta koskevan päätöksen rikkomiseen. Mainittu mies oli tehnyt ilman tarvetta lauvantaisin pitempiä päiviä kuin mitä paikakunnalla oli luvallista. Tämän johdosta päätettiin lähettää työväenyhdistykselle kirjelmä, ja vaatia että mainittu G. olisi yhdistyksestä erotettava.

Järjestymättömiltä lakkoavustuksien oikeuden kautta periminen.

V. 1912 lakossa annettiin lakkoavustusta järjestymättömille ehdolla, että liittyvät osastoon jäseniksi, josta ne olivat antaneet kirjallisen sitoumuksen. Kun siivolla huomautuksella ei sitoumuksia täytetty, eikä avustuksia takaisin suo-

ritettu, niin useitten suhteen annettiin asiat lakimiehen hal-
tuun, oikeudellista tietä heiltä osaston saatavat perittäväksi.
Useita oikeusjuttuja näistä asioista sitten olikin v. 1914 ku-
luessa. Mutta kaikilta niiltä, joita vastaan kanne nostettiin,
ei voitu osaston saatavia periä, kun jotkut niistä olivat niin
köyhiä, ettei heillä ollut niin paljon omaisuutta, että siitä
olisi saatavia voitu ulosmitata. Mutta useat suorittivat osas-
tolle velkansa, kuin saivat tuomion.

Osasto ei kuitenkaan aineellisesti näistä oikeudenkäyn-
neistä sanottavasti hyötynyt, koska asianajajan palkkiot ja
oikeudenkäyntikulut, niissä tapauksissa, jolloin niitä ei ole
voitu velalliselta periä, ovat olleet osaston maksettavat.

Rakennustyöväen yhteisen luottamusmiehen toimen lakkauttaminen.

Vuoden 1912 tapausten jälkeen ei rakennustyöväen yh-
teisellä luottamusmiehellä enää ollut sitä merkitystä, kuin
ennen. Työehtosopimusta jota ei ole, ei kukaan voi rik-
koa, eikä niitä rikkomisia voi kukaan tutkia. Ja yhteisen
luottamusmiehen työmailla käynnit tulivat vaikeimmiksi
syystä, kuin ei ollut sellaista sopimusta, jolla luottamus-
miehen työmailla käynnit olisivat olleet turvatut. Luottamus-
miehestä ei enää ollut osastoille kustannuksia vastaavaa hyötyä.
Tästä syystä vuoden 1913 lopulla kirvesmiesten osasto sa-
noi irti sopimuksen luottamusmiehen palkkaamisesta. Sama-
ten tekivät toisetkin osastot, joten yhteisen rakennustyöväen
luottamusmiehen toimi v. 1913 päättyessä, lakkautettiin. Mutta
rakennustyöväen yhteinen luottamusmielaitos, siitä huoli-
matta päätettiin edelleenkin säilyttää, ja valittiin siihen v. 1914
osaston puolesta edustajat. Mainitun laitoksen toiminnasta
ei sen jälkeen ole paljon kerrottavaa. Vallitseva tilanne on
senkin toiminnan toistaiseksi lakkauttanut.

Työttömyyskeskuskomitea.

Syksyllä 1913 osasto yhteisen luottamusmiesten keskus-
komitean ehdotuksesta päätti valita edustaja työväenjärjestö-
jen paikalliseen työttömyyskomiteaan, joka ehdotettiin perus-

tettavaksi. Siihen osaston edustajiksi valittiin K. Leinonen ja A. Salonen. V. 1914, syyskuun 28 päivä työttömyyskeskuskomiteaan valittiin osaston edustajaksi A. Lehtovirta.

S. Puutyöntekijäin liiton neljäs edustajakokous Helsingissä 18—21 päivä elokuuta 1913.

Jo helmikuun 10 päivä 1913 osaston kokouksessa käsiteltiin liittotoimikunnan kirjelmää, jossa ehdotettiin, että osasto ryhtyisi mainitun edustajakokouksen asioita valmistamaan. Osasto valitsi liiton sääntöjä tarkastamaan komitean, johon tulivat H. Saarinen, J. Järvinen ja E. J. Hämäläinen. Komitealle lausuttiin toivomuksena, että se valmistaisi ehdotuksen yhteisestä rakennustyöväen liitosta. Toiset taas toivoivat, että urakkasakkien toiminta olisi rajoitettava.

Maaliskuun 10 päivä pidetyssä kokouksessa tarkastettiin komitean ehdotuksia, joista mainittakoon, että se ehdotti, ettei vanhuuden perusteella myönnettäisi jäsenmaksuista vapautta, ellei ole 60 vuotta täyttänyt ja sitä ennen vähintään 5 vuotta kuulunut liittoon. Osaston toimikunta ehdotti ikärajaksi 55 vuotta. Tämän lisäksi H. Moisio ehdotti, että pitäisi olla vähintään 10 vuotta ollut jäsenenä ja 55 ikäinen ennen kun jäsenmaksuista vapaus myönnettäisiin. Lopulta osasto näistä ehdotuksista hyväksyi komitean ehdotuksen.

Muista edustajakokouksen asioista osastolle lausuntoa antamaan asetettiin toinen komitea johon valittiin, Laiho, Soilu, V. Viitanen ja Paasivuori.

Liittotoimikunnan enemmistö ehdotti liitolle perustettavaksi: työttömyys-, sairas- ja hautausapukassat. Ja liittotoimikunnan vähemmistö ehdotti, ettei työttömyysapukassaa perustettaisi.

Jo ennen komitean valitsemista väiteltiin näistä kassoista, mikä niistä olisi perustettava ja mikä ei, vai olisiko ehdotetuista kassoista mitään perustettava. Kassojen perustaminen, kun aiheuttaisi sen, että jäsenverot liitolle olisi korotettavat: I-veroluokassa 15 pennistä viikossa 40 penniin, II-veroluokassa 10 pennistä 35 penniin ja lisäksi olisi järjestettävä III:s veroluokka, jossa maksut olisivat 30 penniä viikolta.

Komitea asettui jyrkästi liittotoimikunnan enemmistön kannalle puolustaen työttömyysapukassan perustamista, koska sairas- ja hautausapukassoilla ei ole samaa merkitystä työvään palkkaliikkeelle ja tariffien voimassa pitämiselle, kuin työttömyysapukassalla. Mutta osaston enemmistö, heinäkuun 15 päivänä S. Hellstenin ehdotuksesta päätti ensin hylätä työttömyysapukassan, ja sen jälkeen, kun työttömyysapukassan perustaminen oli hylätty, niin sama kohtalo tuli myöskin sairas- ja hautausapukassoille. Jäsenmaksujen korottaminen yllämainituista syistä tuli myöskin tarpeettomaksi.

Elinkeinolaissa säädetty, työsopimuksen irtisanomisaika 14 päivää, ehdotettiin poistettavaksi.

K. Holmin ehdotuksesta osasto 22 äänellä 19 vastaan päätti, ettei liitolle ole valittava kuin yksi vakinaisella palkalla oleva toimitsija.

Kesäkuun 25 päivänä pidetyssä kokouksessa osaston edustajaksi liiton edustajakokoukseen valittiin: E. J. Hämäläinen, J. Järvinen, T. Heinonen ja K. Leinonen.

Edustajakokous päätti, että liitolle perustetaan sairas- ja hautausapukassa. Mutta ehdotus työttömyysapukassan perustamisesta hylättiin. Osaston edustajat kaikki äänestivät sairas- ja hautausapukassan perustamista vastaan ja kaikki muut, paitsi Leinonen, panivat mainitun apukassan perustamispäätöstä vastaan vastalauseensa.

Jäsenten verot liitolle korotettiin I:ssä veroluokassa 25 penniksi viikolta; II:ssa luokassa 20 penniksi viikolta III:ssa luokassa ne määrättiin 15 penniksi viikolta. Sisäänkirjoitusmaksut tulivat olemaan: 2: —, 1: 50 ja 1 mk.

Sos.-dem. nuorisoliiton jäseniä päätettiin ottaa jäseniksi ilman sisäänkirjoitusmaksua, jos ne ovat olleet 2 vuotta mainittuun liittoon kuuluvan osaston jäsenenä, eivätkä ole 20 vuotta vanhempia.

Jäsenmaksuista päätettiin vanhuuden perusteella vapaus myöntää, jos on vähintään 15 vuotta yhteen jaksoon ollut osastossa jäsenenä ja on 55 vuotta täyttänyt. Mutta muuten vaaditaan että on 25 vuotta ollut liiton jäsenenä.

Jos jäsen sairauden tai työttömyyden tähden on vähin-

täin 14 päivää ollut ansiotta, vapautetaan hän työttömyyden tai sairauden ajaksi velvollisuudesta suorittaa jäsenmaksuja.

Jäsenverojen korotus päätettiin astuvaksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 1914 ja sairaus- ja hautausavustusta päätettiin alkaa antamaan saman vuoden heinäkuun 1 päivästä.

Liitolle valittiin kaksi virkailijaa, kuten ennenkin oli liitolla ollut.

Kirvesmiesten edustajiksi liittotoimikuntaan valittiin edelleen S. Hellsten ja H. Moisio. Liiton puheenjohtajaksi valittiin J. Lumivuokko ja taloudenhoitajaksi A. Halme, josta toimesta viimeksimainittu erosi syyskuun 31 p:nä 1915 ja siirtyi S. Ammattijärjestön palvelukseen.

Syyskuun 8 päivänä v. 1913 E. J. Hämäläinen antoi osaston kokoukselle selostuksen siitä, mitä edustajakokouksessa oli päätetty ja miten osaston edustajat olivat päätöksiin suhtautuneet, mainiten m.m., ettei Leinonen ollut sairaskassan perustamista koskevan päätöksen johdosta yhtynyt toveriensa vastalauseeseen.

Leinoselle osasto, O. Räsänen nuoremman ehdotuksesta, 17 äänellä 3 vastaan, lausui paheksumisensa.

Jäsenmaksujen korotus.

Osaston jäsenmaksut v. 1914 alusta korotettiin 50 peniksi viikolta.

Osaston jäsenistä 8 saivat v. 1914 kuluessa liitolta sairasavustusta yhteensä 391 mk. 50 p. ja 1 sai hautausavustusta 150 mk. V. 1915 ajalla tammikuun alusta syyskuun loppuun mennessä on osaston jäsenistä 12 saaneet sairasavustusta yhteensä 585 mk.

J. Makkosen juttu.

Osastossa oli ollut jäsenenä toistakymmentä vuotta entinen merisotamies Juho Makkonen. Mies, joka vanhuudestaan huolimatta innossa ja uhrautuvaisuudessa kelpasi esimerkiksi kelle tahansa. Aina kun oli jostain avunkeräyksestä kysymys, niin oli Makkonen ensimmäisenä valmis antamaan roponsa. Makkonen oli kunnan töissä ollut tois-

takymmentä vuotta, mutta ryypymies kun oli, ei malttanut edes työmaalla olla raittiina. Makkosen päälle kanneltiin, herrat tutkivat ja kanteet huomattiin tosiksi. Makkoselle annettiin varotus. Mutta hän ei tapojansa parantanut. Makkonen erotettiin työstä. Hän valitti siitä osaston toimikunnalle, joka kääntyi kaupungin insinööri Öllerin puoleen ja pyysi, että Makkonen otettaisiin jälleen työhön. Täällä selitettiin syyt Makkosen työstä erottamiseen.

Toimikunta esitti asian osaston kokouksessa 11 päivänä toukokuuta 1914, jolloin osasto katsoi, ettei se voi asiain näin ollen enää Makkosen hyväksi mitään tehdä. Tämän kuultuaan Makkonen jätti jäsenkirjansa osastolle ja ilmoitti eroavansa osastosta. Makkonen, joka oli likemmä 80 vuoden ikäinen oli osastossa vanha, eli n.s. vapaa jäsen. Vielä saman vuoden tammikuun 12 päivänä, kun liitto oli päättänyt työttömille antaa avustuksena 2,000 mk., niin Juho Makkonen antoi siihen lisää, vähistä varoistaan, 5 mk., työttömien avustamiseksi. Pöytäkirjassa tämän johdosta sanotaan: »Tämä harmaahapsisen vanhuksen uhraantuvaisuus kelpaa esimerkiksi vielä nuoremmille, elonvoimia omaaville. Puheenjohtaja lausui kiitoksensa hänelle osaston puolesta.»

Makkonen on jo siksi vanha mies, että hän tuskin muualta kuin kunnalta voi saada työtä. Vaivaistalolle vanhus ei luultavasti olisi mielellään mennyt. Mutta sitä kohdaloa hän nyt tuskin voinee välttää.

Ylimääräisiä veroja ja lakkoja v. 1914.

Ammattijärjestön ehdotuksesta 11 p. toukokuuta päätettiin olla tamperelaisten jalkinetehtaiden tuotteita käyttämättä, niin kauvan kun niissä lakkoa kestää. Ammattijärjestön toimikunnan määräämä ylimääräinen vero Kotkan sahalaisten taistelun johdosta päätettiin suorittaa osaston kassasta.

Välikysymys S. Hellstenille.

Heinäkuun 13 päivänä osaston jäsen *J. Kandelin* esitti S. Ammattijärjestön valtuuston jäsenen S. Hellstenin vastattavaksi kysymyksen: »Millä perusteella Ammattijärjestön

valtuusto kesäkuun lopussa hyväksyi Ammattijärjestön toimikunnan menettelyn Kotkan sahalaisten taistelun lopettamisessa?» Kysymys pantiin pöydälle, jossa se on vieläkin. Hellsten ei ole siihen vieläkään antanut vastaustaan. Se on selvitettävä vasta kun säännölliset olot palautetaan.

Maailmansodan syttyminen keskeytti osaston toiminnan, kuten muittenkin yhdistysten, että se on heinäkuun lopusta 1914 alkaen rajottunut jäsenmaksujen kantamiseen ja juoksevain asiain hoitoon.

Puutyöntekijäin liitto vapautti osastot jäsenveroista elojen ja syyskuun aikana vuonna 1914. Osasto tästä huolimatta kantoi jäseniltään säädetyt jäsenmaksut.

Mutta osaston kokouksia ei ole moniakaan sen jälkeen ollut, kuin sotatila on jatkunut. Heinäkuun 13 p:nä ja syyskuun 28 päivän välillä 1914 ei ollut ensinkään kokouksia. Lokakuun 14 päivänä 1914 oli kokous, jossa valittiin edustajat työväen järjestöjen työttömyyskomiteaan. Tammikuun 25 p:nä 1915 oli viimeinen vuosikokous, jossa päätettiin edellisen vuoden tilivapaudesta ja valittiin kulu- van vuoden virkailijat, toimikuntain ja vakinaisten valiokuntain jäsenet sekä samalla valittiin osaston edustajat eri osakeyhtiöiden ja osuuskuntain vuosikokouksiin.

Osastolla on sen jälkeen ollut ainoastaan yksi kokous, 3 päivänä toukokuuta 1915.

Kuten jo mainittiin on osaston toiminta rajoittunut jäsenmaksujen kantamiseen ja jäsenten sairast- ja hautausapuanomusten käsittelyyn, joista osaston toimikunnan on liitolle annettava lausuntonsa.

Työriitoja ja työoloja koskevia asioita ei v. 1915 ajalla ole käsitelty.

Osaston toimikunta eri vuosina, 20 vuoden ajalta.

Perustavassa kokouksessa.

V. 1895 marraskuun 17 p:nä valittiin puheenjohtajaksi M. Haikarainen, varapuheenjohtajaksi H. Almgren, ja toi-

mikuntaan D. Ahokas, K. Laine, G. Vistbacka, M. Hälleberg (Paasivuori) ja J. Sirén. Näistä valittiin pöytäkirjuriksi D. Ahokas ja rahastonhoitajaksi G. Vistbacka.

V. 1896: valittiin toimikuntaan: M. Haikarainen, H. Almgren, G. Vistbacka, Lahtinen, D. Ahokas, J. Jurvanen, Seppälä, Pietiläinen ja Jooseppi Parkkinen. Näistä Lehtinen jo helmikuun alussa erosi ja hänen sijaansa valittiin J. Kristiansson.

V. 1897: M. Haikarainen, S. Hellsten, Matti Hälleberg E. Johansson, F. Kanto, H. Almgren ja J. Parkkinen.

V. 1898: M. Hälleberg, S. Hellsten, F. Jägermalm, K. Aalto, Juho Hakola, Jaakko Hakola, D. Ranta, J. Malm ja N. Malm.

V. 1899: M. Haikarainen, Matti Hälleberg, S. Hellsten, F. Jägermalm, M. Sarlund, K. A. Lindström (Liipola), Juho Hakola.

V. 1900: Matti Hälleberg, Jaakko Hakola, M. Haikarainen, F. Jägermalm, S. Hellsten, K. A. Lindström, E. Rosenberg, varajäsenenä H. Lähde ja O. Parkkinen.

V. 1901: Matti Hälleberg, M. Haikarainen, S. Hellsten, K. A. Lindström, H. Lähde, K. Kallio, E. Rosenberg. Varalta Jussi Hakola, Jooseppi Parkkinen, J. Jurvanen, J. V. Iisaksson ja Gatski.

V. 1902: Matti Hälleberg, S. Hellsten, T. Junttila, Aatu Halme, M. Haikarainen, K. A. Lindström, H. Lähde. Varalta Jussi ja Jaakko Hakola, Hj. Saarinen, M. Sarlund ja Pekka Nylund.

V. 1903: S. Hellsten, J. Heikkilä, A. Halme, T. Junttila, V. Gatski, F. A. Lindström, Leo Myllylä. Varalta V. Viitanen, Mikko Karvinen, J. D. Salonen, K. A. Lindström ja H. Lähde.

V. 1904: S. Hellsten, J. Heikkilä, T. Junttila, A. Halme, V. Viitanen, V. Gatski, Jussi Hakola ja Leo Myllylä; varalta H. Lähde, N. Saarinen, K. Aalto, S. Nordberg (Pohjanvuori), J. D. Salonen. Heikkilä erosi kesken vuotta ja sijaan valittiin E. Rosenberg.

V. 1905: S. Hellsten, Heikki Lähde, S. Norberg, J. V.

Isaksson, N. Korpela, J. D. Salonen, T. Junttila, Jussi Hakola; varajäseninä V. Viitanen, E. Lamminen, V. Smits ja S. Eskola, O. Rantala.

V. 1906: Oskari Rantala¹⁾, S. Nordberg, Matti Jussila, N. Saarinen, A. Rissanen, A. Nyqvist (Uusioksa), J. V. Isakson; varajäseninä K. Lehtonen, T. Ikonen.

V. 1907: J. D. Salonen, M. Haikarainen, K. Soisalo, N. Saarinen, S. Hellsten, J. V. Isakson; varalta V. Viitanen, A. Virtanen ja K. Rajala. Tämä toimikunta erosi jo maaliskuun 25 p:nä ja sijaan valittiin: A. Virtanen, O. Vuori, N. Korpela, J. Soilu, A. Harju, A. Aalto, V. Nurmi, K. Rajala; varalta K. Lehtonen, S. Luoto ja E. Virtanen.

V. 1908: A. Virtanen, M. Haikarainen, A. Harju, J. Soilu, V. Helenius, J. Ijäs, A. Aaltonen, V. Nurmi, A. Auri ja H. Moisio.

V. 1909: A. Virtanen, A. Uusioksa, J. Järvinen, Laihola, H. Moisio, O. Vuori, A. Auri, J. Helenius, J. Soilu; varalta J. Reihonen, Laine ja Auranen.

V. 1910: J. Järvinen, V. Viitanen, K. Soisalo, Laihola, H. Moisio, K. Tamminen, S. Luoto, J. Reihonen, O. Josefsson.

V. 1911: V. Hynninen, J. Salmi, V. Auranen, Hj. Uusivirta, N. Itävuori, K. Soisalo, S. Luoto, K. Tamminen; varalta J. Reihonen ja Vankka.

V. 1912: M. Haikarainen, K. Holm, K. Soisalo, E. J. Hämäläinen, S. Eskola, H. Saarinen, N. Itävuori, M. Laine, J. Mäkelä ja M. Mildt.

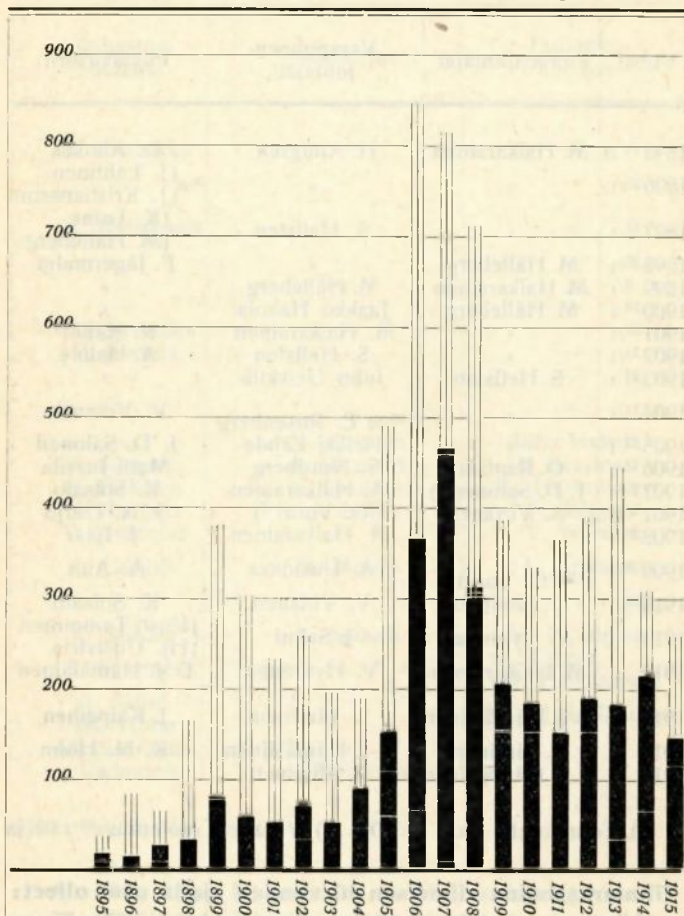
V. 1913: E. J. Hämäläinen, J. Järvinen, K. Soisalo, J. Kaipainen, J. Salmi, K. Holm, S. Eskola, R. Viitanen, A. Aaltonen, J. D. Salonen, V. Viitanen.

V. 1914: J. Järvinen, E. J. Hämäläinen, H. Saarinen, R. Viitanen, K. Soisalo, S. Eskola, Siimelä, K. Holm.

1915: E. J. Hämäläinen, J. Järvinen, K. Holm, J. Reihonen, V. Viitanen, Siimelä, Vallden, Mildt, O. Viljanen ja V. Laiho.

¹⁾ Rantala vangittiin elokuussa.

Graafillinen taulu jäsenistä 20 vuoden ajalta.

Tumma osa pylväästä esittää niitten jäsenten lukua, jotka ovat kokovuoden olleet osastossa jäseninä. Viivoilla esitetty osa niitten lukua, jotka vuoden kuluessa ovat yhden tai useamman kuukauden olleet jäseninä, mutta eivät ole olleet kokovuotta.

Osaston virkailijat ja toimit-

Vuosi	Puheenjohtajat	Varapuheenjohtajat	Pöytäkirjurit
1895 ^{17/11}	M. Haikarainen	H. Almgren	D. Ahokas
1896 ^{25/1}	»	»	5/2 { J. Lahtinen
1897 ^{31/1}	»	S. Hellsten	30/5 { J. Kristiansson
1898 ^{23/1}	M. Hälleberg	»	{ K. Laine
1899 ^{9/1}	M. Haikarainen	M. Hälleberg	{ M. Hälleberg
1900 ^{16/1}	M. Hälleberg	Jaakko Hakola	F. Jägermalm
1901 ^{20/1}	»	M. Haikarainen	»
1902 ^{14/1}	»	S. Hellsten	K. Kallio
1903 ^{27/1}	S. Hellsten	Juho Heikkilä	A. Halme
1904 ^{11/1}	»	{ ^{10/10} E. Rosenberg	»
1905 ^{27/1}	»	Heikki Lähde	V. Viitanen
1906 ^{14/1}	O. Rantala	S. Nordberg	J. D. Salonen
1907 ^{27/1}	J. D. Salonen ¹⁾	M. Haikarainen	Matti Jussila
1907 ^{25/3}	A. Virtanen	O. Vuori ²⁾	K. Soisalo
1908 ^{26/1}	»	M. Haikarainen	J. A. Harju
1909 ^{25/1}	{ ^{12/7} O. Vuori ²⁾	A. Uusioksa	J. Ijäs
1910 ^{23/1}	J. Järvinen	V. Viitanen	A. Auri
1911	V. Hynninen	J. Salmi	K. Soisalo
1912	M. Haikarainen	V. Hynninen	{ Kusti Tamminen
1913	E. J. Hämäläinen	J. Järvinen	{ Hj. Uusivirta
1914	J. Järvinen	E. J. Hämäläinen	E. J. Hämäläinen
1915	E. J. Hämäläinen	V. Viitanen	J. Kaipainen
			K. N. Holm
			»

1) Toimikunta erosi 25/3 07. 2) Virtanen erotettiin 12/7 09 ja

Tilintarkastajina viimeisen 10 vuoden ajalla ovat olleet:

Aikaisemmat tilintarkastajat olivat: Heikki Kilpeläinen, Heikki Heinonen, Karvinen.

Matti Jussila ja Mikko Korhonen v. 1900—1902.

V. 1903 M. Jussila, K. Lehto, A. Jousi ja H. Saarinen.

sijat 20 vuoden ajalta.

Rahaston- hoitajat	Jäsenkirjurit	Talouden- hoitajat
G. Vistbacka	—	—
»	—	—
S. Hellsten	—	—
»	—	—
»	—	—
»	—	—
F. Jägermalm	—	—
F. Junttila	—	—
»	—	—
»	—	—
»	N. Korpela	Juho Hakola
N. Korpela	A. Rissanen	N. Saarinen
S. Hellsten	N. Saarinen	M. Haikarainen
N. Korpela	J. Soilu	K. Rajala
V. Helenius	»	V. Nurmi
E. Laihola	H. Moisio	J. Järvinen
»	»	»
K. Soisalo	K. Soisalo	V. Hynninen
H. Saarinen	»	(S. Eskola
{J. Salmi	»	{M. Haikarainen
{K. Holm	»	E. J. Hämäläinen
H. Saarinen	»	»
Reihonen	J. Reihonen	»

sijaan valittiin O. Vuori.

V. 1904 Eero Haapalainen ja M. Jussila.

V. 1905 Haapalainen ja Aatu Halme.

V. 1906 M. Hälleberg, T. Junttila, M. Korhonen.

V. 1907 Ikonen ja Paakkanen.

V. 1908 Helenius, Auri ja N. Korpela,

V. 1909 N. Korpela, K. Soisalo, A. Halme ja H. Saarinen.

V. 1910 Korpela ja Paasivuori.

V. 1911 samat kuin edellisenäkin vuotena, lisäksi V. Perttilä ja Helenius.

V. 1912 J. Järvinen, Korpela, A. Halme ja H. Moisio.

V. 1913 J. Makkonen, V. Hynninen, Korpela ja H. Moisio.

V. 1914 J. Reihonen, Paasivuori ja N. Korpela.

V. 1915 K. Soisalo, H. Saarinen, J. Kandelin ja H. Moisio.

Satunnaisten tarpeitten rahaston hallinnossa oli J. V. Isaksson, H. Almgren, P. Nylund, Eriksson, J. D. Salonen 1900—1902. S. Nordberg, V. Viitanen ja N. Saarinen. V. 1904 K. Pelkonen, D. Ikonen, V. Smits ja J. V. Isaksson kaiken aikaa v. 1905 saakka.

Huvitoimikunnassa: T. Junttila ja Aatu Halme 1901—1902. H. Karkolainen, H. Heinonen, T. Heinonen, H. Hirvonen, H. Korhonen, N. Saarinen, H. Roivainen, H. Romppainen, A. Jansson, A. Taipale 1902. Grönlund, A. Nurminen, A. Virtanen 1903. Heikki Lähde, J. D. Salonen, V. Laaksonen, H. Saarinen, D. Ikonen, O. Vuori, O. Rantala, K. Pelkonen, V. Perttilä ja V. Viitanen v. 1904. A. Virtanen, J. Virtanen v. 1905. Storgård, A. Palonen, A. Aaltonen, E. Lamminen, E. Kilpi v. 1906. V. 1907 huvitoimikunnassa oli samat kuin edellisenäkin vuonna, paitsi eronneiden sijaan valittiin J. Laurila, K. Valtonen ja E. Laihola. K. Rajala, O. Laine, V. Nurmela, J. Virtanen ja H. Moisio v. 1908. J. Vankka, J. Laakso, A. Hartikainen, A. Tolonen, K. Nikula, K. Lehtinen, K. N. Holm, O. Häkkinen, V. Hynninen v. 1909. K. Nikula, A. Toivonen, J. Vankka, O. Mäkinen, J. Väre, K. Holm, A. Hartikainen, V. Lehtinen, J. Laakso v. 1910. V. 1911 entisten lisäksi V. Oksanen ja H. Halme. V. Nurmela, J. Korpinen, M. Mildt, A. Enqvist, J. Makkonen, F. Grönlund, E. Nojonen, E. Virtanen ja K. Kanerva 1912—1913. A. Keihäs, A. Toivonen, V. Kovanen, A. Vainio, A. Pekkarinen, O. Vilja-

Osaston jäsenluku eri vuosina ja eri kuukausina 20 vuoden ajalta selviää seuraavasta taulusta:

Vuosi	Tammikuu	Helmikuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Koko vuoden jäsenenä olleet	Vuoden kuluessa pitäm- män tai yhtymän aikaa olleet jäseninä	Vapaa jäseniä
1895	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	33	16	40	—
1896	27	27	32	42	41	28	30	26	21	14	16	14	14	89	—
1897	27	25	25	23	34	32	28	29	28	30	30	30	15	51	—
1898	34	37	35	39	42	57	59	63	111	116	124	125	27	159	—
1899	130	135	154	150	150	162	214	264	248	212	182	176	86	377	—
1900	154	142	141	139	150	144	133	128	114	111	100	96	62	204	—
1901	105	99	96	95	96	120	129	138	157	137	119	120	60	244	—
1902	130	127	124	146	146	172	178	167	118	143	123	126	82	266	—
1903	129	126	123	128	145	134	128	128	124	125	104	92	50	201	—
1904	114	113	112	113	126	129	133	136	147	138	140	144	96	194	—
1905	173	175	166	156	226	264	269	261	259	264	313	335	116	488	—
1906	388	403	418	447	519	529	556	522	527	509	476	486	270	854	—
1907	370	370	380	391	403	430	460	495	520	550	571	584	364	823	—
1908	479	467	453	509	420	482	463	427	411	377	345	325	318	702	8
1909	290	287	277	264	257	249	258	250	268	255	249	251	207	378	13
1910	250	242	245	245	254	250	246	262	275	270	261	265	184	341	16
1911	233	222	227	227	218	223	229	236	239	245	240	240	155	353	21
1912	250	250	260	267	267	279	292	274	276	269	308	334	188	395	22
1913	332	335	343	374	357	344	328	314	369	270	244	237	177	450	25
1914	292	280	265	256	249	231	225	218	214	204	206	208	204	292	15
1915	223	219	220	215	213	210	191	182	150	—	—	—	—	233	15

nen, J. Reunanen, Leppänen ja V. Korsi v. 1914—1915. Viime vuosina on vielä ollut Työnjuhla-akomiteakin.

Järjestysvaliokuntaa ei ensimmäisinä vuosina osastolla ollut muualla kuin huveissa ja iltamissa. Mutta sitten vuosina 1901—1905 valittiin miehiä, jotka vuoroittelivat kokoushuoneen ovella, ettei ilman jäsenkorttia ketään las-
kettu kokoushuoneeseen. Suurlakon jälkeen on ollut eri-

Tulot:

Vuosi	Sisään- kirjoitus- maksut ¹⁾	Jäsen- maksut	Huvtioimi- kunnalta	Ylimääräiset verot	Keräyksellä ja lahjoja	S. P. T.t. Liitolta	Korkoja ja muita tuloja	Yhteensä
1895	60 —	64 —	— —	— —	— —	— —	— —	124 —
1896	93 —	169 —	— —	— —	75 30	— —	70 38	307 68
1897	34 50	164 50	22 10	— —	— —	— —	— —	221 10
1898	84 —	426 50	64 95	— —	150 60	— —	— —	826 05
1899	369 50	1,091 —	35 80	— —	8 —	— —	149 05	1,653 35
1900	125 —	727 —	18 20	— —	48 83	— —	12 50	931 53
1901	150 —	702 —	200 —	— —	46 90	— —	258 92	1,357 82
1902	176 —	1,080 50	100 —	— —	192 15	— —	150 41	1,699 06
1903	111 —	734 50	100 —	— —	194 59	— —	256 03	1,396 12
1904	165 50	705 —	— —	— —	170 32	— —	879 12	1,919 94
1905	369 —	1,829 20	— —	— —	61 24	— —	828 —	3,087 44
1906	617 50	5,540 75	— —	494 —	100 95	— —	225 21	6,978 41
1907	1,493 —	6,638 65	500 —	320 —	512 —	800 —	346 52	10,610 17
1908	735 —	5,605 —	— —	618 50	172 —	194 —	297 98	7,622 48
1909	315 —	3,543 75	700 —	210 —	1,468 77	680 —	447 99	7,365 51
1910	365 —	2,676 10	— —	393 90	— —	— —	1,363 66	4,798 66
1911	610 —	3,499 80	1,600 —	972 50	— —	600 —	696 46	7,978 76
1912	690 —	4,648 15	— —	1,170 —	5 —	18,333 50	622 41	25,469 06
1913	695 —	5,075 —	2,000 —	— —	— —	— —	510 30	8,280 30
1914	100 —	4,792 20	— —	— —	34 99	978 15	732 81	6,638 15
1915	163 —	3,716 20	— —	— —	— —	682 75	748 63	5,310 58
	7,521 —	53,428 80	5,341 05	4,178 90	3,241 64	22,268 40	8,596 38	104,576 17

¹⁾ Ilmoitusmaksut 50 penniä ja pääsymaksu 1 mk. jäseneltä on kannettu ja se meni kokonaan H:gin työväenyhdistykselle. Ne eivät ole alkuvuosilta tässä

Vuosi 1915 päättyy syyskuun 30 p.

tyinen 10-miehinen järjestysvaliokunta, joka on valittu vuodeksi kerrallaan.

Kävelyretki-airueet valittiin myöskin alkuvuosina aina kutakin tilaisuutta varten erikseen. Mutta v. 1904 alkaen on ne aina valittu koko vuodeksi. Samaten lipunkantajat.

Menot:

H. T.yh- distyk- selle	S. P. T. Liitolle				Paikallis- tai keskusjärjes- tölle	Avustettu vierai- ta ja kkoja ja yhdistyksiä	Muuta menoja	Yhteensä	Koko omaisuus
	Sisäänk- maksut	Jäsen- maksut	Ylimää- rätiset verot	Lastuista, kirjoista					
16 50	—	—	—	—	—	—	30 75	47 25	77 75
78 —	—	—	—	—	—	—	45 25	123 25	262 18
119 73	—	—	—	—	—	—	96 50	216 23	267 05
392 —	—	—	—	—	3 —	—	246 45	641 45	451 65
912 50	—	—	—	—	105 80	25 —	544 15	1,587 45	517 55
407 90	—	—	—	—	24 40	50 —	344 30	826 60	722 48
515 50	—	—	—	—	6 —	10 —	521 50	1,053 —	1,027 30
620 50	—	—	—	—	167 —	100 —	— 53	888 63	1,506 33
466 75	—	—	—	—	144 90	—	602 40	1,214 05	1,688 40
483 —	—	—	—	—	134 70	85 —	1,091 93	1,794 63	1,813 71
1,039 25	—	260 50	—	—	197 40	10 —	1,546 85	3,054 —	1,847 15
1,925 —	—	1,495 75	274 50	—	210 —	—	2,208 10	6,113 35	2,712 21
1,969 —	—	1,916 —	173 50	—	—	50 —	1,016 04	5,124 54	8,197 84
1,672 40	146 —	2,161 15	618 50	107 55	—	185 —	1,633 61	6,524 21	9,296 11
868 80	53 —	1,205 90	887 35	54 —	—	240 —	2,156 13	5,465 18	11,196 44
1,074 50	61 —	1,198 —	393 90	104 45	—	100 —	945 96	3,877 81	11,117 29
1,058 20	99 —	1,622 55	972 50	61 —	—	—	1,911 64	5,724 89	13,370 16
1,352 95	111 —	1,962 85	616 25	125 65	—	—	22,064 10	26,232 80	12,616 42
1,533 90	119 —	2,265 85	121 10	75 —	—	—	6,209 55	10,324 40	10,572 32
1,000 70	42 —	2,222 05	310 —	—	—	—	959 28	4,534 03	12,676 44
382 50	100 —	1,983 85	—	—	—	—	716 85	3,183 20	14,803 82
17,889 58	731 —	18,294 45	4,367 60	527 65	993 20	855 —	44,891 87	88,550 35	

Jokaiselta jäseneltä liittyessä aina alkaen v. 1895 vuoteen 1906 marraskuuhun tilastossa huomioon-otettu.

Osakeyhtiöissä ja osuuskunnissa ovat osastoa edustaneet seuraavat:

Työväen Sanomalehti-osakeyhtiön kokouksissa osastoa ovat edustaneet:

M. Haikarainen v. 1896—1899.

M. Hälleberg 1900—1903.

A. Halme 1904—1905.

S. Hellsten 1906.

A. Halme 1907—1908.

E. Laihola 1909—1911.

E. J. Hämäläinen 1912—1914.

S. Eskola 1915.

Työläisnaisen osuuskunnassa A. Harju v. 1908. J. Järvinen 1909—1912. E. J. Hämäläinen 1913—1915.

Osuuskaupassa O. Vuori 1909—1910. H. Saarinen 1911. K. Soisalo 1912. J. F. Salonen 1913 ja V. Nurmela 1914.

O.Y. Laurilassa A. Virtanen 1908. S. Hellsten 1909—1915.

Oulunkylän T.y. Talo-osakeyhtiössä S. Pohjanvuori ja N. Korpela.

Työväen pankissa K. Holm 1912. J. Järvinen 1913—1915.

Osuuskunta Elannossa H. Moisio 1915.

Loppulause.

Tästä selostuksesta huomaamme, ettei kirvesmiehillä ole montakaan itsenäistä työtaistelua ollut, vaan useimmat ovat olleet rakennustyöläisten yhteisiä yrityksiä. Niistä huomataan toisten olleen onnistuneita, joissa vastustajille on annettu voimakkaita iskuja ja niistä on ollut tuloksia. Mutta on myöskin epäonnistuneita taisteluja ollut. Sellaisia ovat vuosien 1907 ja 1912 taistelut. Viimemainittu taistelu on siitä huomattava, että siinä menetettiin työehtosopimukset, jotka oli saatu perin vähällä taistelulla, kun ne oli laadittu sovinto-oikeudessa.

Tätä tappiota on sanottu historialliseksi välttämättömyydeksi. Edelliset voitot, etenkin v. 1906, jolloin vallattiin 9-tuntinen työpäivä, kasvattivat työläisiin käsitystä omista voimistaan. Entisen kokemuksen perusteella arvioitiin omat voimat suuremmiksi, kuin mitä ne todellisuudessa olivat, ja vastustajain voimat liika pieniksi. Tästä laskuvirheestä johtui tappio.

Kirvesmiesten järjestäytymistä 20 vuoden ajalla voi tilaston avulla seurata. Siinä on huomattavissa 2 suurta nousukautta, joitten jälestä on seurannut taantumuskausi. Kun osasto v. 1895 perustettiin, niin osaston jäsenluku vuosina 1896—1897 pysyi miltei samalla tasolla. Mutta sitten vuosina 1898—1899 se huomattavasti ja nopeasti kohosi. Etenkin viimeainittuna vuotena, jolloin vuoden kuluessa liittyi kaikkiaan 377 jäsentä ja elokuussa oli jäsenoikeutettuja 264 jäsentä, ja koko vuotisia jäseniä 86. Tämän jälkeen seurasi 5 vuotinen taantumuskausi, v. 1900—1904, jolloin ei yhtenäkkään vuonna jäsenluku noussut niin korkealle kuin se nousi 1899. Vasta »suurlakko» vuotena, 1905, marraskuussa ja joulukuussa se saatiin kohoamaan siitakin yli. Suurlakon jälkeen sitten v. 1906 kohosi osaston jäsenluku korkeammalle kuin koskaan sitä ennen tai jälkeen. Se oli jo tammikuussa huomattavan korkea, 388, josta se ensin vähäsen aleni ja sitten kohosi elokuussa 553, josta se taas joulukuun loppuun mennessä oli alentunut 486. Näin suurta jäsenluvun vaihtelua ei ole muina vuosina ollut. V. 1907 on jäsenluvun suhteen edullisin vuosi, jolloin jäsenluku vuoden alussa oli 370 ja siitä asteettain kohosi, niin että se marraskuussa oli 534, ja vielä joulukuusakin 528. Tämän jälkeen ei ole enään saatu jäsenlukua kohoamaan näin korkealle. V. 1908 alussa jäsenluku ensin nousee, mutta sitä seuraa huimaava lasku. Vuodet 1909—1911 ovat jatkuvaa taantumista. V. 1912 vähäsen taas kohoaa ja kohoamista jatkui vielä kevääseen v. 1913, mutta toukokuusta alkaa jo laskea, niin että joulukuun lopussa oli enään ainoastaan 177 jäsentä, niistäkin yli 20 vapaajäsentä. Siis saman verran kuin noin 10 vuotta aikaisemmin.

Vuosien 1914—1915 toiminta on tapahtunut poikkeuksellisissa oloissa, ettei sitä voi verrata säännöllisten olojen toimintaan.

Taulusta siv. 215 voimme havaita minkäverran eri vuosina on ollut sellaisia jäseniä, jotka ovat kokovuoden olleet jäsenenä, ja minkä verran on niitä ollut, jotka ovat osaston kautta kulkeneet. Tässä suhteessa on osastolla vielä paljon

työtä, että saisi ne, jotka kerran ovat osastoon liittyneet, pysymään pitemmän aikaa jäsenenä.

Yhteistoimintamuodot ovat 20 vuoden kuluessa vaihdelleet. Alussa paikallisia yhtymiä, ammattiosaston lisäksi oli Helsingin työväenyhdistys, rakennustyöväen keskuskomitea ja ammattiyhdistyksen keskuskomitea. Nämä kumpikin komitea näyttävät lakanneen v. 1902 alusta. Ammattiyhdistysten keskuskomitean sijaan syntyi Paikallisjärjestö, jota perustamassa kirvesmiehet olivat mukana v. 1901—1906. Laajempia yhtymiä kirvesmiehillä oli, kirvesmiesten liitto, joka perustettiin 1899 ja se lakkautettiin 1905, jolloin sen sijaan perustettiin S. Puutyöntekijäin liitto. Viime vuosina on silloin tällöin ollut myöskin puhetta puutyöntekijäin liiton hajottamisesta, josta kirvesmiehet eroaisivat ja sijaan pitäisi perustaa rakennustyöväenliitto. Tällä mielipiteellä on osastossa ollut kannatusta. Yhteiset rakennustyöväen taistelut puhuvat tämän liiton muodostamisen puolesta.

Kirvesmiehet ovat kuuluneet sos.-dem. puolueeseen, jokaan eivät osastona, niin Helsingin työväenyhdistyksen välityksellä. Mainitun puolueen syntyä on osasto edistänyt. Osasto oli 1898 mukana muodostamassa Helsinkiin paikallista työväenpuoluetta ja 1903 osasto perusti äänioikeusrahaston. Suurlakon aikana osasto ei halunnut ajaa taloudellisia vaatimuksiaan, koska poliittiset kysymykset olivat sille sillä hetkellä tärkeimmät. Ja viime vuosina on osasto valtiollisten vaalien aikana rahallisestikin kannattanut sos.-dem. paikallista puoluettoimintaa.

Ammattijärjestön perustamisessa on oltu mukana jo v. 1899 ja sitten v. 1906 ja 1907. Monia työlakkoja on myöskin avustettu sekä vapaaehtoisilla antimilla että ylimääräisillä veroilla.

Osaston omista järjestömuodoista on tässä vielä mainittava: Luottamusmieslaitos, joka osastossa jo 1899 otettiin käytäntöön, ja v. 1904 perustettiin piirit, joilla sitten vuosina 1905—1914 kokeiltiin. Mutta luottamusmieslaitos kuitenkin otettiin uudestaan käytäntöön taas jo 1906, ja on siitä alkaen ollut käytännössä, ja näyttää, että luottamusmieslaitos raken-

nustyöläisten agitatsionijärjestöistä on paras. Yhteinen rakennustyöläisten luottamusmielaitos perustettiin 1910, jolloin sille palkattiin vakituinen asiamies, mutta kun v. 1912 taistelussa menetettiin työehtosopimukset, tuli palkatun asiamiehen edelleen toimessa pitäminen tarpeettomaksi, joten se v. 1913 lopussa lakkautettiin.

Osaston sääntöjä on eri vuosina useamman kerran muutettu, josta johtuu, että osastossa, ennenkun se on ehtinyt 20 vuotta olla toiminnassa, on monta vapaajäsentä. Jäsenmaksut, jotka alussa olivat 50 p. kuukaudessa, ovat nyt 50 penniä viikossa. Sisäänkirjoitus- ja ilmoitusmaksut olivat alussa 1:50 p., nykyään 5 mk.

Samalla kun jäsenten velvollisuudet ovat lisääntyneet ovat oikeudetkin lisääntyneet. Jäsenillä on nyt oikeus työtaisteluissa saada liitolta avustusta ja lisäksi avustusta sairauden tai kuolemantapauksen sattuessa.

Osasto on näiden 20 vuoden kuluessa pienestä pahasta kohonnut paikkakunnalla suurimpien osastojen joukkoon. Ne aatteet, joita ajamaan osasto perustettiin, ovat huomattavasti tällä ajalla edistyneet. Työpäivä Helsingin rakennustyöläisille on saatu 72 tunnista viikossa, lyhennetyksi 51 $\frac{1}{2}$ tuntiin. Tämä on työläisten yhteisistä taisteluista tuloksena. Tällä ajalla on perustettu ammattiliittoja, ammattijärjestöjä, ja hajotettu niitä ja perustettu uusia ja parempia.

Työväenliike on tällä ajalla valtavasti edistynyt. Työväenpuolue on tämän 20 vuoden aikana perustettu ja se puolue kasvanut maamme suurimmaksi puolueeksi. Työväelle on vallattu valtiollinen vaali- ja äänioikeus.

Puolueen sanomalehdistö on tämän 20 vuoden ajalla synnytetty.

Silloin kuin osasto perustettiin oli ainoastaan Työmieslehti joka ilmestyi kerran viikossa pienenä pahasena, joka useita vuosia taisteli alituista rahapulaa vastaan. Osasto teki työtä ja uhrasi varojaan tuon lehden aineellisen aseman tukemiseksi. Osastomme omistaa 51 osaketta Työmiestä kustantavassa yhtiössä. Työmies on jo tyydyttävässä aineellisessa asemassa.

Ammattiliittojen lehdet ja työväen kirjallisuus ovat myöskin tämän kuluneen 20 vuoden ajalla luotu.

Tämä kaikki ja paljon muutakin on työväen yhteistoiminnalla aikaan saatu. Helsingin kirvesmiehet ovat olleet mukana tätä kehitystä edistämässä. Tarkastellessa tätä valtavaa kehitystä emme tarvitse itseltämme salata että paljon on päätöksiä tehty joita ei ole voitu käytännössä toteuttaa.

Emme myöskään saa salata sitä tosiasiaa, että muutamia pahoja erehdyksiä olemme tehneet ja kärsineet tappioita. Mutta nämä tilapäiset tappiot ovat pienet, verrattuna kuluneen 20 vuoden ajalla saavutettuun edistykseen.

Me voimme alottaa seuraavan 20 vuotisen toimintakauden vakuutettuna siitä, että silloin kun siitä katsaus kirjotetaan on havaittavissa vieläkin suurempaa edistystä kuin on nykyään.

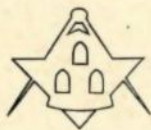
Liittykää kirvesmiehet entistä lukuisammin osastoonne ja pysykää osastossa jäsenenä! Siinä on varmin keino olojen parantamiseksi.

Sisältö:

	Sivu
Lukijalle	3
Johdannoksi	5
Ammyttiyhdistyksen perustaminen	6
Pyrkimyksiä 11-tuntiseen työpäivään	9
Osaston perustamisen alkuvaiheet	12
Osaston toiminta 1895—1905	
Taistelu 10-tuntisesta työpäivästä	16
Työväen mielenosoitukset, punaiset nauhat ja liput	27
Sairas- ja hautausapurengas	28
Esitelmäkilpailut	»
Oppikurssit	29
Palkkaliikkeet ja lentolehtiagitatsioni vuosina 1898—1901	»
Kirvesmiesten kanta urakkatyökysymyksissä v. 1895—1905	41
Luottamusmiesjärjestelmän käytäntöönottaminen	45
Osaston jakaminen piireihin	49
Kirvesmiesten liiton perustaminen	51
Satunnaisten tarpeiden rahaston perustaminen	52
S. Puutyöniekijäin liiton perustaminen	53
Helsinkiin paikallisen työväenpuolueen perustaminen	54
Ammattijärjestön perustamisyhtymä v. 1899—1900	55
Paikallisyhteistyön perustaminen	»
Kirvesmiesten ensimmäinen työehtosopimus	56
Lauantaipäivän lyhennys	58
Sekalaisia asioita	59
Anomus kapakkain sulkemisesta lauantaina ja juhla-aattoina kello 2:lta	59
Oman lauluseuran perustaminen	»
Osaston suhde »Työmies»-lehteen	60
Työttömyyskysymys	»
Työväen asunto-kysymys	»
Työväen suojelus- ja ammattien tarkastus	62
Järjestyssäännöistä lausuntoja	»
Työlakkoja	63
Suurlakon aikainen toiminta	»
Kymmenvuotinen juhla	64
Invaliditeetti komitea	»
Taistelu 9-tuntisesta työpäivästä	65
Päätös urakkatyön poistamisesta 1906	70
Työselkkauksia selvittämään asetettu komitea	71
Työrettelöitä v. 1906	»
Kirvesmiesten eläkekassan perustamispöytäkirja	72
Työehtosopimuksen irtisanominen ja urakkatyön poistamiseksi lakko keväällä v. 1907	73

Tariffikomitean valitseminen 1907	88
Luottamusmiesjärjestelmän uudestaan käytäntöön ottaminen	94
Luottamusmiesten ohjeet	95
„Ministeripula» v. 1907	96
Ammattijärjestön perustaminen v. 1907 ja osaston suhde siihen	97
Puutyöntekijäin liiton 2:nen edustajakokous Terijoella 1907	99
Osaston uudet säännöt	100
Muita vuoden 1907 ajalla käsiteltyjä kysymyksiä	102
Työnantajat sanovat sopimuksen 9-tuntisesta työpäivästä irti	104
Lakko Karjalaisen osakunnan talolla	106
Järjestyssääntöjen käytäntöön ottaminen rakennustöissä 1908	111
Puutyöntekijäin liiton puheenjohtajan matkapäivärahan ko-	
rottamiskysymys	114
Ohjeet työtaistelussa	115
Ammatin muutos ja jäsenen osastosta toiseen muutto	119
Sairaus- ja hautausapukassan perustamispuuhiä	120
Osaston puheenjohtaja A. Virtasen erottaminen osastosta .	
Työehtosopimuksen irtisanominen v. 1909	121
Kivimiesten lakon vaikutus rakennustyöläisten työehtosopi-	
muksiin 1910	125
Sopimus työolojen järjestämiseksi Helsingin rakennusteolli-	
suudessa	128
Kirvesmiesten työehtosopimus	136
Helsingin rakennustyöväen yhteisen luottamusmieskeskus-	
komitean perustaminen ja sille vakinaisen sihteerin val-	
itseminen	145
Rakennustyöväen luottamusmieskeskuskomitean toiminta-	
ohjeet	»
Kirvesmiesten työehtosopimuksia käsitelleet sovinto-oikeudet	»
v. 1911	148
Puutyöntekijäin liiton 3:nen edustajakokouksen valmistelut .	160
Ylimääräiset verot ja niiden kantotavan järjestäminen . . .	
Puutyöntekijäin liiton puheenjohtajan ero v. 1911 lopussa ja	
uuden valitseminen	161
Ehdotuksia jäsenten sisäänkirjoitusmaksujen korottamiseksi	162
Sähkö- ja metalliosuuskunnan vararikko y.m.	»
Ammattijärjestön 3:nen edustajakokouksen valmistelut y.m.	
sen yhteydessä olevat asiat	163
Sopimus työolojen järjestämiseksi Helsingin rakennusteolli-	
suudessa, sanottiin irti v. 1911 päättyessä	165
Helsingin rakennustyöläisten lakko kesällä v. 1912	
Uusi yleissopimusehdotus	174
Keskinäisiä riitoja	199
Yhteistoiminta Skandinavian maiden kanssa	202
Työsopimusasiat 1913—1914	203
Sakkiurakoitsijain kilpailun ehkäiseminen	204

Työriitoja v. 1914	205
Rikkuri asioita	206
Järjestymättömiltä lakkoavustussaatavain oikeudellista tietä periminen	206
Rakennustyöväen yhteisen luottamusmiestoimen lakkautta- minen	207
Puutyöntekijäin liiton neljäs edustajakokous Helsingissä 18–21 päivänä elokuuta 1913	208
Ylimääräisiä veroja ja lakkoja v. 1914	211
Osaston toimikunta eri vuosina, 20 vuoden ajalta	212
Graafillinen taulu jäsenistä 20 vuoden ajalta	215
Osaston virkailijat ja toimitsijat eri vuosina	216
Tilintarkastajat 1900–1915	218
Huvitoimikunnat ja järjestysvaliokunnat	219
Jäsen tilastoa	219
Osaston tulot, menot ja omaisuus eri vuosina, tilinpäätök- sien mukaan	220
Osaston edustus osakeyhtiöiden ja osuuskuntien kokouksissa	221
Loppulause	222

Hinta 1:25

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO
VÄLIVARASTO

1290648207